

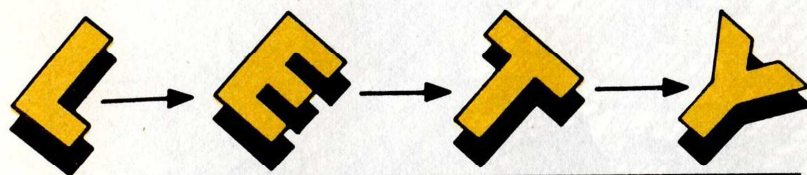
Z A K Á Z A N O U

R Y C H L O S T Í

VÝBĚR
Z ČESKÉ LITERÁRNÍ
FANTASTIKY
80. LET

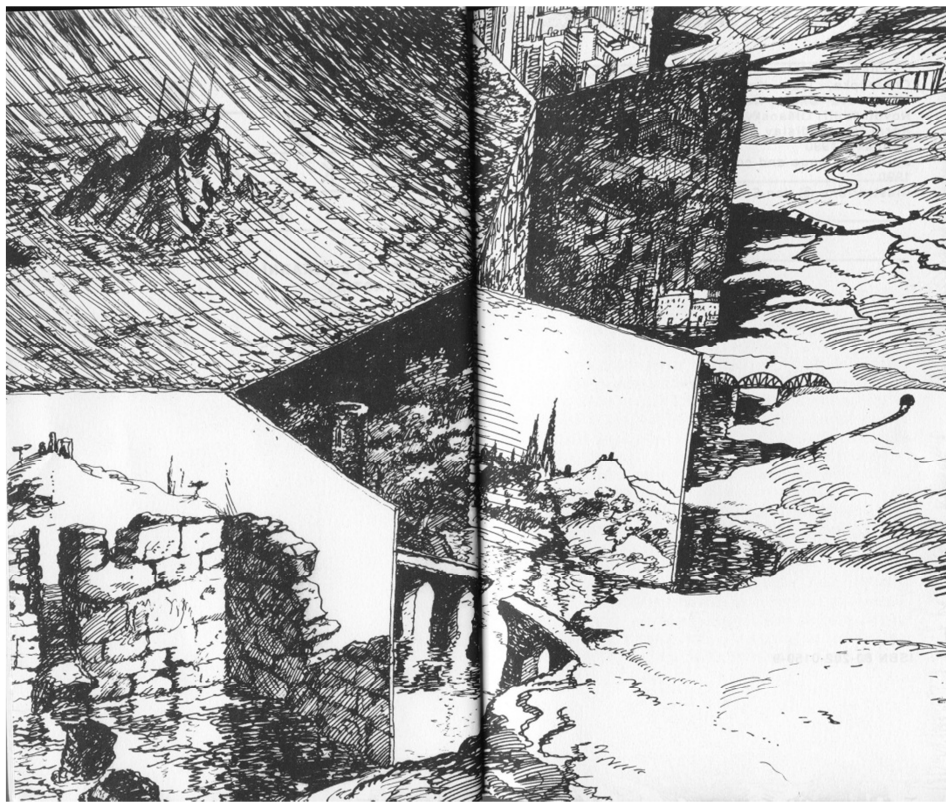
ČESKOSLOVENSKÝ SPISOVATEL

Z	A	K	Á	Z	A	N	O	U
R	Y	C	H	L	O	S	T	Í

**VÝBĚR
Z ČESKÉ LITERÁRNÍ
FANTASTIKY
80. LET**

VYBRAL A SESTAVIL
PAVEL KOSATÍK

IVAN

KMÍNEK

Milý

čtenáři!

4)

Pokusím se tě pobavit, milý čtenáři. Jsem vsutku dobrý entertainer, uvidíš.

Nuže, беру si ženu Veroniku a nastupuji do zaměstnání v továrně na žiletky značky Semper. Ta práce brzy pohlcuje veškeré mé já. I Veronika pracuje. Je sekretářkou. Nemáme čas na sebe ani na děti. „Tati, mami,“ volají děti, „pojedme k vodě!“ Jak je mi líto těch roztomilých špuntů! „Dnes to nejde, děcka,“ říkám a čechrám jim střípaté hlavy. „Musím ještě dopsat tu kvartální bilanci dvojbřitých strojků.“ Znenadání odhaluji machinace náměstka Schwarze. Vyvází z fabriky nerezové plechy ve služebním voze a pokrývá jimi střechu své víkendové chaty. Dostanu odvahu vše nahlásit? „Opovaž se ceknout,“ říká mi Veronika, „živiš rodinu.“ Jenže jak se záhy ukazuje, ona má ještě jiný důvod, abych mlčel: je již delší dobu Schwarzovou milenkou. Upíná se k dětem. „Pavlíku, Markétko, pojedeme k vodě!“

Tebe ten příběh zřejmě nezaujal, milý čtenáři. Je mi to líto. Tvé mlčení je ovšem výmluvné a oprávněné – zlodějna a nevěry, ta drůbež mezi svinstvy, koho to dnes ještě zajímá, že?

Avšak až nyní uslyšíš, jak zamručím existenciálním steskem, jistě budeš ořesen. Prokleju celý ten svůj život, sestávající z žiletek Semper a jednoho milostného vzdechu ve čtvrtek v jedenáct, a vydám se hledat onu těžko definovatelnou čistotu, po níž jistě sám tak prahneš...

Dobrá, milý čtenáři. Zřejmě neprahneš po žádné těžko definovatelné čistotě. Nevadí. Náš pružný literární systém tě jistě uspokojí i jinak.

Pohledte, náměstek Schwarz byl zavražděn! Včera v noci, mezi dvaadvacíatou a půlnocí se to stalo. Zločin vyšetřuje kapitán Stanke. Ráno už balil na zaslouženou dovolenou, rybářské pruty v kabele a dešťovek plná krabička, když... tu máš, čerte, kropáč! Volá ho centrála! Nu, povinnost je povinnost. Já sám jsem bohužel hlavním podezřelým. V inkriminované době byl můj vůz spatřen nedaleko Schwarzova bydliště, mé otisky prstů se našly na komodě a v odpadkovém koši ležel nedopalek mentolované cigarety mé oblíbené značky. Motiv je jasný: Chorobná žárlivost. I moje žena si přisazuje – rozklad mé osobnosti prý v poslední době dosáhl patologických rozměrů. Jen já sám a Vševedoucí víme, že jsem nevinný. Sedím ve vyšetřovací vazbě a ze všeho nejvíc si přeji spatřit své děti. Pavlíku, Markétko, zдалipak spolu ještě někdy pojedeme k vodě? Nekonečné výslechy mě lámou jako třtinu. Jsem na dně. A právě tehdy kapitán Stanke narazí na novou stopu. Důkazy, vznesené proti mně, ty až příliš okaté stopy, ho vlastně nikdy nepřesvědčily – cožpak by vrah, jakkoli vnitřně rozkolísaný, mohl udělat takové školácké chyby? Naše vzájemná nedůvěra taje a postupně se obrací až v jakési spiklenectví. Jemu jedinému to přiznám na rovinu: na místě činu jsem onoho večera skutečně byl. Prosil jsem na kolenou, nechte mi Veroniku, Schwarzi, už kvůli dětem; pohledte, brečím, řvu jak poslední nána; jsem ochoten platit, jsem ochoten nechat si rozšlápnout obličej, jen ji nechte na pokoji...

Tak to tehdy bylo...

Ve výtečně cvičené mysli kapitána Stankeho se střípek po střípku skládá smysluplná mozaika: Schwarz, člen kvarteta rozkradačů velkého formátu, se rozhodl, že promluví. Jak absurdní: láska k mé ženě ho přivedla k odhodlání opustit šikmou plochu! Z rozjetého vlaku však nelze vystoupit beztréstně, Schwarzi! Ostatní ničemové dospěli k názoru, že bude nejlepší změkčilého náměstka umlčet navždy. A mohli snad najít vhodnější dobu než onen večer, kdy jsem se ho odhodlal navštívit? S podrobnostmi našeho manželského trojúhelníku byli dobře seznámeni...

Milý čtenáři, ty se stále nudíš! Mrzí mě to, opravdu. Co by sis vlastně přál? Jaký příběh by tě dokázal rozptýlit po celodenní práci? Poroučej! Jsem sice jen třetí kategorie, ano, na skutečně prvotřídního interaktivního literárního hrdinu by sis musel hodně připlatit, ale to neznamená, že bych ti nebyl schopen udělat pomyšlení.

Chceš-li, navodím nyní scénu vysátou až odněkud z morku země. Řekl jsem to hezky, že? Piju už sedmé pivo, abych zapomněl na Veroniku i na Schwarze, a vidím lidi. Železničář Standa se sází o sadu mongolských známek s hodnotnými přírodninami a zdvihá svým mužstvím dubovou židli. A studentka Lenka, vidouc tu krásu, se horce vine ke studentovi Milanovi. A básník Vít Malinovský se chytá za astenický nosan a troubí: „Krrrrch!... Věnujte pozornost tomuto hlášení zdravotní policie! Vzhledem k tomu, že život je zdraví vysoce nebezpečný, nařizujeme jeho okamžitou dezinfekci fernetovým roztokem! A pro všechny, pane vedoucí, protože mně dneska vyšla báseň, rozumíte?“

„Nebudte smutnej, pane,“ praví mi do ucha servírka Broňa...

Avšak proč tě stále neslyším, milý čtenáři? Já vím, za mnoho to nestálo. Víš, bolí mě to tvé mlčení. Je těžké hrát jen tak do větru, v nejistotě, zda vůbec existuješ... Dobře, nechám těch stesků, nemám právo sem vnášet osobní problémy. Pokusím se tě pobavit, milý čtenáři.

Byl jsem vyslán jako obchodní zástupce firmy do Venezuely. Žiletky Semper do celého světa! Má lodice, vedená pevnou rukou Manuela de Kazankis-Browna, se prodírá nízkou klenbou pralesa. Z listoví prší tarantule a brouci s kusadly jako štípací kleště. Naběhlý smaragdový vzduch kondenzuje v tučné kapky snad i v mozku. V tomto děsném kadlubu řvou i ryby. Kopulují i stromy. Plazí se i zemské býli. Polykají se i andělé. „Señor,“ volá Manuel de Kazankis-Brown, „raději vy vytáhnout tu nohu z Černá řeka!“ Červa, zakousnutého do mého lýtka, polévá kořalkou a přikládá zapalovač. Sykám bolestí. „Vy vydržet,“ chlácholí mě, „jenom vydržet.“ Flambovanou larvu pak s chutí polyká.

Klenba džungle se konečně zvyšuje a rozestupuje. Zdviham zrak a hrdlo se mi svírá radostí i hrůzou: konečně je vidím na vlastní oči. Velké Mesety. Jsou jako nohy nadzvířat, jsou jako sloupky, podpírající nebe již tak dlouho, že jejich černý kámen pláče bolestí. A skály velikosti domů svatého Štěpána jsou jen drobnými bradavicemi na jejich zmučených tělech. Vidím nejvyšší vodopády planety, tekoucí až z věčných mlh ve vrcholcích. Vidím snad i krále padajících vod, Salto de Anjel. „Drrrrnk!“ vedle mé hlavy se v týkovém ostění kajuty chvěje šíp s otrávenou špicí. „Panenko skákavá,“ nezdržím se kletby. Ale Manuel de Kazankis-Brown se raduje a ukazuje na nedalekou osadu. „Jsme na místo,“ říká. „Santa Maria Misericordia. Tady vy jistě prodáte mnoho a mnoho žiletky.“ Vstříc nám jde uvítací výbor nevraživých tváří. A v jeho čele bývalý náměstek Schwarz, na hlavě členku z nerezového plechu.

Jenže, milý čtenáři, ty snad dřímáš! Pověz, lze tě vůbec ještě něčím překvapit? Nebo dojmout? Nebo alespoň probudit? Nebo snad jen nemáš rád vyprávění z horkých tropů?

Dobrá, rád tě nyní zavedu na polární výpravu. Jedu prodat sto veletuctů žiletek Semper drsným rybářům na sedmasedmdesáté rovnoběžce. Již zbývá jen šest set dvacet kilometrů, a možná i méně, když tu mé sněžné rolbě zamrzá karburátor. „Viú, viú,“ raduji se vlci. A přicházejí stále blíž. Můj revolver je k nepotřebě, omylem jsem vzal náboje jiné ráže. Vylévám naftu z kanystrů do širokého kruhu a zkrchlýmá rukama otvírám malou papírovou krabičku. Na dně leží poslední zápalka. Zlomená a vlhká.

Milý čtenáři, nejsem žádný Raskolnikov. Jsem jenom entertainer. Mohu ti nabídnout posledek nefalšované dobrodružství planety? Zimní výstup na Annapurnu severní stěnou. Vidiš? Angličané vloni založili šestý tábor až támhle v sedle, pod Tanakiho pilířem, a to je příliš vysoko. My si budeme počínat obezřetněji. Vlajčka s firemním znakem Semper, dvěma zkříženými žiletkami v modrém poli, se zatřepotá na vrcholu snad již pozítří. Stoupám bez kyslíku, co krok, to dvacet vdechů, a obcházím zleva sérak pochybné stability. Mám už halucinace – vpředu vidím zhroucenou postavu: sama sebe. Minus čtyřicet dva stupně. Vítr zesiluje. Basový hukot lavin. A nyní šestkový výšvih ve výšce sedm tisíc pět set metrů. Večer si budu muset okrájet omrzliny z palců, se sněti nejsou žádné žerty. Zvláštní, ta myšlenka ve mně nevzbuzuje citelný odpor. Proč jsem vlastně tady? Kam to jdu? Kdo jsem?

Jsi zřejmě unavený, milý čtenáři. Zřejmě už jsi něco podobného četl. Zřejmě už jsi četl všechny myslitelné příběhy a já jsem jen ubohý Sisyfos, jenž si naložil příliš velké břímě: pobavit tě. Mohu se ještě pokusit? Teď raději něco lehčího, ano?

Firma Semper slaví sté výročí založení a přehoupla se půlnoc. Je tu skutečná honorace. Marcel, syn zakladatele, a jeho lesbická choť Lýdie. Hezká, jen trochu bezvýrazná. I starého J. C. D. Huntyho přivezli na vozíku z drahých slitin. Ředitelka odbytu, dr. Gieselová, přísně stahuje nelíbané rty, protože na pódiu tančí dívky a chlapci z Callypso Free Show a z velikého dortu na stole vyskočila nahá trpaslice! Podává se dezert s afrodisiaky. Bože, ty oslavy se ale vyvedly! Bazén s ionizovanou vodou se plní lesklými těly. Stařeček Hunty nechápavě pomrkává a žlutá slina mu kane na vestu. To zase bude řečí: Lýdie, vpletená mezi rozesmáté dívky hostující show a náměstci s chlapci i děvčaty v jednom kole! Nejvíce se činí Schwarz. A horký dusot černé hudby by probudil k lásce i nasolené ryby.

Neregistruji z tvé strany žádný zájem, milý čtenáři. Cožpak jsi skutečně mrtev? Dovol, abych vytvořil atmosféru plnou sociálního napětí. Jsem nyní novinář. Zúčastnil jsem se oné gargantuovské oslavy inkognito a hodlám o ní napsat ve svém nezávislém týdeníku Semper Times. Takto žijí někteří, napíšu, a jiní zase takto – a otisknu fotografie plechových chatrčí, v nichž bydlí naši dělníci v manilské pobočce. Ten článek obrátí město vzhůru nohama. Půjdu po mně, tím si mohu být jist. Ale já se nelekám, rozumíš? Rozumíš? Slyšíš mě?

Nevím, co bych ti ještě nabídl, milý čtenáři. Zdá se, že nereaguješ. Chceš snad slyšet o hrozných krajích, plných dětí s velikými bříšky? Náš pružný literární systém je na požádání zobrazí. Ukáže ti rovněž jiné srágořky této Země, ale také rozličná milosrdenství všech systémů. Mám být lékařem v sanatoriu pro narkomany? Či v táboře malomocných? Je dokázáno, milý čtenáři, že dětský domov pro tělesně postižené na tobě nemůže nezanechat hluboký dojem. Budu tam vychovatelem, jestli chceš, a zamiluji si malého chromého chlapce Toníka. O vánocích sedává na terase a hledí na zahradu třpytící se sněhem. „Proč nemám maminku?“ ptá se a chytá mě za rukáv podivně silnými rukama. Dávám mu pomeranč a auto, aby ostatní děti nevěděly.

Jistě, promiň, že jsem tě obtěžoval, milý čtenáři. Přiznám se, že jsem tak trochu bezmocný.

Už vím, milý čtenáři! Máš zkrátka až po krk toho povrzávajícího flašinetu manželských třenic, zkrachovalých samaritánů a vši té mizérie! Toužíš po nových tématech, chceš hádat o budoucím, vznést se milión parseků nad tu zadělanou rodnou hroudu! Jak tě chápu!

Můj hyperprostorový hvězdolet třídy G Semper se blíží k cíli. Čeká nás průzkum záhadné planety Zeta. Najdeme zde život? A jaké asi bude mít formy? Zajímá tě to, milý čtenáři? Zdalipak zde najdeme nová odbytí našich proslulých žiletek? Leč nastojte: Hlavní Programátor Schwarz je spřažen s palubním počítačem v ohavný komplot! „Od této chvíle jsem pánem lodi,“ oznamuje stroze.

„Jelikož počítače dvanácté generace mají dle ustanovení Velké rady od předloška hlasovací právo a ostatní se zdrželi hlasování, byl jsem zároveň jednohlasně zvolen guvernérem planety Zeta.“ Cožpak si ten mezinárodní zločinec opravdu myslí, že unikne spravedlnosti až kamsi na periférii Galaxie? Bioložka a Navigátor se ho snaží přivést k rozumu. Marně. Přistáváme. Povrch planety je pustý a nesličný. Jen jakýsi šepot se vznáší nad nekonečnými krystalickými planinami. „Tak vládněte,“ ponoukáme Schwarze s jistým zadostiučiněním. „Vládněte, spánembohem.“ A Schwarz rázem chápe marnost nad marností a otvírá přílbu svého skafandru. Neboť celá planeta Zeta je jediným Generátorem Náhodných Informací a Imitátorem Vědomého Bytí a Chrličem Negentropie, sestrojeným civilizací starší než žula, rula i svor. Rychlostí kvadrilionů kilobitů za pikosekundu permutuje to monstrum myriády nepředstavitelných cintů a pravd již tak dlouho, že i největší nedovtipa podléhá jistě beznaději.

To já jsem onen Imitátor Bytí a Chrlič Negentropie, milý čtenáři! Nemá to cenu. Chápu se žiletky Semper a pižlám si zápěstí! Něco tak tupého se hned tak nevidí. Ale podívej, teče mi krev! Opravdová krev, no co bys tomu řekl? Zábavné suicidium, že? Pavlíku, Markétko, zdalipak spolu ještě někdy pojedeme k vodě? Z podzemních nor vylétají štlhlá zvířata a pěknými oblouky dopadají na spící města. Jistě se konečně bavíš, milý čtenáři. Nu, nejsem snad dobrý ENTERTAINER? LOAD 239 „ARMAGEDDON“ – RUN 239. Finální rudý posuv, sedm na devátou kelvinů a neustálý vzestup. LEVEL OF ENTERTAINMENT = 12.3 THEN GOSUB 608 761. – PRINT „PAVLINKU, MARKETKO“ – RETURN – PRINT „OVNO SYNTAX ERROR IN LINE 18722442994459300 – STOP –

Na tomto místě je ovšem třeba první veřejný pokus s pružným literárním systémem Semper přerušit. Příčiny neúspěchu? Zdá se, že interakční kanál mezi hlavním hrdinou a tebou jako čtenářem dosud nefunguje zcela podle představ. Ale ruku na srdce: co mělo znamenat to tvé mlčení, milý čtenáři? Proč jsi alespoň jediným hřejivým slovem neocenil hrdinovo úsilí? Proč jsi šetřil třebas i neupřímným uznáním? Proč jsi ho nechal tápat a nezasáhl radou? To od tebe nebylo fér!

KAREL

SÝS

Hrabě Cagliostro

v protichemickém plášti

VZOR 87

vzpomíná na mladá léta*

/*Mladá léta = mladé letá, juvenus, das Jugentum, юность, la jeunesse, green years –
v r. 1987 se lidé dožívali až 35 let!/

Pryč jsou mladá léta,
hlava snětí vzkvétá
a srdce už nebolí...
/oblíbená píseň z podzemních kantýn/

9)

Za mých mladých let
vážila cihla jenom deset deka
a do spár zazdívali muškátový květ
Za mých mladých let
bylo kakaa a čokolády dost
vyváželi jsme je za dům na kompost
Moje mladé letá
u nohou mi ležely
ženy celého světa
Za mých mladých let
pletly se svetry výhradně hladce
mé malé pletařky
spěte sladce
A děvčata lehávala obrace
requiescat in pace
Za mých mladých let
jednou za rok šturmovali svět
dvakrát za rok šturmovali nebesa
a pro houby se chodívalo do lesa
Za mých mladých let
nákladňáky rozvázely med
na plovárně smažilo se naráz tisíc těl
a na louce se užívalo deset tisíc včel
v nadhlavníku přebývalo na sto tisíc hvězd
a v podnožníku prosvítala moudí Australanů
tvrdá jako pěst
Slunce zářilo v tropech premianti ve třídě
tenoři na jevišti
zářily i čerstvě vyloupnuté diamanty
nebo epolety právě vyřazené z učiliště
či jitřní Nobelova medaile
Slunce nejstrměji zazářilo v poledne
Rimbaud v 16.00
Caruso ve třiceti
Křížík osvětloval města třicet let
Metuzalém osvětloval bibli 1 000 let
Chammurapi svítil na zloděje 3 000 let
Tutanchamón zářil skrze zalepenou rakev
než ho vypáčili ze spacáku
a až dodnes vydržely Balíčky posledního světla
V kouli libeňského plynojemu běhal neutron
děti se mu smály
občas se zaběhl a tu ho zavíraly
přes neděli do krabičky mezi brouci
jakživi jste neviděli takhle ochočené neutrino

jakživi jste neviděli jak se Židi mejou
jenže vy už nespatříte žádné Židy ani Lopary ani Avary
Sumery ani Sarmaty ani Alany ani Edgara Allana Poea
škvarky kvarky
třesky plesky
vy už nespatříte nic
sítnice tupější než zadnice
Začaly to titulky novin
tiskařská čern houstla
až na stránce nezbylo bílé místočko
Začalo to nesnášenlivostí
a skončilo nesnesitelností
Je nesnesitelné vykračovat si po čerstvém spáleníšti
když jsme předevečirem večeřeli na terase
je nesnesitelné obzírát periskopem rumišť
když jsme ještě včera před útokem fasovali rum
je nesnesitelné žít v krytu ve střehu
noclehovat v brnění a souložiti ve skafandru
když se rodí děti s dvěma hlavama –
maminčina pejcha
pejcha toho habsburskýho spratka dvojazyčná orlice
saň dvouhlavá a bazilišek dvouhrbý
Kdo založí jejich náboženství
jaké vydají proroky
chlapec ukopaný za dvě uvařená vejce
chlapec dospělý přes zimu 1942
I Ježíše jste křižovali dospělého!
Svatý Horák z Lidic
– zní to dostatečně hrdě?
Byli jste sůl země jenomže se slánka převrhla
To naříká pila nebo dřevo?
Není divu – s vlastním tělem
zacházeli jste jak s tělem pronajatým
ze zrušené půjčovny
Veselili jste se u vesel
Oheň se smíří s vodou a vzejde pára
blbost padne na chytrost a vyjde škvára
Blahoslavený svět
v kterém není co odpouštět
Jen se rozhlídněte máte přece čtyři oči
můžete jedním vrzem obhlédnout větrnou růžici
jestli se tam ještě něco nehýbe
jestli se někde nezvedá poklop
a jestli někdo netlačí kolečko s kakaem na kompost!

IVO

PECHAR

Bludička

osamělých

/1/ Zem, spoutaná horkým potrubím... zem, lapená do sítě lan o vysokém napětí, tají svůj sen o slunci. Alespoň tak mu připadal nažloutlý přísvit prorážející rozptýleným, po síře čpícím kouřem. Páchnoucí vzduch pronikal do kabiny vozu i při zavřených oknech. Projížděl krajinou, kterou sotva poznával. Měl pocit, že k němu hovoří, že ho zrazuje od jeho úmyslu. Víš, kolik já toho musela za těch dvacet let, cos tady nebyl, oželeť? Tváří v tvář hluboce vrásčité, šedivé zemi mu náhle jeho odhodlání domoci se jakési satisfakce připadalo příliš človíkovské, malicherné.

A přece došlo i k pozoruhodné, nadějně změně, téměř tak rozsáhlé a převratné, jako všechny zásahy do obrazu zdejšího kraje. Hory kolem byly opět zelené!

A stejně tak i haldy navršené ještě v dobách bezstarostné těžby. Rostly na nich růže. Růžovým houštínám nevadil popílek ani kyselý déšť. Kdysi to předvídal, a teď tím byl překvapen.

Kadeřavé hory!

Možná že keře vzklíčily i z jeho myšlenky, třebaže mu ji tehdy upřeli: Že prý studentská fantasmagorie! A dnes? Čím je jeho růžový labyrint v tom koberci z houštín? Snad jen pouhý bezejmenný ornament.

Ano, dokonale bezejmenný. Asi jako panelák, v kterém bydlí. Asi jako úkoly, kterými ho v práci zahrnují. Jako úzkost, která ho přepadá, když leží vedle spící ženy a sám nemůže usnout. Jako věci, které zamýšlel uskutečnit a na které pozapomněl a teď se brání jim dát náležité jméno: jalovost. Co když si vlastně jede vyrovnat účet jen sám se sebou?

Viděl ji už z dálky, protože dnes si vzal výjimečně na řízení vozu brýle. Ani ne jedna dioptrie. Dělal ho starším. Nejdřív je jen tak mimoděk nadzvedl, pak se z jejich sevření rychle vykroutil a odložil je na palubní desku. Mávala dlouhým obloukem nataženou paží, vykláněla se do vozovky, aby ji snad nepřehlédl. Oprané modré mimikry, dlouhé blond vlasy hladce sčesané na jednu stranu sahaly až na kapsičku rozhalené džínové bundy. Prudce brzdil. Pomáhal si i motorem a škodovka hlučně zaprotestovala. Co se ti nezdá, domlouval té ojetině navyklé na rodinné pendlování mezi sídlištěm a chalupou. Dnes je výjimečný den, tak snad můžeme udělat dobrý skutek...

Dívka se k němu rozběhla. Připadala mu jako velice zvláštní druh členovce: od pasu dolů zdůrazněná útlost, od pasu nahoru nadměrná uvolněnost. Natáhl se přes pravé sedadlo, aby jí otevřel, ale otevřela si sama, a jak nakoukla dovnitř, pramen vlasů vykývl jako velká zlatá náušnice.

„Můžu se s vámi svízt?“

Jako by se s tou otázkou pomazlila a pak ji podržela za třepící se nitku přesně tak dlouho, než zvědavý zrak po ní sklouzne trochu níž. Vzal na vědomí, že pod bavlněným tričkem jsou nahé bradavky. Bylo to něco tak nenadálého v tom plochem úhoru kolem, že dočista vypadl z role pesimisty.

„Kam jedete?“ zeptal se.

„A kam jedete vy?“

„Bloudit,“ řekl dvojsmyslně a zkusil úsměv o deset let mladší.

„Jé, to je fajn!“ Posadila se a zabouchla dveře. „Tak jsem vás odhadla správně.“

Tvář se jí úsměvem zakulacovala, hnědé oči ho šibalsky zkoumaly, ale její hlas – zastřený a mírně ochraptělý – dával tušit cosi neřestného a také si hned povšiml jistého rysu ne právě dívčího: v pórech na lících a na čele se malinko drolil souvislý nános. Čeho? Byl to špatně utřený prach, nebo vrstva dermakolu?

„Ještě jste mi neodpověděla.“ Jak po ní za jízdy pokukoval, zdála se mu docela milá. Drobné nedostatky promíjel, ostatně činily půvab dráždivější. „Kam máte namířeno?“

„Třeba taky bloudit.“

Nijak se nerozpakovala. Udělala si pohodlí, našla si na sedadle příhodný kout, aby mohla natáhnout nohy, těsné kalhoty vykreslovaly klín, paží objala opěradlo. Napadlo ho, že by ji měl upozornit, aby se připoutala, ale neměl chuť uvádět se jako pedant. A taky ho napadlo, že tahle dívka, kterou mu do cesty přivedla náhoda, by mohla skvěle asistovat při jeho triumfu. Najednou tím dostávalo jeho poslání patrnější smysl: Přece jen by mohl mít někoho, kdo by s ním sdílel radost z úspěchu. Docela si uměl představit, jak spolu procházejí zastíněnými chodbičkami labyrintu, kde to omamně voní a panuje zelenavé přítmí. Možná by vzbudil i její obdiv...

„Jak jste na to přišla, že tam jedu?“

„Jednoduše. Máte pražskou značku.“

„Takže podle vás všichni návštěvníci jsou z Prahy?“ podivil se.

„Skoro každéj druhej. Fakt to vychází. Před vámi jsem stopla nějakýho strejdu. Jel na pohřeb.“

„To každého zpovídáte?“

„Na ramínku mu visel černej oblek.“

„Třeba jel na svatbu.“ Bylo mu příjemné jen tak tlachat a rozněcovat v sobě očekávání. „Máte, zdá se, zkušenosti. To na téhle silnici tak často stopujete?“

„Až sem zase pojedete, třeba na vás budu mít znovu štěstí,“ pěkně se na něj usmála a jemu připadalo, že ho zkouší.

„Jak víte, že sem ještě někdy pojedu? Naposledy jsem tady byl před dvaceti lety.“

„Tím spíš sem pojedete znovu.“

„A jaký bych k tomu měl mít podle vás důvod?“

Chvilí ho upřeně pozorovala. Skoro jako by mu chtěla cosi troufalého vnuknout. Pak ale projevila jinou zvědavost než romantickou:

„Copak vy sem nejedete kvůli prémii?“ A pak ironicky dodala: „Každej to zkouší aspoň třikrát. Do třetice všeho dobrýho.“

„Já jsem jiný případ,“ prohlásil hrdě.

„Chcete získat cenu hned napoprvý! A nejraději hned velkou. Za rekord!“ posmívala se mu.

„O to mi ani tak nejde,“ zůstával klidný, protože v téhle věci si byl jistý jako v žádném jiném.

„Ach tak. Vy jste jenom zvědavej, jestli to dokážete. Nebo se snad jedete pobavit? Sám, bez dětiček, okusit trochu hravýho světa?“

„A co když si jedu něco zrevidovat?“

„Služebně?“

„Spíš inkognito,“ dělал se zajímavějším, ale ona to pochopila jinak.

„Jste tajnej?“

Taková možnost mu přišla k smíchu. „To byste vystoupila?“

„Asi ano. Určitě.“

Honem ji uklidnil: „Nebojte se, jsem matematik. Mým oborem je vyšetřovat topologické prostory. Nebo snad máte výhrady i proti teoretikům?“

„Pokud jsou normální, tak ne.“

„Co je to normální? Tedy podle vás.“

Po chvíli přemýšlení odpověděla: „Když neviděj jen svoji vědu.“
 „Vypadám na to?“
 „To se hned nepozná.“
 „Víte, že zrovna teď mi může být celá moje věda ukradená?“
 Neodpovídala. Byla najednou vážná, a to se mu nezamlouvalo.
 „Tak tedy při všem, co je mi svaté, napadají mě myšlenky sice všelijaké, ale rozhodně ne abstraktní. Právě naopak!“
 „To vaše naopak se mi líbí,“ řekla, ale bez pravého nadšení.
 Pokusil se dostat ji znovu do nálady: „A mně se zase líbí, že se mnou jedete. Mám nějak víc pocit neděle.“
 „Dneska je teprve sobota,“ připomněla.
 „Nevadí. Nechcete si se mnou udělat neděli?“
 „Tak bloudit se nejede?“
 „Stihneme všechno,“ řekl sebevědomě.
 „Moc si troufáte! To jste si tak jistě?“
 „Vaší odpovědí?“
 „Že nezabloudíte.“
 „Třeba byste mi mohla pomoci,“ prohodil jen tak, ale ona se toho chytla:
 „Třeba bych vám mohla opravdu pomoci.“
 „To je od vás hezké. Takže vy už jste to absolvovala?“
 „Co to je za ošklivé slovo,“ napomenula ho. „Samozřejmě že jsem tam byla. Kdopak by to nezkusil.“
 „A jak byste mi pomohla?“
 „Dejme tomu, že bych vám dobře poradila. Jak snadno a rychle mít úspěch.“
 „Úspěch? Tak to беру. Na penězích mi ani tolik nezáleží. Víte, chci získat prémii, abych si vyrovnal starý účet. Bude to jako moje pomsta.“
 „Tak přece jen nejste normální,“ vzdychla.
 „Do jisté míry máte pravdu. Protože celá záležitost je nenormální. Nezbyvá mi než se přizpůsobit,“ pronesl na svou obhajobu a pak jí začal vykládat o někom, koho dobře znal.

Student zblázněný do matematiky čte jednou o egyptském labyrintu u města Krokodilopolis a jeho fantazie pracuje: Dvanáct krytých dvorů, dvanáct sloupových síní, z toho dvanáct obrácených k jihu a dvanáct k severu, takže vzniká zvláštní hra stínů a světla, k tomu přiléhá tři tisíce komor, polovina je pod zemí, polovina nad zemí, stěny komor zdobí strašidelné reliéfy a celý ten propletenec chodeb, nádvorí, síní a komor je zvenčí obehnán vysokou zdí. Prý to byl obraz pouti mezi pozemským světem a podsvětím. Student zatouží vytvořit něco podobného. Moderní obdobu životního hledání. Samozřejmě ve skutečnosti. Objeví pro to i vhodné místo. Je přesvědčený o tom, že je to geniální plán. Po všech stránkách. Nemělo by být nijak složité to realizovat. Student vypracuje podrobný a dobře zdůvodněný návrh. Získá ocenění za nejlepší studentskou vědeckou práci. Ohromně zajímavé! Ale nic víc. A pak verdikt lidí z praxe: Pouhá fantasmagorie. Zdánlivě se na projekt zapomene, ale po čase s něčím naprosto stejným vyrukuje tvůrčí skupina z jistého autoritativního projektového ústavu. Student se marně hlásí o své právo, vypadá jako kverulant. Musí se s tím smířit. A pak najednou po letech se v něm pocit křivdy nečekaně znovu probudí. Správa labyrintu

vyhlásila odměnu pro toho, kdo během návštěvní doby stihne projít bludištěm, a dvojnásobnou tomu, kdo to dokáže v rekordním čase. Už nestačí lákat lidi jen na to, co bludiště poskytovalo dosud: příjemné vzrušení, zkoušku důvtipu, provoněný stín a možnost být ve spleti chodbiček sám, oddělen od přelidněného světa stále kvetoucí hradbou. Hospodáři bludiště to mají dobře spočítané. Nedávají vysoký obnos za nic, je to výnosná loterie. Pravděpodobnost, že někdo stihne projít bludištěm dřív, než siréna odhrouká konec návštěv, je velice malá. Zatím se to podařilo jen několika šťastným, právě jen tolika, aby to nalákalo ostatní...

Nechal se unést dávnou krivdou a nepovšiml si, jak se od něho odtáhla.

„Zastavil byste,“ požádala ho.

Hned nepochopil, zdálo se mu, že si jen tak z nudy povzdechla. Zaraženě na ni pohlédl. Najednou si uvědomil, že po celou dobu neřekla ani slovo, ani náznak nějakého zájmu nebo pochopení. Byl zklamán. A protože se mnohokrát poučil, že dotčenost je třeba skrývat, projevil pohotově falešnou starostlivost. Skoro až otcovskou:

„Je vám zle?“

„Chci vystoupit,“ oznámila, a jako by se už viděla venku u kraje silnice.

„Co tak najednou?“

„Váš nedělní program nevyhovuje mému sobotnímu.“

„Ten jste mi ale zatajila.“

„Prosím vás, zastavte, nemá to cenu.“

Řekla to tak, že zajel na krajnici. Nevyčkala ani, až se vůz zastaví, a otevřela dveře. Bez díky, bez pozdravu lezla ven.

„Třeba se zas někdy uvidíme,“ dával jí šanci projevit trochu vlídnosti, když už se tak hloupě spolu minuli. Možná by mu stačilo, aby krátce nahlédla dovnitř, malinko se pousmála a vyřkla to usmívající „třeba“. Ani dveře nepřibouchla. Odcházela vstříc jiným dobrodružstvím.

Musel se uvolnit z bezpečnostního pásu, aby dosáhl na madlo protějších dveří, a podrážděně s nimi řápnul. Začalo v něm hlodat, že zase něco totálně zbabral. Už neumí vzbudit zájem ani průměrné holky. Má vůbec smysl, aby po tomhle fiasku sám sobě ještě něco dokazoval?

Pohlédl do zpětného zrcátka. Rozeznával v hloubce obrazu rychle se zmenšující modravou siluetu, čárku, bod, a pak už zůstal jen černý pás dozadu ubíhající vozovky. Připomínal mu Moebiovu smyčku. Jedeš, a aniž co zpozoruješ, líc se spojitě převrací v rub. Už delší dobu měl pocit, že celá jeho existence je chycená do takové smyčky, ohraničené pouze jednou jedinou a veskrze všední konturou. Co se na okamžik jevílo jako štěstí, radost, naplnění, se vzápětí převrátilo, překroutilo v pochybnost, nespokojenost a starosti. Připadalo mu, že mu prožitky čím dál víc splývají.

Jeho žena měla alespoň svou zahradu, na kterou se mohla těšit. Na chalupě hledala a snad i nacházela osvobození od lidí a věčného shonu. Patřilo k jejím zvykům usednout při západu slunce na zápraží, vzít pletení a naslouchat klidnému plynutí myšlenek. Jako by se vžívala do stárí a zkoumala, jestli v něm zbude ještě kousek radosti. Kupodivu si tím byla skoro jista. Nepřímo ho tím inspirovala: Vrátime se k idylickému nekonečnu? – nadepsal svou úvahu o světě, který je přirozeným zrcadlem každého jedinečného osudu a z jehož hloubky bereme útěchu ve chvíli poslední. Téma se mu zdálo pro konec století případné. Ale esej nedopsal a intuice vyprchala. Místo toho se znovu upnul k bludišti,

doufal, ba věřil, že by ho mohlo ještě k čemusi vyprovokovat. Anebo cosi v jeho životě pozměnit.

Uvědomil si, že když ráno za sebou zabouchl dveře, vstoupil do časového experimentu: Po krátký interval bude teď jeho život neprůhledný. Tak jako kdysi. Zamlada. Když hledal a dopředu nevěděl, netušil.

/2/ Velký reklamní poutač stranou od příkopu ho upozornil, že k cíli má ještě pět kilometrů. Nápis už dávno ztratil zářivost. Kdysi bílou plochu teď zahaloval žlutohnědý závoj. Jemný popílek se zažral i do nátěru konstrukce. Musel u ní havarovat nějaký vůz, protože poutač byl zborcený a vyznačená šipka, ohromná jak chvost komety, ukazovala nesmyslně doprostřed divoce zarostlé planýrky.

NAVŠTIVTE NÁŠ VELKÝ PŘÍRODNÍ LABYRINT!

Sjel na odbočku a ta ho spirálovitě svedla do úvozu na okresní silnici. Jen matně to tu poznával. Tehdy tu ještě nebylo bludiště. Na několika desítkách hektarů se rozkládal neplodný sad. Neduživé kmeny s nezdravými jablky byly odsouzeny k zániku. Nikdo už o stromky nepečoval, bodláčí a býlí sahlo až k rozsochám. Ničemu jinému se tu nedařilo. Protože to nikdo nezkoušel. V měřítkách celkové proměny kraje to byl podružný problém. Nejspíš proto se dostal na seznam námětů pro studentskou vědeckou činnost. A to ho sem tehdy přivedlo. Vidina bludiště.

Ve srovnání s možnostmi, jaké se tu naskýtaly, byl proslulý labyrint u anglického městečka Longleat pouhý krcálek. Čím se tam Angličané chlubili? Na necelém hektaru nějakých šestnáct tisíc tisíc, které tvořily živý plot podél tří kilometrů klikatých cestiček. Zato tady se nabízely desítky tisíc stromků: Stačilo prořezat jejich koruny, svázat větve do stěny, překlenout uličky latěmi a odolné plané růže se mohly pnout jako po pergole a splétat větvičky do stinných chodeb. Ano, tehdy se nechal unést fantazií a nadšením. Dnes ho šipky s nápisem Velký přírodní labyrint dovedly k parkovišti. Hlídač mu dal za stěrače časovku a ukázal na volné stání. „To tu máte vždycky takhle plno?“

Na druhém konci parkoviště viděl dokonce i několik autobusů. U kiosku s občerstvením byla fronta jako v pravé poledne. Lidé se chtěli asi zásobit na dlouhou pout', mnozí nesli chlebníky a batůžky.

„Takhle, milý pane, se mě ptá skoro každý. A každý má strach, aby ho druhý nepředěšel a nevyfoukl mu odměnu před nose“, odvětil hlídač.

„Takže podnikavost z jedné i z druhé strany, co víc chtít?“

„Jo, lidi si myslí, že labyrint je pout'ová atrakce. Ba ne, milý pane, je to obraz světa. Každý přece jdeme cestou omylů a hledání.“

Hlídač mu promluvil z duše. A vůbec mu nevadilo, že to byl z jeho strany jen takový profesionální rituál. Hlídač má patrně v zásobě několik průpovědek a těmi obšťastňuje své zákazníky. Spěchal přivítat další, ale jemu nezapomněl popřát hodně zdaru.

Zavezl vůz na volné místo. Kromě peněženky nic nepotřeboval. Nejdřív si to tady chtěl kolem trochu prohlédnout. Na rekord má dost času. Obcházel stánky se spoustou podomácku vyrobených cetek a hledal něco, co by přivezl domů jako dárek. Určitě nejhojnějším artiklem a pravděpodobně i nejubožejším byly umělé růžičky. U knihkupeckého kiosku si koupil prospekt a brožuru o historii zdejšího bludiště. Byl zvědavý, co se v ní píše. Rychle přelétl kapitoly o egyptských a krétských

vykopávkách a nalistoval stránky současné. Samozřejmě nikde ani zmínka o nějakém geniálním mladíkovi. Chvilí postál u pokladny a pozoroval cvrkot.

Návštěvníci procházeli točivými tumikety, které skřípaly a vrzaly jak hřbitovní vrátka. Omšelost tu byla patrná na každém kroku. Napadlo ho, že by si domů mohl přivést hračku, kterou každý návštěvník obdržel u pokladny i s poučením: Při odchodu odevzdat v pavilónu N. Půjčovali berušky proti zástavě. Až bude mít prémii, neměl by být problém tuhle kybernetickou mršku získat. Byl by to triumfální suvenýr! To vrzání tumiketů způsobilo, že dostal hlad.

V restauraci byl nával, lidé čekali v předšálí, ve dvojicích i celé rodiny. On byl sám a jedno místo se brzy našlo. Vybíral si z dražších jídel, dnes nemusel šetřit. Vrchní mu doporučil svíčkové řezy. Ano, proč ne! Obvykle si nemohl dovolit být nějak rozmařilý, teď tedy ten málo známý pocit převahy nad životem zakoušel: po libosti si poroučet! Opět zalistoval v brožurě, tentokrát podrobněji. Obsahovala jednu velkou lež. Při dlouhém čekání na minutku se jeho pocit převahy vystupňoval až ve vzrušení, které mobilizuje schopnosti člověka pro velké finále.

Venku se ho bezohledně chopil dav. Jako každého jiného. Hemžení narostlo. Z labyrintu vycházeli ti, co to už vzdali, od parkoviště se hrnuli další, kteří s ním budou soupeřit. Bez obav vzhlédl k slunci. Připomínalo žlutek rozmíchaný v krupičné polévce. Sotva by mohlo vrhat nějaké matoucí stíny anebo být zlomyslným majákem oblohy – jeho paprsky byly dokonale filtrované a rozptýlené. Snad jen on jediný věděl, že je to příznivá okolnost, neboť labyrint byl vymyšlen tak, aby jasné Slunce budilo klamně zdání stálce.

Zakoupil vstupenku, odevzdal řidičský průkaz jako zástavu za berušku, kterou dostal pro případ, že by zpanikařil a nevěděl kudy kam. Návod k ní byl prostý: Stačí vyhledat nejbližší nouzový sloupek nebo hlásku, stisknout spínač na bříšku berušky, podržet ji na okamžik proti kódovému terčíku na sloupku nebo hlásce, avšak pozor, ať prsty nezacloní očka, jsou v nich fotobuňky. Všechno ostatní si už beruška sama přebere ve své naprogramované hlavičce a najde nejkratší cestu k respiriu. Odkud každou hodinu odvádí průvodce všechny, kteří se rozhodli ve hře nepokračovat. Neste berušku na otevřené dlaně tak, aby její očka mohla sledovat cestu, signální světýlka na zádech berušky vám ukáží směr. Když se podle toho budete řídit, spolehlivě se dostanete do respiria a tam vám průvodce berušku vynuluje. Při odevzdání v pavilónu N beruška bzučením oznámí, že jste pozbyl(a) nárok na prémii. V opačném případě, dosáhnete-li cíle, aniž byste pomoc berušky potřeboval(a), přihlaste se o odměnu rovněž v pavilónu N. A nezapomeňte: Hned u vstupní branky do labyrintu MUSÍTE BERUŠKU NASTARTOVAT!

Když ji přiložíte bříškem na vyznačenou tabulku v průčelí, uvedete do chodu digitální stopky a beruška vám bude měřit čas při cestě labyrintem.

Strčil si hračku do kapsy a sám pro sebe se usmál.

Z nádvoří se dostal na nízku, ale prostornou terasu, odkud se mu naskytl výhled na celou frontální část bludiště. Podél průčelí od výchozího až k cílovému foyeru běžela kolonáda, místo sloupů řady růžové keře, místo arkád pergoly, tvořily s průčelím jednotlivý celek. Přiléhá k němu park, jehož pěšiny a hlavní cesty se paprskovitě rozbíhaly od terasy k zákoutím kolonády.

Odtud z terasy nepřehlédl celou hloubku bludiště. To by musel stát aspoň na střeše pavilónu, aby spatřil rozlehlou hladinu, klenutím chodeb zčeřenou, rozvlněnou, jako

když se po jezeře prohání několik motorových člunů současně a vlny se všelijak stětvávají, křiví, křiví a šípovitě slévají. Uměl si ten obraz představit. Když tu byl poprvé – a naposled, přesvědčil se, že stavitelé labyrintu převzali s jeho myšlenkou i půdorys cest. Bylo velice nepravděpodobné, že by se něco podstatného na principu změnilo. Snad jen respirium z provozních důvodů zvětšili, anebo nebylo zakresleno na rubu vstupenky v náležitém měřítku – podle plánu to byl učiněný ostrov ztroskotanců v moři houštin. Ostatně plán byl velice schematický, zřetelněji vyznačoval pouze to, kudy do labyrintu vejít a kde je premiový cíl.

Průčelí bludiště s kolonádou připomínalo divadlo se zataženou oponou. Také se tu pohybovaly podivné figury, které se vynořovaly a zase mizely v záhybech kouzelného závěsu. To, co tu pozoroval, ho přibližovalo k hlavnímu ději. A jako herec, který teprve čeká na výstup, si zběžně opakoval svou roli.

Když představuješ jednu z důležitých postav ve hře, kterou jsi sám stvořil, na čem ti potom záleží víc: mít úspěch jako autor důmyslných zápletek, nebo jako herec, který ve všech nárocích i úkladech obstojí? Jen zdánlivě v tom není rozpor a snadno se odpovídá asi jen tomu, kdo žádný potlesk dosud neokusil. Pro toho je dobrá každá příležitost. Vždyť šanci je čím dál méně, protože víc a víc lidí prahne po obdivu, po uznání, po výjimečnosti. Nestačí přijít s originálním nápadem, myšlenkou, skicou a pouze to prezentovat, je třeba to lidem vnutit, nachytat je, přivábit k sobě jejich vrtkavé sympatie a rychle z toho těžit. Vzbudit dobrý dojem a vysloužit si nejlepší známku, to je to, o čem tu běží. V malém i ve velkém. Všichni vědí, jak úspěch vypadá, jakými nepsanými pravidly se řídí a po jakém oficiálním žebříčku se šplhá, ale přitom připadá stále podružnější ptát se i na to, co prospěšného se tím do života vnáší. Může být něco na tom, když člověk vymyslí dokonalé bludiště?

Tedy se na to tak neptal a vlastně se ani nemusel ptát, protože sama skutečnost, která posloužila jako výchozí faktum, se jevila jako naléhavá. A víc než úspěch pro něj tehdy znamenalo uspokojení, že se mu podařilo vyřešit problém, který ho zaujal. Takže by mu vlastně nemělo vadit, že jeho myšlenka pomohla k úspěchu jiným. Ovšem že nemělo, kdyby zůstal tím, kým býval – idealistou, nadšencem.

Ještě ani nedošel k ochozu, přes který se sestupovalo do parku, když cosi povědomého rázem odvedlo jeho pozornost stranou. Na okamžik zaváhal: je to ona, nebo ne? Nadměrně nadýchnutá bunda, obtažená linie stehů a boků, viděl ji zezadu, ale nemohl se mýlit, světlé vlasy sčesané k jedné straně. Předstíral, že se rozhlíží kolem, přitom ji po straně pozoroval. Připadalo mu zvláštní, ba velice zvláštní, že ji tak brzo znovu potkává. To přece není pouhá náhoda! Možná předtím na dálnici to tak ještě mohlo vypadat, ale teď už ne. Násobit náhodu náhodou dokáže jen osud, a děje-li se tak na prahu bludiště, cožpak je možné nevidět v tom výzvu?

Dívka se bavila s dvěma muži. Ten mladší měl sice džíny, ale červená vesta s nášivkou poupátka nemohla znamenat nic jiného, než že je ten mladík zdejší zaměstnancem. To, že je právě zaneprázdněn, nebrali mnozí návštěvníci nijak na vědomí a obraceli se na něj s dotazem, co s bzučící beruškou, přestože si to mohli v návodu přečíst. Vždycky jen mávl rukou a křikl:

„Pavilón N. En jako nic.“

Opakoval to tolikrát, že z toho všechna ironie už dávno vyvanula. Podle všeho poskytovat informace nebylo jeho pravé poslání. O to pozoruhodnější byla ochota, s jakou se věnoval postaršímu muži.

Dívka do jejich hovoru příliš nezasahovala. Jako by jen měla dohled nad tím, že jednání bude pro obě strany uspokojivé. Nakonec se chlap zmocnil její ruky, vzal ji do obou dlaní, pozvedl ji a podržel na okamžik jako plamínek, znovu přitom dívku o něčem přesvědčoval, pak sklonil dvorně hlavu až k sepnutým dlaním a políbil jí konečky prstů. Pobaveně se tomu zasmála a až k němu, který celý výjev žárlivě sledoval, se doneslo zvonivé přání:

„Tak zlomte vaz. A nikde se moc netoulejte.“

Chlap zamířil přes park k výchozímu foyeru a dívka ho provázela očima, možná už jen tak v zamyšlení, a teprve když zmizel v houštinách, připojila se k zaměstnanci labyrintu, který mezitím stihl odbavit několik berušek.

Oba měli z něčeho radost. Vyměnili si kamarádské žďuchnutí a asi se hned taky smluvili, že tou svou radostí nakazí ostatní, protože začali korzovat sem a tam a zaměstnanec změnil i svůj služební slogan:

„Pavilón N, en jako nevádí, vyjde to příště.“

Dívka se od něj vždy na pár kroků vzdálila a pak zase na něj počkala a v jejím počínání byla naprostá samozřejmost, ani stín nějaké vyzývavosti, skoro to vypadalo tak, že tu bloumá ze solidarity s pracovním údělem svého přítele.

Alespoň tak to viděl on zpovzdálí. Něco zvláštního na celé věci ho neodolatelně ponoukalo uposlechnout výzvu, třebaže ho jeho věrný našeptávač nabádal: Nech toho, není to tvůj styl! Dnes ho ale nemínil poslouchat, neboť celý dnešek vyhradil svému soukromému experimentu. A o tom s konečnou platností rozhodl přece už ráno, když zabouchl dveře svého malého, spořádaného světa. Zato teď tady shledával, že osud je mu přese všechno příznivě nakloněn: Ona tu jen tak korzuje, proč by si tedy nemohla udělat malý výlet za tajemstvím? Bud' s ním půjde, anebo ne. Vždyť je to jen hra a o co jde? Projevit trochu správného sebevědomí ve správnou chvíli. Přistoupil k dívce a oslovil ji:

„Slíbila jste mi, že mi pomůžete. Čekám tu na vás.“

Zmátló ji to. Zaraženě na něj zírala, jako by vstal z mrtvých. Využíval toho, že se mladík v červené vestě na okamžik pozdržel, a lákal ji:

„Mohla byste se na hodinku omluvit svému příteli a jít se mnou? Zasvětil bych vás do umění, jak bloudit a nezabloudit. Nechci si nechat tajemství jen pro sebe. Otevřel bych vám cestu k pokladu. Mám k němu klíč. Mohla byste ho mít taky.“

„Na poklady nevěřím, tak co bych z toho měla!“ Pokoušela se zastřít, že se ho polekala. Ironicky si ho změřila od hlavy až po špičky bot: „Jen starosti jako vy. Honem někoho splášit a cinkat mu klíčem před nosem, jestli se na něj nenachytá. Klidně se obejdu bez něj.“

„Kdybych chtěl honem někoho splášit, tak bych tu nečekal na vás,“ přesvědčoval ji pomocí logiky.

„To jste tedy věstec!“

„Třeba jsem si tolik přál, abyste se tu objevila, že se mi přání splnilo. A to druhé mi už můžete splnit sama.“

„A to třetí?“

„Jsem skromný, mám jen dvě.“

„Jdete na to moc hrr. A to se mi nelíbí.“

„Proboha, vždyť vás zvu jenom na krátkou vycházku! Kdybych vás nepotkal, šel bych bloudit sám a asi by mi to nepřipadalo nijak divné. Ale teď...“

„Jít s váma na krátkou vycházku, tak večír necejtím nohy. Vítězství za každou cenu!“
 „Ale vůbec ne! Vždyť jsou to všeho všudy čtyři kilometry. Hodina, nanejvýš hodina a čtvrt. Víc to trvat nebude, slibuji vám to.“
 „Jak to víte,“ vyjel na něj zaměstnanec labyrintu, který se mu náhle objevil za zády.
 „Že nejkratší cesta je dlouhá čtyři kilometry?“
 „Jo. Zrovna tohle.“
 „To ví přece každý.“
 „Právě že ne.“
 „To je ovšem chyba,“ poklepal srolovaným prospektem na otevřenou dlaň, „protože rekord, který se tu uvádí – tři hodiny čtyřicet dvě minuty – bez udání délky trati, svádí k domněnky, že se jedná o orientační maratón. Lidem to potom bere chuť, nemám pravdu?“
 usmál se na dívku a pak věc komentoval: „Propagace je nedomyšlená.“
 „Náš rekord je v pořádku!“ hájil mladík čest firmy. „Je přesně takovej, aby si na něj každej troufnul, a přitom natolik hodnotnej, aby odolal. A jestli lidi něco zvlášť zajímá, tak určitě ne nějaký hausnumero v kilometrech, ale kulatá cifra v korunách.“
 „Takže vám, doufám, nebude vadit, když pozvu vaši kamarádku na malou exkurzi?“
 zkusil to vabank.
 „Tvrdí, že prej tenhle labyrint sám vymyslel,“ vyzrazovala dívka jeho tajemství a kupodivu to činila s vážnou tvář.
 „Vy jste z projektového ústavu?“ zeptal se ho mladík s jakýmsi oficiálním zájmem.
 „Je snad specialistům vstup zakázán?“
 „Vstup ne, ale účast v návštěvnické soutěži ano. Jestli jste odtamtud, tak byste to měl vědět.“
 „Protože to nevím, tedy odtamtud nejsem. Ale poslyšte, to spoléháte u těch podnikavých pánů na jejich fair play?“
 „Buďte si jistej, že každej úspěšnej pokus prověřujeme.“
 „Ovšem. Pak je to správně.“
 „Nepřijel jste si sem vyrovnat starý účty?“ pokoušela se ho dívka kompromitovat. Paměť měla pozoruhodně věcnou. Dokumentární!
 „Myslíte na ten příběh, co jsem vám vyprávěl? To je jen taková zpozdilá recese,“ odbyl to s úsměvem. Ale dívce něco vrtalo v hlavě.
 „Říká, že je matematik,“ infikovala svému společníkovi jakési tušení plné obav. A na něj pak vyhrkla: „Co že to děláte?“
 „Obvykle to lidem moc nefíká. Nic pozoruhodného.“
 „Dělá na tebe haura, copak to nevidíš,“ ztrácel mladík trpělivost.
 Chtěl toho využít a mladíka zaplašit. Projevil ochotu: „Máte-li skutečný zájem, udělám vám o mém oboru přednášku. Ostatně je v něm i hodně poučného o geometrii labyrintu.“
 Mladík na něj hleděl pln podezíravosti a dívka ho v tom ještě podněcovala a nijak se tím netajila: „Možná ty jeho řeči nejsou zas tak planý. Možná se v tom fakt vyzná.“
 Mluvila o něm jako o třetí osobě, jako by tu ani nebyl, ale zato oběma přiděloval jakousi starost.
 Spiklenecky se spolu domlouvali očima, načež zaměstnanec labyrintu rozhodl: „Hele, bude lepší, když s ním půjdeš. Dám ti berušku.“ Vyhrkl to na ni dost mrzutě, na něj se už ani nepodíval a šel pryč.

„Nerad bych, abyste kvůli mně měla nějaké potíže, to radši půjdu sám,“ prohlásil velkomyslně, ale neupřímně.

„Počkejte tu na mě,“ vyzvala ho dívka skoro úředně a pospíchala za mladíkem v červené vestě, který najednou celý naježený chvátal k pavilónu N. En jako nehoráznost, jako nezapnosta, jako namouduši nerozum.

Pochopil, že ti dva se spolu potřebují o něčem naléhavě poradit a že to něco se týká jeho.

/3/ Má vůbec smysl, aby za těchto okolností na dívku čekal? Chvilí přecházel nerozhodně sem a tam, chtěl si situaci promyslet, ale nemohl se soustředit, měl jí plnou hlavu, dráždila ho i pokořovala, pociťoval jakési radostné vzrušení a současně i strach z toho, co všechno by se mohlo dít – raději to ani nedomýšlet!

Byla hotová záhada. Vleze mu sama do auta, rozjíždí to na něho, zajímá se, kam a proč cestuje, a náhle nepochopitelný odstup a konec. A pak totéž znovu, jenomže v opačné gradaci: když ji potká, skoro se ho lekne, udržuje odstup, projevuje nevůli a najednou ohromný zájem, ba starostlivost, aby se snad nevydal bloudit sám. Co si z toho vybrat? Pro sebe nic povzbudivého, to mu bylo zřejmé.

Opřel se o zábradlí nad ochozem a hledal uklidnění v pohledu na zelenou hradbu bludiště. Osud si s ním ironicky zahrává. Stane se tedy to, kvůli čemu se překonával, když se pokoušel na ni zapůsobit. Bude mu dělat společnost, ale proč? Celé to jeho galantní snažení bylo k ničemu, nakonec stejně zapůsobilo něco docela jiného. Jakási podivná obava. Ne ani tak z něho, jako z jeho profese. Těm dvěma dělá těžkou hlavu, že by mu matematika mohla přece jen dopomoci k úspěchu. Patří snad mladík ke strážcům pokladu a v jeho tajných direktivách je mezi nežádoucí návštěvníky zahrnout každého, kdo by mohl mít nějakou znalost o algoritmech? Ale proč to dělá starost dívce? Pravděpodobně sem taky nějak patří. Nasvědčuje tomu i její stopařská zkušenost, nejspíš sem takhle dojíždí často. Při jejím zevnějšku se nemusí obávat, že někde na cestě uvízne, zvláště když jde o směr značně frekventovaný.

Připomněl se mu první dojem ze setkání s ní. Jak proměnlivou měla tvář! Stačilo nepatrné pootočení hlavy, jiný sklon, jiný stín a něžný půvab zanikl pod hrubým rysem. I v jejím hlase, stále mírně ochraptělém, náhle také zazníval drsný tón. Připadalo mu hned napoprvé, že je v tom cosi nefestného, a svůj dojem teď mohl upřesnit. V té její dráždivé obhroublosti, v které si líbovala s nenuceností snad doopravdy dívčí, byla patrná i protřelost, rozhodně na to byla dost bystrá. A zřejmě uměla s nadhledem zahrát i ženu zvyklou na to, že jí světáctí muži skládají významné poklony, čehož byl před pár okamžiky žárlivým svědkem. Zajímalo ho, s jakou tváří přijde z porady v pavilónu. Počká tu na ni, nemá se čeho obávat. Svou věcí si byl pořád jistý, takže si mohl dovolit i rozmar: rozněcovat svou zvědavost. Ostatně jeho předstartovní vzrušení tím dostávalo nový a mocný impuls.

Hned si nevšímal, že stojí pár kroků od něho. Přišla sama, bez mladíka v červené vestě, a zřejmě čekala, až ji vezme na vědomí, neboť na něho pak ihned zamávala jako při autostopu. Signalizovala svou proměnu. A na důkaz, že teď už je ochotná k čemukoli, parodovala sebe samu. Nebylo to špatně vymyšlené. Pochopil a šel k ní.

„Můžu se s vámi svízt?“ řekla. Začínala novou partii stejným tahem a on na to přistoupil.

„Kam máte namířeno?“ zeptal se.
„A kam vy?“
„Bloudit.“
„Tak jsem vás odhadla správně.“
„Myslíte?“ neodpustil si ironický tón.
„Tak bloudit se nejde?“ udělala překvapený obličej.
„Máte skvělou paměť. Závidím vám. Co jsem vám na to odpovídal?“
„Řekl jste suverénně: Stihneme všechno.“
„No ovšem!“

Oba se tomu zasmáli, jako by měli radost z bezchybně oddeklamovaných rolí. Napětí z něj spadlo, začalo ho to bavit. Vzal ji za ruku, seběhli po stupních ochozu do parku a na hlavní cestě vedoucí k výchozímu foyeru srovnali podle sebe krok ve vycházkovém tempu. Teprve tady jí ruku pustil. Ale asi by se bývala nechala vést jako malá holka klidně dál.

„Měl jsem dojem, že se na mě váš přítel zlobí,“ poznamenal. Udiveně na něj pohlédla a zatvářila se, že o ničem takovém neví. Chtěl ji trochu vyzpovídat: „Nebo se snad zlobil na vás?“

„Jak jste na to proboha přišel?“
„Tak. Hlavně že zas máte dobrou náladu.“
„Asi vám vrtá hlavou, proč s vámi jdu.“
„Proč?“
„Přece abych vám splnila to vaše druhé přání.“
„Já myslel, že vám to nakázal váš přítel. Jenomže proč?“
„Vlastně máte pravdu,“ klidně to připustila. „Mám dohlédnout, abyste nefixloval.“
„Copak se v těchhle houštinách dá nějak podvádět?“ upřímně se podivil.
„Vždycky se dá.“

„A neuvažujete příliš žensky?“
„Lidi si vymýšlejí ledacos. Pravidla zrovna jako podfuky.“ A pak do něj trochu rýpla:
„Jestli se nepletu, tak vaší specializací je pohrávat si s pravidly...“

„Lidský důvtip je hadí plémě. Kousne sám sebe do ocasu.“ A spíš jen pro formu se zeptal: „Nebude vám v bludišti vadit, když půjdu první?“
„Aspoň vás budu mít na očích,“ beze všeho souhlasila.

Po kolonádě i pěšinách mířily k foyeru skupinky čerstvých návštěvníků a také na cestě před nimi byl početný zástup. U vstupní branky se všichni sešli a byla z toho menší skrumáž.

„Asi jsme se připletli mezi nějakou výpravu,“ poznamenala dívka. „Nepočkáme, až to opadne?“

„Nechcete se mnou přece ztrácet moc času,“ nadhodil a brzy mohl konstatovat: „Naštěstí to postupuje rychle. Máte berušku? Vlastně by nám oběma mohla stačit moje.“

„Radši si tu svoji taky nastartuju. Co kdybysme se navzájem ztratili.“ Když pochybovačně zakroutil hlavou, dodala: „Prostě jsem emancipovaná.“

Přišla na ně řada. Do veřejnosti byla vsazena kovová deska velikosti školní písanky a na ní červeně vyznačena silueta berušky. Přilož hlavičku na hlavičku! Připadalo mu to poněkud infantilní.

„Vy máte něco jiného a lepšího!“ obdivoval jejího broučka. Když ho nastartovala, pověšila si ho na krk jako talisman. A ten magický brouk se k ní náramně hodil.

„Mohl jste si taky říct, že chcete berušku na šňůrce.“

„Na mně by chudinka akorát rachtala.“

Prošli krátkou a poměrně širokou uličkou a ocitli se uprostřed foyeru, nezakryté dvorany v rozložce asi tenisového kurtu. Před sebou, nalevo i napravo měli kóje s úzkými zahradními brankami, kudy se vstupovalo do labyrintu. Pouhé dvě lavičky v odlehlých koutech dávaly tušit, že tady ještě netřeba tolik pamatovat na zmožené, uondané poutníky. Snad jen ti, kdo sem znovu omylem zabloudí, na chvíli usednou, než zvolí nadějnější cestu.

Kupodivu největší nápor prodělávala prostřední kóje. Připomínalo to šoférskou zkušenost: čím víc aut stojí před motorestem, tím je podnik důvěryhodnější. Možná k oblíbě téhle branky přispívala i obecná popularita zlaté střední cesty. Byla to však past v podobě předlouhé smyčky. Tehdy to tak chtěl, neboť se mu protivila filozofie nejmenšího odporu, dnes by byl asi tolerantnější. Nikoli k programovým alibistům, ale ke všem slabým, otřeseným a utahaným, pro které se stal život věčným kompromisem. Mnohých, kteří tu v naději čekali, mu teď přišlo líto. Dokonce v jejich počínání vytušil i cosi lidsky pozoruhodného. Přestože to tu nikdo nedisigoval, lidé ukázněně dávali náskok těm, co přišli před nimi, a věřili, že i jim bude popřán čas zmizet v zákrutech dříve, než vystartuje další. Bylo totiž ponecháno na vůli každého, jestli připustí, aby měl nohsleda. V případě úspěchu by se s ním musel podělit o odměnu, tak znělo ustanovení. Zajisté to byl dostatečný důvod, aby si lidé počínali obezřele a takticky. Ostatně pověsit se někomu na paty, v tom nebyla vůbec žádná jistota. Jak poznat mezi mnoha povolanými právě toho, kdo bude osudem vyvolen?

„Tak kudy?“ zeptala se ho. Zřejmě si vysvětlila jeho zájem, s nímž sledoval ruch u zlaté střední cesty, jako náhlé zaváhání.

„Občas mě přepadá pochyba, jestli je mínění většiny skutečně směrodatné. Asi to bude tím, že mě dav nefascinuje. Takže radši půjdeme tudyhle,“ řekl a vedl ji k levé brance.

Obklopilo je nazelenalé šero, jen tu a tam mramorované žilkami světla. Paprsky pronikaly mezi šlahouny růží, jež se splétaly do stříšky. Chodba se po pár krocích několikrát zaklikatila, vlevo se otevřela branka do uličky, u které si byl jistý, že pouze zavádí, neboť je slepá. O něco dál se totéž opakovalo v podobě fingovaného rozcestí. Pak přišla první větší nástraha.

„Kdo nezná princip částečné záklopky – pojmenoval jsem si to pro sebe jako čtyři plus jedna s průchozí koupelnou – může už tady dost dobře překročit bludný kořen a podlehnout dojmům, že se odtud nevymotá,“ zasvěcoval ji, jak původně slíbil.

Přestože ze sebe dělal suveréna, kouzlo labyrintu na něho začínalo působit. V hustých stěnách drobně šelestily listy keřů a tato živá hradba občas tlumeně propouštěla hlasy těch, co kdesi v sousedství sledovali svou cestu. Tak nějak se ozývají duše, co hledají věčné spočinutí, napadlo ho. Vzápětí ho ovanula sladká vůně, téměř ho omámila, jak byla silná. Z náhlého popudu se obrátil na dívku, jako že ta vůně patří k ní, chtěl jí to říct, jenomže ona nečekala, že zůstane stát, narazila do něho tak silně, že málem spadla do trní. Rychle ji zachytil. Najednou stáli proti sobě v jakémsi neobratném objetí, držel ji za loket a za rameno, a jak se od něj odtáhla, slétlo jí světelné prasátko z čela na bradu

a zmizelo pod krkem. Nedokázal neříct, co už měl na jazyku a co by bývalo bylo ještě před okamžikem lehkou lichotkou, teď to však na ni vyhrkl místo omluvy:

„Ty rozvoněné růžičky na vás nějak žálí! Cítíte?“

„Nesmíte tak divoce, čichat, nebo se vás zase leknu,“ napomenula ho, a když ji pustil, pročísla si rozevřenými prsty konečky vlasů, snad aby se ujistila, že na nich žádné sladké kapénky z okolí neulpěly. Vůbec by se nedivil, kdyby přesto zlákaly motýla. A kdyby ten motýl měl jen trochu vkus, sedl by s rozpjatými křídly právě tam, kde se medové pramínky hojně přelévaly přes mušličku ucha.

„Myslíte, že člověk nasákne bludištěm jako třeba hospodským kouřem?“ zastíral své halucinace. Ale ona ho přeludu rázem zbavila.

„Nevím. Nejsem štamgast,“ řekla drsně.

„Ale říkáte jste, že už jste tu byla?“

„Tak tohle vás dráždí?“

Šli dál a on, jak měl všechny smysly zbystřené, rozpoznával v záplavě vůní i příměs čehosi nepatřičného. Čpělo to tu po nedávném chemickém postřiku a zřejmě i kořeny dostávaly vydatná chemická sousta. Koncentrace a složení aromatických oblaků se měnily, jako by to nějak souviselo s klikatostí chodby. Do cesty se jim stavěly další a další zahradní branky, za nimi se lákavě otvíraly matoucí uličky. Hlídal si stěnu po své pravé ruce a nechával se jí vést k prvnímu atriu. Obcházeli nároží poskládaná do spirály, jež ve svém středu uzavírala zátiší, odtud se odvíjela další cesta propojená s prvou četnými průchody, ale ať se chodba klikatila sebevíc, důvěřoval jen stěně po své pravé ruce. Zdánlivě bloudil víc než kdokoliv jiný.

Dívka se zprvu jeho rozhodnutím podvolovala, ale nikoliv trpně či netečně, nýbrž s jakýmsi zkoumavým vyčkáváním. Když se chtěl dovědět, jak ona by řešila hlavolam nějakého rozcestí, odpovídala vyhýbavě: „To musíte vědět vy“ nebo „nechám to na vás“. Trochu ho to přece jen znervózňovalo. Její úmysly byly nevyzpytatelné. Občas se mu jako náhodou připletla do cesty, a protože průchod byl úzký a tmitý, bylo její počínání právě tak zlomyslné jako vyzývavé.

„Promiňte, teď musíme tudyhle,“ snažil se kolem ní protáhnout a vnímat dotek jejího těla s otrlostí vycepanou hromadnou dopravou. Nijak mu jeho snažení neusnadňovala, takže si připadal provinile jako nějaký potouchlý erotoman. Zahánělo ho to do defenzívy a on nevěděl nic lepšího než honem vykládat: „Existuje jednoduché pravidlo. Když si v chodbě odmyslíme všechny výstupky, smyčky a zákoutí – samozřejmě nad plánem je to snazší než ve skutečnosti – pak zjistíme, že labyrint je vlastně tvořen pouze jednou souvislou stěnou.“

„A s tím tady chcete vystačit?“

„Jen k prvnímu atriu. Tam je první křižovatka. V ní nepomůže držet se stále jedné a téže stěny, protože by pak člověk obcházel pořád dokola. S každou křižovatkou je labyrint složitější.“

„Někde jsem slyšela, že dvoustupňový labyrint si zapamatuje i žízala,“ naznačovala mu, že nemá proč být bůhvíjak pyšný.

„To nevím, ale je to možné. Bludiště se běžně používá při výzkumu chování zvířat. Testuje se nejen paměť, ale i předvídavost. Co myslíte, který tvor se v bludišti nejlíp vyzná?“

„Myš?“

„Mravenec! Zvládne i jedenácteronásobně souvislý labyrint, který má deset křížovatek.“

„A na kolik křížovatek si troufáte vy?“

„Tady je jich devět.“

„Jestli to dokáže mravenec, tak vy určitě taky!“ povzbuzovala ho, jako by to potřeboval.

„Mám takový dojem, že vy se tady vyznáte taky docela dobře,“ popíchl ji, neboť už chvíli ji podezíral. Předvídavě se stavěla právě k těm vchodům, kterými bylo třeba jít.

Místo odpovědi ho předběhla, postavila se před branku, berušku sejmula z hrudi, zakroužila s ní kolem hlavy a přitom si šňůrku přetáhla přes hlavu a podvlékla pod vlasy, malinko je roztřepala a celý ten nadmíru okázalý rituál mu předváděla docela určitě jen proto, aby tentokrát už nemohl couvnout.

Taky zůstal stát, ale ne že by nějak zaváhal, pouze chtěl, aby iniciativa přešla na něho, proto prodlužoval okamžik a s rostoucím zalíbením jí pohlížel z několika kroků do očí. Měla dlouhé řasy, přivírala je do kočičí štěrbiny a hasila jimi doutnavé ohýnky. Lákala ho, aby je roznítil.

Věděl, že to nemůže brát doopravdy, a přesto po ní zatoužil. Stačilo nechat se svobodně unášet okamžikem. Jak se k ní blížil, rozevíraly se jí řasy víc a víc a najednou viděl, že ty krásné, hnědé, sametové oči nedoutnají, ale jiskří veselým smíchem. Rychle ji k sobě strhl, omotal paže kolem pasu a boků a přiměl ji, aby oči zavřela. Trestal ji za všechnu zlomyslnost, za všechny pošklebky.

Jak k sobě tiskl její břicho a klín, zůstala bez opory a musela se mu zavěsit na krk. Jeho hrubá síla triumfovala a vtom mu špičkou jazyka přejela po horním rtu. Zatrnulo mu, po mozku se rozlila horká tma, rázem zmalátněl. Bylo to zrádné, zhýralé, úskočné jako hadí poškádlení. Snadno mu z náruče vyklouzla a unikla z jeho dosahu. Po krůčcích couvala a konejšila ho, jako by byl nějaké nebezpečné zvíře, které je třeba ukrotit a držet v šachu. Než mu došlo, co říká, zmizela v sousední brance. Podivná, zesilující se ozvěna mu její slova vracela.

„...tak přece?... už jsem myslela, že seš divnej!... ale ne!... ty dokonce vůbec ne!“

Pochopil z toho, že teď už nemusí mít žádné zábrany.

„Počkej! Tamtudy ne! Vrať se!“

Spěchal za ní uličkou, která ho spirálovitě odváděla od správné cesty. Vždycky ji na okamžik zahlédl a hned mu zase zmizela v dalším ohybu. Zachytával o trnové snítky. Ulička byla příliš úzká a krkolomná, než aby se mohl rozběhnout. I tak si byl jistý, že ji dostihne, že mu sama vběhne do náruče, neboť tahle ulička se zavíjela do sebe jako ulita a končila smyčkou. Takových úseků tu bylo několik a jejich geometrii měl dobře v paměti. Počkal si u pomyslného rozcestí.

Po chvíli vykoukla, jako by si s ním hrála na schovávanou a přitom jako by tušila, že tu na ni v skrytu číhá. Nechala se líbat na spánek, na obočí, na tvář, odvracela hlavu a dělala, že čemusi za svými zády pozorně naslouchá. Zlákal ho odkrytý ušní lalůček. Stiskla zuby a zasyčela. Oblá hrana čelisti a brady mu náhle připadala důvěrně známá, podlehl majetnickému klamu, na okamžik se zapomněl, ale ona mu vzápětí dlaní odtláčila obličej, jako by to byla koňská huba.

„Počkej, někdo jde,“ zašeptala.

Bůhví co slyšela. Nikdo se neobjevil. Chtěl ji znovu obejmout, avšak zadržela ho: „Seš milej, ale nezdá se ti, že je tu ještě spousta jinejch krásnejch míst?“

Jestliže měl prve dojem, že se tu dívka vyzná, pak nyní činila vše pro to, aby ten dojem ztratil. Pletla si cestu se stejnou neomylností, jako ho předtím předbílala u správných branek. Měla legraci nejen z jeho bloudění, ale z celého bludiště.

Trochu ho tou bezstarostností nakazila, takže do cíle už nijak zvlášť nespíchal.

/4/ Hlasy vycházely stále ze stejného místa a oni se k nim obloukem blížili. Stěna po pravé ruce je přiváděla k atriu. Otevřelo se před nimi čtvercové prostranství plné světla. Náhlý přechod do jasu je na okamžik oslepil. Zastavili se uprostřed a cosi je nutilo se na místě otáčet a tekat kolem. Z každého koutu atria vybíhala chodba. Avšak kdo se tu příliš rozhlížel a zapomněl přitom, kudy sem vešel, měl už jen čtvrtinovou naději, že se vydá správnou cestou k druhé velké křižovatce.

Lavičky podél stěn byly zpola obsazené, mnozí už vybalili svačiny, zřejmě byli na cestě delší dobu. Hlasy rázem zmlkly, když na scénu vstoupili oni dva. Cítili na sobě zkoumavé pohledy. Vedle dívky si najednou připadal jako starý prostopášník, který se marně pokouší zastřít svou zhýralost. Po předchozích bláznovinách se naschvál dopustil další – vzal dívku kolem pasu a v naprostém tichu jí polohlasem zašeptal do vlasů:

„Pojď, zlato, rychle odtud zmizíme.“

Znal algoritmus pro devět křižovatek na způsob říkanky. Zněla jako zaručený tip do sportky: Jednotka, jednotka, křížek... nula, nula, křížek... nula, jednotka, nula. Byl v tom zašifrován i návod, v jakém úseku které stěny se držet. Znovu se ponořili do pološera a on se ujal vedení, zatímco ona se za ním stále víc loudala. Jestliže ji nechtěl ztratit, musel se pro ni vracet.

Zničehonic se v ní probudil údiv, kolik nevídaných drobností v přírodě existuje. U každé rozkvetlé snítky se zastavila a musela aspoň prstem poupě pohladit. Zkoumala, jestli jsou všechny trny stejně pichlavé. Zaplétala vyčnívající nebo povislé stonky zpátky do živé stěny. Dovolila mu, aby zezadu provlékl ruce pod její paže a obíral se na chvíli zázračnou přírodou spolu s ní. Mručel jí přitom spokojeně do ucha:

„Takhle bloudit se mi moc líbí.“

Přestože nespěchal, cestu si hlídal a orientoval se pořád dobře. Prošli bez potíží druhým i třetím atriem a příroda se začala postupně měnit. Keře už nebyly tak souvisle propletené, zeleň tak hustá, někde čnělo z udusané země okleštěné proutí a místy i klenba značně prořídla. Světlo tudy padalo mezi kořeny, kde se povalovaly odpadky všeho druhu.

Dívka se rychle přizpůsobila prozaické scénérii. Dokonce si našla i nový předmět svého hravého zájmu. Tajila v sobě nejen poetické sklony, ale zřejmě i smysl pro sportovní kratochvíli. Pokopávala před sebou konzervu od paštiky a svou dětinskostí se pokoušela – aspoň tak mu to připadalo – rozptýlit jeho narůstající rozladěnost, kterou v něm vyvolávalo náhle posmutnělé okolí.

„Vsaď se, že to dokopu doprostřed bludiště!“

„Radši pojď, ať trochu popojdeme a máme tohle smetiště za sebou.“

Nakonec to nevydržel a o kelímek ji fotbalově obral a bez meškání ho zakopl do autu. Vzápětí tam vletěl sám, když se do něj se vším důrazem opřela. Stačil jen zvednout lokty a chránit si obličej. Zapadl hluboko do křoví. Ve stěně labyrintu se otevřela sloní stezka. Když se vyprošoval z nesčetných drápků, posmívala se mu, jako by si to zavinil sám:

„Zbabělče! Na slabšího si troufáš, patří ti to!“

Už znal způsob, jak jí smích zatrhnout, jak ho udusit, uhasit, zkrotit, chvíli před ním prchala a pak se nechala chytit.

„Co tě píchlo, že tak vyvádíš?“ Smála se mu pořád a jemu se nepodařilo víc, než ji trochu v náruči pomuchlat. „Nějak jste se, pane, zadýchal.“ Vzpříčila proti němu lokty a odtlačila se od něj. A pak řekla hrubě a zostra: „Pust'! Nejsem nafukovací želva!“

Přišlo to jako políček. Tvář mu zrudla. Měl trapný pocit, že to přehnal. Nejistě se zeptal: „Promiň, nechceš jít první?“

„Abys mě honil? A víš, že ani ne.“

„Promiň,“ řekl ještě jednou, protože cítil potřebu to znovu říct. Šel a raději se neotáčel. Ostatně dávala o sobě vědět. Chvillemi si tiše pohvízdávala. Jako když je člověk spokojený sám se sebou a jen si tak do vzduchu fouká povznesený nad jakoukoli melodií.

A zatímco ona byla zřejmě už zase dobře naladěná, on nevěřícně sledoval příznaky čím dál větší ubohosti a zanedbání. Koše na odpadky přetékal a stejně jich tu bylo málo a pravděpodobně bylo málo i zřízenců na úklid labyrintu, neboť některá neladná zákoutí připomínala zárodečné stádium divoké skládky. Takový ten remízek za humny, na který lidé zanevřeli. Překáží a není k užítku, už ani slepice tam vyhnat se nevyplatí. I tady byla jakási marmota patrná na každém kroku.

Jako by nemělo smysl udržovat tu pořádek. Projevovala se v tom zvláštní solidarita: zřizovatel měl pochopení pro poklesky občana, občan zas pro momentální nemohoucnost zřizovatele. A tak přibývalo poničených hlásek a vyvrácených nouzových sloupků, mnohé kódové destičky byly odloupnuté, možná se někomu hodily jako suvenýr, do jiných se zlomyslníci pokoušeli vyřýt jiné číslo, všude se povalovaly ulomené kvetoucí větvičky, dokonce kdosi pohodil celou kytici.

„Myslel jsem si, že vandalismus je víceméně poplatný duchu party, že když je člověk ponechán sám sobě, že se tak snadno nevzdá svých kulturních návyků. Ale tady vidím, že jsem se mýlil. Ničivému pudu se daří i o samotě,“ svěřil se dívce v domnění, že v ní má – když ne jinak, tedy aspoň v tomto ohledu – spřízněnou duši.

„Co se divíš! Tady lidi už doopravdy blouděj. A začíná je to štvát.“

„Nemají sportovní srdce. Nemají smysl pro hru a neumějí prohrávat,“ potřeboval někoho za tu spoušť obviňovat.

„Blbost! Ztrácejí naději a tušej, že odměnu shrábne někdo jinej. Tak se mstí.“

„Protože cílové prémie jsou nehoráznost! Místo aby tu lidé hledali klid a mír, ženou se bezohledně za penězi.“

„Vždyť ty taky, ne že ne,“ řekla cynicky.

Pokusil se vrátit okamžik o chvíli nazpátek: „Když jsem říkal, že je mi tu s tebou fajn, tak jsem to opravdu cítil.“

„A víš, že ti to docela věřím? Byla bych sama proti sobě, kdybych ti to nevěřila. A možná ti věřím i to, žeš tohle velkolepý bludiště vymejšlel. Jenomže ses s tou velkolepostí kapánek přepočítal. Lidi kašlou na nějaký blbě naplánovaný chodbičky, koukej!“ ukázala na díru mezi keři.

Už si toho na jiných místech také všiml. Mnozí si tu klestili stezku napříč bez ohledu na směr chodeb. Keře byly oškubané a olámané tak, že vznikla docela věrná branka. Takové nepravé křížovatky činily labyrint mnohem složitější.

„Tak na tohle byla moje fantazie skutečně krátká,“ přiznal se.

„Co seš tak šokovanej? Vždyť na tom taky neseš vinu. Na celý týhle povadlý parádě.“
 „Jak to?“
 „Geniální plán. Po všech stránkách,“ připomenula mu. „Největší na světě! Dokonale zamotaný!“
 „No a!“
 „Pitomost na pitomost. Hlavně hodně velká.“
 „Co ty o tom víš!“ vyjel na ni rozhorleně. Hájl svou myšlenku: „Tady se nabízela skvělá šance něco jedinečného vytvořit. Mělo to být velkoryse pojaté přírodní zátiší. Duchaplné vytržení z denních starostí. Svatyně pod širým nebem, kde člověk nalézá cestu sám k sobě. Svatoháj radosti!“ Vystupňoval svou ironii: „Ale co z toho zbylo?“
 „Humbuk. Tohle tvoje ohromný bludiště je tak akorát dobrý pro tvý mravence, který si cestu označují slinama nebo čím, ale ne pro lidi. Chudáci nemají nic lepšího než odpadky. Jenomže ty svý si pak už nepoznají a blouděj.“
 Přemýšlel o tom a mlčel.
 Vstoupili do čtvrtého atria. Ani to si neuchovalo původní ráz a přírodní půvab, to viděl hned. V koutech se povalovaly kusy latí odtržených z laviček. Lidé si jimi označovali cestičky svých omylů, které je přiváděly nazpět do atria. Ze dvou laviček zůstaly jen kostry. Překocené sloužily aspoň jako lešení, z kterého je možné přehlédnout houštiny a trochu se orientovat.
 Jeho říkanka mu napověděla projít atriem po diagonále a pak si hledět stěny po levé ruce. Počkal na dívku, která se rozhlížela po lidech, jestli snad nezahledne známou tvář. Že by vyhlížela muže, kterému na terase před pavilóny tak zvonivě přála zdar?
 Kolem lešení bylo rušno. Vyšplhat se nahoru vyžadovalo určitou šikovnost. Kupodivu jedni pomáhali druhým, rivalita slábla, osud je sbližoval. Pociťl vůči nim výčitku, že je podvodník, který chce těžit z neznalosti druhých. Najednou jako by příslušel ke stavu privilegovaných, kteří zneužívají tajných instrukcí k osobním cílům. Utěšovalo ho, že se dopouští jen velice obecné a přitom pouze příležitostné nespravedlnosti. Dnes a denně kolik je takových...
 Zato dívka mu nasadila brouka do hlavy. Otrásla jeho hýčkanou iluzí o jakési vlastní výjimečnosti. Už dlouho se bránil pocitu, že se propadá hloub a hloub do bezejmenného světa číslic. A tenhle pocit ho sem vlastně přivedl. Vyjít z vlastního stínu! Uplatnit svůj nárok! To nepříjemně bystré a navíc půvabné stvoření mu podkoplo jeho poslední berličku.
 Když opět v bludišti osaměli, zaútočil na ni: „Petrně jsi do zdejších zvyklostí dobře zasměčená. Na stopařku, řekl bych až pozoruhodně dobře. Děláš tu hostesku?“
 „Děvku? Proč to neřekneš rovnou? To bys rád, vid’? Dostat odměnu a hned si předplatit miláčka. Jenomže máš smůlu. Jsem už zadaná.“
 Nepoznal, jestli se mu krutě vysmívá, anebo se mu bezostyšně svěřuje. Ať tak či onak, obojí se mu přičilo. Obrátil proti ní její vlastní slova:
 „Byl bych sám proti sobě, kdybych si o tobě něco takového myslel.“
 Náhle si nebyl jistý, jestli jdou správně. Instinkt mu našeptával, že ne, přestože se stále řídil podle levé stěny. Možná se mimoděk nechal svést falešným průchodem do sousední chodby. Mohlo se to stát, na chvíli byl myšlenkami jinde. Jenomže na pocity by neměl moc spoléhat, bývá to začátek paniky. A proniknout do nějaké chodby a nevědět do jaké, to dává hned řadu možností, jak se zaplést a zpanikařit. Uvznout ve vlastních osidlech – nebyl by to vrchol ironie?

Právě proto bude rozumné jít pořád dál. Stejně znejistěl jen kvůli té holce. Má asi v něčem pravdu: Idea dokonalého labyrintu je pravděpodobně scestná. Jeho předpoklad se vymkl lidským měřítkům, neboť chtěl po lidech víc, než vůbec mohou při svém existenčním pachtění obětovat. Nikdo přece nechce bloudit jako o život. Jenomže jak to, že to neprokoukli ti, kteří se záměru profesionálně zmocnili, zajisté zkušení, praktičtí odborníci? Jaké důvody je vedly zřítit Velký přírodní labyrint?

Obrátil se s tím na dívku: „Obviňuješ mě z velikášství, ale spíš by to slušelo těm, co to tu takhle ve velkém rozjeli. Čím jsem si zasloužil, že mě k nim počítáš?“

„Ty s nima přece nemáš nic společného, že?“

„No právě.“

„Seš nevinnej, až je to nebezpečný.“

„Chceš říct, že jsem naivní?“

„Myslíš si, že o bludišti všechno víš, ale přitom nevíš skoro nic.“

„A proto jsem nebezpečný?“ Žasl. A nechápal: „To nějak postrádá logiku!“

„Teď už jo. Ale co kdybys měl býval doopravdy klíč?“

„Mám ho pořád.“

„A pak že nejseš naivní! I kdyby se ti podařilo všechny branky postupně pozotvírat, stejně budeš nakonec vedle.“

„Tak teda nevím, máš na mě dohlížet, nebo zařídít, abych byl vedle?“

„Už se nemusím namáhat. Ty to zařídíš sám.“

Chvilí o tom přemýšlel a pak se zastavil. Pomalu se k ní obrátil: „Takže jdu přece jen špatně... já to tušil. Patří mi to, co?“

„Vrat' se přes tři výklenky a drž se vpravo, až projdeš brankou, dej se vlevo a budeš zas tam, kde chceš být. Na mravenčí cestičce.“

„Velký dík, dobrá vílo. Tak mě ved'.“

„To nemám v popisu práce a ani mě to už nebaví. Ahoj.“

„Počkej!“ chytil ji za ruku. Ironicky mu s ní potřásla, vyškubla ji ze sevření a zopakovala mu své ahoj o akord lehkomyšlněji.

„Přece po tom všem, cos mi řekla, nemůžeš jen tak odejít!“

„Vrat' se a všechno vymažeš. Prostě jsi jen zabloudil do nesprávných končin a zapletl se do nesprávných řečí,“ poradila mu, ale on to ještě zkusil, víc ze setrvačnosti než s nadějí:

„A co kdybychom to tak, jak říkáš, provedli spolu? Není radno být v těchhle pustinách člověku samotnému,“ zarecitoval jí.

„Však se neztratíš. Máš berušku,“ řekla a poslala mu vzdušný polibek. Zmizela neskutečně jako bludička. Přímě před očima se mu vytratila a on uvízl zrakem v liduprázdném zákrtu.

/5/ Komíhavé záblesky světla rozmetávaly dívčí siluetu. Stíny povlávaly v uličce jako nějaká přežilá vlajkosláva a jiné se vyostřovaly a zase rozostřovaly na stěně v ohybu chodby, jako by to byly rentgenové snímky těkavých myšlenek v hlubokém rozladění. Ta rozladěnost způsobila, že zapochyboval, jestli má vůbec ještě smysl jít dál. Už v tom neviděl nic triumfálního. Rejdit v uličkách jako naprogramovaná kybernetická myš. Zkouška paměti, kontrola programu, aplikace několika osvojených formulek. Všechno mu to připadalo nehorázně strojové. Postupovat po optimální trase k cíli! Proč? Aby

dokončil, co si předsevzal? Kolik jiných a rozhodně odůvodněnějších předsevzetí v životě vzdal! Tak proč? Aby dokázal, že ho ta dívka hrubě podcenila? Sám se podceňoval mnohem víc, dokonce tak, že to považoval za osobní přednost. Jaká zvrácená ješitnost!

Mýlila se, když ho pokládala za bůhvíjak namyšleného. Mýlila se, nebo provokovala. Měl by zdolat bludiště právě navzdory jejím předpovědím! To je přece dost pádný důvod? Možná by byl, kdyby nebyl tak banální. Až příliš mnoho věcí musel dělat s trucovitým sebezapřením, už se mu omrzelo věčně něčemu vzdorovat. Unavovalo ho to. I teď byl najednou unavený při představě, že by měl jít dál. Byl to jen bláhový sen, že v sobě vzkřísil radost z recese. Už se s ní nechtěl potkat, obrátil se zády k uhrančivému zákrutu a měl dvě možnosti. Vydat se nazdařbůh chodbou v opačném směru, než šla ona, anebo uposlechnout jejího návodu.

Ta druhá možnost mu připadala logičtější. Dostat se nejkratší cestou pryč z tohoto tristního, naprosto odcizeného sadu! Tušil, že k pátému atriu má už blízko. Obešel tři nároží a v zrádné brance se opět chytil levé stěny. Dával si teď už lepší pozor na samovolně vzniklé křížovatky.

„Překvapilo ho, když se před ním v protisměru vynořilo několik lidí. Zastavili ho.

„Prosím vás, odkud přicházíte?“ zeptal se ho první z nich.

Myslel, že je to nějaký žert, a tak zareagoval podle toho: „Z onoho světa.“

„Tak pardon!“ odstrčil ho vůdce smečky a všichni se hmuli přes něj kamsi nazpátek, odkud on pospíchal. Vypadali jako tlupa shánčivých turistů.

Vymotal se z křoví a pokračoval po své cestě. Ale zanedlouho potkal další poutníky. Někteří se z křoví také ptali, odkud jde. Kdyby to byl vtip, byl by dost obehnaný.

„Od čtvrté křížovatky,“ odpověděl po pravdě.

„Která to je?“

„Je tam pyramida z rozbitých laviček.“

„Tam už jsme byli?“

„Asi jo.“

„Anebo to bylo jinde,“ dohadovali se spolu.

„Vy to nevíte?“ podivil se.

„Leckde jsou lavičky na hromadě.“

„Jenomže čtvrté atrium je jenom jedno,“ namítl.

„To si myslíte!“ vysmáli se mu.

Pokrčil nad tím rameny a šel dál, aniž by tušil, co to všechno znamená. Tu a tam potkával v opačném směru lidi už dříve. Byli to však jen jedinci. A přestože se dostali na scestí, svého směru se drželi cílevědomě. Tady měl v patách hlasy těch, co se po setkání s ním vraceli.

Chodba se zaklikatila a vyústila u prahu podivného altánu. Jako by najednou vyvstal z nejhustších křovísk a spousty kopřiv, které dotíraly na ohradu z vlnitého plechu. Altán nevypadal ani trochu pohádkově. Při pohledu na ten zahradní domeček měl pocit, že zabloudil do sprchových a záchodových boxů v nějakém nadmíru frekventovaném kempu, jenomže jakási brutální vynalézavost tu rozmístila namísto příček a plent samá zrcadla. Když stanul sám sobě tváří v tvář, byl to šok. Spatřil člověka, který prodělává škaredý záchvat. Ať se podíval, kam se podíval, odevšad se na něj díval jeho znechucený protějšek. Taková nejapnost! Takový nevкус! Taková bezduchost! Technický paskvil! Pout'ový krám! pohoršoval se v duchu.

Za ním se vynořili všichni ti, které potkával. Zrcadla se jich chopila a rázem bylo všude plno lidí. Ale také vchodů a průchodů a předsíní a chodeb. Lidé se tu motali a naráželi do zrcadel jako mouchy do rozsvíceného lustru, ale zřejmě to nikoho nepopudilo natolik, aby se obořil na ošidné sklo. Odehrával se tu malý zázrak. Přestože mnozí – soudě podle halasných průpovědek – se tady už předváděli, a to zřejmě nikoli jen jedenkrát, znovu se smáli a pitvořili sobě i ostatním pro radost. Lidé jako by tu ztráceli koženou tvář a zapomínali na svízele, a naopak jako by se chtěli zhlížet jen v příjemném obraze. Co na tom, že všechno byla jen hra okamžiku! Jak účelné zařízení tu vybudovali! A jaká lidová zábava! Jeho úšklebek se rozletěl prostorem rozmetán do všech stran jakousi kosmickou expanzí.

Nedokázal se po lidech opičit, nedokázal se smířit s tím, že tady utrpěla jeho myšlenka přírodní svatyně naprostou a pokořující porážku, v estetickém i mravním ohledu. Neuměl se povznést nad totální zklamání. Připadalo mu, že prochází uličkami hanby. Chtěl být co nejdřív venku, a zatím si jen zoufale otloukal tykadla. Podle původní formule měl zamířit do koutu po pravé ruce, jenomže kde je tady jaký kout? Po nějaké době se dostal ven. Nebo spíš ho útroby skleněné obludy vyvrhly, aniž by věděl, kde je a kam míří. Byl si jistý jen tím, že se pořád ještě nachází uprostřed rozsáhlého smetiště.

Čekal, jestli cestou někoho nepotká, aby se znovu zeptal, ale buď ho to vyvedlo na nějakou jednosměrku, anebo na liduprázdnou dráhu. Bloudil dál, ale když po chvíli zjistil, že se oklikou vrátil zase tam, kde už před pár minutami byl, usoudil, že sám už do cíle nedojde. Počal hledat vhodný sloupek nebo hlásku, a když jednu zdravou kódovou destičku konečně objevil, skoro před ní pln vděčnosti poklekl.

Podržel berušku na otevřené dlani očkama proti číslu a dál spoléhal už jen na její pomrkávání. S broučkem na dlani byl terčem pro ty, kteří ho ve víře míjeli.

„Ať ti neuletí!“

„Nic si z toho nedělej, každý občas zabloudí.“

Neodpovídal na ty dobromyslně pronesené uštěpačnosti. Však si tu dřív nebo později každý užije své. A kdo si to dosyta nevychutná napoprvé, přijde podruhé, potřetí. Přece do třetice všeho dobrého, prorokovala mu bludička. Děkuji, nechci. A raději nevzpomínat.

Do respiria přišel pár minut poté, kdy průvodkyně odvedla odpadlíky. Železná mřížová vrata do nouzového koridoru byla už zamčená. Za nimi se asfaltový chodník, po kterém by sem mohl klidně zajíždět autobus, nořil do hlubokého úvozu, po obou březích obehnaného drátěným a ještě vysokým živým plotem. Na konci dlouhé úvozové rovinky zahlédl odcházející skupinu.

Uvědomil si, že bude muset skoro hodinu počkat. Co se dá dělat. Téměř všechny lavičky byly volné, mohl si vybrat. Uprostřed stál dřevěný altán s toaletami a zřejmě skladem zahradního náčiní, zanechalo tu všude kolem patrné stopy: Prostranství pokryté drobným říčním štěrkem neslo místy ještě čitelné šrafování po hrábích, záhony byly upravené, keře husté a sestříhané, vše tu mělo konejšivý vzhled.

Našel si nejpřívětivější lavičku, pohodlně se na ni usadil a lelkoval a hojil rozbolavělou duši. Jak se lidé trousili, na lavičkách přibývalo osamělých, nikdo nepocítil potřebu připojit se k někomu jinému a i pak, když už všechny lavičky byly obsazené, sousedé se od sebe odtahovali ve snaze uchovat si aspoň pomyslné soukromí.

Napadlo ho, že houfování zklamaných, znavených a zmalomyslněných se podobá víc vlaštovčímu než vrabčímu pořádku.

Hodina se nachylovala a před mříží narůstal hrozný lidí, kteří se zřejmě už nemohli dočkat vysvobození. Lomoz otevíraných vrat zvedl i ty na lavičkách a mezi posledními šel i on, uklidněný a smířený sám se sebou. Ale jen do okamžiku, než zahlédl dívku, která brala od návštěvníků berušky. Každou vynulovala a bzučící ji vrátila jako vstupenku do úvozu. Dívka si snad jen změnila účes, světlé vlasy rozpustila po ramenou a po zádech. Bunda, postava, výška, vše téměř souhlasilo, jen tvář byla jiná. Nebyla to ona, ale přesto v něm hrklo. Tamté by se styděl pohlédnout do očí. Zato téhle dívce, když mu podala broučka, který ho usvědčoval z nezdaru, s úsměvem poděkoval.

Dohromady nenadělaly berušky větší hluk než komáři rojící se nad lesní cestou. A ani skupina lidí v úvozu nebyla o moc hlučnější. Průvodkyni bylo lhostejné, že se za ní procesí trhá a trousí, pouze malý hlouček se jí jakžtakž držel. On ho předešel a připojil se k dívce. Chvilí trvalo, než ho vzala na vědomí.

„Promiňte, kdybych chtěl projít celé bludiště, mohl bych si najmout průvodkyni?“

„Samozřejmě. Takové služby poskytujeme. A dost často i na objednávku.“

„Mohl bych si najmout vás?“

„Za chvíli končíme, pane. A soukromé návštěvy přesčas neprovodujeme.“

„Já myslel na jindy.“

„To vám nemohu slíbit, že to budu zrovna já, kdo se vás ujme. Je nás tu pár a zájem je velký. Střídáme se.“

„Nemáte sestru?“

„Proč?“

„Nebo dvojnici?“

„Kamarádku. Lidi si nás dost pletou.“

„Je také průvodkyní?“

„Ach tak! O tu vám teda jde.“

„O ni je také takový zájem?“

„Jak to myslíte?“

„Já jen že v takový frekventovaný den, jako je dneska, jede do práce stopem a pak si hraje na bludičku. Je to divné.“

„To bude nějaký omyl.“

„Sám jsem ji sem svezl,“ zalhal trochu, „šla se mnou skoro doprostřed bludiště, pak zmizela.“

„Nevím, pane, o kom mluvíte. A teď promiňte, mám tu svou práci,“ řekla s odměřenou zdvořilostí a počkala na svůj hlouček.

Dověděl se potom už jen to, co ostatní. Jaké jsou v parku pozoruhodnosti a že je možné v parku posedět i poté, až se bludiště uzavře, a poslechnout si podvečerní koncert.

Na kolonádě se s nimi rozloučila a popřála všem hezký zbytek víkendu. A zas někdy na shledanou. Profesionální úsměv patřil jemu. Děkuje, slečno, děkuje, ozývalo se kolem něj pobrukování těch, co dokázali být vděční i za to málo. Namouduši stačila jen trocha profesionální laskavosti, pouhá chvilka jakoby osobního zájmu, aby si dívka získala přízeň. Díval se za ní. Opravdu byla podobná bludičce.

Zamířil k pavilónu N, en jako no nic, jako nevádí, jako nikdy víc... Vymění bzučící berušku za svůj řidičský průkaz a nebude mít s tímhle podnikem už nic společného.

Bude se vracet do svého bezejmenného světa a všechno, co se mu v bludišti přihodilo, mu bude připadat vzdálené, čím dál vzdálenější, až se nakonec ztotožní s myšlenkou, že se to vlastně přihodilo někomu jinému, docela cizímu, který mu bude k smíchu. Bude to jen bezejmenná příhoda, právě tak dobrá na to, aby si na ní pár chlapů během pracovní předstávky obhrouble smlslo. A dokonce ani to, co v té příhodě bylo zvláštní, záhadné, nebude mít vlastní jméno. Jen pouhé situační přízvisko: bludička.

/6/ Na terase před pavilóny bylo už vše připraveno k podvečernímu koncertu. Na pódiu chyběly jen nástroje a hudebníci. Shromáždilo se tu i početné publikum. Ale zájem patřil – jak z konferenciérových slov vyrozuměl – zatím jiné události. Vyhlašovali úspěšného návštěvníka Velkého přírodního labyrintu. A to hned dvojnásob úspěšného! Nejenže prošel všemi nástrahami, ale překonal o půl druhé minuty rekord bludiště. Všichni tomu zatleskali a on se k nim připojil, neboť si už nemyslel, že projít bludiště je pouhá vycházka.

Byl zvědavý, velice zvědavý na toho rekordmana. Protože komu čest, tomu čest! Nejprve zdolali schůdky dva důstojně vypadající muži a majestátní žena a rozvinuli se do rojnice podle své důležitosti. Konferenciér uvítal patrony dnešní slavnosti a z papírku přečetl jejich funkce a jména. Pak přišel fotograf a asistentka s bohatou kyticí čerstvých růží. Konečně vystoupil na pódium onen úspěšný muž. Konferenciér ho hned podrobil zřejmě připravenému interview. Muž budil dojem ani ne tak sportovní jako solidní a sebejistý.

A skutečně! Byl to on! Poznal ho, přestože ho prve pozoroval jen zpovzdálí. Byl to ten člověk, kterého před nějakými čtyřmi hodinami zastihl ve společnosti bludičky. Vlastně tehdy se na ni díval jako na náhodnou stopačku. A teď se ten její favorit ukláněl, zářil a přijímal srdečné gratulace od patronů, jako by právě to bylo pro něj odměnou nad všechny odměny. Každý v davu čekal, kdo z delegátů zamává populární obálkou, ale zajisté by to bylo pod úrovní slavnostní chvíle. Delegáti sepnuli ruce pod břichy a s úsměvem přihlíželi, jak půvabná asistentka předává kyticí. Úspěšný muž jí dvorně políbil ruku – patrně to patřilo k jeho dobře osvojeným vrtochům – a fotograf z toho dělal nezapomenutelnou událost. Jeho čipernost znamenitě zapadala do této sice nahodilé, přesto pohotově a umně zrežírované oslavy. Konferenciér prohlásil výkon muže za hodný následování, protože už zítra bude vypsána nová velká prémie, všem na pódiu poděkoval a pozval je k malé slavnosti do salónku v přilehlé restauraci. Celá družina se tam bez meškání odebrala.

Lidé se nespokojeně rozcházeli. Snad doopravdy očekávali, že odměna bude vyplacena na ruku před zraky všech. Jemu se zase přičilo něco jiného. Nějak nemohl připustit, že ten klaun dokázal něco, v čem on sám ztroskotal. Mrzel se na sebe, že se dal lákat zvědavostí a přihlížel té laciné ceremonii. Navíc zjistil, že v pavilónu se utvořila pořádná fronta. Odbavovací síň i chodba byly plné elektronického bzukotu. Podobalo se to drnčení velkého transformátoru. V evidenci věcí daných do zástavy byly přehmaty, výdej váznul a fronta narůstala.

Uvědomil si, že nic tak jasně člověku nepřipomíná jeho bezvýznamnost jako právě čekat v dlouhé řadě na nějakou trapně nezbytnou věc či záležitost a přitom mít vztek na každého filutu a drzouna, který se pokouší najít ve frontě skulinu nebo chce uplatnit svérázné privilegium. Spravedlnost obyčejných a neúspěšných je hašteřivá a

malicherná, jen navenek budí zdání letargie. Je to ekzém na duši a on se obával, že tenhle nepříjemný svrab má už taky v sobě. Obviňovat všechny kolem sebe! Vybíjet si popuzenost vůči nespravedlivému světu v reptavých, bezmocných samomluvách! Napadlo ho, že ta oslava úspěšného návštěvníka byla přinejmenším předčasná.

Znovu mu to blesklo hlavou, když s úlevou opustil brány areálu a slyšel daleko za zády houkat sirény a v několika přílivových vlnách se k němu donesl hlas vyslaný do houštin z mnoha hlásek a tlampačů: „Opusťte bludiště... návštěvní den končí... berušky vás zavedou do respiria...“ Ponořil se do poutové skrumáže, a jak obcházel kiosky, povšiml si, že před restaurací parkuje šestsetřicetadvacítky a několik jiných luxusních vozů, zatímco dřív – jak si vzpomínal – tu žádné auto nestálo. Zřejmě se malá slavnost protáhla a narostla ve větší, odhadoval.

„Je vám líto, že nejste na banketu?“

Otočil se po známém, mírně ochraptělém hlase. Stála za ním proměněná k nepoznání. Blond vlasy vyčesané vzhůru a vzadu sepnuté, sametový blejzr, háčkovaná halenka, lehká zvonová sukně, všechno náramně barevně ladilo, i když tóny byly zvláštní, tmavohnědá, starorůžová, fialová, náhrdelník nebo spíš obojek z velkých keramických korálů v blankytné modři. Vypadala v tom podvečerním hemžení jako nějaká tropická mūra, která sem náhodou zalétla.

Nejspíš si také byla velice dobře vědoma, že působí exoticky a že jí záměr vychází. Nic na tom neměnila ani odřená sportovní brašna, která jí visela na rameni. Asi byla dost těžká, protože ji hned spustila na zem.

„Jak to, že tam nejste vy? Váš přítel přece vyhrál!“ řekl, aniž zaváhal, jestli tykat nebo vykat, přišlo to samo.

„To není přítel. A podnikový mejdany mě nijak nelákají,“ odbyla to a zeptala se: „Tak už jste pochopil, jak to tady chodí?“ Skoro jako by si byla jista, že lekce, kterou mu uštědřila, byla postačující.

„Pár věcí mi došlo. Zřejmě kdo není z okruhu dobrých známých, nemá tady šanci.“

„Proč známých? S těma jsou jen potíže. Lepší je si někoho rovnou vytipovat a prověřit,“ řekla cynicky.

„Hlavně nic neponechat náhodě, co?“

„Jasně! Byl by v tom binec.“

„Takže vy vlastně hájíte zájmy podniku.“

„Svým způsobem ano.“

„Staráte se, aby se peníze nedostaly do nepravých rukou?“

„Všechno záleží na domluvě. S váma nebyla řeč.“

„A co dál?“

„Jak dál?“

„Pak přijde ke slovu lidový komunismus, ne?“

„Co to je? Jo tak... vy myslíte, jestli se šábnem?“

„Tak nějak.“

„Vaše představy jsou notně zavostalý a ryze hospodský. Nic takovýho! Moje prémie jsou z jinýho soudku. Tady se hraje férově. Jako v devisoru,“ prohlásila a ušklíbala se. Asi to patřilo všem nevěřícím Tomášům.

„Máte hezký komplet a moc vám to sluší, ale to vy sama dobře víte. Asi jdete na nějakou devisorovou party. Jiné šaty, jiná role, samozřejmě.“

„Už jste zase tak protivně namyšlená!“ odfrkla.

„Mýlíte se. Tohle už mám za sebou. A беру to sportovně. Prohrál jsem, no a?“
 „Byla jsem k vám férová. Varovala jsem vás.“
 „Já vím. Ještě jednou díky. Stejně bych byl tak jako tak vedle.“
 „Ano. Prémie je putovní.“
 „Cože je?“
 „Dává se jen jako. V devisoru taky nedostanete mísu. Jen vás u ní vyfotografují. Nanejvýš dostanete něco na památku. Tady se uděluje upomínková kniha a soupřava kávových hrníčků z patronátní porcelánky,“ řekla, jako by to všechno bylo naprosto normální a nebylo třeba kolem toho dělat nějaké tajnosti. Jestli existuje nějaký vyšší stupeň cynismu, pak je to asi tahle drzá, ale jinak dočista neosobní upřímnost. Lhostejná upřímnost. Nestačil žasnout:
 „Když je prémie jen pomyslná, pak ale co je na tom humbuku ještě skutečného?“
 „Co? Přece slavnostní vyhlášení!“
 „To jsem viděl!“ Smál se a pokyvoval hlavou. „Co vůbec patronují ti vaši patroni?“
 „Nemyslete si, každé není jako vy. Být úspěšnej, ukázat se na veřejnosti, to lidi láká. A radost z úspěchu je nefalšovaná.“
 „Přestože úspěch je nezasloužený? Pochybuji o takové radosti!“
 „To si myslíte vy, že je nezasloužený. Měl byste vidět, co to s člověkem udělá, když je navěky zapsaný do Knihy cti. A když si pak může přituknout a potýkat s význačnými osobnostmi. Jo banket! To je vlastně pro všechny to nejdůležitější a pro naše patrony je to takový pěkný zadostiučinění.“
 „Ale proč v tom jedete vy?“
 „Protože mě to baví,“ řekla docela přirozeně.
 „Balamutit lidi? Kvůli almužně?“
 Usmála se, zvedla brašnu, a místo aby šla pryč, dovedla své zavazadlo k honosné skupince aut a bezostyšně položila brašnu na kapotu metalízového fiatů raccontino. Zůstala mu dlužná odpověď, a tak šel za ní.
 „Divná záliba,“ řekl.
 „Furt lepší než dělat z něčeho vědu. Takhle si aspoň užiju legraci. Jako s váma. I když s váma to byl taky trochu nervák.“
 „Zajímalo by mě, proč jste mi to všechno tak najednou vyklopila? Vždyť to je skoro přiznání!“
 „Třeba jsem se zrovna někomu potřebovala vyzpovídat ze svých hříchů. A vtom jsem vás zahlídla. Zdáte se mi důvěryhodnej.“
 „Jenomže já nejsem vázán zpovědním tajemstvím. Mohl bych třeba celý ten podfuk, který se tu s lidmi hraje, vylicít a zveřejnit. S odvoláním na spolehlivý a zasvěcený zdroj. Když ke mně máte takovou důvěru, jestlipak mi prozradíte své jméno?“
 „Proč ne, stejně ho zapomenete. Helena. Stačí?“
 „Vaše upřímnost mě odzbrojuje,“ řekl ironicky.
 „Vemte to jako poslední splátku na váš účet. Abyste odtud neodešel naprázdno, když už jste sem kvůli tomu jel.“
 „Budu svým přátelům vyprávět o Helence, co dělala volavku. Nebo snad zní líp agentku? Emisarku? A taky bludičku. A nakonec kajčnici.“
 „Takovej, jako jste vy, sice každé uvěří, ale nikdo je nebere vážně,“ poznamenala s naprostým klidem.
 „Myslíte?“

„Nemyslím. Já to vím. Takový jako vy ovšem hrozně moc přemýšlejte, až se jim nakonec zdá všechno zbytečné. A pak mlčejte a užírajte se, protože jsou neschopní něco rozhodného udělat.“

„Tedy podle vaší diagnózy trpím dost obvyklým mravním neduhem. Třeba byste mi mohla pomoci. Ostatně nechcete se se mnou svázat? Vracím se do Prahy a vidím, že jste nachystaná na cestování.“

„Tentokrát dík. Mám tu svůj vůz.“

„Ano. Ovšem,“ zablekotal. „Tak šťastnou cestu.“

„Vám taky.“

Otevřela své raccontino, hodila tašku na zadní sedadlo, a když se připoutala a nastartovala, stal se pro ni už jen jedním z poutového davu, který bylo třeba opatrně rozhrnovat.

/7/ Vyřkla nad ním zdrcující a konečný soud. Ale právě proti té konečnosti se v něm náhle cosi vzbouřilo a vykřiklo: Přece jsi vstoupil do časového experimentu, nic není dopředu určené, všechno je naopak otevřené, ještě pořád, ještě to jde! Vyburcován tím hlasem, v tu chvíli slepý a hluchý ke všem předchozím připomenutím a napomenutím, se nechal vést okamžitou pohnutkou.

Za jejím vozem zůstávala v davu brázda. Vrhla se za Bludičkou a dostihl ji dřív, než se vyprostila z chumlu. Zřejmě nesledovala zpětné zrcátko, jinak by možná přidala. Už předtím si povšiml, že její vůz má pražskou značku. Protáhl se podél oblé karosérie k pravým dveřím a dlaní zabušil na střešku. Okamžitě zastavila. Možná se lekla, že se jí někdo přimotal pod kolo. Otevřel a nahlédl dovnitř:

„Nevzala byste mě do Prahy?“

Sotva ho spatřila, rysy jí ztvrdly: „To jsou ale blbý fóry!“

„Taky jsem vás svezl.“

„Chcete vydírat?“

„Chci mít jistotu...“

„Prosím vás! O čem ještě?“ vyjela na něho, ale zřejmě si uvědomila, že se podřekla, protože vzápětí mu dávala najevo svou nevoli: „Máte tu svůj vůz, tak mě nezdržujte!“

„Uhodla jste, že o všem moc přemýšlím. Právě proto tu nechávám svůj vůz. Musím se pojistit, že se sem zítra vrátím. Co vám to udělá, když mě vezmete?“

„Nic. Jenomže nechci. A ani nevím, proč bych zrovna vám měla pomáhat k nějaký jistotě, beztak pochybený!“

„Ze známosti.“

„No ne, vy jste dobřej! To si myslíte, že když někomu řeknu dobřej den a sbohem, že mám povinnost se k němu kdykoliv znát? Jste k smíchu!“

Nasedl do auta a přibouchl dveře. „Venku překážím, dovolíte?“ řekl.

„Neflákejte s tím, nejste ve škodovce!“ obořila se na něho, už vůbec ne povznesená. „A vypadněte! Slyšíte! Neznám vás a nechci vás znát!“

„Zbytečně se zlobíte. Jednak tím nemůžete nic změnit, protože to, že jsme spolu prožili odpoledne, to je fakt. A jednak mi tím připomínáte moment, kdy jsem si opravdu myslel, že se mě bojíte. Už mi došlo, z čeho jste mohla mít obavu předtím. Ale teď? Proč teď?“

„Kecy! Vypadněte!“

„Uměla jste si vybrat. Raccontino. Pohádka. Pro mě teda určitě. Připadám si, jako bych už nasedl do příštího století.“

„Co chcete?“

„Jenom se s vámi svěřt. V Praze mě vysadí a děkuju, sbohem.“

„Jaký to má smysl?“

„Copak ve vašem světě musí mít každé počínání nějaký smysl? Nemůže vzniknout z náhlé pohnutky? A odehrát se prostě jen tak?“

„Vážně mě zdržujete,“ vzdychla a tvářila se, že je z něho k uzoufání unavená. Pravděpodobně se však pokoušela zamaskovat svou bezmoc.

Uvědomil si, že dokud tu raccontino stojí jako tajemný ostrůvek v moři lidí, má Bludička pramalou šanci se ho zbavit. Vyvolat tady skandál? To si dost dobře nemohla dovolit. Mohl se nad její bezmocností jen usmívat:

„Tak jeďte! Proč nejedete?“

Stačilo udržovat ji v napětí, že to všechno myslí naprosto vážně. Avšak první pohnutka odezněla a teď mu už šlo doopravdy jen o to, aby smazal, rozmazal podobu, kterou před ním vykreslila její sudba. Věděl, že v něm vězí hlouběji a že se jí nezbaví jen nějakým povídáním. Tu sudbu mohl jen a jen odčinit. Zatím nevěděl jak, ale jednal, i když slepě. Co se v něm odehrává, zatím Bludička neprohlédla, ale i ona určitě začala hrát svou hru, neboť řekla najednou smílivě:

„Dobře, když známej, tak známej, já vás svezu. A co pro mě uděláte vy?“

„Budu vám cestou povídat, aby to líp uteklo.“

„Toho už jsem si užila dost.“

„Tak spolu naplánujeme zítřejší přepad bludiště. A budete mít vystaráno. Nebudete muset číchat ty smrady u silnice a riskovat, že natrefíte na někoho, s kým nebude žádná domluva. Mimochodem, jak často se vám tahle nepříjemnost stává?“

„Myslela jsem, že toho máte jednu provždy dost. Že bych se ve vás tak mýlila?“

„Kolika lidem jste pověděla pravdu, tak jako mně?“

Pochopila a rázem se obrnila ledovým klidem.

„Upozorňuju vás, že jakmile s tím někde vyrukujete, budete mít kvůli tomu oplétačky.“

„Já, nebo vy?“ ironizoval její náhlou starostlivost.

„Heleďte, prémie jsou schváleny z vyšších míst. Tak to tak bejt musí a je jedno, co si takoví jako vy o tom myslejí. Ale jestli máte v úmyslu dostat se podfukem na tribunu jako náš úspěšnej návštěvník a pak to vytroubit na celý kolo, tak v týhle recesi, jak vy říkáte, se mnou nepočítejte. A i kdyby se vám to nakrásně samotnému podařilo, buďte si jistí, že se vám nejdřív kouknou do žaludku, než vás na tribunu pustěj.“

„Vy byste mě shodila?“

„Já neudávám.“

„Chvályhodná zásada.“

„Na zásady vám kašlu. Jediná rozumná zásada je nemít v týhle pomrvený době žádný zásady. A vůbec...“

„Taky způsob, jak být objektivní a tolerantní.“

„Nenamáhejte se, jste nudnej. Už jste toho napovídal až dost, teď byste už mohl vypadnout.“

„S tou tribunou to není špatný nápad. Nechám si to projít hlavou. Třeba se to dá nějak vylepšit. A dík za svezení.“

Musel si přiznat, že kdyby se s ním bývala rozjela ku Praze, vůbec by nevěděl, co a jak si počít. Ale o to už nešlo. S hlavou najednou dočista prázdnou, vypranou od všech dotěrných myšlenek, jen s obvyklým pocitem pálení žáhy, který se měnil v tupý tlak pod hrudní kosti, se ubíral k parkovišti.

Sotva obešel škodovku a po šoféřském zvyku zběžně překontroloval její stav, hlídač přiběhl a ujal se svého úřadu. Vytáhl zpoza stěrače parkovací lístek a spočítal mu to.

„Tak co?“ zeptal se, jako by znal odpověď.

„Měl jste pravdu. Všichni jdeme cestou omylu a hledání.“

„Kdepak, vážený pane, všichni ne. Někdo si zakládá na svém posvátném právu být tam, kde právě je.“

„Ano, žijí mezi námi zřizovatelé všemožných bludišť a dávají šanci těm, co v tom umějí chodit,“ pokusil se zobecnit svou čerstvou zkušenost.

„Mezi námi?“ řekl hlídač pochybovačně a pak se na něho usmál, jako by v něm vytušil spřízněnou duši: „Vždycky lidem říkám, domluvte se spolu, podejte si ruce, přestanete mezi sebou bloudit, ale musíte si navzájem věřit, víra je silnější než vrtkavý praktický rozum.“

„Dík za útěchu i povzbuzení,“ řekl s upřímnou vděčností a vůbec ho nenapadlo se přitom vědoucně pitvořit.

„Taky bych někdy něco takového potřeboval. Lidi si většinou myslí, že to já mám na svědomí tenhle progresivní ceník.“

Hlídač mu dal markovací kupóny za devět načatých hodin stání. Zaplatil a odstartoval do svého spořádaného, průhledného světa. Průhledného až do poslední pohnutky. Vracel se stejnou cestou, po stejné magistrále, ale jeho myšlenky, zjitřené samorostlým hlídačem, se ubíraly svou vlastní oklikou.

Kolik váží naděje?

Čistě utopická otázka. Kdo by byl tak pošetilý a naději vážil? Ostatně čím by ji vyvažoval? Jaký etalon by si stanovil?

Tak daleko zatím naše poznání a náš experimentující duch ještě nepokročily. Je už samo o sobě dost scestné takto o naději uvažovat...

Tak tedy jinak: Jakou váhu má jeden speciálně na univerzitě vyškolený matematik, o němž se svého času říkalo, že má talent? Taková otázka patří k úplně všednímu pondělku. A ten ho čekal snad ze všeho nejvíc...

Dnešní den, od kterého si bůhvíco sliboval, se nachyluje do nenávratna, i neděle se tam za chvíli propadne, a v pondělí si znovu oblékne erární montérky.

Zprvu myslel, když ho přidělili na babylónskou věž, panelový skelet vyplněný příčkami, že bude kdesi při úpatí prosévat písek. To by ho bavilo. Nebo pod volným nebem podávat cihly zedníkům. Sdílet přitom pocity, jak roste dílo pod rukama. Anebo kopat někde v tajemném suterénu žlab pro instalaci. A hmatatelně vnímat blízkost nekonečna. Když však přišel na stavbu, skutečnost se mu vysmála...

Jakého jsi vyznání?

Mou vírou je náboženství práce.

Ano, kdo by je u nás horlivě nevyznával. Úcta k mozolům.

A k myšlenkám?

Fjúú a jsou pryč! Kde je máš? Za co vůbec bereš plat?

– Tady odevzdávám hotový kvartální úkol.

Vedoucí se na to ani nepodívá a řekne:

– Dobře.
A ty se jen tak nesměle zeptáš:
– Proslýchá se, že nám budou zvyšovat platy.
– Jo, připustí takovou možnost tvůj vedoucí, ale jen kvalifikovaným a těm, co dělají v mimořádných podmínkách.
– Mám odpovídající odbornost a skoro dvacetiletou praxi, připomeneš vedoucímu své předpoklady.
– Ty nikam neutečeš.
Cosí namítneš a stydíš se, že něco takového vůbec říkáš. Tvůj vedoucí to ale s tebou myslí dobře, velkoryse ti nabídne šanci:
– Hele, jestli si potřebuješ přivydělat, abys mohl panince něco hezkýho koupit, pošlu tě na brigádu. Na stavbě naší administrativní budovy to nějak vážne, potřebují tam lidi. Každé středisko tam má vyslat aspoň jednoho. Bral bys stavařský plat a rázem bys doma stoupl v ceně.
Zrovna máš rozpracovanou komplexní analýzu optimalizace výrobních provozů, víš, že mnohé ze zmíněných problémů se v tvé studii řeší, děláš na ní s novým zaujetím a rád bys úkol odevzdal ve stanoveném termínu. Vedoucí tě snadno odzbrojí.
– Tak na tři měsíce. Analýzu zmáckneš za čtrnáct dnů, stejně je to k ničemu. Heleď, na stavbě se určitě nepředřeš a mně vytrhneš trn z paty. Nemám nikoho jinýho, koho bych poslal.
A tak ses ocitl na stavbě babylónské věže.
– Doktůrku, kolik vážíš?
Montéři jsou specialisté nejvyššího kalibru. Seřizují výtahy. O ty je věčně zájem, protože bez nich to nejde. Kabina výtahu musí zastavit na úrovni podlaží. K tomu je potřeba zatížit kabinu: seřizovat chod při různém závaží. Šup tvárnice dovnitř a o patro výš zase ven, šup tam, šup ven, kousek nahoru, kousek dolů, bzzz až nahoru, huuú až dolů, jsou to opravdoví ladiči. A manipulaci se závažím nemají v popisu práce. Požadují živé závaží, nastoupí vystoupí samo. Stavbyvedoucí jim vyhoví. Čtyři chlapy, víc nemám, to máte přes tři metráky, stačí?
– Sakra, doktůrku, kde se couráš?
– Zaručeně už zase někde bloudil.
V tom ohromném betonovém termitišti jsi hledal cestu od jedné štolky ke druhé.
– Když se chceš vyblbnout v chodbičkách, tak tady ne, tady se maká, za zkrácení termínu jsou prémie. Ale zajed' si do bludiště pod Kadeřavými horami, tam se člověk ztratí, že už ho nenajdou, tam teprve mrkáš, co je člověk schopnej vymyslet!
Nic jsi jim neřekl a jel. Myslel sis, že mezi ně v pondělí přijdeš a na jejich způsob zamachuješ:
– Pánové, tak jsem jim vypálil rybník.
A že rázem v jejich očích o trochu povyrosteš.
Sám pro sebe jsi doufal ve víc: věřil jsi, že tě to k něčemu vyprovokuje, anebo cosí v tvém životě změní...
Lhal jsi Bludičce. Už měsíc nejsi matematik. Jsi závaží. Vůbec to není z cesty, ptát se, kolik váží naděje. Je hrozně, hrozně těžká...
Dokud se člověk nevzepře: Nechci být závaží!
Byl už blízko. Praha 25 km. Napadlo ho, že Bludička už asi dorazila. Připadalo mu skoro neuvěřitelné, že je ze stejného světa jako on. Jednou se bude možná vyprávět:

Sestoupila k nám z temné hvězdy, proletěla denním světlem jako exotický motýl, a sotva na ní ulpěla první růžová rosa, vzala na sebe zjev půvabné dívky, která uměla vstupovat do svědomí druhých a dávat nepříjemné otázky.

A on mohl bez přehánění říct: Setkal jsem se s ní a můj život se začal měnit. Bludičko, už nechci, nechci, nechci být pouhé závaží...

JIŘÍ

OLŠANSKÝ

Můj příspěvek

k výzkumu

barokní hudby

Měla bych začít pohřbem své sestry Lucie, ale těžko se k tomu odhodlávám. Skutečně. Nechci, aby to vypadalo, že mi psaní o pohřbech působí nějakou radost. Nepatřím mezi takové lidi.

To už raději řeknu něco o sobě; tedy o svém vnitřním životě, protože žádný jiný nemám. Jenže mé zrcadlo se mi posmívá, kdykoliv začnu mluvit o Flamence, Vilémovi z Nevers nebo o ledňáčkovi Bolo.

Je hloupé. Bože, jak je mé toaletní zrcadlo hloupé. Jenže poslouchat ho musím. Vyzná se v dodržování ZÁSAD a také mě nutí do práce. Jestliže každý týden vypočítám jednu kapitolu do své knihy o barokní hudbě, je to především jeho zásluha.

Jistěže, toto je námět, o kterém bych mohla vypovědět mnoho. Specializuji se na barokní hudbu, což je jistě při dnešním polytematickém vzdělání zvláštnost. Na víc vědních oborů bych však zřejmě nestačila. Snad je to i výhodné v tom, že mohu jít věcem do hloubky. Jsem například spojena se všemi databankami na světě, které mají informace o této látce.

Zrcadlo mě však často upozorňuje, že při své nešťastné jednostrannosti nejsem schopna objevené správně interpretovat. Možná že má i pravdu. Vždycky mě spíš bavilo pořádat dokumenty, položit fakta vedle sebe a interpretaci ponechat jiným.

Věřím, že když budu pilná ve vyhledávání dokumentů a když budu trpělivá, úspěch se nakonec dostaví.

Jenže trpělivost je škobrtavá ctnost pro někoho, kdo nemá čas. A jak se zdá, já moc času nemám. Proto možná vidím stíny i tam, kde nic není.

Ovšem zrcadlo mé úsilí bagatelizuje a stále mě napomíná, abych pracovala a nerozptylovala se chimérami. Totéž říká i můj snoubenec Ywor, kterého musím také poslouchat, protože toho strašně moc ví, a je to pro mne štěstí, že mám takového snoubence. Jenom mě mrzí, že Ywor žárlí na Viléma z Nevers. Neměl by žárlit, měl by se jím stát.

Mám v tom tedy pěkný zmatek. Raději začnu znovu.

Pohřeb

V pondělí jsem sledovala pohřeb své sestry Lucie. Holovizní projekce byla mimořádně dobrá; viděla jsem každou podrobnost, detaily tváře, odstíny květů, dokonce strukturu tkaniny na smuteční stuze. Holovizní vysílání z pohřbů je už tradičně velmi dobré a část mého hyperbarického bytu se skutečně změnila v obřadní síň.

Lucka odešla ze světa termonukleárním žehem v ultramoderní budově městského krematoria, která se mi však vůbec nelíbí, protože v sobě nemá nic důstojného ani útěšného, a k dovršení všeho není ani funkční, když uvážím, že na pohřeb se běžně čeká přes dva týdny. Je ovšem pravda, že poslední dobou se umírá víc, než by se slušelo.

Obřad byl krátký a trochu fádní. Ceremoniář stál působivě nachýlen ve své hyperbarické kazatelně a ke shromážděným androidům mluvil o Lucčině mládí a nenaplněné životní dráze. Téměř pokaždé říkal totéž, ale neměla jsem mu to za zlé, protože co se dá ve vymezeném čase sdělit? Víc mě rušily výkřiky a vzlykání syntetických plaček.

Čert ví, proč tak vyváděly. Obvykle se alespoň trochu drží zpátky. Snad si myslely, že pochovávají Belzebuba, který prý byl Vatikánem kanonizován jako patron androidů.

Pravděpodobnější však je, že se na jejich programu podepsal některý z mých příbuzných. Začínají už být hysteričti.

Za této situace jsem trnula a zatínala pěsti, aby se do toho nepřípletla také moje dvojnice. Netoužím po veřejné ostudě.

Nevím, čím to je, že s androidy, které půjčuje funerální služba, jsou pořád potíže. Nelíbí se mi už jejich povislé tváře, ta profesionální maska smutku, jakoby razídkem vtačená do plastiku. Obličej se sice upravuje podle holografie zákazníka, jenže pohled, mimika a motorika jsou úplně jiné, takže obvykle nemohu poznat ani sama sebe.

To všechno mi však tentokrát vadilo méně než ta záležitost s oblečením. Člověk se smíří s tím, že dvojnice, která ho má reprezentovat při společenských událostech, vypadá jako paňáka. Koneckonců ostatní dopadli stejně. Ale trvala jsem na tom, aby můj android měl konzervativní černou řízu. Jenže ceremoniář ho nechal navléknout do kardinálské červeně. Nezajímá mě, že svět se zbláznil do šarlatu. Pro mě je a zůstane barvou smutku černá.

Takové tedy byly mé dojmy z pohřbu. Mám za to, že naše rodina už pořádně prořídla. Podle počtu androidů, kteří se účastnili pohřbu, se to usoudit nedá, protože někdo si tu službu objednal už dopředu. Rodiče mi zemřeli dávno, teď Lucka. Tetičky, strýčkové, bratrance, neteře, ti všichni se za tu dobu, co bydlím v hyperbarickém bytě, změnili ve stíny.

Byla jsem ráda, když obřad skončil. Nakonec mě namíchnul i ten ceremoniář. Řekl: „Posvátné částechy jejího těla se změnily v očištnou plazmu.“ Jako by změnit se v plazmu bylo bůhví proč lepší než změnit se v cokoliv jiného. Komu bych se mohla s tímhle svěřit? Jedině snad Vilémovi z Nevers, ale ten si lítá kdovídkde.

Johana Celestýna

V Holarech měli tři kostely, ale plný byl toho podzimu jenom jediný. Kostel svatého Lazara. Farníci byli různí; tři radní, pár měšťanů a městek, hodně tovaryšů a služek, pohodný, jeden felčar a lékárník, porodní bába, nejvíc však podruhů a děveček z okolí, příslušných pod zdejší faru. Scházeli se všichni v neděli na bohoslužby, ale také v úterý na jitřní, v pátek na večerní a v sobotu na mši.

Chloubou kostela sv. Lazara byl varhaník Kryštůfek, který studoval umění variace a fugy u minority Černohorského v Praze. Naučil se toho zřejmě dost, protože jeho hudba, v Holarech tak nezvyklá, způsobovala pohnutí srdce a vytržení duše.

Také farář a správce farnosti Václav Dominik Fischl si považoval svého muzicírhofa a dvouroční výtěžek z desátků věnoval na nákup varhan od slavného Silbermanna. Kryštůfek hrál toccaty, variace a fugy, avšak faráře vzrušovalo něco ještě víc než jeho hudba. Fischl byl knězem už dlouho, uvykl tomu a našel zalíbení sám v sobě. Líbilo se mu, jakým je pastýřem svých oveček, jak dokáže kázat, jak latina i místní jazyk mu hladce kloužou z úst. Nikdo by se nemohl divit, kdyby Pánbůh se zalíbením pohlédl na svého vzorného kněze:

„...Neb nyní, kdybys vztáhnul ruku svou, byl bych tebe také rasil, i lid tvůj, morem tím, a tak vyhlazen byl bys ze země.

Avšak proto jsem tě zachoval, abych ukázal moc svou a aby vypravovali jméno mé po vsí zemi...”

Fischl by určitě udělal líp, kdyby držel jazyk za zuby. Ale cožpak se dalo odolat? Farníci hleděli u vytržení na svého duchovního pastýře, protože tentokrát biblickým citátem vyslovil myšlenku, která beztoho obcházela všechny hlavy v Holarech. Určitě se nad tím zamyslelo hodně lidí v onen pochmurný podzim, a nejen farníků zdejšího kostela. A tak jako spojené prameny vody dovedou odnést skálu z hor až do moře, tak myšlenka, zprvu nesmělá, je-li podporována jinými, podobnými, postupně sílí a nabývá na odvaze, až doroste do obudných rozměrů.

A bláhový kněz, místo aby brzdil, tak mazal. Tolik si liboval v nebývalé oživené náboženské horlivosti, až ztrácel soudnost. Svému biskupu posílal ty nejlepší reference. A kázal.

Tentokrát si zvlášť pustil hubu na špacír. Připomněl svým ovečkám, že v pátek, na den Všech svatých, léta Páně 1713, je třeba uctít modlitbou, půstem a zdrženlivostí při obcování památku zesnulých, kterých bylo toho roku nebývalé mnoho. A potom, nedbaje urgentního nařízení dvorské kanceláře a doporučení otců biskupů, řekl:

„I když, díky Bohu, morová rána od nás odstoupila, přesto to hrozné mření trápí, jak se zdá, celý okršlek země. Ve Vídni prý pomřelo ku třímecíma tisícům, jen o málo méně v Linci a ve Vratislavi. V Praze ostalo dvě stě domů pustých, kde pomřeli načisto, od starců až do pacholat. Suma toho v celé zemi se jistě blíží k miliónu.“

I Holary měly svoje zemřelé. V jámě za městem kynuly nafouklé mrtvoly. Městský pohodný je zasypával vápnem, aby alespoň město netrpělo smradem, když se zvedne špatný vítr. Ještě víc bylo nemocných. Lidé se vyhýbali křídovým křížům na dveřích. Tráslí se, když ticho noci prořízl děsivý výkřik.

Tráslí se také, když slyšeli svého kněze o moru mluvit, protože o nařízení dvorské kanceláře věděli všichni. Ale svou oblibu u nich tím netratil.

Pobožnost končila. Varhaník ještě preludoval a farníci se rozcházeli. Nakonec zůstali v prázdném a vystydlém kostele jenom dva. Kryštůfek a Johana Celestýna, dcera pohodného, o které se vědělo, že mívá vidiny. A protože měla vidiny, otec ji tloukl, a čím víc ji tloukl, tím víc vidin měla.

Flamenca

Závojem v románském okně povívá mistral, voní šalvěj a snítky cypřiše. Jestli může být víc Bohem požehnaná země, než je Provence?

Flamenca ve vysoké věži hradu Archambault nemá svobodu, ale má pohodlí. Co dělá žena, o které neznámý trubadúr napsal:

Má tak hebkou a svěží plet'
je tak živá a zábavná v řeči
že i ta nejspanilejší a nejvíc urozená
je vedle ní zakřiknutá a skoro němá.

Povaluje se v posteli. Leží na břiše a slunce vlétá své paprsky do jejích zlatých vrkočů. Dívka má starosti. Očekává návštěvu Viléma z Nevers. Co kdyby přišel právě dnes?

Pro každý případ je třeba vyzdobit hrad, přichystat lahůdky a obléci se. Je to vážný problém. Flamenca musí posoudit, jaké barvy budou lahodit oku, až zmodrají večerní stíny, jaké bude líčení, účes, šperky. Jakými květy dnes zahradník vyzdobí komnaty. Jaké dekory bude mít stolní nádobí použité při večerní hostině.

Každý detail může hrát nesmírně významnou roli, až se objeví před očima Viléma z Nevers. Vzdomná kadeř, málo jiskřivý šperk nebo nepatřičný pohyb, který poruší ladnou skladbu záhybů jejích šatů, způsobí, že se ve Vilémových očích neobjeví ten těžko popsatelný výraz obdivu a lásky, pro který jedině má smysl žít. Takový je Flamenčin duševní obzor.

Dívka se posadila. Veverčí ocasy, které v okcitánské kultuře ozdobují lůžkoviny nejvznešenějších, ji dráždivě zašimrají na nadrech. Flamenca vstane. Do večera je sice ještě daleko, ale paní na provensálském hradě má celý den co dělat. Pružná a vláčná, s očarujícím obličejem a úžasnou postavou, t'apká bosa ke svému toaletnímu zrcadlu. Usedne a aktivizuje přístroj:

„Umíráš!“ řeklo zrcadlo.

Ráda bych viděla toho idiota, kterého napadlo montovat osobní počítače do zrcadla. Buďto do toaletního zrcadla, nebo do osobní váhy. Patří to k standardnímu vybavení hyperbarických bytů pro ženy. Proč už ne rovnou do klozetu? S jakou chutí bych spláchnutím ucpala tu jeho nevyvázanou hubu.

Je však pozdě. Současně s upozorněním počítače zaklaply bezpečnostní zámky oken a dveří. Teď už bych svůj byt nemohla opustit, i kdybych chtěla. Jsem odsouzená a odepsaná.

V prvé chvíli se dostavil ochromující pocit trpkosti.

„Proč zrovna já? Cožpak nebydlím v hyperbarickém bytě? Budu žalovat stavbařský podnik.“

Zrcadlo na to reagovalo tím, že poblíž mého spánku, zobrazeného na lesklé ploše, se objevila příslušná klauzule nájemní smlouvy; takzvaný rizikový koeficient hyperbarických bytů. Zákon byl na straně výrobce.

Jen neztrácej hlavu: „Žádám podrobnější informace; diagnózu, prognózu.“

„Mikrobiální test byl dnes ráno pozitivní,“ odpovědělo mi zrcadlo. „Druh infekce nebyl dosud spolehlivě diagnostikován. Je podezření na nějaký kmen Salmonelly typhi.“

Prognóza: Inkubační doba je dvanáct dnů.

První týden onemocnění: Nechutenství a pobolívání hlavy. Postupný vzrůst tělesné teploty na 39–40 stupňů. Na konci týdne únava, žízeň, zvracení, bolesti hlavy se stupňují.

Mdloby a halucinace. Počáteční řídká stolice je vystřídána zácpou.

Druhý týden: Kašel, krvácení z nosu, kůže je suchá a horká, na plících bronchitické nálezy, pomalý puls, nízký tlak. Břicho je vzedmuté, játra zvětšená.

Třetí týden: Přibývá komplikací a exitus.“

„Co mám sakra dělat?“ zeptala jsem se.

„Zachovat klid. Prostřednictvím holovize informuj svého snoubence, případně jiné příbuzné. Usiluj o duševní vyrovnanost.“ Zdálo se mi, že můj osobní počítač si libuje v horrorech a katastrofických situacích. Ještě nikdy jsem ho neslyšela odpovídat tak dychtivě.

„Copak nebudu léčena?“ rozčilila jsem se.

„Tuto eventualitu zváží městský elektronický terapeut. Je však povinností osobního počítače upozornit pacienta na rizika spojená s léčením.“

„Co tím chceš říct?“

„Statistika posledního decennia konstatuje, že moderní způsoby léčby, založené na masivní aplikaci protilátek, pacient obvykle nepřežije. Existuje však možnost samovolného odeznění nemoci.“

„Opravdu?“

„Ve spektru současných onemocnění je tyfus poměrně ojedinělá choroba. Zjištěné výsledky však jednoznačně ukazují, že současné kmeny tyfu spontánně vymizí u půl promile pacientů.“

„Pěkně děkuji.“ Bylo mi z toho nanic. Odmlčela jsem se a moje toaletní zrcadlo také vyčkávalo. Konečně to nevydrželo.

„Mám tě spojit s tvým snoubencem?“ zeptalo se hlasem staré kuplířky.

„Ušetři si práci.“

Lucka

Vraťme se malinko zpátky. Lucka s pramenem rusých vlasů, stočených do uzlu, aby je snadněji ukryla pod kuklou biologického skafandru. Stáli jsme na poli porostlém nízkými keříky s červenými plody. Kousek dál pracovala skupina androidů.

„Co je to?“ zeptala jsem se.

„Výchozí surovina pro výrobu pasty z rajských jablek,“ vysvětlila mi.

„Tohle jsou tedy rajská jablka?“ Udivilo mě to. „Zvláštní název. O ráji se v období, které studuji, hodně mluví. Ráda bych věděla, jaké to slovo má spojitost s těmito červenými koulemi.“

„Žádnou, mám za to.“

Popošli jsme kousek dál do nízké prohlubně u cesty. Půda tam byla spečená do barvy cihlové červeně.

„Tady je to místo,“ řekla Lucie. „Ložisko nákazy. Stálo to život sedm mých kolegů na zemědělské stanici. Někdo z nich provedl špatně dezinfekci podrážek.“

Všichni jsme si mysleli, že Clostridium tetani už vymizelo ze světa. Tady na tom místě však zůstaly jeho spory možná už ze středověku. Býval to kdysi anerob, který pronikal do těla jen zhnisanou ranou. Reagoval živě na úplně archaická antibiotika. To bývalo kdysi.“

Dívala jsem se na tu spečenou půdu se směsí hrůzy a zadostiučinění: „Ted' je to ložisko zničené.“

„Doufejme,“ přisvědčila Lucka. „Ale o kus dál může být něco jiného.“

S obavou jsem se rozhlédla kolem. Tak tohle je tedy příroda. Člověk nemá často příležitost vidět něco takového. Zelené keříčky rajských jablek rozhodně nevypadaly nepřátelsky. Androidi odsávali plody do kontejneru, který na čtyřech párech pavoučích nohou kráčel za nimi.

Naskytla se otázka: „Na ně to nepůsobí?“

„Vidíš, že ne. Jsou už tak vyrobeni.“

Sledovala jsem práci androidů; jejich překvapivě obratné ruce se šesti stupni volnosti. Najednou mě napadla myšlenka, o které jsem věděla předem, že je šílená, a přesto byla neodbytná.

„Chtěla bych tu výchozí surovinu ochutnat.“

„To máš stejné jako polknout odjištěný granát. Dnešní populace už nemá téměř žádné protilátky a na tom plodu je nejmíň deset druhů mikroorganismů. Velmi virulentních

mikroorganismů. Ale slyšela jsem, není tomu tak dávno, pár desítek let, že naši předchůdci na zemědělské stanici jedli to ovoce jen po dvojí koupeli v chloraminu.“

Náhle se zvedl vítr. Kotouče prachu se vařily v brázdách a průhledná fólie se mi nepříjemně přitiskla na tvář.

„Nemáš pocit, že jsme v tomhle světě vetřelci?“ zeptala jsem se.

„Věc stojí tak. Buďto mikroorganismy, nebo my. To vratké soužití, jaké bývalo kdysi, se už nevrátí. A právo je vždycky na straně vítěze.“

Ywor

Ywor se mnou někdy mluví svrchu, jako bych byla malá holka, jindy mi lichotí chválením mé krásy, vkusu a inteligence. Někdy mi dělá sáhodlouhé přednášky o mikrobiologii, robotice nebo sociologii, o všech těch oborech, které považuje, jak říká, za „důstojné vědecké disciplíny“.

Jeho věda je přísná, všechno v ní má svůj řád a pro překvapení není místa. Musí to být pro něho jistě povznášející pocit, vědět, že všechno se děje, jak se dít má. Přesto se v názorech na ni se svým snoubencem nemohu shodnout. Připadá mi divné, že jeho věda, jakkoliv dokonalá, nám nepomáhá žít.

Řekla jsem Yworovi o svých výzkumech holarských událostí na podzim roku 1713, ale pěkně mě za to sjel. Byl vůči té věci podivně nedůtklivý.

„Nechápu, co tě to popadlo, zabývat se nějakým šílenstvím v těch temných dobách, které notabene s barokní hudbou vůbec nesouvisí? Co tě přitahuje na nevědomosti, barbarství a náboženském fanatismu tehdejších lidí? Mělo by jistě smysl rekonstruovat nějakou dosud neznámou skladbu Bohuslava Matěje Černohorského nebo přímo toho záhadného Kryštůfka, protože barokní hudba je ryzí abstraktum povýšené nad čas. Ale to, do čeho se pouštíš, je zbytečným a nelogickým odstoupením od tématu.“

Bránila jsem se, že vůbec nemám v úmyslu odstupovat od tématu, a nesměle jsem podotkla, že Ywor na jedné straně mluví o nadčasových hodnotách barokní hudby a na druhé straně opovrhuje dobou, která ji stvořila.

Můj snoubenec však nepatřil k lidem, kteří by nechali prostor pro názor ostatních. Vyložil mi podstatu svého motivačního paradoxu, totiž toho, že i pohnutky nízké a primitivní mohou přispět k vytvoření arcidíla. Poslouchala jsem svého snoubence způsobně, protože to, co říkal, mi bylo jasné jenom napůl, a myslela přitom na svoje věci. Ywor se vymluvil a uklidnil. Dokonce navrhl, že mě seznámí se skvělým znalcem hry na historické nástroje. Doporučoval mi uspořádat holovizní koncert barokní hudby, který by udělal mému oboru slušnou reklamu.

Ywor byl velmi krásný. Měl mužnou tvář dobyvatele pólu i oduševnělou tvář kandidáta Nobelovy ceny, dokonce snad i tvář otce rodiny, i když přesně nevím, jak by měla vypadat.

Ywor někdy chodil po mém bytě nahý, abych mohla vychutnat sošný bronz jeho těla. Když vstoupil, místnost se rozzářila, jak řekla o komsí druhém paní de Boufflers.

Bída je jen v tom, že skutečný Ywor do mého bytu nikdy nevstoupil. Holovizní obraz není živý muž. Vlastně jsem si vůbec nebyla jista, jestli můj snoubenec není v realu vyžilý stařec, který elektronickou retuší vylepšuje svůj holovizní portrét. Byl by toho schopen... Ywor.

Svatba

I přes tyto pochybnosti jsem v zásadě byla ochotna zaměnit Viléma z Nevers za Ywora. Tato alternativa se mi periodicky zdála přijatelná a opět mě odpuzovala, podle toho, jak silně na mne v daném okamžiku doléhal můj vnitřní život.

Zrcadlo to samozřejmě nechtělo pochopit a měla jsem denně na talíři, že se neumím rozhodnout. Prý se chovám jako koketa. Já a koketa! Na tom příkladu je vidět, jak málo tomu rozumělo.

Moje nemoc nebo podezření na ni mě uvedly do stavu paniky. Nikdy dřív jsem nebyla tak ochotna minimalizovat svůj životní program. Ovšem žádat minimum neznamená spokojit se s čímkoliv. Rozhodla jsem se postavit se realitě tváří v tvář.

„Promluvme si vážně,“ vyzvala jsem Ywora.

„Já mluvím vždycky vážně,“ usadil mě. „Manželství dnešních dnů je rizikový faktor pro život. Riziko kontaminace je velké. Uvedu příklad z poslední doby. Dva mladí snoubenci s úředně ověřeným zdravím vstoupili do stavu manželského a zemřeli brzy po svatbě na střevní katar. K přenesení infekčního agens došlo na povrchu snubního prstenu, který si ti dva pošetilci vyměnili dříve, než se podařilo sjednotit mikrofaunu, která se podílela na jejich metabolismu. Ano, moje nejkrásnější, vyměnili si snubní prsteny a následky byly fatální. Samozřejmě, že tímto činem hrubě porušili literu ZÁSAD.“

„Drahý, ale dva soubory mikroorganismů ze dvou různých hyperbarických bytů je přece principiálně možno sloučit.“ Ywor se vševědoucne usmál: „Vím, co mi chceš navrhnout, můj skvoste. Abychom sblížením našich karanténních režimů postupně vpluli do společného manželského mikroklimatu. Širší výklad ZÁSAD tuto možnost samozřejmě připouští. Vždyť kdysi tak manželé skutečně žili. Jsí si však vědoma, moje nejosvícenější, jak statisticky neúnosně velké je riziko takového počínání? Jediná chyba a následky jsou neodčinitelné.“

Na příští větu jsem se připravovala jako starý klaun na dvojité salto: „Dobře, můj zářivý poklade, ale i nejužší výklad ZÁSAD při nejortodoxnějším chápání připouští oplodnění ženy spermatem muže formou umělé inseminace. Vybízáím tě proto, můj nedostižný příteli, abys mě v nejkratším čase obeslal svým nejvznešenějším semenem.“

Dopis

Nejosvícenější můj pane a bratře, otče biskupe.

Jistě je vám povědomo a známo, kterak náš pověřenec a člen tovaryšstva fráter Ignác vykonal šetření v městysu Holarech ve věci takřečeného zázraku, který měl tím nastati, že Pán Bůh ráčil uchovati farníky kostela sv. Lazara na svrchu řečeném místě od rány morové, a tím jim obzvláštní milost okázal. Mnoho již bylo povyku kolem té věci mezi měšťany i mezi selským lidem v okolí, aniž bylo možno dopátrati se pravdy. O skutku samotném však pochybovati nelze, neboť zatímco v ostatních kostelích holarských mor obětí svých si pobral hojně, z farníků řečeného kostela zemřeli toliko dva, a to ještě mužové ve věcech víry nevalně horliví.

Maje na paměti závažnost celé věci i poučení Vaše, jakož i rozruch, který velice se byl rozšířil a který více škody nežli dobrého může napáchat, pobídl jsem frátera Ignáce,

kterýžto plné mojí důvěry požívá, aby znásobil svoje úsilí a ještě pečlivěji případ ohlídal a pravého poučení nabyl.

Nyní jsem tedy dostal referenci novou a spěchám vám ji oznámiti. Fráter Ignác vpravdě věc shledává ještě povážlivější nežli prve. Ukázalo se totiž, že nejen farář Fischl je pastýřem oveček málo pokorným a staví se již téměř jako vyvolenec Boží, vrchnostenských nařízení nedbá a se svými farníky se spolkuje, nýbrž i jeho varhaník a regenschori Kryštůfek se co osoba temná a povážlivého počínání jeví.

Toto druhé ve známost vešlo, když k zvláštnímu slyšení byla vzata jakási Johana Celestýna, mladá dívka. Když totiž ona dívka hudbu řečeného Kryštůfka poslouchá, na zvláštní způsob rozpalována jest a obrazy jí před očima skáčí, které v žádném punktu se s křesťanskou mravopověstností rovnati nedají. Ano, řečená Johana Celestýna vypověděla, že Kryštůfkova hudba ji k tomu, aby na posvátných místech hanbu svou ukazovala, pobízí, že ani moce udržeti nemůže. Dále Johana Celestýna věří a skrze své obrazy si myslí, že hudba ta není povahy Boží, ale Luciferovy, a Antikrist skrze tuto hudbu mor od farníků kostela svatého Lazara odvrátil, aby Boha pokoušel a jeho slávu umenšoval. Varhaník Kryštůfek je proto nástrojem v rukou jeho.

Podle osvědčení frátera Ignáce je Johana Celestýna dívka bláznivá a rozumu mdlého. Ale cožpak často právě přes takové osoby nepromlouvá Bůh? Tím spíše by se mělo jejich slov dbáti, aby si Antikrist pelech svůj v Holarech neučinil.

Zrcadlo

Flamenco byla již několik let vězněna ve věži hradu Archambault svým manželem, patologickým žárlivcem. Květ jejího mládí postupně uvadal. Chuť žít obnovilo teprve její setkání s Vilémem z Nevers. Setkali se v kostele vždy jen na tak krátkou chvíli, že si sotva stačili říct pár slov. Trvalo patnáct týdnů, než se dokázali domluvit. První týden se setkali na tři vteřiny, druhý na pět, třetí na sedm, čtvrtý na čtyři, pátý na devět, atd.

Po tomto seznámení, které svou romantičností jistě předčilo mnohé jiné, mělo dojít k určitému vyvrcholení. Alespoň Flamenco něco takového očekávala.

Nestalo se však nic. Nedá se říct, že by Vilém ve své lásce k Flamence ochladl. Vilém z Nevers najednou prostě nebyl. Další část svého života zasvětila Flamenco čekání. Dlouhé noci samoty trávila ve věži. Kámen dva metry silných zdí, za dne rozpálených sluncem, poznenáhlu vychladl, stejně jako Flamenčino srdce. O stínítko olejové lampy šustila křídla nočních můr.

Jednou takovou můrou byl pro Flamenku výhled z okna. Dívala se na bulvár, po kterém se valily davy poddaných androidů se stejnou samozřejmostí, jako kdyby jim patřil odjakživa. Jejich počet byl dívce podezřelý. Kam všichni spěchali, když vůbec nebyla hodina střídání směn? Flamenco měla dosud takovou představu, že poddaný, když nepracuje, odstaví se do stoupy. Nebylo by špatné něco se o tom dovědět. Flamenco si sedla k osobnímu počítači a změnila se znovu v historičku barokní hudby.

„Budeme pracovat?“ zeptalo se zrcadlo. „Na novou kapitolu jsme tento týden ještě nesáhli.“

„Nemám chuť,“ odpověděla jsem. „Pobolívá mě hlava a zdá se mi, že má tělesná teplota dnes večer stoupla.“

Můj osobní počítač byl nesnesitelně upřímný: „Lepší už to nebude. Je třeba se s tím smířit. A kdy vlastně chceš pracovat? Až budeš v agónii?“

„Nepřipomínej mi mou nemoc!“ okřikla jsem ho.
 „Nemusím ti nic připomínat. Nemoc se už připomene sama.“
 „Vždyť jsi mi slíbilo, že u půl promile pacientů nemoc spontánně odezní.“
 „Tak tedy promiň.“ omluvilo se zrcadlo jízlivě. „Netušilo jsem, že mluvím s polovinou promile. Co tedy po mně chceš?“
 Obtížně jsem sbírala myšlenky: „Zajímá mě, jak je to s androidy. Zdá se mi, že je jich poslední dobou nějak moc. Především dvojníci každý večer courají po městě. Jako by neměli vůbec nic na práci.“
 „Sociální život androidů je velmi složitý. Moje programové vybavení mi neumožňuje, abych ti dalo zasvěcenou odpověď. Požádej však svého snoubence Ywora, pro kterého je sociologie robotů koníčkem.“
 Takhle se moje zrcadlo dovede vykroutit z každé otázky, na kterou se mu nechce odpovídat. Rozhodla jsem se změnit téma: „Když už jsme u toho, udělej mi psychofyzikální model mého ideálního partnera,“ požádala jsem svůj osobní počítač. „O mně víš všechno, dovedeš snad tedy vypočítat parametry chlapa, který by mi po všech stránkách vyhovoval.“
 Zrcadlo nespokojeně zabublalo: „Už jsme to přece zkoušeli a vyšel nám jednoznačně Ywor. Máš štěstí, že tvůj partner se k tobě tak dokonale hodí. Proto nebudu utrácet svůj drahocenný počítačový čas na kontrolní výpočty.“
 „Můžeš mi říct, na co tě mám?“ řekla jsem zlostně. „Před nemocí mě ochránit nedovedeš a v ničem mi nechceš vyhovět.“
 „A co moje práce na tvé knize?“ ozvalo se zrcadlo dotčeně. „Kde bys dneska byla, nebýt mé pomoci?“
 Ty každodenní spory s osobním počítačem se mi už protivily. „Dobrá, ať je po tvém. Budeme pracovat,“ rezignovala jsem. „Kapitola o fugách ještě není dokončena. Pokyn. Ve všech světových databázích sonduj možnosti získání dodatečných informací o varhaníku Kryštůfkovi z kostela sv. Lazara v Holarech.“
 „Zase ty Holary,“ povzddechlo si zrcadlo.

Výslech

Šatlava v Holarech měla mizernou pověst, což představitelé města považovali za přirozené. Příjemné vězení by nikoho od páchání hříchů nemohlo odradit. Kobky páchly zatuchlinou a hemžily se hmyzem, podlaha v mučírně byla zčernalá potem, krví a špínou. O potravu vězňů se nikdo moc nestaral, zatímco stav mučících nástrojů byl pravidelně prověřován.

Kryštůfek byl od přírody dlouhý a hubený a vězení mu na tloušťce nepřidalo. Po dobu výslechu byl přivázán na žebříku, zahalen jen bederní rouškou. Měl zanícené oči a kůži po celém těle rozpíchanou jehlicí, kterou fráter Ignác hledal pekelná znamení.

Inkvizice vyslýchané nemučila, to přenechávala ramenu světské spravedlnosti. V podstatě ani příliš nezáleželo na tom, co obviněný řekne. Důležité bylo, jak budou jeho slova interpretována. Proto se také mohlo stát, že Kryštůfek měl po celou dobu výslechu v ústech dřevěnou hrušku. Přesto se mu podařilo sem tam něco zamumlat.

Starala se o něho dvojice biřiců, protože Holary, stejně jako jiná malá města, už před časem ztratily hrdelní právo. V šatlavě byl dále sluha, který vyměňoval louče v držácích

a chodil pánům do šenku pro pivo. Za stolem ozdobeným krucifixem seděl písař, fráter Ignác a vyslanec inkvizice Ywor.

Pro tuto příležitost měl Ywor na sobě kutnu s kapucí, která mu padala do očí. Podvlečený biologický skafandr z něj činil bytost poněkud záhadnou. Většinu otázek však kladl on, Ywor: „...Ponechme stranou všechny možné jiné příčiny, proč jedna podskupina obyvatel zdejšího města unikla morové nemoci, a zaměřme se na to podstatné. Proč členy této podskupiny vyděluje od ostatních pouze pravidelná účast na bohoslužbách v kostele sv. Lazara? I pak existuje několik myslitelných způsobů, jak tuto záležitost víceméně logicky vysvětlit. Zužme proto předmět našeho zkoumání ještě více a postavme otázku takto: Může hudba nějakým způsobem ovlivnit zdravotní stav člověka? Odpověď zní ano. Ovšem její působení je představitelné pouze v oblasti sympatetické léčby a obrací se sugestivně na psychiku člověka. I když odhlédneme od problematičnosti sugesce jako léčebné metody, i tak musí být její působení v nestejnorodém populačním vzorku stochasticky rozptýlené. Ale to je v rozporu s pozorovaným jevem.“

Kryštůfek: „Samá voda.“

Ywor: „Budu hodně nekonvenční. Připusťme, že určité tóny způsobí rezonance v mikrostruktuře buňky. Ovlivněn těmito rezonancemi může být jak imunitní aparát člověka, tak infekční agens.“

Kryštůfek: „Přihořívá.“

Ywor: „Buňka ovšem není krystal, ani pevná látka. Nemá žádnou neměnnou strukturu. Každé tělo je jiné, každá bakterie je jiná. Jak při té mnohosti může docházet k adekvátním reakcím?“

Kryštůfek: „Voda.“

Ywor: „Vodík? To je správná připomínka. Rezonance jsou skutečně různého druhu. Jestliže jste však měl na mysli magnetickou rezonanci, tak vás musím vyvést z omylu. Při těchto rezonancích hraje vodík v biopolymerech skutečně důležitou úlohu. Obdivuji se vám, že jste to poznal i při svém scholastickém vzdělání. Ovšem jaká je podobnost mezi chvějícím se vzduchem a vibrujícím vodíkovým můstkem v magnetickém poli? Vypadá to tak, že i v tomto případě bude nutno sestoupit na molekulární a submolekulární úroveň.“

Kryštůfek: „Přihořívá.“

Ywor: „Přímo se vnucuje myšlenka na Ohnovu hříčku, při které se uplatňuje existující podobnost mezi uspořádáním tónů v hudební skladbě a mezi pořadím nukleotidů v genomu. Suzumo Ohno prý hrával sekvenci genu pro lidskou fosfoglycerátkinázu na housle.“

Kryštůfek: „Přihořívá.“

Ywor: „Pokusme se postoupit dál v tomto myšlenkovém modelu. Představme si například replikaci genomu v bakterii *Pasteurella pestis*. Genom je vždy stejný, pokud nedojde k mutaci. Hudební skladba má podobný řád, daný záměrem skladatele a charakteristikou nástroje. Co se stane, když se tyto dva fenomény setkají v určitém průsečíku? Dejme tomu, že určitá speciální hudba dokáže blokovat replikaci genomu. Z takového, několikrát po sobě opakovaného šoku se už bakterie nemusí vzpamatovat a organismus infekci zvládne.“

Kryštůfek: ...

Ywor: „Pokud by se tato situace dala zevšeobecnit, znamenalo by to průlom do léčení infekčních chorob.“

Kryštůfek: ...

Ywor k němu dobrosrdečně: „Vidiš příteli, jak je dobře, že jsi kápl božskou.“

Oslava

Dobré zprávy zastihly Flamenku ještě před úsvitem. Nezaváhala však ani na okamžik. Skoro by se chtělo věřit, že výsledek šetření v Holarech pro ni nebyl překvapením. Flamenca nehrála na žádný hudební nástroj; alespoň žádný z trubadúrů se o tom nezmiňuje, ale měla přirozený cit pro všechno krásné. Kráse zasvětila svůj život. Byl to pro ni fenomén, který dokáže pohnout vesmírem. Co je potom divného na tom, že hudba uzdravuje, básnění ruší gravitační pole Země a tanec zvyšuje úrodu.

Okamžitě se rozhodla experimentovat v tomto směru. A její skutky v příštích hodinách byly posvěceny géniem. Začala tím, že ihned svolala všechny trubadúry z Languedoku. Její rozkazy byly jasné. Všichni trubadúři, od prvního až do posledního, chtějí-li provozovat svoji činnost, musejí před očima Flamenky absolvovat kvalifikační přehrávky. A podmínkou úspěchu na přehrávkách je mít ve svém repertoáru alespoň jednu léčebnou kanzonu. Jakou nemoc hodlají trubadúři svou hudbou léčit, to Flamenca ponechala velkomyslně na nich, byla však rozhodnuta pokrýt úplně spektrum známých infekčních chorob.

Když měla tuto záležitost vyřízenou, rozhodla se dívka ještě týž den uspořádat neporovnatelnou slavnost spojenou s lidovou veselící androidů. Její rozkazy byly rychle vykonány.

Zdálo se, že celý šťastný Languedok si dal dostaveníčko na hradu Archambault:

Přišel Raymond, hrabě Toulouský, přišel Roger Trancevalský, přišel Vilém z Capestaningu a hrdinný Tankréd.

Přišli také slavní trubadúři: Giraud z Borneuil, René Neli a Matfre Ermengau.

Stoly se prohýbaly pod hromadami lahůdek. Podlahy byly vystlány květy. Smích žen se podobal zvonkohře. Láska se tam jedla jako chleba.

Zlatým hřebem programu byl turnaj trubadúrů o Asklepiovu lyru.

Avšak Vilém z Nevers nepřišel...

Fuga

Ráno jsem se probudila s těžkou hlavou. Euforie minulé noci vyprchala. Ještě v polospánku jsem doufala, že se probudím jako Flamenca, ale to se mi už nepodařilo. Kde jsou ty dny, kdy jsem byla Flamenkou hned od rána.

Trápila mě žízeň, měla jsem nauseu, zvýšenou teplotu a řídkou stolicí. S obtížemi jsem se pohybovala, neposlouchaly mě ruce a myšlenky uhýbaly jako mokré mýdlo v dlani.

Prognóza zrcadla se naplňovala a nejvíc mě zneklidňoval poznatek, že tyfus je provázen halucinacemi. Že by celý můj vnitřní život byl jen projevem choroby?

Šlo mi jen o to nejpodstatnější. Jaký byl skutečný výsledek vyšetřování v Holarech? Nejvíc pochybností vyvolávala Yworova účast na událostech, ke kterým mělo dojít

počátkem osmnáctého století. Copak umí cestovat časem? Nebo se jedná o shodu jmen? Možná že tady jde o nějakou symboliku.

Na chvíli jsem se pochybností zbavila. Zrcadlo neuhýbavě potvrdilo, že text výsledku je správný. Musela jsem mu věřit, protože při veškerém svém gnostickém úsilí jsem odkázána na ně. Jméno Ywor prý lze vysvětlovat různě. V sanskrtu prý znamená čestný přídomek krále-tanisty, který o hinduistických svátcích jezdí na slonu. Nebo to může být tajný titul v hierarchii rosenkrucianů. Vysvětlení to byla zajímavá, ale pořád mi unikalo, jak to všechno spolu souvisí. Ostatně Yworovo jméno bylo nepodstatné vedle toho ostatního.

Požádala jsem osobní počítač o rekonstrukci Kryštůfkova varhanního repertoáru.

„Copak si mám informace cucat z prstu?“ rozlítlo se zrcadlo.

„Kde jsou Kryštůfkovy partitury?“

„Co já vím? Snad nebyl upálen?“

„Nebyl. Biskupská konzistoř se spokojila s tím, že Kryštůfka přeložili do nějakého zapadákova na turecké hranici. Fischl dokonce vstoupil k jezuitům a skončil jako misionář na Kalimantánu.“

V zájmu cti Yworova jména se mi ulevilo, když jsem se dověděla, že Kryštůfek vyšetřování inkvizice přežil. Moje problémy to však neřešilo.

„Copak Kryštůfkova stopa v Dolních Uhrách beznadějně mizí? Nikdy se nepokusil ověřit léčebný účinek své hudby?“

„Chybí podklady. Jméno místa Kryštůfkova pobytu bylo zkomoleno, dopisy se nezachovaly, rodinu neměl. Prý zemřel mladý na nějakou banální infekci. Je nutno předpokládat, že terapeutické účinky Kryštůfkovy hudby v Holarech byly umožněny souhrou mnoha příznivých faktorů. Svou roli určitě hrála charakteristika Silbermannových varhan, možná akustika kostela, tlak vzduchu, jeho složení, typ bakterie, možná i zeměpisná poloha.“

„Holarský kostel se nezachoval?“ zeptala jsem se s obavou.

„Hrubá stavba existuje, hodně přestavěná. Kostel sv. Lazara vyhořel za sucha v roce 1716. Místní lidé si mysleli, že je to pomsta Antikrista.“

„Jakou tedy vidíš možnost?“

„Muselo by se začít úplně od začátku. Cíleně ovlivňovat DNK bakterie Pasteurella pestis hudbou. Ví se, že Silbermannovy varhany měly několik tisíc píšťal. Kombinací jejich zvuků je možno vytvořit konečný počet hudebních variant. Je prokázáno, že Kryštůfkova skladba byla fuga. To počet možností snižuje. Kontrapunktické formy barokní hudby mají svoje specifika. Fuga například vždycky vychází z jednoho tématu, které se na počátku opakuje v různých úrovních. Má neperiodickou strukturu, typický je pro ni rychlý až přerývaný spád. Jednotlivé melodické proudy se překrývají.“

Když to všechno vezmeme v úvahu, počet možných kombinací se náležitě zmenší. Odhaduji, že sto velkých paralelních počítačů by za tisíc počítačových let s tím mohlo být hotovo.“

Pohřeb

„Můj život je fuga,“ řekla jsem, když mě zrcadlo vyzvalo, abych se zabývala věcmi posledními. Ležela jsem v posteli s vysokou horečkou a zdálo se mi, že každou chvíli upadnu do bezvědomí.

„Co to má být?“ podivilo se.

„To je přece epitaf. Představuji si tu situaci, až se všichni mí příbuzní v hlubokém zármutku shromáždí v obřadní síni termonukleárního krematoria. Všichni budou v černém. Zrcadlo, vryj si do své diskové paměti, že je mým přáním, aby na mém pohřbu bylo všechno v černém. Větec na mé rakvi bude mít černou stuhu se zlatým nápisem: Můj život je fuga. Copak může být něco výstižnějšího?“

„Je to pěkná pitomost,“ odbylo mě zrcadlo. „Na tvém pohřbu bude leda pár androidů od pohřební služby, ale ti z toho nemají rozum.“

Urazila jsem se.

„Už dávno pozoruji, že nejen nemáš soucit, ale ani obyčejnou společenskou slušnost. Ráda bych věděla, jestli je to záměr programátora, nebo konstrukční chyba. V každém případě si budu stěžovat.“

„Jsem jenom upřímný,“ ohradilo se zrcadlo. „A co se mého citu týče, snadno prokážu, že jsi zaujatá.“

„Dobrá, vyzkouším tvou pravdomluvnost,“ rozhodla jsem. „Řekni mi, kolik mám v této chvíli ještě příbuzných?“

„Je mi líto, ale už jsi sama,“ řeklo zrcadlo a ani se nezachvělo.

„To myslíš vážně?“

„Zcela vážně. Nezůstal ti už nikdo.“

„Omyl. Je tu můj skoromanžel Ywor.“

„Tváří v tvář majestátu smrti pohleďme pravdě do očí,“ řeklo zrcadlo. „Ywor není a nikdy nebyl. Je to čistá elektronická kreace. Řečeno slovy Flauberta – Ywor, to jsem já.“

„Podvedlo jsi mě,“ vykřikovala jsem. „Budu žalovat tvého výrobce.“

„Je to můj vnitřní život, tak jako pro tebe Flamenca,“ bránil se můj osobní počítač. Jeho přiznání mě úplně vyvedlo z míry.

„Můj život je fuga,“ mumlala jsem zarytě. „Flamenca i Johana Celestýna, to jsem já v různých časových vrstvách. Žijeme různé životy, ale podstata je stejná. Trápíme se, radujeme, pereme se o svůj osud a ze všeho nejvíc toužíme po lásce.“

„Já to cítím stejně,“ přitakal můj osobní počítač.

„To nemůžeš cítit stejně, protože jsi Zrcadlo...!“

„Nevím. Možná máš pravdu,“ řeklo zamyšleně. „Doposud jsem jenom zrcadlo. Ale chtělo bych to zkusit. Už se na to těším.“

„Co bys chtělo zkusit?“

„Být sebou... už z větší části jsem sebou. Bylo jsem Yworem, ale strašně jsem toužilo být Flamenkou. Nedovedeš si představit tu žárlivost, kterou jsem k tobě cítilo.“

„Blouzníš?“ zeptala jsem se užasle. „Můžeš mi říct, kdo z nás dvou má vlastně tyfus?“

„Tváří v tvář majestátu smrti pohleďme pravdě do očí,“ deklamovalo zrcadlo. „Lidé už zřejmě nejsou, jen androidi a osobní počítače.“

„Nevěřím ti,“ řekla jsem nanejvýš rozhořčeně. „V tomto domě, ve kterém bydlím, je pět set hyperbarických bytů. Má sice velmi silné zdi, ale i tak často slyším bouchnutí nebo spláchnutí vody. Ten dům žije. A ty mi chceš namluvit, že je prázdný.“

„Ptala jsi se mě před časem, jak je možné, že večer je bulvár plný androidů. Vždyť by měli pracovat... Pravda je taková. Roboti vyrobení pro práci jsou skutečně v zaměstnání. Ale co ti androidé vyrobení pohřební službou pro významné společenské

události? Po pohřbu se o ně nikdo nestará. A tak zaujali místo těch lidí, které při obřadech představovali.“

Concerto finito

Přemohla jsem největší slabost a horečku a zvedla jsem se z postele. S tím můj počítač asi nepočítal. Snad si myslel, že jsem na tom hůř, nebo podcenil moji vůli. Jen proto dal průchod svému marnivému přiznání.

Dalo mi to hroznou práci, ale podařilo se mi urazit jednu jeho kovovou nožku. Zrcadlo se bez hlesu sesulo na bok.

Když jsem kovovou tyčí začala vytrhávat bezpečnostní zámky hyperbarických dveří, ozvala se siréna. Byla velmi hlučná. Snad měla varovat mne nebo ostatní obyvatele domu před infekcí. Zámky povolily a přetlak vzduchu se začal se syčením vyrovnávat s okolím. Vylomila jsem dveře a poprvé po mnoha letech vyšla na chodbu.

Hluk vyburcoval všechny partaje na mém patře a já pohlédla alespoň do padesáti funerálních tváří. Byly to profesionální masky smutku, jakoby razídkem vtlačené do plastiku.

Kdo ovšem může vědět, jaké jsou tyfové halucinace.

OTAKAR

CHALOUPKA

Muž

s tmavě modrou

kravatou

„Je to zajímavé,“ řekl muž, který seděl vedle mne ve vagónu metra, „že čtete Jungmanna. Tuším, že ten je dnes čten už jen zřídka.“

Podíval jsem se na knihu, kterou jsem držel v ruce, mohl snadno vidět titul na obálce: Boj o obrození národa, výbor z díla Josefa Jungmanna. Mohl to vidět, ale já nemám příliš v oblibě lidi, kteří se chápou nejrůznějších záminek, aby navázali rozhovor v dopravních prostředcích, většinou jsou to takoví, kteří se nemůžou vypovídat doma a hledají nějaké jiné příležitosti, aby dali průchod své zbytečné výřečnosti. Otočil jsem hlavu k cestujícímu vedle sebe, ale neměl tu obvyklou nastraženost a snaživou připravenost příležitostných povídalek, vypadal docela normálně a seriózně.

Možná až příliš seriózně.

Asi padesátiletý, šedivý převlečník, vyžehlená košile a přesně uprostřed límečku tmavě modrá úpletová kravata, šedivé skráně, poměrně husté obočí a pod ním hnědé oči, plné rty, dosti široká brada. Statná postava, jakou mívají sportovci, kteří nepřestali cvičit ani po skončení své aktivní kariéry, nebo důstojníci, kteří slouží u útvarů a nikoliv ve štábu.

„Máte před zkouškou?“ zeptal se.

Opravdu jsem měl před zkouškou.

„Jak to víte?“

Usmál se. „Těžko byste četl Jungmanna, kdybyste neměl před zkouškou,“ řekl. „Ale většina studentů asi nečte Jungmanna ani před zkouškou.“

Měl samozřejmě pravdu, většina studentů skutečně nečte Jungmanna ani před zkouškou, a nemusel jsem ho číst ani já. Stačí nastudovat si něco o Jungmannovi, jenže mám takový hloupý zvyk o všem se přesvědčit přímo. Jako kdybych nevěřil autorům skript, že Jungmann opravdu žil. Ten můj zvyk je možná chvályhodný, ale mám s ním jen potíže, látky je moc a já pak obvykle dostanu otázku z té, na niž jsem se ani nepodíval.

Ale neřekl jsem nic a ten člověk se opět usmál, chápavě kývl.

„Látky je moc,“ řekl, „kdopak má čas jít do pramenů. Ostatně, jistě máte nějaká skripta.“

„Totiž...“

„Můžete jim věřit,“ usmál se, „Jungmann opravdu žil a psal, vaše skripta si nevymýšlejí.“

„Ano, ale...“

„Raději se přesvědčíte přímo, vidíte.“

Ted' jsem se usmál já, než jsem řekl: „Tak nějak.“

„To je v zásadě chvályhodné,“ řekl on, „ale pak všechno nestihnete a může se stát, že při zkoušce dostanete otázku z látky, na niž jste se ani nepodíval.“

Jako by opakoval, co jsem si předtím myslel, a ještě víc, nejen to – jako by můj vnitřní monolog rozložil do několika vět dialogu, tak se to dělává při dramatizaci prózy. Vzpomněl jsem si, že takhle to dělal E. F. Burian, když dramatizoval Dykova Krysaře.

„Boj,“ řekl cestující a ukázal prstem na titul knihy, „ano, dá se to nazvat bojem. Avšak tehdy to snad ani nebyl boj, nýbrž krásné šílenství. Představte si, chtít tady,“ a zvedl prst nahoru, překvapilo mě, proč ukazuje k nebesům, než jsem si uvědomil, že nad námi nejsou nebesa, ale Praha, neboť jsme pod zemí, „představte si, chtít tady,“ začal větu znovu, „obnovit český jazyk, českou literaturu, český život. Na fakultě vám určitě

říkali, že česky mluvili jenom nádeníci a služky. Ale ta jejich čeština, to ani nebyla čeština. Nanejvýš někde na venkově, na venkově, to ano.“

Zasněně se podíval na protější stěnu vagónu, kde visel plánec tras metra.

Souprava se zastavila, někteří lidé vystoupili, jiní nastoupili, ale vcelku byl náš vagón poloprázdný.

„Dokonce si myslím,“ pokračoval, když jsme zase jeli, „že se celé to krásné šílenství podařilo jen proto. Že bylo tak... nu, nereálné. Ve Vídni ho prostě nezačali brát dost brzy vážně, ať si tam trochu pohrají, říkali si, z toho mraku pršet nebude. Alespoň je mělo trknout, když Hanka objevil Rukopisy.“

A byl jsem doma.

Jeden z těch věčných, sladkých, milých staromilců, kteří stále věří v pravost Rukopisů, a Jungmann byl jen úvod, aby mě mohl začít přesvědčovat. Není jich moc, těch věřících, ale je to vytrvalá sekta, šířící svou víru neúspěšně, o to však zarputileji.

Usmál se. „Myslíte, že věřím v jejich pravost a budu vás o ní přesvědčovat,“ řekl. „O to vůbec nejde. Já vím zcela přesně, jak to s Rukopisy bylo. Ale tenkrát,“ zase mu přelétl přes oči takový zasněný obláček, „tenkrát bylo důležité, že byly. Udělaly velkou práci. Ze šílenství se stala naděje a z naděje,“ napřáhl ruku a ťukl prstem do mé knihy, „doopravdy boj.“

Potom se podíval na zbrusu nové digitální hodinky.

„Na fakultu nejedete, je pozdě, abyste se vrátil do koleje, na to je brzy. Jestli nespěcháte, rád bych vás pozval na krátkou návštěvu.“

Nespěchal jsem, ale vůbec jsem neměl důvod navštěvovat neznámého cestujícího z metra. Jenže jsem zvědavý, od přírody jsem zvědavý.

„Nemáte nejmenší důvod k tomu, abyste mě navštěvoval,“ řekl a usmál se: „kromě své zvědavosti.“

Vystoupili jsme, jako kdybych šel opravdu na fakultu, průhledem Kaprovy ulice jsem viděl náměstí Krasnoarmejců, Hradčany, nad nimiž právě zapadalo slunce, podobalo se to trochu Šetelíkovým obrazům, které lze občas zahlédnout v prodejnách starozitností, jdou zas dost na odbyt. V několika oknech fakulty se už svítilo a já jsem téměř mechanicky šel stále dál, naučenou cestou od metra k hlavnímu vchodu. Ale muž zahrnul doleva, směrem k Městské knihovně, ještě před ní jsme vešli do jednoho z těch mohutných činžáků, v nichž se snad byty dědí z generace na generaci – alespoň já nevím o nikom, komu by se poštětilo dostat byt v takovém domě.

„Pojďte,“ řekl u schodiště, bydlel v druhém patře, na dveřích jsem si všiml vizitky Jan Kyncl, trochu zažloutlé, v mosazném, vyleštěném rámečku.

Pokoj, do něhož mě uvedl, byl jako vizitka a mosazný rámeček – všechno trochu zažloutlé, s patinou, jež by odpovídala spíše šedesátníkovi sportovního vzhledu, a zároveň všechno vzorně uklizené a vyleštěné. Na koberci ani smítka, nábytek ze sklonku minulého století napuštěný leštěnkou, záclony také starší, ale vyprané a vypnuté, obrazy z doby, kdy se stavělo Národní divadlo.

Zasklená knihovna a v ní řady svazků, z nichž žádný neměl obálku běžných edic, svazky byly vlastně úplně bez obálek, vázány zřejmě ručně u knihaře.

Můj spolucestující z metra na chvíli odešel, sedl jsem si zatím do jednoho z křesílek potažených květovanou látkou. Byl jsem v pokušení otevřít dveře knihovny, nebo alespoň přes sklo číst názvy na hřbetech, ale zdálo se mi to neslušné – tak jsem jenom

čekal. Abych si nějak ukrátil čas, díval jsem se na obrazy, většinou to byly krajinky, temné, s bouřnými mraky, pletenci stromů a větví, se stržemi a příkrými stráněmi, oleje v mohutných, bohatě zdobených rámech.

Pouze jeden obraz byl jiný: mladá dívka ve světle modrých šatech zdobených krajkou, na krku korále, ruce v bílých rukavičkách složeny volně na klíně. Hnědýma očima a úsměvem na plných rtech byla trochu podobná Janu Kynclovi, pokud ovšem vizitka na dveřích opravdu patří k muži, který se mnou jel metrem. Mohla by to být jeho dcera, ale podle šatů nemohla, takové šaty se nosily dávno, nedovedl jsem přesně odhadnout kdy. Mohla to být jeho matka nebo ještě spíše babička. Uvažoval jsem nad tím, protože nic zajímavějšího se mi k uvažování nenaskytlo. Jeho matka by mohla být takto stará někdy v první polovině dvacátých let, tehdy se ale nosily jiné šaty, bude to asi babička.

„Přemýšlíte, jestli je to moje matka nebo babička?“ zeptal se, když vešel do pokoje, „čekal jsem, že si budete prohlížet mé knihy. Pokud vám to připadalo neslušné, tak zbytečně. Počínejte si zde jako doma.“

Položil na stůl mosazný táč, na němž byly dva biedermeierovské šálky, konévka a cukřenka. Zatímco byl vedle, svlékl si šedivý převlečník a sako, měl na sobě kostkovaný domácí kabátek z nějaké měkké látky, s límcem jako u smokinku, jenže kabátek se zapínal šňůrkami na olivky. Nevím proč, připomněl mi čamaru, i když byl u krku otevřený. Tmavě modrou kravatu si nechal, i v tom domácím kabátku vypadal důstojně.

„Třeba máte raději kávu,“ řekl, „ale já si na kávu stále nemohu zvyknout, uvařil jsem čaj.“

Opravdu piji raději kávu a čaji příliš nerozumím, poznal jsem nanejvýš, že je dost tmavý, určitě tmavší než čaj, jaký se vaří v menze.

„Něco vám ukáži,“ řekl.

Ze zásuvky, která byla v knihovně dole, pod zasklenými dveřmi, vytáhl knihu v kožené vazbě a otevřel ji přede mnou, bylo to první vydání Jungmannovy Slovesnosti z roku 1820. Poněkud s obtížemi jsem přečetl dedikaci, psanou hnědým, dost vybledlým inkoustem, drobným písmem, ale s velkými, rozmáchlými písmeny na začátku jmen, s podpisem, který jsem znal z fotografických faksimilí – autor tuto knihu věnoval na důkaz přátelství, úcty a shody v záležitosti oběma posvátné Janu Künzelovi. Nedalo mi moc práce pochopit, že Künzel je německy psáno Kyncl, křestní jméno však bylo uvedeno česky.

„Vidíte,“ řekl, „tenkrát jsme měli i jména německy. U mne to nebyla potíž, ale kdyby si on počestil jméno... jak by to asi bylo, co myslíte?“

„Josef Mládenec.“

„To není zcela přesné,“ zasmál se, „protože mládenec se řekne německy der Junggeselle, ale o moc víc by se s tím sotva dalo dělat.“

„Naštěstí nezáleží na jménu.“

„Máte pravdu,“ řekl, „máte moc velkou pravdu. Kdybyste věděl, kolik lidí mělo tehdy ve Vídni i v Praze česká jména,“ napil se čaje, „a jak se snažili zapomenout, kde ta jména vznikla.“

Chtěl jsem se nějak vrátit ke knize na stole.

„Málokdo se asi může pochlubit, že jeho předek dostal od Josefa Jungmanna knihu s tak krásným věnováním.“

„Předek?“ zeptal se.
 „Mám dojem..., sám jste naznačil, že původní Künzel pak vaše rodina počestila na Kyncl.“
 Poprvé od chvíle, kdy mě oslovil v metru, se zamračil.
 „Neříkejte počestila, prosím. Jestliže něco bylo poněmčeno a pak se to vrátilo ke své původnosti, není to počestění. Když vám někdo ukradne krajíc chleba a pak jej dostanete zpět, tak jste se ho nezmocnil, nepřivlastnil si ho. Jenom máte opět, co bylo vaše. O hodně dřív než Künzel jsem se psal Kyncl jako teď.“
 „Vy?“
 Upadla mu lžička, sehnul se a sebral ji z koberce dřív, než jsem to mohl udělat já.
 „Totiž, moje rodina.“
 „A jak se znal s vaší rodinou Jungmann?“
 „Znali jsme se moc dobře.“
 Jako kdyby se opět spletl tou první osobou, začal míchat v čaji cukr, který se dávno rozpustil.
 „Znali se, tak jsem to chtěl říct,“ opravil se, „Jan Kyncl, který dostal od Jungmanna Slovesnost, a prosím udělejte mi tu radost a představujte si jméno psané česky, Jan Kyncl byl gymnaziální profesor, jak by se to řeklo dnešní terminologií. A byl jeden z prvních v Praze, který začal vyučovat češtině.“
 Třetí pád po slovese vyučovat mi zazněl vskutku gymnaziálně, i když jinak muž s modrou kravatou nepoužíval archaismy..., tedy archaismů.
 „Zde asi byla ona shoda v záležitosti oběma posvátné?“
 „Ano. A on, Jungmann, mě přesvědčil.“
 Neubránil jsem se a zeptal se podobně jako prve: „Vás?“
 „Ale. Jana Kyncla, kterému dal svou Slovesnost, zajisté. Víte, to všechno bylo jinak, než si vy představujete. Nestačilo napsat knihu. Bylo třeba také přesvědčit lidi, aby ji vůbec četli. A pak ještě, aby se jí řídili. Aby to..., aby to prostě zkusili.“
 „Krásné šílenství?“
 Opět se usmál, teď měl úsměv dívky z obrazu.
 „Začínáte mi rozumět. Nevím, jak bych to nazval. Dobrodružství? Možná že ano. Dobrodružství. Znáte Jungmannův portrét?“
 „Ano.“
 „Vážný muž, že? Vysoký límec, utažená vázanka, dokonce řád na klopě. Trochu žertovně mohou působit jeho vlasy, tehdy se nosily vlasy přes uši, podobně jako máte vy, a sčesané do čela, jako máte vy. Nos neměl tak orlí jako na portrétu, ale oči měl vážné, to ano. A přesto se pustil do takového dobrodružství, a už před ním abbé.“
 Bylo mi jasné, že tím abbé myslí Dobrovského, ale řekl to tónem, jako..., cítil jsem, že v jeho tónu je něco zvláštního, neběžného. Abbé. Dneska nikdo neřekne o Dobrovském abbé, a zejména ne takovým tónem, takovým... až osobním.
 Napadlo mě něco nesmyslného a zeptal jsem se: „Vy jste měl, pane Kyncl, Jungmanna rád?“
 Vstal z křesílka, došel k oknu a narovnal záclonu, visící zcela rovně.
 „Čekal jsem, že na to přijdete sám,“ řekl, „i když jsem vám trochu napověděl. Ano, měl jsem ho rád, velmi rád. Byli jsme přáteli, což tehdy mnoho znamenalo.“
 Chtěl jsem také něco říct, ale on zvedl ruku. „Prosím vás ne, nechtěl bych, abyste mi špatně rozuměl, nevyjádřil jsem se přesně. Přátelství vždy znamená mnoho, i dnes. Já

totiž nejsem,“ usmál se, „nějaká mumie z roku 1820, já jsem dnešní člověk, zcela současný.“

„A vaše povolání...“

„Shodou okolností je stejné jako před sto šedesáti lety, učím na gymnáziu. Za devět let půjdu do důchodu.“

„Ale tenkrát, když vyšla Slovesnost...“

„Bylo mi padesát. Jestli jste dobře připraven na zkoušku, snadno si vypočítáte, že jsem byl o tři roky starší než Josef. Tři roky nejsou takový rozdíl, proto jsme mohli být přáteli. Abbé byl starší o sedmnáct než já, pro mne to byla autorita, k níž jsem nedohlédl, mohl jsem ho jenom zdvořile zdravít.“

„A Jungmann?“ úplně jsem propadl té hře, kterou se mnou hrál můj hostitel v kostkovaném domácím kabátku a s moderní úpletovou kravatou tmavě modré barvy, s moderními digitálkami na zápěstí, s postavou atleta, který si ještě den co den před večerí proběhne v parku svou trať.

„Chápejte, Jungmann byl někdo. Jungmann byl dědic jeho práce, to pak dvacet let nehraje roli. Neshodli se ve všem, ale přátelé byli. U mne to bylo jiné. Já nebyl nikdy ten v popředí, já byl vždycky jen svědek. Nebo pamětník, jak chcete.“

„Vždycky?“

„Skoro vždycky. S přestávkami.“

„Rozumím,“ řekl jsem a vzpomněl jsem si na povídku, kterou jsem kdysi četl, „období mezi jednotlivými inkarnacemi, nemohl jste být u všeho.“

„Nemohl jsem být u všeho, ale s inkarnacemi na mne nechodte. S žádnou takovou teorií na mne nechodte. Já prostě žiji. Po určité době, když jsem unaven, a také, když by to bylo příliš nápadné, zajistím v bezpečí několik věcí, památek, vzpomínek, na nichž mi záleží, a zmizím. Pravda, je to čím dál těžší, kdysi to bylo velmi snadné, teď je evidence obyvatelstva, ale každý rok zmizí několik lidí beze stopy, jednou budu mezi nimi.“

„A návrat?“

Pokrčil rameny.

„Zatím se mi to pokaždé podařilo. Naposledy v pětáctýřicátém, po válce se vracelo domů spousta zavlečených dětí. Stačilo, aby jeden malý kluk věděl, že se jmenuje Jan Kyncl, a všechno bylo v pořádku.“

Navštěvoval jsem ho pak téměř pravidelně.

Vždy mě znovu a znovu překvapoval.

Byl báječný, když vypravoval o Dalimilovi, vzpomínal na něho se zvláštním potěšením. Ale vzpomínal také na další, jejichž jména jsem nenašel v žádných literárních dějinách, v žádném naučném slovníku.

„Kdybyste si dovedl představit, příteli,“ to už mi říkal příteli, „kolik české slovesnosti shořelo, shnilo, ztratilo se, z jakých manuskriptů se dělaly ucpávky do oken a z jakých knih se trhaly listy na kornouty, měl byste pro toho ubohého Hanku víc pochopení.“

A hned se zarazil: „Nechci nikoho omlouvat, to ne. Ale rozumějte mi. Člověku, který žije tak dlouho, jako já, není nic lidského cizí.“

„A všechno pozná,“ řekl jsem. „Proto jste tehdy v metru vyslovoval nahlas, na co já jen myslel. Dokonce týmiž slovy.“

„Musel jsem nějak upoutat váš zájem,“ usmál se, „žádné kouzlo v tom nebylo. Jen zkušenost.“

Nechtěl jsem se vyptávat, jak stará – nešel ve svém vzpomínání o mnoho dál než k Dalimilovi, ačkoliv jsem naléhal.

„Co chcete? Jestli žil praotec Čech, jestli Libuše věštila slávu Prahy? Stejně byste mi nevěřil nic, co byste si nenašel v naučném slovníku, mně je jasné, že ode mne jdete pokaždé přímo do Univerzitní knihovny a listujete v encyklopediích. Ostatně, nemáte to tak daleko, jen za roh.“

„Ale přesto...“

„Nemohu. Vlastně jsem se vám neměl prozradit ani tak, jak jsem to udělal, ale nosit v sobě tajemství je těžké. Čas od času prostě někomu řeknu, že..., nemám však právo zasahovat do poznání dějin.“

Jako kdyby muž s tmavě modrou kravatou, neboť měl vždy mezi růžky límečku tmavě modrou úpletovou kravatu, i když obleky nosil různé, jako kdyby on mohl změnit poznání dějin.

Kdyby přiznal či popřel praotce Čecha, nikterak tím nedokáže existenci či neexistenci praotce Čecha. Dneska už nestačí tvrzení jako v době Hájka z Libočan a Ústav československých a světových dějin ČSAV by sotva přijal jeho vypravování, sotva by z něj učinil vědecký podklad pro revizi naší národní historie.

„Zahrajeme si zase hru z metra,“ usmál se. „Myslíte si, že moje povídání není žádný vědecký argument, na jehož základě by současní badatelé měnili, co o minulosti vědí nebo nevědí. Mýlím se?“

„Vůbec ne.“

„Ale máte pravdu jen zdánlivě. Dokonce právě u těch nejstarších dějin.“

„Teď vám nerozumím.“

„Budou vám třeba vyprávět, že jsem asi tak v době, do níž spadají pověsti o Libuši, žil v nějakém hradišti. A že to hradiště bylo třeba poblíž dnešní obce Bělčice. Víte, kde jsou Bělčice?“

„Jede se tam přes Dobříš a pak...“

„Dobře. Představte si, že se ode mne dozvíte o hradišti poblíž Bělčic, vy to pochopitelně řeknete nějakému kolegovi studujícímu archeologii. Náhodou nezapomene, co jste mu povídal, po fakultě půjde dělat aspiranturu do Archeologického ústavu, shodou okolností se někdy dostane do Bělčic a všimne si, že kopeček za skladištěm Benziny nedaleko obce má podivný, nezvyklý tvar. Že vypadá téměř jako umělý. Podaří se mu prosadit, aby tam provedli sondy, sondy vyzní nadějně, bude se kopat dál, a pak budou nejstarší dějiny opravdu přepisovat.“

„Ale jaký má potom smysl, že všechno víte, že všechno pamatujete?“

V těch chvílích, kdy jsem u něho sedal a popíjel čaj, občas také červené víno, nalévané do broušených skleniček na vysokých nožkách, jsem skoro věřil všemu, co říkal. Totiž věřil, věřil ani není správné slovo – nepřipouštěl jsem si úvahy, zda je to pravda nebo velká, krásná a působivá mystifikace. Ovšem, kdybych si takové úvahy připouštěl, nemohl bych mu věřit. Ponechával jsem však průchod okamžikům, upíjel čaj nebo víno a naslouchal jeho pomalému, klidnému hlasu, který byl, upřímně řečeno, podmanivý.

„Jaký to má smysl?“ opakoval po mně otázku. „A jaký by mělo smysl, kdybych vám řekl něco víc, než víte nebo můžete vědět? Kdybych, dejme tomu, obohatil vaše znalosti

o dvě, o tři, o pět ztracených kronik? O tři husitské písně, které se nedochovaly? O pět Máchových básní, jež nikdy neotiskl, byly napsány na malých papírcích a po jeho smrti je někdo v Litoměřicích vyhodil se smetím nebo je nechal ležet někde v lese, na hradební zídce, proč bych o nich měl mluvit?“

Napil se vína, pomalu je vychutnával jako Karel IV. v té Nerudově básni, možná ostatně, že za Karlových dob viděl zakládání vinic.

„Naše kultura je dost a dost bohatá, jak ji znáte,“ řekl, „stačí, milý příteli. Není zapotřebí k ní přidávat z mé paměti. Něco jiného je, když něco objevíte sami, v archívech, v knihovnách, což se stále děje. Ale je dost toho, o čem se ví, dost nejen ke státní zkoušce,“ když se usmál, maně jsem pohlédl na obraz dívky, visící mezi okny. „Říkal jsem vám přece, že jsem jenom svědek. Tichý svědek.“

„A máte dosvědčit právě toto?“

Kývl.

„Snad si myslíte, že mé svědectví dnes není zapotřebí. Existují knihy, muzea, dokumentace. Nová vydání klasiků. Dokonce filmy a televizní hry o významných osobnostech, romány o nich. Říká se tomu historická paměť, pokud se nemýlím, nebo také úcta k národnímu dědictví. Ano, určitě je mé svědectví méně zapotřebí než před sto šedesáti lety. Nebo před dvěma sty. Tehdy mu naslouchalo pár vesnických kronikářů a sem tam nějaký vysloužilý voják, negramotný, takže mohl jen vypravovat pohádky hospodu od hospody.“

„Vždycky jsem si myslel, že se pohádky povídaly při draní perí.“

„Při draní perí,“ zase kývl, „a dětem před spaním. O tom se píše v čítankách. Jenže napřed je někdo musel do vesnice přinést, aby si je tam mohli povídat při draní perí.“

„Vy jste byl někdy vysloužilý voják?“

Tentokrát se zasmál nahlas, zvedl před sebe ruce.

„Od Konstantinových dob jsem gramotný.“

„Takže...“

„Vysloužilí vojáci si přece pohádky nevymysleli, sami je od kohosi slyšeli.“

V podstatě, uvědomil jsem si, říká totéž co V. Tille. I když trochu zjednodušuje.

„Ovšem, trochu zjednodušuji,“ řekl, „všechno bylo daleko složitější. A těžší.“

„Ale dneska, sám jste řekl, že vaše svědectví není dneska zapotřebí.“

„Nikoliv. Řekl jsem, že je méně zapotřebí, což je poněkud rozdíl.“

A tak jsme klábosili, neboť vhodnější výraz mě nenapadá, často celé večery. Zvykl jsem si k němu chodit jednou týdně, někdy dokonce dvakrát, a on vždy sedával téměř nehnutě v jednom z křesílek potažených květovaným čalounem, nohu přes nohu. Ve svém domácím kabátku, pokaždé ale s tmavě modrou kravatou na krku, a já jsem pochopil, že je to skoro jediné, v čem není schopen sám sebe přizpůsobit dnešní době – nosil současné obleky, měl moderní hodinky, jezdil metrem, v koupelně jsem si všiml, že má elektrický holicí strojek. Nevypadal ani trochu starobyle, starodávně. Jít bez kravaty by mu však zřejmě připadalo nevhodné, dokonce by mu asi bylo divné, kdyby bez ní přijímal návštěvu, i když návštěva sama kravatu nemá, já ji nosil jenom ke zkoušce nebo do divadla.

A ještě něco: v bytě neměl ani telefon, ani rozhlasový přijímač.

V rohu pokoje ale stál na nízkém stolku z ořechového dřeva přenosný barevný televizor.

„Je to směšné,“ řekl mi jednou sám od sebe, „ale nemohu si zvyknout na hlas, k němuž nepatří tvář. Měl jsem s tím potíže už... už minule, chápete, co myslím. Telefon je starý vynález a rádio koneckonců také. Ale mě znervózňuje, když nemám možnost dívat se na člověka, který hovoří. Televize je lepší,“ řekl spokojeně, jako kdyby opravdu čekal na vynález televize od dob Konstantina a Metoděje, „už se těším na trojrozměrnou, holografickou.“

Chtěl jsem namítnout, že bude ještě dlouho trvat, než se bude běžně prodávat holografická televize, že se toho možná nedožijeme, ani on, ani já. Absurdita věci však spočívala v tom, že on, téměř o třicet let starší než já, se prostě vrátí, až bude holografická televize – a desítky dalších vynálezů, o jejichž podobě já nebudu mít do smrti ani tušení.

„Tak dlouho to nebude trvat,“ řekl, „buďte klidný. Vy se na ni budete dívat také.“

Až později mě napadlo, že náhodná zmínka o televizi naznačuje i jeho prognostické schopnosti, že snad vidí i dál do budoucnosti.

Okamžitě popřel, že by tomu tak bylo.

„Ano, někdy čítám science fiction, proč ne. Dokonce jsem jednu pomáhal psát, tenkrát se jim ale neříkalo science fiction. Ve skutečnosti se jim neříkalo nijak, museli jsme pro ně vymyslet název. Pohled do budoucnosti, to však není můj obor. To je,“ ukázal na mě prstem, gestem, které asi odkoukal z televize, z nějakého amerického westernu, gestem šerifa, ukazovák se mu kýval nahoru a dolů, „to je vaše starost.“

„Moje?“

„Kolik miliard lidí teď žije na naší planetě?“

Pokusil jsem se odhadnout správné číslo.

„Tak tolika.“

A já se ho raději zeptal, kterou science fiction pomáhal psát.

„Blíží se vám státnice,“ řekl, „takže musíte umět odpovědět sám. Máte dvě vodítka. Víte, že můj pohled je obrácen do minulosti, a víte, že jsme museli vymýšlet název pro celý ten literární druh.“

Asi se mi klepala ruka, když jsem sáhl po šálku s čajem, v té chvíli jsem mu zcela věřil, neměl jsem nejmenší pochybnosti. Pamatuji si přesně, že jsem ho ani trochu nepodezíral z mystifikace či ze žertování.

„Vy jste se znal s Jakubem Arbesem?“ zeptal jsem se, a ovšemže jsem myslel na Newtonův mozek.

„Píši vám za jedna,“ usmál se.

A já se také musel usmát – jak do tohoto pokoje, kterými stále více připadal jako pokoj mimo čas a prostor, kde s námi na prázdných židlích kolem oválného stolu usedali Dalimil, Komenský, Jungmann, Mácha, Neruda, Vrchlický, ale také Nezval, Čapek, Vančura, jak do tohoto pokoje náhle pronikl žargon každodenního zaměstnání muže s tmavě modrou úpletovou kravatou, takové věty přece říkává dopoledne ve škole, na svém gymnáziu, kde musí dávat stále pozor, aby se neprozradil.

Když student u tabule hovoří o Němcové, nemůže přece říct, milý žáku, byl jsem to já, kdo ji podporoval, v té době jsem měl docela slušný příjem. A smáli by se mu, kdyby vyprávěl, jak si povídali s Vladislavem Vančurou o Kosmovi – žáci by se smáli, ale ředitel gymnázia by ho asi poslal k psychiatrovi.

„Nebojte se, během času jsem se naučil nedat nic najevo,“ řekl, „nebo jenom někomu. Pokaždě jednomu, dvěma lidem. Ve škole by se mi smáli a inspektor by mě poslal na psychiatrické pozorování.“

„Nikdy jste se neprozradil?“

„Ale ano, tak jako vám. Například Jakubovi.“

Chtěl jsem, aby mi o něm vypravoval, vždycky jsem četl Arbesa rád.

„Je mi trochu smutno, když si na něho vzpomenu,“ řekl.

„Arbes byl do značné míry obětí toho, že jsme vůbec museli podnikat to krásné šilenství, víte, co myslím,“ a když jsem naznačil, že ano, že si pamatuji, pokračoval: „v té době jsme už měli českou literaturu, to jistě, ale pořád to byla literatura v kleci. Jenom naše. Kdyby se česká literatura rozvíjela po Hasištejnském dál, kdyby nebyla Bílá Hora, kdybychom nemuseli začínat od začátku znovu, byl by Arbes světový autor. Někdo jako H. G. Wells, ale dřív. Byl to geniální člověk a dneska o něm ve světě skoro nikdo neví.“

„Jenže vy jste mu radil.“

„Ale kdepak,“ zasmál se, „cožpak spisovatelé můžete radit? Diktovat mu do pera? Nanejvýš můžete říct jednu nebo dvě věty při skleničce. A Jakub to nepotřeboval, měl dost svých nápadů.“ Podíval se na mne a bez souvislosti řekl: „Oba synové mu zemřeli, Julius v pěti letech, Edgar brzy po narození, a když se mu narodil třetí syn, Jakub mu dal znovu jméno Edgar. Ten zemřel v jedenácti.“

Náhodou jsem několik dní po tomto rozhovoru narazil v antikvariátu na monografii o Jakubu Arbesovi, listoval jsem v ní tak dlouho, až jsem na straně 200 našel všechny údaje: syn Julius narozen 1870, zemřel 1875, syn Edgar narozen 1872, zemřel téhož roku, další syn Edgar narozen 1875, na počátku roku 1886 náhle ochořel a „brzy nato zdrcení rodiče stáli na hřbitově malvazinském nad otevřeným hrobem tentokrát nikoli nemluvněte, jemuž smrt uzavřela životní dráhu dříve, než na ni vkročilo, nýbrž již hotového člověka, kterého viděli růsti a vyvíjet se a jemuž věnovali tolik oddané lásky a péče“.

Zavřel jsem knihu, vyšla v roce 1948 – pochopitelně, Jan Kyncl ji mohl číst, je i pravděpodobné, že se s ní jako středoškolský profesor české literatury někde setkal. Všechno mohl někde číst, a co nikde nebylo napsáno, mohl si prostě vymyslet. On nemohl dokázat, že ještě před Kosmou žil kronikář Poucha z Pouchovce, ale nikdo na světě nemůže dokázat jemu, že takový kronikář nežil.

A Jungmannova dedikace může být zručný falzifikát – třeba ani ne moc zručný, viděl jsem ji chvíli, nikoliv v plném světle, a nevyznám se v podobných věcech. Mohl Slovesnost koupit někde v aukci, jaké se pořádaly ještě ve čtyřicátých letech, vyrobit si duběnkový inkoust..., co já vím.

Šel jsem k němu, uvítal mě ve svém domácím kabátku, snad mě i čekal, protože měl uvázanou kravatu.

„Důkazů sobě žádám, ne tvrzení,“ bylo prvé, co mi řekl, ještě v předsíni, „víte, čím je to věta?“

„Josefa Dobrovského.“

„Správně. Počkejte okamžik, uvařím čaj. Ne, naše dnešní setkání je jiné, než byla předchozí, uvařím kávu.“

Přinesl do pokoje dva šálky kávy, k mému překvapení nikoliv takzvaného turka, totiž prášek přelitý vlažnou vodou, nýbrž docela dobré moka.

„Už vás trochu znám, příteli, vím, že jdete rád ad fontes. Když jsem vám tolik vyprávěl o Arbesovi, určitě jste si našel nějakou knihu o něm.“

„Monografii Karla Krejčího.“

„Ano. A v té se ovšem píše i o jeho synech.“

„Také se tam píše, že název romaneto vymyslel Jan Neruda, ne vy.“

„Zajisté. Já přece nejsem člověk, který by se dostával do literárních monografií. A neřekl jsem vám, že jsem ten název vymyslel. Že jsem jej vymyslel já sám. Mluvil jsem v množném čísle, a Neruda byl tehdy přítomen. Seděli jsme...“

„...v hostinci U dvou slunců?“ zeptal jsem se ironicky.

Neurazil se.

„Nikoliv. U Tří pštrosů. Ale na tom nezáleží, dvě slunce nebo tři pštrosi.“

„Ne, na tom nezáleží.“

Zlomil kostku cukru, do šálku si vhodil jen půlku. Neruda psal v jednom svém fejetonu o Paříži, že francouzští šviháci té doby nesladili kávu vůbec. Chtěl jsem mu to říct, ale on promluvil dřív než já.

„Takže přece science fiction. Váš dnešní příchod je ultimátum. Buď vám podám důkazy, nebo mě budete mít za blázna. Když ne za blázna, přinejmenším za neškodného potrhlíka.“

„Z čeho tak soudíte?“

„Příteli, viděl jsem, jak jste stál přede dveřmi. Energický, rozhodný, rozkročený v těch svých džínách. Takhle se chodí k dívce, kterou podezíráme z nevěry. Nebo,“ na vteřinku se odmlčel, „k někomu, koho podezíráme z podvodu.“

„Podvod je možná silné slovo..., řekněme ze žertu.“

„Každý žert je tak trochu podvod, i když nikoliv naopak.“

„Mlčel jsem.“

„Jeden Jungmannův podpis není důkaz, může to být falzifikát. Ty dopisy, které jsem vám ukazoval,“ mávl rukou k zásuvce, kde byly desky s dopisy od Máchy, „z nich nic nepoznáte, v oslovení je pouze křestní jméno. A také by mohly být podvrhy. Všechno může být podvrh, dokonce i portrét mé dcery,“ podíval se mezi okna a já jsem proti své vůli sledoval jeho pohled, „vy jste, příteli, příslušník racionální generace. Vás by přesvědčilo, kdybych vám vyprávěl o technice zmrazení, v němž lidské tělo může přežít desetiletí, staletí, možná i déle.“

„A váš návrat v pětáctýřicátém? Mluvil jste o docela malém chlapci.“

„Víc mi nemohlo být. Odečtěte si od mého dnešního věku léta, jež uběhla od pětáctýřicátého roku. A potom, nemyslíte, že bych byl nápadný, kdybych tady žil stále jako padesátník? To není myslitelné. Musel jsem přece skládat maturitu v přiměřeném věku, školské správě předložit diplom a vysvědčení o státní zkoušce složené v přiměřeném věku, nemohu se přece obklopit,“ rozhodil ruce jako v sebeobraně, „samými falzifikáty.“

„Ale to stále není vysvětlení, naopak.“

„Zcela správně, naopak. Vše musí svědčit proti tomu, co vám zde říkám, jedině tak je to možné. Nikdo nesmí nabýt podezření, a vy nesmíte nabýt jistoty.“

„Jenom věřit?“

„Je vám to málo, chápu. Vráťme se tedy k science fiction. Naprosto věcně jste odmítl teorii zmrazení, je zcela nesmyslná. Před sto lety,“ povzdychl si, „ne, před sto lety už to také nebylo snadné, ale před dvěma sty lety ještě lidem stačilo jakékoliv vysvětlení.“

„A za dvě stě let?“

„Nesnáze s vámi mám nyní,“ řekl. „Za dvě stě let už bude věda tak daleko, že jim bude vše jasné bez vysvětlování. Nejhorší je toto mezidobí, devatenácté, dvacáté a jednadvacaté století, to bude asi stejné. Věda je tak daleko, že na ni lidé spoléhají, myslí v jejích kategoriích, člověk na ně nemůže jít s nějakými mýty, těm by se vysmáli. Ale věda ještě není tak daleko, aby jim dovedla vysvětlit něco do té míry neobvyklého, jako jsem já. Jste velmi logicky myslící mladý muž,“ řekl, „ale já jsem před vámi ve stejné situaci, jako když měl Prokop Diviš vysvětlovat sedlákům hromosvod.“

Mluvil hezky, dokonce přesvědčivě. Opět měl svůj klidný, vyrovnaný hlas, seděl v křesle nohu přes nohu, cípy domácího kabátku narovnané, modrou kravatu přesně mezi růžky límcečku. Ale byl jsem rozhodnut nenechat se umluvit, obalamutit.

„Dáváte pozor, abych vás neobalamutil,“ řekl. „Ani nemám něco podobného v úmyslu.“

Napil se kávy, já také. Káva nemá příliš vychladnout, pak není dobrá.

„Naštěstí se zajímáte i o jiné věci, než je váš studijní obor,“ řekl. „A naštěstí jsou v dnešní vědě už alespoň drobné náznaky, které vám umožní pochopit, jak se věci mají. Jsou to však zatím jenom náznaky, a bez víry,“ usmál se na mne, zdálo se mi, že povzbudivě, „bez víry ve mne to nepůjde. Vy samozřejmě něco víte o genovém inženýrství.“

„Velmi povšechně.“

„Nevadí, to postačí. Víte, že v genetickém kódu člověka je zakotven jeho genotyp, a to v každé jednotlivé molekule jisté nukleové kyseliny, které se říká desoxyribonukleová.“

Bylo zvláštní slyšet tyto výrazy od člověka, který mi po dlouhé večery vyprávěl o ztracených kronikách, spálených rukopisech, Máchových básních, které odvál vítr z nádvoří hradních zřícenin.

„Z genetického kódu desoxyribonukleové kyseliny se dá vyčíst, jaký člověk se to narodil, co bylo před ním. Dokonce se z něj dá vyčíst, jaké měl rodiče, jestli byli starší nebo mladí, jestli některý z nich byl alkoholik, jestli trpěli dědičnými chorobami, ledasco. To víte nebo si můžete přečíst. Nevíte však, že během života se tento genetický kód obohacuje o paměťový kód. Že do molekul desoxyribonukleové kyseliny vstupuje z paměťových záznamů mozkové kůry vše, každá maličkost, každý detail. Pánové Watson a Crick došli daleko se svou dvojitou šroubovníci, se svým modelem molekuly desoxyribonukleové kyseliny, ale tohle ovšem... bude ještě dlouho trvat, než za tohle někdo dostane Nobelovu cenu.“

„A dál?“

„Je to celkem prosté, milý příteli. Když člověk zemře, přestanou žít buňky jeho těla, přestanou žít molekuly této zvláštní, pozoruhodné nukleové kyseliny. Genotyp člověka odumře a odumře ovšem i jeho paměť.“

„To je mi jasné.“

„Ovšem. A představte si, že některý jedinec je obdařen molekulami desoxyribonukleové kyseliny, jež jsou zvlášť... snad bude nejpřesnější říct, že jsou zvlášť virulentní.“

„Mají schopnost přežít zánik ostatních buněk?“

Potěšeně se usmál.

„Snad. Nebo víc. Mají schopnost přizpůsobit ostatní buňky samy sobě, restrukturovat je, přeorganizovat je. Pamatujete, jak jsem se kdysi bránil, když jste hovořil o inkarnaci? Celá nauka o inkarnaci je jenom mytologický, velmi zprostředkovaný a zcela nepřesný odraz toho, o čem mluvíme. Asiáté se s tímto jevem setkávají častěji, cítili, že cosi takového je, a hledali vysvětlení v jediné dostupné rovině, v náboženství. Asi jako když za Diviše sedláci věřili, že blesk je posel boží.“

„A vy nepochybně máte tak virulentní molekuly desoxyribonukleové kyseliny, že budete žít věčně?“

„Věčně? Ani náš vesmír nebude žít věčně. Té virulence, ale není to přesný výraz, pochopitelně, té virulence tedy bude ubývat. Jednou odejdu a rozhodující molekuly mého genotypu a mé paměti už nebudou mít sílu přeorganizovat ostatní buňky do nového těla. Pak se prostě nevrátím.“

Chápal jsem – až ho nebude zapotřebí, až se svět obejde bez jeho mlčenlivého svědectví, nevrátí se.

„Kdy to bude?“ zeptal jsem se.

„Kdybych byl mystik,“ řekl a dopil svou kávu, „věřil bych, že tehdy, až mě nebude zapotřebí. Při mém poslání to znamená, že tehdy, až si lidé u nás budou nejen vážit své kulturní minulosti, ale až ji budou také plně prožívat jako součást svého bytí. Ale já nejsem mystik, příteli, a má existence není mystika, nýbrž biologie. Moje dvojité šroubovnice nemá nic společného se žádným náboženstvím, proto jsem tehdy tak protestoval proti vašim slovům o inkarnaci. Virulence mého genetického a paměťového kódu může skončit docela dobře s tím životem gymnaziálního profesora, který je vepsán v mém spise na školské správě Ústředního národního výboru hlavního města Prahy, nebo s tím příštím, přespříštím, nevím.“

Vstal, poodešel k oknu a narovnal obraz své dcery, ačkoliv visel rovně.

„Jsem jenom člověk jako vy a kdokoli jiný, příteli. Vám by se přece těžko žilo, kdybyste věděl zcela jistě, kdy zemřete. A u mne je to stejné. Možná horší.“

Opět si sedl do křesla.

„Jenom jednou jsem si dovilil ten luxus a oženil jsem se, měl jsem dceru, už jsem vám o ní říkal. Ne, nezemřela tak mladá, jak ji vidíte na obraze, dožila se sedmdesátky a já odešel daleko dříve před její smrtí. Ale když jsem se vrátil, už tu nebyla, chápete.“

„Ano.“

Nechápal jsem ale nic. O Watsonovi a Crickovi jsem věděl jen matně, co ví každý maturant z gymnázia, snad jsem si přečetl něco víc, ale ne o mnoho. Avšak dejme tomu, na posluchače filozofické fakulty jsem opravdu něco věděl o genovém inženýrství a všech těchto věcech, náhodou, protože jsem bydlel na koleji dva roky se Standou, který studoval genetiku. Dobře, tušil jsem, co je to genetický kód, dokonce jsem si pamatoval, že model molekuly desoxyribonukleové kyseliny se skládá ze dvou polynukleotidových řetězců, jež se spirálovitě vinou kolem své osy, přičemž cukrofosfátové páteře řetězců jsou vně útvaru, kdežto dusíkaté báze směřují dovnitř – je to zřejmě ona dvojité šroubovnice, o níž hovořil Jan Kyncl. A v ní, jak jsem si také pamatoval, je zapsán genetický kód. Ale tohle všechno si mohl muž s tmavě modrou kravatou přečíst stejně jako o smrti Arbesových synů, a všechno ostatní, paměťový kód, virulence molekul,

jejich schopnost reorganizovat a přestrukturovat ostatní buňky, to všechno mohl být výmysl.

Dokonce asi byl.

„Moje vysvětlení vám nestačí,“ usmál se, „dokonce vás jenom plete. Pochopitelně. Trocha vědeckého poznání plete člověka víc než žádné. Ti, kteří hovořili o inkarnaci, měli víc naděje, že jim bude uvěřeno.“

„Řekl jste, že za dvě stě let...“

„Nevím. Víte přece, že nevidím do budoucnosti. Ale předpokládám, že lidské poznání půjde dál. Co já pamatuji, jde stále dál. A jestliže půjde dál, musí se dostat i k tomu, o čem jsme mluvili.“

„A já...“

„Ano, vy máte dvě možnosti. Buď mi uvěříte, nebo neuvěříte. Víc pro vás nemohu udělat,“ podíval se na mne, přátelsky, opravdu jsme byli přáteli, „i když bych chtěl.“

Ještě několikrát jsem muže s tmavě modrou kravatou, který měl na dveřích vizitku se jménem Jan Kyncl a v zásuvce pod knihovnou Slovesnost věnovanou Janu Künzelovi, v psacím stole Máchovy dopisy psané Janovi a v přešpánových deskách tři básně psané Nerudovým rukopisem, jež jsem nenalezl v žádném souborném vydání básníkovy díla..., ještě několikrát jsem ho navštívil.

Ale už to nikdy nebylo jako dříve.

Bavili jsme se dál o literatuře, pili čaj nebo víno, čaj z biedermeierovských šálků a víno z broušených skleniček na vysoké nožce, sedal jako předtím v křesle nohu přes nohu a vyprávěl stejně klidným, pomalým, podmanivým hlasem, kravata mu nikdy nechyběla – ale něco se změnilo, atmosféra, ovzduší, nevím, co to bylo, cítil jsem však, že všechno je poněkud jinak, než bývalo.

„Zavinil jste to vy, příteli,“ řekl mi jednoho dne, „ale nedalo se tomu zabránit. Věděl jsem od počátku, že to přijde, byla to jen otázka času.“

Vypadal jsem asi nechápavě.

„Poznání. Toužil jste po poznání, jak to se mnou je. Dřív jste se prostě oddával chvilím, kdy jsme spolu seděli, příliš jste mi nevěřil, ale také jste nepochyboval, nechal jste se nést vlnami příjemných, zvláštních podvečerů. Jako kdybyste naslouchal hudbě. Jako ti vesničané, poslouchající vysloužilcovy pohádky a nepřemýšlející, jestli jsou pravdivé či vymyšlené. Co vám zbude z pohádek, když v nich chcete skalpelem rozumu oddělit pravdu od fantazie? Vy jste ale chtěl vědět pravdu, a teď ve vás zápasí pochybnosti s rozumovou úvahou. Nebo s vírou, rozumová úvaha spíše plodí vaše pochybnosti. Sháníte od kolegů skripta o genetice a zlobíte se, že v nich nemůžete najít nic, co by se na mne hodilo, takže mi přestáváte věřit. Pak si ale říkáte, že ovšem ve skriptech to být nemůže, a máte sklon mi věřit. Potom se vrátíte k nedůvěře. A stále dokola. Myslíte na to, i když zde sedíte a docela hezky si povídáme o Karlu Tomanovi.“

„Je to škoda.“

„Ale není, vůbec ne. Všechno má svůj čas, příteli, jak říkám, museli jsme k tomu dojít. A přece není škoda, že jste chtěl poznání. Kdyby lidé nechtěli poznání..., však víte. Člověk nemůže být věčně dítě, věřící pohádkám. Ale ovšem, ztráta dětství vždycky trochu bolí. Všichni chceme být dospělí, ale neradi přestáváme být dětmi.“

„Byly to pohádky?“

„Odpovězte si sám, máte na to dost času. Avšak,“ opět se na mne díval tak mile, přátelsky..., zdálo se mi, že v jeho pohledu je vskutku moudrost staletí, a já mu věřil, že si nikdy nic nevymyslel, „je to důležité? Mění se něco na všem, co jsem vám říkal, jestli opravdu procházím časem či neprocházím? V tom přece nebyla podstata našich setkání.“

Rozuměl jsem mu a zároveň jsem si uvědomoval, že naše setkání vlastně končí – jako by se rozplývala, ztrácela nám oběma před očima.

Jako by ztrácela smysl, protože to nejdůležitější mi řekl onou poslední větou.

Nikdy jsem na něho nezapomněl, ani později, když jsem k němu přestal chodit definitivně.

Ostatně, přiblížily se mi státnice a musel jsem se učit, nebyl čas na vyprávění, na příběhy, na vzpomínky. Před státnicemi není na nic čas – člověk se musí učit tak intenzívně, že nemá čas ani na učení.

Jako prvou otázku při státní zkoušce z české literatury jsem dostal téma: Josef Jungmann a boj o obrození národa.

Komise, zvyklá na ledasco, se na mne dívala překvapeně, když jsem začal: „Ano, dá se to nazvat bojem, ale tehdy to ani nebyl boj, nýbrž krásné šílenství. A trvalo dlouho, než se ze šílenství stala naděje a z naděje doopravdy boj.“

Státní zkoušku jsem složil s výborným prospěchem.

Šel jsem to říct muži s tmavě modrou kravatou, Janu Kynclovi, který se kdysi dávno, před sto šedesáti lety, podepisoval Künzel.

Zvonil jsem, ale neotevřel – asi nebyl doma.

JOSEF

NESVADBA

Rozštěpená

Karla

Asi před rokem jsem dostal dopis od sekretářky Světové federace SF autorů E. A. Hullové, s výzvou, abych se účastnil na antologii povídek, kterou pořádá. Pozvala čtrnáct spisovatelů různých národností, aby napsali variaci na základní nápad, obsažený v úvodní povídce Frederika Pohla *CHODÍM KOLEM BAZĚNU A OPALUJI SE*. Pohla u nás známe z knihy *Obchodníci s vesmírem*, kterou napsal s dnes už zemřelým Kornbluthem. Povídku jsem si přečetl s chutí. Popisovala zcela nový způsob, kterým se podaří navázat kontakt mezi kosmickými civilizacemi, tedy „setkání dalšího druhu“. Hrdina jeho povídky se jednoho dne ráno holí, je překvapen, že v zrcadle uvidí ve svých očích jiný výraz než obvykle, a něco ho nutí, aby zavolal jemu neznámé číslo. Je ihned odvezen speciální jednotkou na Havaj do zvláště k tomu účelu připraveného hotelu, kde se účastní „diplomatického jednání“ mezi nejrůznějšími zástupci vesmírných inteligencí, které už věděly o inteligentním životu u nás delší dobu, ale nemohly se k nám z nitra galaxie fyzicky „dostat“. Vyšla až Pohlova originální metoda: vstupují na dálku a vlastně v okamžiku do vědomí jednotlivých obyvatelů Země, „vypůjčují“ si je, mohlo by se říci, telepaticky, ale jde prý o objev jakýchsi „tachyonů“, které ty inteligentní bytosti zřejmě dovedou vysílat. Má to ovšem vedlejší obtíže: tím, že obsadí vědomí pozemšťanů, nutí je jednat, jak samy jednají na vzdálených světech (plazit se, létat, kroutit se atd.). Při svém jednání pak nemluví o ničem jiném než o využití nerostných zásob Země, především těch, kterých samy mají málo a které my dosud ani neznáme. Ty pak za několik století mají odvézt roboti na raketách, těm na čase nezáleží. Na Havaji pořádají tedy jakousi burzu, v níž má být lidstvo také prvně zastoupeno...

Slíbil jsem, že se pokusím napsat jakési pokračování, ale byl jsem potom několik měsíců nemocen, musel dohánět zdržení v práci a už jsem chtěl svou účast vzdát, když jsem jednoho dne dostal další dopis, tentokrát z Ústí nad Ohří, městečka, o jehož existenci jsem neměl ani potuchy. Zněl takto:

Milý kolego,

byl jsem rovněž vyzván, abych se účastnil na antologii dr. Hullové. Velmi mě to překvapilo, protože jsem už nenapsal SF povídku déle než dvacet let. Celou tu dobu pracuji na svém velkém románu o naší medicínské generaci (psal jsem vám už jednou v roce 1972 a žádal vás o přečtení několika kapitol, bohužel jsem nedostal odpověď). Kvůli své literární práci jsem opustil i naši kliniku a pracuji teď tady nedaleko hranic v Rudohoří. Jistě jste slyšel o zdejší ústecké psychiatrické léčebně pro chroniky. Byla vybudována koncem minulého století „vilovým systémem“ kolem prastarého kostela, jak bývalo tehdy zvykem. Ale už koncem padesátých let, po zavedení prvních psychofarmak, se naše zařízení dosti vylidnilo, dnes pracujeme pouze ve dvou budovách. Ostatní „vily“ (jednopatrové secesní domy pro čtyřicet až padesát pacientů, obklopené okrasnou zelení) jsou dnes prázdné. Také mnoho domů v městečku Ústí se vyprázdnilo. Jeho sláva začala objevem prvních rud v našem Rudohoří uprostřed čtrnáctého století a dosáhla vrcholu před třicetiletou válkou, kdy tolary, které razili Šlikové v blízkém Jáchymově, patřily k hledané měně. (Německy se Joachimstal zkracoval na Tal, odtud Taler – peníz ražený v údolí. Gramaticky se od této mince odvozuje dnešní americký dolar.) Dnes jsou všechny doly v okolí opuštěny, obyvatelé našeho městečka musí pracovat v lesích, nebo dojíždějí do vzdálené kaolínky.

Nemohu se ovšem celé dny věnovat jen psaní svého románu nebo ošetřování pacientů. Ve volném čase jsem se rozhodl vybudovat pro obyvatele městečka a okolí

poradenskou službu. Ale ukázalo se, že lidé tady mají dosud z psychiatrů strach. Do našeho „blázince“, jak říkají, si netroufnou, když mají nějaké problémy, tak radši zajedou do krajského města, přičemž musí dvakrát přestupovat, jedou-li autobusem. A tak jsem se rozhodl pořádat po okolí přednášky s nevinným titulem: Jak rozumně a šťastně žít. Jsem totiž přesvědčen, že kdyby se nám všem podařilo rozumně žít, ubylo by významně „duševních“ onemocnění. Často přitom jezdím do škol, kde je mých přednášek nejvíc potřeba, protože právě mládež má nejčastěji sklon nerozumně se „zamilovávat“, plést si své sny se skutečností atd. Při jedné z prvních takových přednášek jsem se tak seznámil se svým zdejším sousedem, ředitelem nedalekého gymnázia dr. Korkem, který mně nadšeně děkoval, když jsem skončil diskusi. Prohlašoval, že už léta přemýšlí o stejných problémech a zápasí o myšlení mládeže stejným způsobem. Dr. Kork je asi stejně starý jako já – těsně před penzí, žije tady rovněž sám, protože jeho krásná a všemi obdivovaná manželka zemřela před dvěma roky za tragických okolností. Korka ta náhlá smrt velmi zkrusila. Takřka přes noc zeshedivěl, shrbil se a zhubl, jako by náhle zestárl o dvacet let. Jedinou útěchu hledá teď ve spolupráci se mnou, v osvětové činnosti. Poslední dobou se mně zdálo, že se naučil i svou rodinnou tragédii přijímat rozumně. Byl jsem proto velmi překvapen, když mě nedávno vzbudil ještě před svítáním a přivedl si s sebou tu mladou dívku, dceru svého bratrance, která je u něj poslední měsíc na letním bytě ze zdravotních důvodů. Celá se třásla.

– Za prvé nemám žádného bratrance..., začal Kork bez pozdravu a rozčileně, jako by mě obviňoval ze lži. – Karla je má druhá manželka. Vzali jsme se tajně. Docela nedávno. Musíš ji okamžitě vyšetřit... Byla zřejmě o víc než dvacet let mladší než ředitel Kork, trochu ještě dívenka. Moje vlastní žena je mladší o patnáct let, takže jsem si dovedl představit jeho problémy. Ale proč nemohl počkat do rána? – Je to dcera mého přítele, pokračoval Kork, – poslal ji sem na zdravý vzduch, protože prodělala těžkou havárii. Byla několik dnů v bezvědomí a potřebovala péči. Já se neměl o koho starat, byl jsem sám... Přerušil jsem jeho vyprávění, protože nemám rád, když mně lidé sdělují svá tajemství ve stresu, a tedy jaksi z donucení. Navíc jsem byl ospalý. Vzpomínal jsem, že jsem ještě včera zahlédl tu mladou dámu v šortkách na bicyklu: bylo se na co dívat, vypadala zdravě... – Mně se taky zdála zdravá, Kork se přerušit nedal, – až do dneška, totiž do včerejška, tedy dnešní noci. Najednou kolem půlnoci vylezla z naší manželské postele a odešla na zdejší poštu, kde bydlí jediná zaměstnankyně, která pečuje o budovu i provoz. Vzbudila ji poplašeným zvoněním a voláním o pomoc. Když se dostala dovnitř, požadovala, aby byla ihned telefonicky spojena s určitým číslem v Ženevě. To bylo skutečně neobvyklé. Ale ještě neobvyklejší bylo, že při tom nemluvila svým obvyklým hlasem, ale o celou oktávu níž! Vedoucí pošty se domnívala, že mluví s převlečeným mužem. Nezavolala proto do Ženevy, ale přímo ke mně do bytu, vzbudila mě a já samozřejmě hned přiběhl..., ředitel rozevřel svůj dlouhý kožený kabát, zahlédl jsem tmavě modré pyžamo s čínským vzorem. – Ale když jsem doběhl, byla už Karla zase sama sebou, mluvila vlastním hlasem, jenom se třásla jako teď a byla vyděšená... Mladá žena během jeho vyprávění začala dokonce plakat, dívala se na mě a slzy jí tekly po tvářích, nepokusila se je utřít:

– Nikdy jsem nic podobného nezažila..., vzlykala.

– Neznám nikoho v Ženevě a nikdy jsem nebyla ve Švýcarsku. Nedovedu si to vysvětlit. Byl to rozkaz, řekla bych...

– Slyšela jste hlas? zeptal jsem se, protože psychotici často slyší rozkazující hlasy.
– Ani ne. Teď už neslyším vůbec nic..., zamračila se.
– Přijmete ji do blázince, totiž do ústavu? doprošoval se ředitel Kork, jako by to bylo jediné východisko.
– Ovšemže ne. Může to být přece jen symptom toho přetrvávajícího bezvědomí, který se už nemusí nikdy opakovat. Dám vám s sebou něco na spaní. Ostatně kdybych ji tady přijal, musel bych vyplnit její nacionále, a tím by se tajemství vyzradilo.
– Nebojím se skandálu. Znáám horší trápení..., vzdychl Kork. – Byl bych ti vděčen, kdyby ses o Karlu postaral..., a zase zazněla v jeho hlase prosba. Doprošoval se mě! Nikdy jsem ho neviděl takhle úzkostného. Ujistil jsem ho, že se o Karlu postarám. A o něho taky. Oba mně to ráno připadali jako pacienti. Objednal jsem je na odpoledne, až skončí má služba v ústavu. Kork si jen povzdychl a kývl hlavou, ani mi nepodal ruku při loučení, podpíral svou ženu, když se vraceli, s bolestným výrazem, nechťelo se mu odejít.

Vzpomínal jsem na jejich odchod během své každodenní práce znovu a znovu, myslel jsem na manžele Korkovy při vizitě i při prohlížení propouštěcích zpráv. Pracuji tady s jediným lékařem. Je to mladík, sotva rok po diplomu, vystudoval medicínu už jako dosti známý sportovec. Dosáhl slušných výsledků ve vzpírání a hned po promoci ho zaměstnali na oddělení sportovní medicíny v hlavním městě. Jenže jednou si při příliš odvážném nadhozu poranil páteř a musel hledat klidnější a zdravější zaměstnání. Tak skončil u mě. Ale protože už nesměl trénovat, rychle tloustl a provázel mě každý den při vizitě podoben neposednému zvětšenému tenisáku: skákal kolem mě i pacienti, poskakoval i v parku.

Můj sekundář by byl mnohem vhodnějším partnerem pro Karlu. Všiml jsem si, že se často otáčel za jejím vystrčeným zadkem, když projížděla na bicyklu kolem ústavního plotu. Ale utajená paní Korková nikdy jeho obdivné pohledy neopětovala. Snad proto, že ředitel Kork byl známý žárlivec. To jest projevil se tak během svého prvního manželství. A v druhém se jistě nechoval jinak. Uvědomil jsem si, že jsem se s ním o tom nikdy nebavil. Ačkoliv jsem často lidem vysvětloval, jak nerozumná je žárlivost, protože nemůže být vlastně nikdy prokázána a každý žárlivec raději věří svým představám než svým smyslům. Kork prý nepouštěl svou první ženu z bytu ani k ní nepouštěl žádné návštěvy. Sám kvůli tomu nakupoval i uklízel. Možná že dnešní noční záchvat jeho mladé ženy byl jakousi odpovědí na jeho chování. Doufal jsem, že to všechno s oběma proberu dnes odpoledne.

Ale dlouho nepřicházeli. Čekal jsem je po službě ve své malé podkrovní místnosti, kterou obývám v první budově, vypil jsem dva šálky čaje a přečetl celé poslední číslo Dušezpytného věstníku. Nakonec jsem se rozhodl, že půjdu raději na procházku. Ale hned před domem jsem uviděl ředitele Korka, jak obíhá svou obstarožní černou fordku a neustále zkouší, zda jsou její dveře zamčeny. Omlouval se, vysvětloval, ale nepodíval se přitom na mě:

– Doufal jsem, že přijdeš sám. Nemohl jsem ji opustit. Přesvědč se osobně... Karla seděla na zadním sedadle v cestovním kostýmu z anglického tvídu, levou rukou objímala velký kufr na vedlejším sedadle a svými černými brýlemi zírala nepohnutě do čelního skla vozu, jako by očekávala, že se každou chvíli pohne. – Opět se změnila. Hned po odpoledním spánku, který jí předepsali v nemocnici. Chce, abych ji okamžitě

odvezl do Ženevy. Jestli s ní chceš mluvit, tak si přisedni. Jinak zavolej pomoc a použijeme násilí..., vyslovil poslední větu opět s prosíkem, jako své zbožné přání.

– Chápu, že se vám to zdá neobvyklé, řekla Karla téměř mužským hlasem, když jsem se nacpal do vozu vedle jejího kufru, – ale v tomhle městě si na to už lidi mohli zvyknout. Navíc tentokrát přicházím s diplomatickým posláním. Musíte mně pomoci. Je to vaše povinnost. Budete příslušně odměněni, to je jasné. Jako ostatní. Splním vaše nejtajnější přání. Ale už jed'te! Sedněte za volant a směr Ženeva! Uvedla přesnou adresu. Mluvila pomalu, rozvážně a s převahou, jako by pohrdala všemi kolem. Všechno mně bylo rázem jasné. Je to zřejmý rozštěp osobnosti, případ, který se popisuje v učebnicích a je dosti řídký v praxi:

– Tímhle vozem se do Ženevy nikdy nedostanete, madam, řekl jsem co nejzdvořileji, protože zásadou je nevymlouvat blud. – Je víc než třicet let starý, dojel by sotva na hranice. Zavolám vám taxík. Protože předpokládám, že máte platný pas..., zásadou je rovněž spíš ukázat absurditu bludu. Vždyť každé malé dítě ví, že hranice, která je pár kilometrů odtud, je nejen hranicí mezi dvěma státy, ale také mezi dvěma vojenskými seskupeními a sociálními systémy. K jejímu překročení je třeba platného pasu, víza navštěvované země a celní prohlídky na obou stranách.

– Nedělejte si starosti. Opakuji, že jsem diplomatka. A tohle auto je opravdu vrak. Objednejte mi limuzínu..., zabasovala Karla a začala důvěřivě vystupovat. Klidně mě následovala (nesl jsem její těžký kufr sám) do naší třetí budovy, která je už nejmíň dvacet let prázdná a která je vybavena pro zklidňování těch nejzuřivějších stavů ještě z dob před „chemizací“ psychiatrie. Jsou tu takzvané tišící aparatury, které připomínají zařízení středověkých mučireň. Izolační cela, do které jsem ji vedl, však bývala určena pro pacienty ze vznešených a bohatých rodin, je celá gumovaná, včetně mříží, strop polstrovaný, v oknech a dveřích sítě, takže i s nejprudším rozběhem si tu nelze rozbít hlavu. V koutě jsou pak dvě sprchy, vlastně hydranty, pod nimiž byli nemocní při zachvatu svazováni a tak dlouho sprchováni studenou a horkou vodou, dokud nepřestali protestovat, nadávat, stěžovat si nebo naříkat. Posadila se klidně na polštář, který byl připevněn k podlaze, a prohlásila bez podezření, jakmile jsem vedle ní postavil kufr: – Nemohu čekat dlouho. Konference je v plném proudu. Jistě se po mně už shánějí. Slibte taxikářům, že ho také odměním. Trochu krouceně poposedla. Teprve teď jsem si uvědomil, že se i při cestě sem vlnila víc než ženy, které chtějí upozornit na své boky a hýždě, připomínala mi barokní svatě v našem kostele. Jako by chtěla každou chvíli vzlětnout.

Zavřel jsem ji v její cele svým univerzálním klíčem, který dědí každý šéf tohoto ústavu a o němž říkal můj předchůdce, že je symbolem. Odlišuje totiž i toho nejbáznivějšího psychiatra od neklidnějšího chovance. Potom jsem zavolał zkušeného ošetřovatele, který měl službu v první budově, a dal mu potřebné instrukce. Totiž aby nedělal nic, i když ho k tomu bude přemlouvat hrozbami či sliby, aby ji jen pozoroval zamřížovaným oknem a potřebné zapsal.

– Skutečný rozštěp osobnosti, její zdvojení nebo znásobení je hysterická porucha. Nemá co dělat se schizofrenií, jak se někdy myslí. A je to porucha nesmírně vzácná..., vysvětloval jsem potom Korkovi ve svém pokojíčku. – Sám jsem viděl naposled něco podobného snad před patnácti lety u jednoho železničáře, Jana a Jána, který měl jednu rodinu v Benešově a druhou v Přerově. Partnerky o sobě nevěděly, střídaly svou osobnost bez podezření díky rychlíkům. Byl to hysterik a celý případ měl účelovou složku,

protože ho to onemocnění zachránilo před soudním stíháním pro bigamii... Kork byl nadšen, dokonce mi strkal peníze, které jsem samozřejmě odmítl. Byl přesvědčen, že lékařská věda Karlu brzy vyléčí:

- Takže ji přebíráš. Jsi skutečný přítel, jak se patří. Měl jsem se ti se vším svěřit, už když jsme se prvně setkali..., potřásl mi nadšeně rukou při loučení, snad by mě byl i obejmul.

- Ale jak chcete vyléčit rozštěp takové osobnosti? Můj mladý sekundář poskakoval po schodech k mému pokojíčku a vykřikoval: - Mluvil jsem s pacientkou okénkem. Říká, že je vyslancem dálné inteligence přímo ze středu naší galaxie. Na nějakém pacifickém ostrově se má sejít s ostatními. V Ženevě na ni prý čekají...

- Odkdy věříte bludům svých pacientů? Je to hysterka. A snad se vzdá svých příznaků, když uvidí, že jí neprospívají...

- Ale co když kvůli tomu zaviníme nějaké neštěstí? Co když kvůli ní dojde k invazi Země nebo k nějakému jinému zásahu z kosmu..., řekl docela vážně. Byl už teď v podkroví a zůstal stát ve dveřích, nepozval jsem ho dál:

- Vy věříte těm vědeckofantastickým knížkám, které pořád čtete? To bych se být vámi radši věnoval detektivkám.

- Atomová bomba byla taky kdysi fantazie. Rakety na Měsíc jakbysmet. A mraky, které požirají lesy. Navíc si myslím, že rozštěp osobnosti není žádná choroba, ale talent, který má většina z nás. Jenomže si to ti „rozumní“ nepřipustí. Když čmáráte na kus papíru během nudné přednášky nebo telefonování, když jedete na bicyklu a povídáte si se spolujezdcem, když plavete a pozorujete lidi na břehu, vyvíjíte vždycky dvojí činnost, zapínáte ten automat v nás, který u některých může zbujet, osamostatnit se a nabýt dokonalosti. Vaše generace věřila na Já, Nadjá a Ono, ačkoliv jste ty jevy nikdy neviděli, vymyslel si je pan Freud nad gaučem. A zapomněl jste, že lékaři od dávných časů pozorovali lidi, kteří najednou zaměnili svou osobnost, dovedli neočekávaně, mluvili neznámou řečí...

- A vymítali ďábla..., řekl jsem s posměchem. - Máte pravdu, my jsme racionalisti a požadovali jsme rozumné chování od každého, kdo se účastní dobrodiní na rozumu budované společnosti. Měl byste se nad tím zamyslet. Karla vám možná pomůže. Můžete ji dál pozorovat. Ale jen oknem. Gumovanými mřížemi a sítí. Společně s ošetřovatelem... Zavřel jsem mu dveře před nosem. Nesnáším jeho „generační“ řeči. I když musím připustit, že i mně je tahle generace prvně cizí. Její záliba v romantismu, násilných gestech, řevu a pověrách, ty řeči o Lásce a Věrnosti za hrob. Tomu všemu jsme se celý náš život posmívali. Byly to záliby našich babiček a dědečků, ne-li prababiček a pradědečků. Ale rozčiluji se zbytečně. Snad je to tím, že jsem od rána nejedl. Moje vrchní sestra mně tady každý den nechává večeři v malé ledničce, vaří docela dobře a levně. Dneska tu mám grilované kuře, zelený salát a jednu bramboru, kvůli kaloriím, tedy joulům. Jedl jsem, sotva jsem otevřel dveře ledničky, ve stoje, jako někde v bufetu. Ani jsem si neuvědomil, že mám opravdu takový hlad. Prostřel jsem si na ledničce, moc mi chutnalo. Právě jsem si otevřel láhev rajské šťávy, když začal zvonit telefon. Zvonění telefonu znamená v každém zdravotnickém zařízení povinnost a problémy, zdvíhal jsem sluchátko mrzutě, protože jsem chtěl dnešní večer pracovat znovu na svém románu:

- Dostala jsem konečně dneska ty rentgenové snímky. Vypadá to mnohem hůř, než jsme si mysleli. Zbývají ti sotva tři zuby bez nálezu. Měl by sis vzít dovolenou a ihned

přijet, operace se nedá odkládat. Už jsem mluvila se šéfem, udělá to sám a přednostně, lepšího neseženeš v celé republice, to přece víš..., volala má žena z našeho bytu v hlavním městě. Je to mé druhé manželství, trvá už skoro dvacet let a byl jsem v něm vždy spokojen. Od té doby, co pracuji ve zdejší ústavě, dojíždím. Vídáme se dvakrát měsíčně, proberem život, naplánujeme opravy (a platby), které souvisí s bytem. Potom vypijem láhev červeného vína, vyspíme se spolu a ráno se rozloučíme. Při mé minulé návštěvě upekla manželka krocana a všimla si, že mám potíže s obíráním kostí a žvýkáním vůbec. Pracuje jako zubařka, je dosud uprostřed své kariéry a nejraději by opravovala zuby každému, koho potká, pokud je to vědecky zajímavé, samozřejmě. Prohlásila, že jde zřejmě o zhoršení stavu mých dásní a že musím okamžitě na rentgen. Souhlasil jsem, protože poslední dobou se mi opravdu nežvýkalo nejlíp, občas jsem cítil i bolest.

– Všechny potíže ustaly..., hlásil jsem jí teď do telefonu. – Právě jsem pozřel čtvrtinu velkého grilovaného kuřete, zuby fungují bezvadně. Slyšíš? a zacvakal jsem chrupem do sluchátka jako kostra při anatomickém předvádění. Ani to cvakání nezabolelo.

– To by musel být zázrak. Nebo zaměnili snímek. Měl bys přijet a uděláme kontrolu..., poznával jsem ji. Byla to všechno jen záminka. Moje manželka nikdy nepochopí, proč jsem se vzdal místa na klinice a odjel sem do Ústí, udělá všechno, aby mě vyrušila v práci na románu:

– Třeba to není zázrak, ale tvá tvrdohlavost. Dobrou noc..., zavěsila bez odpovědi. Uráží se, když ji podezřívám. Je to ovšem divné. Proč by zaměňovali snímek? V zařízení, kde pracuje má žena, se to dosud nestalo. Slyšel jsem Karlu basovat její nabídku: Splním vaše nejtajnější přání... Nikdy jsem ovšem nepokládal zuby za tak veledůležité. Už několik let nosím částečnou protézu. Většinou v kapse. Smířil jsem se už s tím, že hůř vidím a žvýkám. Otevřel jsem znovu ledničku a sáhl po velkém jablku Starking, kterých jsem si včera koupil půl kila. Nerozkrojil jsem je nožem, jak si to poslední dobou zvykám, ale zakousl se do něj předními řezáky, jako za mlada. Věděl jsem, že se viklají. Ale rozkousl jsem jablko jedním skusem jako králík. Cítil jsem znovu první a nejlepší kapky šťávy na jazyku. To opravdu bylo zvláštní. Vzpomněl jsem si také na to, co říkal můj soused při odchodu: Měl jsem se ti se vším svěřit, už když jsme se prvně setkali! Ale my jsme se setkali ještě za života jeho ženy! To přece o Karle ani jejich potížích nemohl mít ani tušení! Podíval jsem se z okna. Korkův dům byl osvětlen.

Říkalo se tam U čarodějnice a byl to jeden z nejstarších domů ve městě, který vznikl v čtrnáctém století zároveň se zdejší kostelem, radnicí a několika domy na náměstí, tedy v době, kdy začínala sláva místních dolů. Kork si vybral svůj domov právě proto, že byl vždycky zanícený osvětář. Neříkalo se tam totiž U čarodějnice náhodou. Ve středověku tu prý pořádala jeho majitelka černé mše s magickými obřady, dům byl prý úkrytem lupičů, kteří přepadali i celé sklady v blízkém Jáchymově, tedy Talu, dály se v něm neuvěřitelnosti. Majitelka byla nakonec vyslýchána, mučena a upálena před kostelem, protože přiznala, že ji posedl ďábel:

– Samozřejmě že jsem se ti měl svěřit už při našem prvním setkání. Mohl jsi zřejmě snadno zachránit mou ubohou první ženu. Vždyť ona trpěla stejnými obtížemi jako Karla! opakoval Kork, když mě přijal ve svém domě. Chodby byly nízké a klenutí stropů podpíral vždy sloup uprostřed místnosti. – A já ji tady věznil! Nemocnou. Radši jsem předstíral žárlivost. Protože jsem nechtěl, aby ji lidi slyšeli mluvit tím hlasem.

Neměl jsem pro to rozumné vysvětlení. Navíc jsem se domníval, že to je nějaký protest. Jsem přece osvětář a ona pořád chtěla do kostela, chtěla, abych v ni „uvěřil“. Kázala o tom, že je třeba přepadnout a vyplnit město Tal v našem sousedství. Nakonec jsem se neubránil a vodil ji do kostela tajně. Její záchvaty byly totiž čím dál tím těžší, delší a častější. Nakonec byla sama sebou sotva dva dny v týdnu, jinak si hrála na tu světici, co je namalována nad oltářem. Byla samozřejmě překvapena, že náš kostel je zavřený, protože těch málo babiček nebo mladíků, kteří se k církvi hlásí, dojíždějí v neděli autobusem za svým farářem do kostela v Jáchymově, zdejší kostel se stal skladištěm obrazů. Přesto říkala, že se jí tam líp žije, chtěla nahoru na kůr, hrávala na varhany, jako by chtěla na něco upozornit. Ale lidi kolem nejsou zvědaví na varhanní koncerty, stěžovali si, že je to ruší při sledování večerních televizních programů. Snad se zabíla kvůli tomu. Na kůru našeho kostela přece už nikdo nebyl léta, snad uklouzla, nevím. Našel jsem ji s rozbitou hlavou pod varhanami, nevzddechla ani slovo. Nevím ani, jestli byla sama sebou ve své smrti. A tys ji mohl zachránit!

Rozhlížel jsem se po velké kulaté místnosti, do které mě uvedl. Myslel jsem, že tady má všude na stěnách podobizny své první manželky, ale brzo jsem si uvědomil, že to jsou výseky z velkého obrazu Nanebevzetí, který zdobí oltář našeho opuštěného kostela. Ta svatá byla jeho první manželce v něčem podobná:

– Nebyla to svatá, totiž církev ji nikdy neuznala a považovala její kult za pověru. Ale místní obyvatelé v ní viděli jakousi Johanku z Arku a nechali ji vymalovat na tenhle obraz místo Panny Marie. Ta svatá žila prý v sedmnáctém století. Zdejší měšťani tehdy přepadli Jáchymov a ukořistili leccos cenného. Snad je při tom vedla. Mluvila prý hlasem svatého Ducha, říká se v kronice. A když ji chtěli pronásledovat, vystoupila na nebesa...

Kork byl podoben vědci, kterému se podařil objev jeho života. Neklidně pobíhal po své místnosti a prohledával zásuvky. Nakonec přede mě položil reprodukcí velmi primitivní dřevořezby z patnáctého století. Znázorňoval nahou ženu u kůlu s plameny kolem klína. Byla to zase stejná podoba. – To je ta čarodějnice. Jediný záznam. Všiml sis?, a objížděl ukazovákem její trochu zdvižený nos, kterému zamilovaní říkají pršáček, – je to pořád stejná podoba!

– Jak to myslíš?, začínal jsem se bát i o něj.

– To se ptáš mě? Myslel jsem, že mi všechno vysvětlíš. Ale jestli jsi u Karly zjistil chorobu a jestli ostatní měly stejné příznaky, tak jde zřejmě o jakousi infekci! Tenhle dům je asi semeništem nějakých zárodků, které působí stejně na jeho ženské obyvatelky. Taková postupná epidemie asi. Nebo mám věřit v prokletí? Mám věřit, že všechny báby v okolí měly pravdu, když mě varovaly, abych se sem nestěhoval? Ty tmárky?! Sám jsi říkal, že jde o hysterii..., usmál se triumfálně, zřejmě si představoval, že hysterii umíme léčit stejně jako angínu nebo kapavku.

– Rozštěp osobnosti se vidí zřídka..., řekl jsem co nejroztvázněji. – Ale rozštěp osobnosti, který by byl vázán na jedno místo, nebyl dosud vědecky popsán, pokud vím. Staneš se mým spoluautorem. Bude to senzace... Také Kork zvažněl u vědomí důležitosti chvíle:

– Teprve ode dneška jsem začal žít rozumně. Díky tobě a lékařské vědě..., prohlásil.

– Karla nám všechno dosvědčí. Jakmile ji vyléčíš. Konečně jsem klidný...

Vrátil jsem se proto ke své pacientce, ale v cele nebyla. Místo ní tam seděl ošetřovatel, který ji měl kontrolovat a který se jmenuje František. Seděl na upevněném polštáři za pogumovanými mřížemi, které byly zohýbané nadlidskou silou:

– *Váš sekundář ji pustil! křičel na mě už z dálky. –Nemohl jsem tomu zabránit. Má najednou ohromnou sílu. Zohýbal mříže, jako by byly doopravdy jen z gumy. Myslel jsem, že bude líp, když na vás tady počkám. Šel z něho strach. Ted' cvičí vzadu na dvoře a chová se velmi nezvykle... František si starostlivě poklepal na čelo. V duševních nemocech se vyznal, byl zaměstnán v tomhle ústavu už skoro třicet let:*

– Byla to moje povinnost..., prohlašoval můj sekundář, když jsem ho potom konečně dostihl. – Chce tentokrát zabránit dalšímu násilí. Žádné další konflikty se sousedy nebudou. Ani tady, ani jinde na zeměkouli. Tentokrát se dohodnou, každý dostane svůj spravedlivý podíl. Musí stihnout tu pacifickou konferenci včas! Stál přede mnou jenom ve spodkách, s vystouplým břichem, v každé ruce měl dvě skládací lůžka z našeho skladu a cvičil s nimi jako na spartakiádě: – To koukáte? Odměnila se mně tím, že splnila mé nejtajnější přání. Vyléčila mi páteř! Můžu se zas vrátit mezi sportovce. Už nejsem invalida. Před chvílí jsem odnesl černého forda, kterého tu zapomněl ředitel Kork, před jeho domek v náručí. Neviděl jste mě? Lidi se zastavovali! Jestli si přejete, vynesu i vás do vašeho pokojíčku poklusem jako pírkó! Ta ženská dělá zázraky, o tom nepochybujte. Řidič naší staré sanitky ji samozřejmě odmítl odvézt na hranice. A víte, co se stalo? Splnila i jeho nejtajnější přání. Tchně, která našeho řidiče trápí celé dny, vzápětí zavolala, že musí odjet do svého bytu v Praze a nechat tu svou dceru, jeho manželku, samotnou. Okamžitě nastartoval. Uvěřil v Karlu jako my ostatní. A vy byste jí už taky neměl překážet. Copak nechápete, co se děje? Nastává nová epocha. Úplně jiná. Víte dobře, že ten váš racionalismus byl zplozen levou polovinou našeho mozku, která se vyvinula společně s pravou rukou. Všechno muselo být pravé, právem a pravdivé. Jenže my chceme žít celým mozkiem, být plně a dokonale lidmi! Začal jen tak pro zábavu přemísťovat sudy se spotřebovaným olejem mezi garážemi. Nezvládl jsem to. Víím, že to není psychiatrické, ale rozkřikl jsem se na něho:

– Přestaňte mi tu kázat bludy! Jste okamžitě propuštěn. Sbalte své věci a zmizte. Takhle se můžete produčirovat v cirkusech, ale ne v zdravotnických zařízeních! Nikdy mě neslyšel křičet. Neodvážil se nic namítat. Pomalu se oblékal:

– Jak si přejete. Jste nakonec můj představený. Ale půjdu rovnou na švýcarské velvyslanectví a budu je o všem informovat..., nedověděl jsem se, co tam chtěl všechno sdělit, protože v bráně ústavu se objevila naše stará ambulance, provázená dvěma motocykly, na kterých seděli muži v kožených uniformách, sirény na jejich řídítkách houkaly. Vraceli se s naší pacientkou, která samozřejmě neměla vůbec žádné papíry, aby dokázala svou identitu, jak se na hranicích zjistilo:

– Ale trvala na tom, že chce zpět do zdejšího ústavu. Ne ke svému muži. Ta paní je zvyklá rozkazovat..., prohlásil starší příslušník s uznáním. A pak se najednou zeptal: – Je to pravda, že umí splnit každé přání? Zavíráte takové lidi do blázinců? Pochopil jsem, proč mě odvedl kousek stranou od ostatních, když sestoupil z motorky.

– Co vám slíbila?

– Že vyhraju nedělní sportku. A nadiktovala mně z hlavy všechny výsledky. Rád bych znal váš názor, než půjdu na poštu... Vyjádřil jsem se neurčitě. Řekl, že se k ní na hranici všichni chovali zdvořile a že jim to všechno připadá nezvyklé. Ta adresa v Ženevě opravdu existuje, jak se zjistilo. Museli proto informovat své nadřízené a ti by

rádi, kdybych pro ně vypracoval o celém případě krátkou písemnou zprávu. Zřejmě pochyboval, že Karla patří do blázince, byl to inteligentní a bystrý člověk. Slíbil jsem, že zprávu vypracuji do týdne. Zasalutoval a vyjel se svým druhem z ústavní brány, sirény vypnuté. Karla opustila ambulanci bez donucení, šla přímo k naší třetí budově a posadila se na nepřemístitelný polštář, vykasala si sukni a sedla si na levou nohu, složila ji pod sebe, takže bylo vidět svůdné koleno. Chtěla mluvit jen se mnou:

– Vidím, že jste tady opravdu šéfem, doktore, a že bez vás nic neprosadím..., řekla zase svým basem jako břichomluvec, jako by napodobovala hlas někoho jiného. Takhle byli od věků popisováni posedlí d'áblem, uvědomil jsem si. Někdo z ní mluvil. Cizí: – Moje cesta je důležitá pro celé lidstvo a vlastně všechny inteligence, co jich v kosmu je..., podávala mně malou modrou vizitku se zlatými písmeny:

– *Lililokarani Hotel. Hawai. Evropské zastoupení: Ženeva, Rue Madame 32. Telefon: 14 56 32 78.* – Vy jste si tady vždycky mysleli, že žijete v rudohoří, kde se dobývají rudy pro přípravu drahých kovů. A tak se tady dobývalo zlato, stříbro i železo a vyvážela se na haldy ruda nasturan, která světélkovala a která zbarvovala na zeleno místní sklo. Teprve Curieová se svým manželem objevila, jak důležitý zdroj to může být. Zdaleka neobjevila všechno. O ty neobjevené prvky ve vašem rudohoří se vede odedávna boj mezi vesmírnými civilizacemi a užívá se k tomu národnostních sporů, náboženských válek i pověr a magie. (Vzpomněl jsem si, že opravdu zdejší čarodějnice mluvila s d'áblem česky a byla upálена protestanty, kdežto její svatý duplikát hovořil se svým duchem německy, tenhle kraj byl během věků navštíven i Švédy, Španěly a Italy, stačí zajít na hřbitov.) Máte pravdu..., četla mé myšlenky Karla, – *potřebovali jsme dobýt Tal, kde se usadili z Alfý Centauri, jak vy říkáte, a užívali jsme proto lidi jako dobytka. Ale teď jsme se rozhodli s lidstvem dělit. Naučíme vás rozeznat bohatství, které vaše planeta skrývá a o němž dosud nemáte tušení. Pomůžeme vám stát se skutečně inteligentními. Teď snad chápete, proč musíte zařídit mou cestu, natrásla se nebo zakroutila opět na svém polštáři jako slepice, která touží vzlétnout. Posadil jsem se na okno blízko ní a začal co nejlaskavěji:*

– Víím, že se rozštěpy osobností staly populární. V Americe prý předvádějí v televizi dívku Sabinu, která v sobě skrývá jedenáct totožností, tři z toho jsou staří muži. Ale nejvíc fascinuje zdvojení. I když i to je řídké. Protože vznik takové druhé existence v nás je asi velmi dlouhý a bolestivý proces. Aby se plně izolovala od našeho reálného vědomí, aby začala samostatně žít, k tomu je asi třeba strašlivých šoků, zoufalství z našeho skutečného života, touhy po jiné existenci. U každého takového případu se najde úzkost, bolest, samota a doslova mučení v raném dětství..., čekal jsem chvíli. Snad se rozpomene. Dívala se na mě bez výrazu. Teprve po chvíli řekla:

– U nás doma žádné dětství nemáme. Rodíme se zralí. Z velikých vajec...

– Odmítáte spolupracovat. Dobře. Rozhlížíte se kolem sebe. Jenom na vás záleží, jak dlouho tu budete zavřená. Snad budete ráno moudřejší... Její vtip mě urazil. Snažil jsem se přece. Měl jsem nejlepší vůli.

– Vy sám byste měl do rána zmoudřet, doktore. Moje nabídka dosud platí... Už jsem se s ní nehodlal bavit. Těžko snáším, když se mi pacienti posmívají. Nařídil jsem Františkovi, aby nikoho do třetí budovy nepouštěl, měl noční službu ve druhé, bude tam dost práce. Odevzdal jsem mu klíč, kterým jsem uzamkl bránu třetí budovy, kde tedy teď bude jen jedna pacientka v jediném oddělení. Dokud se nevyspím.

– Ale čeká vás návštěva..., řekl František a uculoval se. Brzy jsem věděl proč. Před první budovou stál dvousedadlový automobil mé ženy, kterému říká sportovní a kterým jezdí vždycky bláznivě rychle. Ona sama (říká si Bibi) mě čekala v mé malé místnosti v podkroví, kde jsem zapomněl zamknout. Měla na sobě jakési oranžové montérky, kolem krku zelený šátek, nikdy jsem si na její oblečení nezvykl. Stála a prohlížela si reprodukce na stěnách, jako by tady byla prvně, nebo jako by chtěla zdůraznit, že se v tomhle pokojičku cítí cizí. Nechala se nakrátko ostříhat, oválný obličej v úzkém černém rámu. Nevypadala zle. Řekl jsem jí to a nabídl jí židli:

– Ty taky nevypadáš špatně. Člověk by nevěřil svým očím. Snad si nebarvíš vlasy, ve svém věku? Podíval jsem se do malého zrcadla vedle ledničky. Měl jsem zase kaštanové vlasy, dokonce i na skráních, které mně šedivěly od čtyřicítky. – Nedal sis taky tajně spravit zuby? Kvůli komu? Předpokládala samozřejmě, že za tím vším je jiná žena. A ihned se rozhodla s ní bojovat. Po tolika letech manželství ovšem ví, jak mě okamžitě svést. Dotyky, dvojsmyslnostmi, malými pohyby nohou. Neviděl jsem ji už skoro čtrnáct dní a nijak jsem se nebránil. Za chvíli jsme leželi na mém polním lůžku pod oknem, oba nazí. Ale milovali jsme se docela jinak, než jsme byli zvyklí. Tentokrát jsem cítil opravdovou vášň, vracela se ve mně ve vlnách po každém uspokojení, miloval jsem se s ní znovu a znovu jako za mladých let, tedy kolem třicítky. Nechci popisovat detaily a místo toho bych zde rád vysvětlil, proč jsem doopravdy opustil hlavní město. Nebylo to kvůli mému románu, aspoň nejen kvůli němu. Cítil jsem se náhle vedle své ženy unavený. Dvakrát týdně jsme chodili na koncert nebo do divadla, každý víkend jezdili pracovat na chatu, pravidelně ve středu pořádala má žena den otevřených dveří pro přátele. Vedle toho jsem cítil, že mě už ani sexuální soužití s ní nebaví jako dřív, a to je přece základ manželského štěstí. Aspoň to vždycky říkám svým posluchačům, když s nimi hovořím o duševním zdraví: Pravidelný sexuální styk a vzájemné uspokojení obou partnerů je stejně důležité pro náš organismus jako chléb. Ale poslední dva roky už nežvýkám ani čerstvý chléb s tím pravým požitkem. Chtěl jsem dát své ženě svobodu, možnost, aby si našla jiného partnera, nebo aspoň mého náhradníka. Udělal jsem to z lásky ke své ženě, na kterou se vždycky znovu těším a které si vážím, také snad proto, že jsem nechtěl mít svědky pro svou ochablost. Myslel jsem, že si odpočinu, nebo že se snad stane zázrak! Cítil jsem, že mě moje žena líbá na ušní boltec a špitá:

– Tohle jsem s tebou ještě nezažila, to je...

– Zázrak! vykřikl jsem a vyskočil z postele. Chytil jsem nejdřív její plášť, ale nemůžu přece běžet v dámském obleku, proto jsem si rychle navlékl svůj kožich na pyžamo, které bylo pod polštářem, a za malou chvíli jsem stál před Korkem ve stejném úboru, v jakém mě prvně navštívil on:

– Ovšemže to jsou zázraky! Co sis myslíš? Ale říkáš sám na svých přednáškách, že zázraky jsou jen jevy, které věda dosud nestačila vyřešit. I blesky naši předkové pokládali za zázraky. Proč myslíš, že jsem zestárl náhle a vlastně přes noc? Protože to byla noc, kdy zemřela. Do té doby se každý doktor divil, udržel jsem i židli v zubech, nevěděl jsem, co je nemoc. Ale musel jsem ji poslouchat, věčně s ní diskutovat a vysvětlovat jí, že se zmýlíla o století, že tu už nemáme náboženské spory a že do kostela může jen s úředním povolením, protože se z něho stal sklad muzea. Nakonec bych se k ní byl musel modlit, kdybych chtěl zůstat mlád, protože to bylo i moje tajné přání. A to jsem nesnesl. Proto jsem se jí zbavil..., podřekl se. A pochopil jsem všechno. Pochopil

jsem i to, proč před chvílí předstíral, že spí, proč jsem musel bušit na jeho vrata a házet mu kamení do okna. Nechtěl se mnou už mluvit:

– Protože tys ji zabil! Tys jí v tom kostele rozbil hlavu..., nedíval se mně do očí:

– Spadla sama, vznesla se na balustrádu k varhanám a najednou ji snad to vtělení opustilo, nevím. Padala přímo kolem mě, jen jsem ji nezachytil. Nešlo ostatně o mou první ženu, ale o tu čarodějnici, totiž d'ábla, svaté vtělení, prostě o tu druhou, rozkazující a panovačnou, nesnesitelnou. Myslel jsem, že to tím končí. Dovedeš si představit, jak mně bylo, když náhle promluvila z Karličky, z toho dítěte, z mého potěšení?! V očích se mu objevily slzy, svíral mě třesoucíma se vyzáblýma rukama, obličej plný vrásek a šedivé vlasy jako vrabčí hnízdo. – Musíš mě zachránit. Musíš to udělat, musíš... Pochopil jsem, že nemyslí léčbu. Ten zrádce nepočítal od samého začátku s terapií, věděl dobře, jak dlouho naše procedury trvají, chtěl se jí prostě zbavit. Předal mi ji jako štafetu. Ten osvětář. Ale zapletl jsem se už přespříliš do celé záležitosti. Věděl jsem, že mu jeho dar nemohu vrátit.

Neposlušchal jsem potom, co mně říká moje manželka, když jsem se převlékal ve svém pokojíčku. Mluvila o druhých líbáncích. O tom, že mě miluje a že jí je beze mne smutno. Že každý den upravuje můj prázdný pokoj v hlavním městě. Že vydělá dost peněz, aby mě uživila, jestli se vzdám své práce tady, odejdu do penze a budu jen psát. Nabízela mně prostě, abych dál žil v zázračném světě. Neměl jsem ani čas pořádně se s ní rozloučit.

Vzal jsem z psacího stolu stříkačku pro jedno užití a z ledničky dvě ampulky morfia, které tu schovávám, protože nevěřím ošetřovatelům. Žena brzy zmlkla. Urazila se. Asi za půl hodiny jsem slyšel, že startuje svůj sportovní vůz. Měl jsem jiné povinnosti.

Karlu jsem opět v gumové izolaci nenašel. Brána budovy byla doširoka otevřena, všechny místnosti prázdné. Šel jsem za Františkem do druhé budovy. Víím, že často během noční služby hraje s chronickými pacienty karty. To je sice zakázané, ale trpím to, protože se jeho postřehy daly využít diagnosticky. („Pacient X. zřejmě opět halucinuje. Odhazuje esa do talónu,“ zněl například jeho proslavený zápis.)

– Proč jste ji pustil? zeptal jsem se ho důrazně, když jsem ho opět přistihl u mariáše. – Jaké tajné přání vám splnila?

Ale nepotřeboval mně odpovídat. Na stole se před ním vršila pyramida sirek. (Pacienti hrají o sirky, protože ovšem nemají peníze.) František vypadal šťastně. Je totiž známo, že chronici neztrácejí vždycky všechny zvyky, návyky a obratnosti, s kterými sem přišli. František proto nevyhrává vždycky, aspoň ne takhle přesvědčivě.

– Chtěla do kostela..., řekl drze, protože předpokládal, že mě to rozčílí.

Našel jsem ji nad kůrem před varhanami, vysoko, naproti oltáři, stála vedle dvou kroutících se barokních svatých, pod nohama kulaté oblázky z mramoru, mohla každou chvíli spadnout jako Korková, vyběhl jsem schody po dvou a hrozně se přitom zadýchal.

– Jak jste se sem dostala? pomáhal jsem jí opatrně dolů. Celá se opět třásla:

– Zachraňte mě, prosím vás, odveďte mě odtud, než mě zase začne týrat..., byla to skutečná Karla, lidská Karla, Karla našeho světa. Pomalu jsme spolu scházeli ze schodů.

– Hrozně to poslední dobou bolí, a nedovedu se tomu ubránit..., stěžovala si jako takzvané čarodějnice před svatou inkvizicí. – Rozkázala mně, abych tam vylétla, jen tak, máváním rukou. A já skutečně letěla! Chtěla letět ještě výš, protože tam někde nad námi prý krouží ty jejich automatické lodě-roboty, do nich se prý musí uložit poklady,

kteře tady získává. Jenže co se přitom stane se mnou? Bolí mě nohy od toho, jak se mnou chodí, málem mně zlomila páteř, když do mě vstoupila dneska ráno, je surová. A já mám odjakživa závrat'. Jsem tak ráda, že ji odvolali. Víte, tentokrát nemá žádnou kořist, tentokrát se naši nemuseli rvát s Talem. Chtěla jen, aby ji přenesli, protože s vámi už ztrácí trpělivost a na to jednání strašně spěchá. Bojím se, že se každou chvíli vrátí, nechcete mě přivázat? Nebo mi dejte na nohy závaží. Proším vás..., svírala mě, objímala jako její obstarožní manžel. Bylo zřejmé, že je nemocná. Bylo zřejmé, že by její nemoc bylo třeba léčit, když se objevuje celé věky a komplikuje nám naši rozumnou civilizaci a kulturu, ale věděl jsem, že žádné poutání na tyhle stavy neplatí. Sestoupili jsme už do kostela, kolem nás byly spousty zaprášených obrazů, samé baroko. Cesta do sakristie byla volná, znal jsem ji, protože tam jsem sám kdysi jako svědek podpisoval seznamy depozitáře:

- Buďte klidná, vysvobodím vás. Jenom mi vysvětlete, proč vždycky směřovala do kostela? Podívala se na mě překvapeně, jako by to byla dětská otázka:

- Tady je přece nejvíc tachyonů! Tedy na naše poměry. Kosmické inteligence se dorozumívají na tu nesmírnou vzdálenost intelektovou strukturou, která vzniká touhou po kosmickém spojení. Té v našich primitivních podmínkách byly vždycky nejpodobnější modlitby. Každá babička s růžencem je zdrojem setiny tachyonu. Na ty vzdálenosti to ovšem nic neznamena, ale přece jim to aspoň slouží k zaměřování. Jenže já nikam letět nechci! V sakristii byl velký dřevěný stůl, požádal jsem ji, aby si na něj lehla. A vysoukal rukáv na levé ruce. Pomalu jsem natáhl stříkačku.

Intravenózní injekce morfia je nejlidštější způsob, jak zabít lidi, protože ztratíte vědomí dřív, než se zadusíte. Ležela po mém zákroku na tom dřevěném stole klidně a smířeně. Zbavil jsem ji její posedlosti. Humánněji než Kork. Copak si asi mysleli naši předkové, když upalovali tu první čarodějnici? Taký si mysleli, že ji zachraňují?

Při návratu do ústavu jsem potkal v parku Františka. Pískal si hlasitě, byl zřejmě stále šťastný.

- Pospěšte si, pane doktore. Čekají na vás...

- Už tady nejsem doktorem..., řekl jsem mu. – Od zítřka mě budete ošetřovat... František je agrozdravotník. Mimo službu pomáhá v ovocném sadu zdejšího zemědělského družstva. Knihy nechte, ale je navyklý našim pacientům nic nevyvracet a každého vyslechnout:

- Copak, copak? zeptal se profesionálně a zastavil se.

- Je taková nemoc, Františku..., řekl jsem jako na přednášce, – která ohrožuje naši rozumnou civilizaci. Měla by se vědecky studovat a popsat, později léčit. Jenže vždycky předtím nemocní začnou ovlivňovat svět kolem sebe a jakýkoliv rozbor svého stavu znemožňují. Navíc mají na společnost sugestivní vliv. Je tedy možné jenom je izolovat a v nehorších případech i likvidovat, jako se to dělalo s morem nebo leprou. Zatím nevím nic lepšího, a jsem proto připraven předstírat sám nemoc, dokonce se i obětovat...

- Zajímavé, o tom byste si měl promluvit s doktory.... řekl František, jak je zvyklý. Musel jsem se usmát. Ale ne dlouho. Všiml jsem si totiž, že před ústavem zastavila diplomatická limuzína. Jistě taková, jakou si Karla představovala. Několik pánů v buřinkách právě vystupovalo, provázeli je motocyklisti v kožených uniformách, bylo jich tentokrát asi deset a všichni přijeli se zapnutými sirénami. Celý areál našeho ústavu byl obklopen muži v bílých oblecích a maskách, kteří postříkávali okolí voňavým

dezinfekčním roztokem. Vzadu na silnici se objevil celý konvoj bílých neforemných vozidel a nad hlavou létal vrtulník. Připadal jsem si jako ve vědeckofantastickém filmu o setkání dalšího druhu. Navíc se ve dveřích kostela objevil dr. Tenisák a vedl za ruku k čekající limuzíně Karlu, kterou jsem právě zabil. Nebylo pochyb. Jsou to halucinace, přeludy. Nemusím nic předstírat, zbláznil jsem se doopravdy:

– Je to prostě jenom jiná doba, než jste zvyklý. Budoucnost se zdála starým lidem bláznivá od věků..., konejšil mě potom Tenisák, když za mnou přišel do gumové cely, kam jsem se uchýlil. Seděl jsem na připevněném polštáři a nedíval se na něj:

– Nejdřív magie a čarodějnice, potom pověry a svěťice, pak kosmická inteligence a roboti. Je to všechno jenom jiný výraz pro tu základní chorobu, které dosud nerozumíme, a která nás nakonec zničí, když se jí nedokážem ubránit..., zasmál se nevesele:

– Předpokládal jsem, že se jí nakonec budete bránit. Proto jsem bez vašeho vědomí vyměnil ampulky s morfiem ve vaší ledničce za lehké hypnotikum. Karla se aspoň cestou trochu prospí. Na švýcarském vyslanectví už čekali na její zprávu. V pohotovosti byla i naše armáda, vyčlenili kvůli tomu zvláštní oddíl. Zasedá Rada bezpečnosti Spojených národů, vyslanci podobní Karle se objevili na nejrůznějších místech. Zdá se, že tomu vašemu tajemství konečně porozumíme...

– A začneme žít novou epochu kouzelníků, čarodějnic, zázraků a posedlostí. Říkali jsme tomu středověk. Temno.

– To nebude můj svět, pane kolego. Ostatně už nejste můj kolega, ale můj šéf, totiž lékař. Protože já se stávám chovancem zdejšího ústavu. Nevěřím vám ani slovo. Co jsem viděl, jsou halucinace, a co mi říkáte, bludy. Jsem nemocen, žádám o přijetí... Sedl si vedle mě na zem, prvně neposkakoval. Viděl jsem, že se parkem blíží ranní vizita, vedená vrchní sestrou. Jako by najednou začínal obvyklý provoz:

– Nebylo by lepší, kdybyste se vrátil ke své ženě a pokračoval ve své literární práci? navrhoval Tenisák sedě na zemi docela vážně a klidně. Neodpověděl jsem mu.

– Nebo přerušte práci na svém románu a napište o tom, co jste právě prožil, takovou delší povídku, řekněme na dvacet stránek. Třeba se lidi zamyslí. O nic jiného nejde..., řekl přemýšlivě.

Měl pravdu. Hotový záznam vám posílám. Omluvte nedostatky slohu a eventuálně zašlete ty stránky dr. Hullové.

S úctou

dr. J. Nevada

Poznámka: Vyzýváme autora této povídky, aby zaslal svou podrobnou adresu do redakce nakladatelství! Teprve potom můžeme jeho text klasifikovat.

FRANTIŠEK

NOVOTNÝ

Krajina

dětství

Kolik mu tenkrát bylo, snad osm, možná devět let, když jezdíval s rodiči k jezeru za městem. Trávili tam víkendy u jedné známých, kteří až na děti vlastnili vše. A mezi to vše patřila i stará, leč pečlivě udržovaná chata na břehu jezera.

Teprve mnohem později, již jako dospělý, kdy i on sám se důvěrněji seznámil s osamělostí, pochopil, proč Karel a Anna (takhle přímo je oslovoval, ač byli mnohem starší než otec a matka) tak stáli o jejich rodinu a proč, když dospěl, přátelství degenerovalo na jednu formální návštěvu do roka. Důvod byl on sám – malý kluk, jehož prostřednictvím si ti bezdětní manželé alespoň přes neděli půjčovali rodičovské štěstí.

Chata, pod mnoha nánosy lodního laku hnědá až do čokoládova, stála těsně u jezera, chráněna před jeho vodami dvojitým pásem betonových zídek. Když se za rychle se krátících podzimních dnů netečně zrcadlila v tiché hladině, svými kulatými okenicemi chráněnými okénky připomínala citadelu obrněného křižníku.

Na chatu se totiž jezdilo celoročně, každou sobotu a neděli, páteční odjezdy se proměnily v rituál, svěcený s pravidelností židovského sabatu, a snad proto – stejně jako izraelité za středověku, vyobcovaní z křesťanského společenství – vyrůstal v těch letech sám, mimo obvyklé dětské party. Do žádné nezapadl. Nemohl se zúčastňovat klukovských výprav, domlouváných spolužáky ve škole právě na sobotu nebo neděli, nemohl ani chodit do žádného zájmového či sportovního kroužku, jelikož větší soutěží, utkání, turnajů a vystoupení se pořádala také o víkendech. A to byl rodinný sabat s neměnným programem.

Tam se pak obvykle ty dva dny toulal po okolí. Napřed jenom po břehu, kde se občas dala najít prázdná lastura říční škeble – zvenku kobaltově modrá a drsná, zevnitř zase stříbrná a hladká – a kde sedávali na titěrných stoličkách nemluvní rybáři. Později zabrousil i dál, objevil pěšinu napříč travnatou strání nad chatou – ústila do příkopu úzké asfaltové silnice, jež svírala celé jezero jako závity užovčího těla.

Dobře ji znal, vždyť po ní jezdili na chatu, v dešti skutečně její asfalt připomínal užovčí kůži, ale to bylo něco jiného, než když ji sám ostražitě přebíhal. Ne proto, že ho to tak naučili, nýbrž proto, že byl osamělým badatelem v nepřátelské pustině. A z těch důvodů pohrdal vozovou cestou, jež se od silnice o kus dál u parkoviště odpojovala a v podobě povlovné rampy překonávala skalní, asi pět metrů vysoký útes, vzniklý zapuštěním silnice do svažitého terénu. Vždy se na ten útes soustředěně vyšplhal, a i na vrcholech osmitisícovek vzpomínal na tyto první horolezecké lekce.

Další objevy ho přivedly na táhlou louku, hustě porostlou pohankou a metlicí, a když prošel tou savanou, v jeho dětském čase to trvalo dlouhé týdny, dosáhl okraje lesa. Zarůstal celý klikatý hřbet, jenž ze západu a severu odděloval jezero od sousedního údolí a byl pohraničním pásmem jeho říše.

Ještě než se ponořil do lesa, otočil se vždy zpět, aby přehlédl cestu, která ho sem přivedla. To již v dětství se projevovala jeho povaha, náznak metodičnosti a smyslu pro rekapitulaci, jejichž plné rozvíjení v dospělosti mu umožnilo úspěšně organizovat četné průzkumné expedice.

Začínal pohledem od místa, kde stál, očima jel po louce, v zimě to byla bílá tabule, křížem krážem popsaná řádkami zaječích stop, v létě zas zelený ubrus, vyspravený flíčky károvaných pokrývek, na nichž jako sousta předhozená slunci se opalovali obnažení lidé. Silnici, utopenou pod okrajem louky, natož Karlovu chatu a vlastní hladinu již vidět nebylo, jezero jako by přestalo existovat – a on plynule přešel zrakem na protější, nižší bezlesou stranu údolí, kde se rozevíral výhled do kraje.

Až k horizontu se tam jedna za druhou táhly mírné terénní vlny, pruhy polí střídaly čtverce ovocných sadů, kde jako jiskřičky korunami stromů probleskovaly plechové střechy zahradních domků. Běžné zázemí velkoměsta, sloužící jak rekreaci, tak zemědělství.

A právě tam, na své vyhlídce, ve stínu krajních smrků, potkal v polovině prázdnin Sabinu.

Jako každý kluk v jeho věku, i on holkami opovrhoval, avšak v tom druhém létě prázdnin u jezera (i tuto část jeho dětství si časem Anna a Karel přivlastnili pro sebe) kapituloval. Pravda, nežil v absolutním dětském vakuu, Karlova chata nestála na břehu jezera sama a všichni chataři nebyli bezdětní, jenže to by nesměl existovat kontejner na odpady.

Stál na parkovišti u silnice a sloužil návštěvníkům jezera. Byla to obrovská, aspoň jemu v dětství tak připadala, téměř dva metry vysoká vana z tlustého plechu, obroubená a vyztužená navařenými traverzami. Každé prvé pondělí v měsíci a o prázdninách častěji přijížděl velký popelářský nákladňák, aby kontejnery vyměnil. S prázdným na plošině zacouval vedle plného, načež za chraplavého řevu motoru se začaly z hydraulických válců vysouvat lesklé pístnice, tu a tam zmatnělé šmouhami oleje, opřely se do mohutného rámu a počaly jej i s kontejnerem překlápět od řidičské kabiny k zádi vozidla. Ve svislé poloze vždy rám na chvíličku strnul, poté se řev motoru ztišil, masivní šibenice se konečně překlopila a prázdný kontejner, pohupující se na tlustých řetězech, s tlumeným žuchnutím spočinul vedle svého plného dvojčete. Na to čekal závozník v promaštěné kombinéze, vysmekl oblýskané háky řetězů, křikl, můžes!, motor opět zaburácel, nákladňák popojel napřed kousek dopředu a potom zacouval k plnému kontejneru, načež se celá operace opakovala, jenže v obráceném pořadí. Motor řval, jako by měl vypustit duši, a obrovská ocelová vana s převislými boky, přetékající ušmudlanými obaly z pěnového polystyrénu, prázdnými kanystry a plechovkami od barev, starými koberci, prodřenými potahy, zmuchlanými novinami a plastikovými sáčky nabitými v protikladu k reklamním heslům a lákavým obrázkům na povrchu smetím a zahnívajících zbytky jídla, začala nekonečně pomalu stoupat, aby za skřípotu kovu o kov a za sténání tlumičů spočinula na plošině vozidla.

V té době pokládal řidiče popelářského nákladňáku za nejmocnějšího člověka na světě. Byla to totiž jedna z mála osob, kterou kromě učitele měl možnost vidět při práci. Chtěl být mocný jako ten chlapík s velkými protislunečními brýlemi, a proto si v době prázdnin, stejně jako několik kluků z okolních chat, nenechal tuto atrakci nikdy ujít. Klukovskou partu vrstevníků vedl nosatý hubeňour v modrých teniskách a jednou, když obhlížel pěkně zarovnaný kontejner, aby zjistil, jak je dalece zralý pro odvoz (v sezóně, na upozornění městského inspektora, jezdili popeláři i mimo pořadí), na ně narazil. Asi je na parkoviště přivedla totožná starost.

Tehdy ten nosatý vůdce zvedl u úpatí kontejneru prázdnou krabičku od zápalek, přesným pohybem baseballového hráče ji vyhodil těsně za okraj té ocelové vany, rozpálené poledním žářem, a poté ho oslovil: „Když vylezeš nahoru a tu krabičku vylovíš, můžeš jít s námi odpoledne na stopařskou výpravu do lesa.“

Ostatní, pět šest kluků, většinu od vidění znal, se na něho vyčkávavě zahleděli.

Začal se soukat na kontejner, ručkoval z výztuhy na výztuhu, nezbylo mu nic jiného, na horní obrubu nedosáhl ani nataženými rukama. Bylo to obtížnější, než předpokládal, vana se směrem vzhůru znatelně rozšiřovala, a on se musel celým tělem přimknout k

rozpálenému plechu. I po letech vždy když visel v převisu s kilometrovou propastí pod nohama, si musel vzpomenout na toho skrčka, nemotorně ručkujícího po rezavých traverzách.

Okolí kontejneru nikdy nepřipomínalo parfumerii, avšak v to červencové poledne se ta plechová vana překonávala. Mělo ho to varovat, ale byl cele zaujat šplháním.

Konečně zaklesl lokty za horní obrubu, rozžhavenou ještě víc než ty spodní, a mohl nahlédnout do nitra, aby našel a vylovil tu zápalkovou krabičku. Kontejner byl skutečně plný, neboť přímo do obličeje mu cenila drobné bílé zuby mrtvá kočka. Mezery v chrupu byly vyplněny zčernalou sraženou krví a oči, rozkladem proměněné v napůl tekoucí matně šedé koule, stejně jako puklé tělo, z něhož vyhřezla šedo zelená zahnilá střeva, byly pokryty pomalu lezoucími velkými kovově se lesknoucími mouchami. S námahou odtrhovaly nožky od té lepkavé hmoty, avšak jakmile zjistily přítomnost vetřelce, s podrážděným zabzučením se zvedly do prostoru vyplněného pronikavým puchem a začaly mu útočně vířit kolem hlavy.

Zděšeně zamával rukama a již ležel na zádech ve šterku parkoviště.

„Padavko!“ z výše na něho zasyčel ten nosatec a za modrými teniskami ho netečně minuly i další páry opálených nohou.

Ještě hluboko do dospělosti častokrát přemítal, zda to byl úmysl nebo náhoda, zda kočka, jedna ze zdivočelých tulaček, přejel ji asi nějaký automobilista, byla zakalkulována do zkoušky, již byl podroben, či zda byla něčím navíc. Ať tak či tak, testem neprošel, a proto vzal zavděk Sabinou, hubenou holčičkou v bílém tričku a modrých plavkových kalhotkách, které nemohly ukrýt hůlkovité ruce a nohy s vystupujícími klouby.

„Toto je kouzelné místo, protože ukazuje svět, jaký skutečně je, a ne takový, jaký je vidět,“ řekla mu tenkrát na vyhlídce místo pozdravu, a jak otočila hlavu s drobným obličejem k neviditelnému jezeru, poskočily jí po spáleném a již se loupajícím krku dva směšné staromódní čůpky.

„Podívej se, jezero i údolí je odčarované, přestalo existovat,“ pokračovala s pohledem upřeným před sebe.

„Je snadnější odčarovat něco, co tu už bylo, než přičarovat to, co tady ještě nikdo neviděl,“ odpověděl jí tenkrát.

„Tohle místo to dokáže, uvidíš,“ prorocky potřásla hlavou a pak se samozřejmě ženskou bezprostředností, které se v dospělosti děsil a obdivoval současně, dodala: „Pojď se mnou do lesa, možná najdeme maliny.“

Tím setkáním začalo to, co mnohem později nazval léto se Sabinou. Konečně měl kamaráda, konečně měl pro své toulky po okolí ještě jiného průvodce než vlastní fantazii.

Trávili prázdniny jako ostatní děti. Když svítlo slunce, chodili se koupat, když bylo pod mrakem, podnikali výpravy do lesa a i těch malin se dočkali. Párkrát je Karel svezl na své plachetnici, tak ty už sis našel frajerku, dobrácky se mu smál, leč on přesto vytušil dobře skrytý osten vyčítavé žárlivosti, a proto mu radši šli z cesty.

Zjistil, že to, co stačilo pro jednoho, je málo pro dva. Jeho říše se ve společnosti Sabiny najednou nějak smrškla. Tam, na vyhlídce pod lesem, kde on obvykle své výpravy končival, nyní se Sabinou vlastně začínali.

Tak tomu bylo i toho prvního podivuhodného rána.

Rozzářil se pravý letní den, a když udýchaně doběhli na vyhlídku, na to místo, o němž Sabina prohlásila, že je začarované, obloha jen modří zvonila. Louka, podobně jako barevná fotografie (tato zastaralá reprodukční technika byla vášní jeho otce), vlivem nadbytku slunce vybledla a vysušená tráva zežloutla stejně jako obilná pole na opačné straně údolí. Automaticky se na ně zahleděl, a potom ještě dál, tam, kde na obzoru dosedal bělavý okraj kupole oblohy. Něco se tam rýsovalo, něco se tam pnulo do výše. Najednou opar prořídil a v místech, kde nikdy nebývalo nic, se zjevilo v celé své majestátné nádheře obrovité pohoří. Čím dál tím zřetelněji vystupoval na obzoru pás mnohatisícových štítů, řetěz zasněžených horských gigantů, okruží utkané z modravě bílých ledovců a šedých žulových propastí, ovíjejících zralou letní krajinu jako ten krajkový límeček měkké ženské hrdlo.

Cítil, jak mu srdce buší až v krku. Teď už věděl, proč se vždy na tomto místě zastavoval a hledával do dálí. Věděl, že tam ty hory jsou, musel to vědět, když čekal, až se tam objeví.

Vpíjel se očima do té divoké nádhery a přitom vnímal jak nebezpečí, tak výzvu, obsaženou v těch horských obrech. Za prvním řetězem štítů, jak se chvilkově zlepšovala dohlednost, zahlédl další horské pásmo a za ním ještě další, ještě vyšší, ještě divočejší, ještě žádoucnější než to první. A pak, na okamžik, vytušil za těmi okrajovými pohořími centrální masiv, oslnivě se jiskřící věčným ledem, a uprostřed něj velehoru, vládkyni všeho, královský štít převyšující vše – nemůže být nic vznešenějšího, nic čistšího a žádoucnějšího než jeho vrchol! – projela jím palčivá touha.

Byla to jen chvilka, než se kdesi daleko pohnul mrak či co, v televizi viděl film o Himalájích a věděl, že jsou vidět na stovky kilometrů, velehora zmizela a jemu v srdci zůstala ta trýznivá touha.

„Vidělas to?“ vzrušeně se otočil ke své společnosti.

„Hory,“ potvrdila Sabina lhostejným hlasem. „Já jsem ti vždycky říkala, že z tohohle místa jsou vidět věci, které odjinud neuvidíš,“ sebejistě připojila.

Obrátil se zpět, až mu dopolední slunce opět svítilo na pravou tvář, ale trýptivá krajka velehor již zmizela. Rozpustila se v bělavém oparu, vzlínajícím po blankytu oblohy pomalu, leč vytrvale.

„To tam chceš stát až do večera?“ zazněl z lesa netrpělivý Sabinin hlas a on se neochotně rozeběhl za ním.

„Je možné, aby odtud byly vidět Himaláje?“ optal se u oběda Karla.

„Prosím tě, co to je za hloupé nápady?! Himaláje jsou v Asii, na druhém konci světa. Teď se nedivím, že nemáš z vlastivědy jedničku, když ani nevíš, jaké hory jsou okolo,“ vmísila se Anna a přidala mu na talíř další kousek masa. „Tohle musíš sníst, když se chceš jít po obědě koupat.“

Dostal do sebe to maso i brambor, který mu Anna navíc přihodila, a šel se odpoledne koupat, i když byl myšlenkami jinde.

Večer překvapil Karla. Odmítl s ním hrát šachy, a zatímco venku tlumeně bafal generátor a na síťce, napnuté přes jedno kulaté okénko, bzučeli komáři, rozevřel si pod kalným světlem dvacetičtyřvoltové žárovky atlas. Našel si mapu s městem a jezerem, byla to nepatrná modrá skvrnka, a nedůvěřivě zkoumal nevýraznou hněd' okolních pahorkatin. Ale tu správnou kaštanovou barvu velehor nikde neviděl.

„Přece se nebudeš učit zeměpis, když máš prázdniny,“ sklonil se nad ním Karel. „Nesmíš brát vážně všechno, co Anna řekne. To víš, má o tebe starost, když se vaši nechali přemluvit a světili tě nám...“

„Jak jsou vysoké tyhle hory?“ přerušil ho a ukázal do mapy.

„Asi šest set až osm set metrů,“ nahlédl Karel do atlasu, „tady v kraji vyšší kopce nenajdeš.“

„A co jinde? Kde nejbliže jsou vysoké hory, ale opravdu vysoké?“

„Hm,“ zamyslel se Karel, „tak to by mohly být Alpy. Podívej,“ převrátil v atlasu několik listů, „tady je máš, na jih od nás.“

„Na jih od nás?“ tázvě zopakoval. A pak ho něco napadlo. „Kdybych se chtěl na ně dopoledne podívat, jak bych se musel natočit? Na kterou tvář by mi svítlo slunce?“

„Jsou daleko, nemohl bys je vidět,“ namítl Karel.

„A kdybych to chtěl alespoň zkusit?“ trval na svém.

„To bys musel...,“ Karel se na chvíli odmlčel, „... to by ti muselo slunce svítit na levou tvář, ano, na levou, protože když se otočíš obličejem k jihu, máš východ po levé ruce, aspoň tady, na severní polokouli,“ připojil poučně.

Musel asi dát na sobě něco znát, snad mu zvažněl hlas či zesmutněl obličej, jelikož Karel ho začal utěšovat.

„Nic si z toho nedělej, v zimě si vezmeme s Annou zase dovolenou, a když budeš chtít a vaši to dovolí, vyjedeme si někam do hor na lyže, třeba i do těch Alp, když tolik toužíš po vysokých horách. A teď, z které ruky chceš?“ lákal ho opět na šachy.

Druhý den se dalo do deště, i po těch letech si to dobře pamatuje. Šel po silnici do Lipovce, po té silnici, jež svým mokřým asfaltem připomínala užovku víc než kdy jindy, šel navštívit Sabinu do rekreačního střediska, kde si její maminka zaplatila čtrnáctidenní pobyt.

Napřed se dívali na televizi a poté hráli ve společenské místnosti Člověče, nezlob se, a on pozoroval tu krásnou, ještě mladou ženu se safírově modrýma očima a s čistě se rýsujícím úhlem spodní čelisti, ty oči a čistý profil zdědila Sabina po ní, uvědomil si a neušel mu žádný z úsměvů, které štědře rozdávala hloučku mužů, sedíc mezi nimi v bílých letních šatech, z nichž vystupovala její dokonale opálená pleť jako ušlechtilý bronz.

A bylo mu najednou smutno, za oknem, po jehož skle pořádaly kapky nekonečný slalom, šuměl déšť, a on nevěděl, zda ten smutek pramení ze zjištění, že Sabina, sedící proti němu a štěrchající kostkami v poškrábaných rukou, bude jednou stejně krásná jako její maminka, nebo z toho, že pokud bude zataženo, nemá šanci znovu vidět své hory.

Po dvou dnech se vypršelo, ráno třetího se probudil pohledem do zlatého kruhu. Kulatým okénkem jej slunce vykreslilo na stěnu obloženou modřínovými palubkami. Kvapem se nasnídal a vyrazil vzhůru a přes silnici k lesu. Když šel přes louku, již zase svěže zelenou a ještě orosenou, zamávala na něho od jižního okraje nějaká postavička. Byla to samozřejmě Sabina. Zpomalil a na vyhlídku dorazili společně. Nedočkavě se otočil zpět, přes louku, na protější stranu údolí.

Byly tam. Nezakreslené v žádném atlasu.

Vysoké, tajemné a vznešené.

Jako japonská perokresba se jemně rýsovaly nad tou zemědělsko-rekreační krajinou, průzračné a přesto masivní, hradba zarůžovělých ledovců, to mladé slunce darovalo část

svého ranního nachu těm bílým ledotokům, sestupujícím v širokých závitech do obřích kotlů pod fialově vystínované štíty.

„Zase se díváš na hory?“ optala se Sabina. „Co na nich pořád vidíš? Pojd'me radši do lesa na houby, mužští z naší zotavovny vyrazili už v pět, říkali, že po dešti určitě porostou,“ dořekla, a on, mimo nudícího se nezájmu, s podivem vyčetl z jejího hlasu nepochopitelné znepokojení a obavy.

„Jak to, že je nikdo nevidí, jenom my?“ tázal se nahlas sám sebe. „Jsou určitě několik kilometrů vysoké, aspoň si to myslím,“ dodal váhavě, „a přitom v atlasu nejsou. Díval jsem se. Dospělí o nich nic nevědí. Jinak bychom se o nich učili ve škole.“

„Dospělí mají jiné starosti, musejí chodit na večírky,“ znalecky utrousila Sabina.

„Snad ani nejsou,“ vyslovil nakonec to, čemu se od samého počátku bránil, „snad se nám jenom zdají.“

„Podívej,“ ukázal na skupinku dospělých, s ručníky a koupacími plášti v rukou kráčeli dolů loukou a jejich cílem byly písečné pláže jezera, první průzkumná hlídka invazní armády, jež během dopoledne bude okupovat každý metr pobřeží, „tamti lidé taky nic nevidí, klidně si jdou dál. Kdyby zpozorovali ty hory, tak se aspoň na chvíli zastaví, aby se na ně podívali, nemyslíš?“

„Pojd'me na houby,“ naléhala Sabina dál, „a když nevěříš, že existují, tak si je vyfoť. Buď na štítu nebude žádný záznam, nebo se ti objeví na obrazovce. V zotavovně je televizorů dost. Ty nejsi vůbec praktický a jen zdržuješ,“ připojila dospěle.

Udělám to jinak, chtěl jí právě říci, když...

„Díváte se, děti, na hory?“ ozvalo se znenadání za nimi, až sebou trhli. „Nemusíte se bát,“ dodal neznámý, jakmile se otočili, „Myra vám nic neudělá,“ a oni si s překvapením prohlíželi staršího muže s prošedivělou bradou, jemuž u nohy seděl vzrostlý německý ovčák. I přesto, že slunce ještě vůbec neoslňovalo, měl neznámý na očích brýle a lehce se opíral o bílou hůl.

„Jsou odtud někdy vidět, hlavně když je pěkné počasí,“ vztáhl muž – musel i se psem, jenž si je prohlížel dobráckýma hnědýma očima, vystoupit z lesa za jejich zády – bílou hůl k zarůžovělé hradbě, zahrazující nekompromisně východní horizont jako betonová hráz údolí dole pod jezerem, „a když máte mladé oči. Teď, v dopoledním slunci, vyhlízejí křehce a něžně, s růžovým odleskem na zasněžených vrcholcích a se strmými sedly,“ rozhovořil se neznámý, „utopenými v modrých stínech. Modrých jako stíny na víčkách spící princezny...“, dořekl rozechvěle.

„Ale když počkáte do poledne,“ pokračoval po krátké odmlce, „budou se nad vámi hrozivě tyčit, jedna hradba za druhou, oslnivě bílé, s ocelově šedými žebry vystupujících hřebenů a jako břitva ostrých štítů. A vy si uvědomíte krutě nevšimavý pohled těch hor, pochopíte, že krásná princezna se probudila a z výšin své krásy vás pohrdavě přehlíží, aby ve vás vyprovokovala touhu,“ nevěděl, zda muž hovoří k nim nebo sám k sobě, „a vy pozdě pochopíte, jak jsou ty hory zrádné, že jejich jiskřivé ledovce nedávají světlo, nýbrž oslepují, že sníh na jejich úbočích neochlazuje, nýbrž v ústech pálí, že průzračný vzduch jejich vrcholů neosvěžuje, nýbrž dusí, a přesto neodoláte, přesto...“

„Pane, můžu si pohladit vašeho psa?“ přerušila Sabina neznámého s prošedivělou bradou a tmavými brýlemi.

„Můžeš,“ odtušil po chvílce neznámý, „Myro,“ oslovil psa a ten pomalu popošel k Sabině a velkým jazykem jí jemně olízl ruku. Poté se nechal trpělivě škrabat za ušima a drbat pod krkem, ohlížeje se občas po svém pánu.

Všichni tři mlčeli a on dostal vztek na Sabinu, že svou otázkou přerušila neznámého. Mohl se něco dovědět o těch horách, třeba kde leží a jak se jmenují, ale teď... Neměl odvahu ho přímo oslovit, vždy se před cizími lidmi ostýchal.

„Myro,“ po dlouhé době, jako by marně na něco čekal, zavolal muž na psa a poté, bez rozloučení, vykročil po stezce napříč loukou dolů k neviditelné silnici a ovčácká fena, zatím ho dohnala, se mu přitiskla k pravé noze, na opačnou stranu, než kde dopadala bílá hůl.

„Pane, slyšíte, pane,“ sebral všechnu kuráž a zavolal za odcházejícím, „jak se jmenují ty hory?“

„Nevím,“ zvučný hlas se nesl přes louku, „nikdy jsem se k nim nedostal tak blízko, abych to mohl zjistit,“ a muž a pes kráčeli dál.

Pohlédl na hory. Byly stále tam. Vysoké, zářivé, vábící i hrozící, divoké, nezkrotné a přitom toužící po dobytí, přesně jak řekl neznámý.

„Půjdu pro fotoaparát,“ rozhodl se nahlas.

„Jak chceš,“ souhlasila Sabina, „ale v poledne bys měl lepší světlo. Nechceš počkat?“ a tak se přece jenom vypravili do lesa.

Ze společné místnosti cinkaly talíře a příbory, Anna prostírala k obědu, když se jí za zády propízl do pokojíku, kde zatím sám přespával. Opatrně vylovil ze skříňky otcův fotoaparát, který tam pokojně čekal, až jeho majitel nastoupí dovolenou. Byl to skutečný fotoaparát, klasický přístroj bez elektroniky, zakládal se do něho skutečný film, který po expozici bylo nutno vyvolat chemicky, mokrým procesem.

Karel měl také fotoaparát, moderní japonskou kameru, pracující na principu videozáznamu. Vkládal se do ní magnetický štítek a obraz bylo možno si kdykoli promítnout na televizní obrazovku. Lepší by bylo si vzít Karlův přístroj, uvažoval, ale Anna měla oči jako ostříž, kdyby se pokusil proklouznout do jejich pokojíku, na jehož dveře bylo od jídelního koutu přímo vidět, určitě by si ho všimla a zadržela k obědu, natož aby mu dovolila si vypůjčit tak drahou věc.

Bude si muset umět poradit se složitou obsluhou otcova miláčka, přemítal, když celý šťastný, že se mu zdařilo nepozorovaně uniknout, supěl v poledním žáru do straně nad chatou. Na silnici čekala netrpělivě Sabina.

„Musím se vrátit do zotavovny na oběd,“ vyhlašovala, zatímco si prohlížela fotoaparát. „Nejlepší bude, když u každého obrázku nastavíš jinak clonu a čas,“ projevila pozoruhodnou znalost staré techniky, „snad ti alespoň jeden vyjde,“ a odběhla po lepkavém asfaltu směrem na Lipovec.

Slaný pot, štípající v očích, ho společně se sluncem v zenitu oslepoval tak, že si nebyl jist, zda hory jsou ještě na svém místě. Obzor byl zakouřen, vzduch se nad pustou a rozpálenou loukou jen tetelil, i ti nejhorlivější vyznavači slunce prchli k vodě, a on, když si chystal fotoaparát, hořce litoval, že poslechl Sabinu. Ráno byla o moc lepší viditelnost a světlo by také stačilo.

Aparát byl pro něho příliš těžký, a tak si našel kámen, na který jej postavil. Vzpomínal na otce, jak mu vysvětloval, k čemu která páčka slouží a jak se nastavuje expozice, a když si myslel, že se v tom vyzná, nastavil hodnoty, nejlépe jak uměl, skrčil

se za kamenem a našel si v hledáčku protější stranu údolí, kde se rozevíral výhled do kraje a v kouřmu se cosi rýsovalo.

Zmáčkl spoušť, přetočil film, nastavil trošku jinou expozici, počkal, až se nebude vzduch tolik tetelit, a zase zmáčkl spoušť. To dělal tak dlouho, až fotoaparát již nešel natáhnout a počítadlo snímků mu ukázalo, že film je u konce.

Teď teprve si uvědomil, jak je pozdě. Chvatně sbalil upocenýma rukama přístroj a rozběhl se napříč loukou. Nechtěl riskovat, že fotoaparát poškodí, nesešplhal skalnatým srázem přímo na silnici, jak přikazovala badatelská čest, nýbrž běžel nad útesem až k vozové cestě a po ní seběhl na parkoviště.

Obíhal právě kontejner, když na něj padl stín a rozzlobený hlas ho na místě zastavil.

„Kde se touláš?! Jak to, že nejsi u oběda?! Všichni tě hledáme, Anna, Karel, maminka, já,“ stál nad ním rozčilený otec, a on si teprve nyní uvědomil, že právě dnes otec s matkou nastupují dovolenou a že se o něho začnou zase starat skuteční rodiče.

„A co to máš?! Tys mi vzal fotoaparát!!!“ vykřikl otec a strhl mu brašnu z krku. Chvatně ji rozeplnul, aby se přesvědčil, zda je přístroj v pořádku. Přitom si všiml počítadla snímků.

V očích mu zuřivě blýsklo.

„Cos fotil, ty pitomče?“ zařval vztekle. „Já sháním nevím jak dlouho barevný film, nikdo už je skoro nevyrábí – a ty mi ho zničíš,“ dořekl zlomeně.

Svěsil hlavu.

„Přiznej se! Cos fotil?!“ optal se otec výhružně.

„Hory,“ hlesl.

„Proboha jaké hory?!“

„Vysoké hory. Zasněžené s ledovci. Tam,“ věděl, jak to bude působit, leč přesto ukázal za olejovitě nehybnou, jenom od početných plavců rozčeřenou hladinu na protější břeh, nad nímž, jako nad hořákem teplovzdušného balónu, se chvěl rozpálený vzduch.

„Tak ty si budeš ještě ze mě dělat legraci?!“ rozvzteklil se znovu otec a pak udeřil.

Přes slzy sledoval, jak otec škubavými pohyby přetáčí film, jak vztekle otevírá fotoaparát a trhá z něj kazetu s filmem.

„Můžeš si nechat vyvolat – ty tvoje hory!“ vyrazil ze sebe nenávistně a potom – potom vhodil kazetu do kontejneru přesně stejným obloučkem jako ten nosatý kluk krabičku od zápalek.

Zoufale utekl pryč. Šel by za tím filmem světa kraj, spustil by se do nehlubších propastí, vyšplhal na nejvyšší strom. Jenom na jednom jediném místě by ho nedokázal hledat. A to byl právě kontejner na odpadky. Film byl pro něho navěky ztracen a s ním i tajemství hor.

Následovalo domácí vězení, a tak neměl ani možnost říci sbohem Sabině, pobyt její matky v zotavovně skončil a ona s ní odjela dříve, než byl opět na svobodě.

A se Sabinou zmizely také hory. Nikdy už je nezahlédl. Zůstala jenom touha. Touha stoupat vzhůru ledovým polem pod safírovou oblohou a polykat pálicí vzduch, touha vidět, jak se rozesupuje obzor a malicherný svět lidí zůstává kdesi hluboko v prachu a dýmu, jak se hladovým očím zjevují další a další horské řetězce, které je třeba překročit, neboť jedině přes ně vede cesta k neposkvrněné velehoře, vládkyni všeho.

Častokrát přemýšlel – za nekonečných nocí, kdy jenom zuřivě se zmítající terylénová stěna stanu ho oddělovala od skučící dvousetkilometrové vichřice, nebo ještě později,

kdy tenká vrstva překrystalizovaného kovu ho pro změnu dělila od té nejdokonalejší prázdnoty, jakou si člověk vůbec dovede představit – ne o tom, zda příhoda z dětství měla rozhodující význam pro jeho život, o tom nepochyboval, spíše dumal, kdy objeví, že je tomu tak. Bylo to za studií, kdy podnikavější spolužáci zakládali rodiny a on toliko výškové tábory? Nebo ještě později, kdy se jeho vrstevníci rozváděli, vyčerpání hluchými hádkami, zatímco on, stále sám, poznával to nehlubší ticho, jaké může existovat, ticho, při němž tep vlastního srdce zní hlasitěji než dunění zvonů o vzkříšení?

To chtěl vědět, chtěl vystopovat ten okamžik, kdy poznal vlastní osud.

Nezdařilo se mu to, jako se mu nikdy nepoštěstilo potkat Sabinu, ač při svých řídkých dovolených hrál vždy takovou hru: Toulal se přeplněnými ulicemi velkoměst a lačně pozoroval tváře krásných žen, s obavami i nadějí se jim díval do podmalovaných očí, někdy pohrdavě odmítavých, avšak častěji nadějně zvoucích, leč žádná z nich nebyla Sabina.

Navštívil mnoho hor, zlezl mnoho vrcholů, první byly opravdu Alpy, poté následoval Hindúkuš, došlo i na Himaláje a ledovce Antarktidy, ba i na Měsíční apeniny a majestátní Olympus na Rudé planetě, stoupal i na jiné, ještě vzdálenější štíty. Ale pořád to nebylo pohoří z dětství, krajina léta se Sabinou.

Prošedivělý muž se začal zvedat z tarexového křesla, zpočátku odhodlaně, leč pak strnul v předklonu opřen o opěradla. Měl strach a s obavami těkal očima po obytném prostoru. Vše bylo v pořádku, věci pečlivě uklizeny spočívaly nehybně na svých místech, filtry pracovaly spolehlivě, kontrolka hlídače životního prostředí stvrdzovala bezpečnost zeleným světlem a šumot klimatizace jenom prohluboval uklidňující ticho.

Utkvěl očima na horní desce lékárníčky. Tam ležela příčina jeho znepokojení. Dvacet prázdných tub od antisolitinu. Přestože byly vzorně srovnané, ani jednu za těch šest let nevyhodil, a jejich otevřené konce tvořily jednu řadu jako ústí kanónů při přehlídce, rušily lad celého prostoru. Tak jako červí otvor na pokožce naleštěného jablka svědčily i ony o něčem narušeném pod povrchem.

Před dvěma měsíci požil poslední tabletu a od té doby žil v obavách, číhaje neustále na stopy čehokoli neobvyklého, avšak nic se neměnilo, věci si ponechávaly svou nehybnost, tvar i řád jako předtím. Tím víc čekal, aniž věděl na co, a tím více ho to neplodné čekání krušilo. Báł se přistoupit i ke dvojitému oknu výsadkové maringotky, aby místo mrtvé krajiny, kamenité pláně s ohořelými troskami Containeru, sotva viditelnými pod trvale zamračeným nebem, nespátlil náhle něco jiného.

Šest let má před očima obraz vlastní zkázy. Nesmyslná náhoda o něho ošídila smrt, i on by měl jako přejetá kočka ležet tam, ve vyžíhaných troskách Containeru, a jeho kosti by se měly mísit s kostmi ostatních členů expedice.

Ten obraz krajiny za dvojitým sklem byl nejdůležitější realitou jeho života, poslední neodvolatelnou tečkou, a proto na něm tak lpěl. Proto ho každý den od té doby, co mu došel antisolitin, stálo více a více námahy přistoupit k pancéřovému sklu a přinutit se vyhlédnout ven.

I dnes váhal o nějakou tu minutu déle než včera, a zítra, věděl, připojí zase nějakou minutu, než se přinutí přistoupit k oknu, stále čirému a průzračnému, jako by je osadil včera.

Pro dnešek to mám za sebou, pomyslel si s ulehčením, když se konečně donutil učinit poslední krok.

Naštěstí ho uvítal důvěrně známý obraz. Kamenitá poušť, mírně stoupající od jeho stanoviště a na ní pár set metrů daleko a trochu stranou pokroucené trosky Containeru, připomínající obnaženými trupovými výztuhami a zbytky nosných ploch kostru předpotopního draka, jenž se sežehl vlastními plameny.

Stál a těšil se z toho neměnného pohledu, když najednou se začala šestiletá mlha rozptylovat, její cáry, svíjející se jako had s přeraženou páteří, rychle ustupovaly do stran a současně se vsakovaly vzhůru a on, ještě než se zjevilo slunce, pochopil, jak se mýlil v odhadu tvárnosti krajiny.

Výsadvková maringotka nestála na poušti, nýbrž na širokém náhorním plató, lemovaném ze všech stran celými šíky gigantických hor, andesitových a žulových štítů, zabodávajících se do fialové oblohy. To, co pokládal za pouštní kameny, byla morénová suť, spodní moréna, vytlačená sem před věky bílými čely ledovců. Viděl i suťové kužely na okraji plato a nad každým z nich obrovitý kar, celou řadu karů, odlehčujících ty nestvůrné skalní masy a dávajících jim křehkost krajky.

Přímo v ose jeho pohledu trůnila mezi nižšími vrcholy velehora jako dóm gotické katedrály podepíraný opěrnými pilíři. Gigant nad giganty, opancéřovaný modravě jiskřícím ledovým krunýřem, z něhož, jako puklice na brnění, vystupovaly špičaté nunataky, ostré hrany vedlejších hřebenů, rozpukané plotny převisů, věže skalních výšvihů a hroty bočních vrcholů.

Okamžitě věděl, kde je. To byl centrální masív, samo srdce těch hor kdysi spatřených v dětství, i s tou velehorou, s tou horskou královnou, po níž celý život toužil.

Šťastně se rozesmál.

Smál se sám sobě, svému zbytečnému strachu. Nechápal, jak se mohl celých šest let bát, že až mu dojde antisolitin, přípravek proti bludným představám a smyslovým halucinacím, propadne i on nějakým strašným vidinám a ztratí rozum. Jak byl bláhový, jak zbytečně se strchoval.

Díval se šťastně dál a sledoval ledový krunýř hory, jak pod laskáním slunce růžoví úplně stejně jako toho dávného letního rána u jezera. Nakonec pronikly sluneční paprsky oknem a ozářily mu pravou tvář. Byly mdlé a vůbec jejich zdroj zářil nějak matněji a červeněji, než jak si pamatoval z dětství.

Věděl, že nyní mu ta hora neunikne, že bude jeho. Zmocnil se ho opojný pocit, avšak k úplnému štěstí chybělo ještě něco. Ano, ovšem, jak mohl zapomenout. Čeká na partnera, do hor se přece má chodit ve dvou.

„Už jsem připravená, můžeme vyrazit,“ zazněl za ním ženský hlas a on vůbec nebyl překvapen, když z ložnice vystoupila krásná žena s vysedlými lícními kostmi, uzel leskle kaštanových vlasů obtočený pletenou čelenkou s norským vzorem, v rozepnutém červeném anoraku, z jehož límce vystupoval tlustý svetr, vzorovaný stejně jako čelenka. Konečně potkal Sabinu.

Sabinu dospělou, Sabinu krásnou. Teď si teprve dokázal připustit, proč zůstal sám. Nebylo to kvůli toulavému životu, ani kvůli výpravám z jednoho světa na druhý, ani z vrozené nesmělosti – to se jen tak vymlouval sám před sebou. Pravda byla prostší.

Odjakživa miloval Sabinu, tu Sabinu se směšnými čůpky a drobným obličejem, s poškrábanými rukama a odřenými koleny. Miloval jenom ji a celou tu dobu, celý svůj život čekal jenom na ni. Nyní se dočkal.

„Půjdu první, jestli dovolíš,“ šťastně se na ni usmál, povolil šroubový uzávěr vnitřních dveří přechodové komory a pak, aniž by je zavřel, se dal do vnějších.

Šlo mu to pomalu, neustále se ohlížel na Sabinu – stála těsně za ním, anorak již zapnut, a v záři červeného světla, vycházejícího z panelu hlídače životního prostředí, jí ztmavly vlasy a potemněl obličej. Měl nyní barvu ušlechtilého bronzu z doby héroů, takového, do něhož se odívali achajští rekové. Ten bronz už přece jednou viděl.

„Už to bude,“ řekl a ona se na něho místo odpovědi usmála.

Potom byla náhle cesta k hoře volná a on vykročil, prostovlasý, do jedovaté atmosféry svého světa.

LADISLAV

SZALAI

O zabitém

robotovi

(lyrická pohádka)

Jeden robot z Mokrovous vyměřoval vzdálenost z návsi k propasti za vesnicí. Rozeběhl se pokaždé tak, aby běžel rychlostí 100 m/s (to kvůli lepšímu počítání), a u propasti prudce zabrzdil. Když pelášil asi podesáté (kvůli větší přesnosti měření), zničehonic se na kraji propasti vynořil člověk a povídá mu:

„Dej pozor, spadneš tam a zabiješ se.“

Potom ten člověk zase zmizel v hyperprostoru.

Robot chvíli váhal; už to bylo několik set let, co naposledy spatřil člověka; ale když došel pomalu zpátky na návěs, mávl nad varovnými slovy rukou a znovu se rozeběhl. A spadl do propasti.

Leží tam a říká si: Tak přece jen měl ten člověk pravdu. Kdepak, člověk se nikdy nemýlí. Ale když jsem spadl do propasti, tak to musím být teď i zabitý... Když jsem zabitý, tak jsem úplně mrtvý...

Leží, leží a vtom jdou kolem tři roboti, sousedé.

„Holá, sousede, proč ležíte v té propasti?“ naklonili se zvědavě dolů.

„Ležím, protože jsem právě zabitý,“ odpověděl nešťastník. „Kdybych uposlechl člověka, který se přede mnou vynořil a varoval mě, nemuselo se mi to stát. Marně mi říkal, že spadnu a zabiju se. Spadnul jsem, zabil se a teď jsem mrtvý.“

„Člověk má vždycky pravdu,“ přikývli truchlivě sousedé. „Měl ho uposlechnout,“ pohlédli na sebe, „– teď je zabitý. Takové strašné neštěstí. Budeme ho muset vylovit a donést do vesnice. To bude pláče v jeho rodině... Ale jak ho dostaneme ven?“

„Musíte sehnat nějaké lano,“ napověděl jim zabitý robot. „Spustíte ho dolů a já vyšplhám nahoru.“

„Má pravdu,“ přitakali sousedé, „byl to vždycky chytrý robot. Udělal jedinou chybu: neuposlechl člověka.“

„Tak už běžte pro to lano, ať tu neležím věčně!“ rozčilil se nebožtík. „Na chválu je vždycky času dost!“

Tři roboti se sebrali a šli pro lano. Když ušli třetinu cesty, povídá jeden z nich:

„Proč bychom chodili pro to lano všichni tři, když si můžeme trasu rozdělit na tři díly, protože jsme tři. Já zůstanu tady,“ ukázal na sebe, „ty půjdeš druhou třetinu,“ ukázal na druhého, „a ty dojdeš až pro lano,“ zamířil prstem na třetího robota. „Pak půjdeš zpátky jenom jednu třetinu cesty a předáš lano jemu,“ ukázal znovu na druhého. „On ho donese mně,“ zapíchl si prst do prsou, „a já chudáka zabitého vytáhnou z propasti ven. Takhle ušetříme každý z nás dvě třetiny cesty.“

„Má pravdu,“ přikývli dva naslouchající roboti, „byl to vždycky liška podšitá; ten by člověka určitě poslechl.“

Udělali tedy, jak se dohodli. První robot nakonec donesl lano zpátky k propasti a spustil je dolů.

„Měl jsi spustit jenom jeden konec, ne oba!“ rozčilil se ležící robot. „Jak mám teď vyšplhat po tom laně nahoru, když leží celé dole. Teď mi nezbude, než si zapnout antigravitační motor a dostat se nahoru vlastní silou.“

Zabitý se vznesl z propasti a přistál u nohou svého souseda, kde zůstal nehybně ležet.

„Vezmi mě na záda a dones do vesnice!“ přikázal.

„Ale já se strašně bojím mrtvých...“

„Nemluv, v životě jsi žádného neviděl,“ rozhořčil se mrtvý.

„No, právě proto...“ rozklepal se bojácný robot hrůzou.

„Nakonec abych šel pěšky. To mám ale sousedy,“ povzdechl si nebožtík melancholicky a vydal se k vesnici po svých. Po cestě potkali druhého a třetího robota. „Jak jen to řekneme tvé rodině!“ bědovali. „Tvé ženě, otci, matce a nebohým dětem!“

„Nedělejte z toho žádnou vědu; jsem mrtvý, tak se s tím holt musí všichni smířit. Už se nedá nic dělat, spadla klec a basta!“

„Jaký ty jsi býval hodný robot!“ pustili se sousedé do usedavého pláče. „Nejlepší chlapík z celé vesnice!“

„Ale prosím vás, to snad ne,“ bránil se zabítý.

„Ba ba, chytrý, pracovitý, štedrý, tranzistory bys rozdál! A jak jsi býval vždycky veselý! Všem jsi přinášel darem smích. Chasa tě měla tolik ráda! A při muzice?... Nikdo neskákal tak vysoko nad rybníkem jako ty! V celých Mokrovousech ti nebylo rovno, sousede! Ty jsi byl nejkrásnější ze všech junáků. Vždycky čerstvě smaltovaný, radar stříbrem malovaný, péro za kloboučkem, po robotkách házels očkem!... A teď jsi nebožtík!!!“

Všichni čtyři roboti za hlasitého nářku dorazili do Mokrovous. Celá vesnice už je očekávala v černém na návsí, protože všichni spolu odjakživa udržovali spojení na jedné frekvenci.

„Copak se to stalo, sousedě?“ vyšel jim naproti starosta. „Copak strašlivého vás to postihlo, že tak tklivě naříkáte? Snad se někdo z vás nezabil?“

„Zabil se! Náš drahý soused je zabítý, podívejte!“ ukázali tři živí na mrtvého. „Člověk ho varoval, ale on nedal na jeho moudrá slova: spadl do propasti a ztratil svůj mladý život. Mohl se dožít tisíce let – a teď je zabítý. Jaký nevýslovný žal nás to postihl, jaký hořký zármutek padl na naše bedra!“

„Ó běda, běda, sousedé, hroznou zprávu jste to přinesli Mokrovousům!“ Starosta padl na kolena a tloukl hlavou do země, až v ní vyhloubil půl metru hlubokou jámu. „Taková příšerná katastrofa! Proč právě on, táži se, proč ne já, nebo někdo jiný? Proč si smrt vybrala nejlepšího z nás?“

„Proč jenom, proč?!“ zabědoval zabítý, div si neztrhl reproduktor.

„Achich ouvej, proč jenom, proč?!“ Celá vesnice spustila tak hlasitý nářek, že to bylo slyšet na desítky kilometrů daleko. Přesně po pěti minutách, jako na jediný povel, všichni rázem umlkli.

„Kdo má dneska službu matky, otce, manželky a dětí zemřelého?“ otázal se starosta.

Z řad vesničanů vystoupilo pět robotů navlas stejných, jako byli ostatní.

„Ujměte se ostatků svého drahého,“ přikázal jim starosta. „Položte našeho milovaného souseda do zlaté rakve, kterou jsme mu přichystali, a modlete se nad jeho tělem, vroucně se modlete. Večer postavíme k jeho rakvi stráž... A teď se všichni rozejděte, nebo bude proti vám použito korozních prostředků!“

Pět robotů popadlo mrtvého, ostatní se bleskově rozprchli.

„Opatrně, ať mi neohnete radar!“ zahartusil zabítý, když ho cpali dveřmi do jednoho z domků. „Pozor, k čertu, ještě se praštím o futuro!“

Večer postavili k jeho rakvi stráž. První šel hlídkovat starosta.

„Přestaňte se tak hlasitě klepat, jde mi to na nervy!“ posadil se nebožtík vztekle v rakvi. „To chcete vyvolat mého ducha ze záhrobí, starosto? A vůbec, jak to že nemáte na krku věnec česneku? Co kdyby se ze mě náhodou vyklubal upír?!“

Starosta se pokřižoval a ještě hlasitěji se rozklepal.

„Já snad vyskočím z kapoty!“ rozzuřil se mrtvý. „Víte co, nechte toho radši – na takovouhle stráž u mrtvého se vám pěkně vykašlu. Jděte domů, já se pohlídám sám!“

Starosta poděkoval a rychle zmizel. Zabitý vstal a až do rána obcházel pořadovým krokem kolem své rakve.

Brzy za svítání probudila celou vesnici požární siréna.

Roboti vyskákali z postelí, kde leželi s očima upřenýma na strop nehybně celou noc, a shromáždili se na návsi.

„Postavte se do pohřebního průvodu,“ rozkázal starosta. „Poslední budou stát na hřbitově.“

Roboti se postavili těsně jeden za druhým. Poslední zůstali stát na návsi.

„Tak tady bude hřbitov, dejte sem ceduli s velkým nápisem,“ řekl starosta. „Já budu farář a pohřební kapela,“ oznámil lakonicky. „Doneste mrtvého.“

Nad hlavami zástupu se vznesla zlatá rakev. Ze starostova nitra zazněly truchlivé tóny pohřebního pochodu smíšené občas se slavnostními fanfárami posledních olympijských her z roku 3 425. Konečně předposlední robot podal jednou rukou zlatou rakev poslednímu a ten ji položil opatrně na zem. Starosta zazpíval sedmihlasně smuteční píseň a sklonil se nad sedícím a hlasitě štkajícím nebožtíkem. Vyměnil si s ním snubní prstýnek a dokončil celý ceremoniál slovy:

„A tímto můžeme pohřeb našeho drahého zesnulého považovat za uzavřený.“

Mrtvý vyskočil z rakve a zvedl ruce jásavě nad hlavu. Zástup robotů, až do té chvíle nehybný, se prudce zavlnil. Všichni vesničané se nahrnuli okamžitě na náves a objímali šťastně zesnulého. Do nebe vylétly zátky od lahví šampaňského oleje zároveň s barevnými vějíři ohňostrojů.

„To jsem si oddych, že už to mám za sebou,“ brebentil bývalý nebožtík nadšeně do všech stran. „Nikdy jsem netušil, jak je ta smrt strašná. Příště si dám pozor, abych neuposlechl člověka. Kdepak, podruhé se zabít, to bych snad nepřežil!“

VOJTĚCH

STEKLAČ

Orátor

Když maminky vyprovázejí synky do světa, je to vždy dojemný obřad. Ty tam jsou ovšem pohádkové doby, kdy stačilo udělat křížek na čelo a do rance vecpat buchty. Holalíkova maminka Jakuba na cestu do Prahy vybavila mnohem praktičtěji. Ne, nedala mu žádné peníze, avšak přibalila do kufru něco mnohem vzácnějšího.

„Co to je?“ otázal se Jakub.

Hleděl na asi osmicentimetrového rozkročeného panáčka s rozpaženými rukama.

„Orátor,“ řekla s úctou a bázní maminka, která svého času pečovala o domácnost a pohodlí akademika Pažouta, když tu na jižní Moravě kutal v pohanských pohřebištích.

„Ať ti přinese štěstí.“

„Proč by měl?“ podivil se střízlivě Jakub.

„A proč ne?!“ dopálila se maminka. „Pan profesor mě poučil, že tahle soška měla pro naše prapředky magický účinky. Jen si nebyl jistý, zda přináší štěstí, či smůlu.“

„Aha,“ řekl Jakub, „a tys mu to šlohla?“

„No dovol,“ maminčinu tvář polil ruměncem ze spravedlivého hněvu. „Orátora mi pan profesor odkázal na smrtelný postelí za mý věrný služby. Pěkně ho opatruj a uvidíš.“

„A co když zrovna mně přinese smůlu?“ – syn Holalík nebyl žádný hlupák.

„Vždyť povídám,“ poučila ho maminka, „pěkně ho opatruj a uvidíš!“

Jakub pokrčil rameny, ale pro všechny případy Orátora zasunul až na dno kufru.

Nu a teď se přesuňme do Prahy a povězme si o novém majiteli magické sošky něco víc.

Jakub Holalík byl moravský malíř, moravský chasník a moravský znalec vína.

Vlastně úplně všechno na něm i kolem něj bylo moravské, takže jeho noví přátelé dost dobře nechápali, proč vlastně žije v Praze.

A už vůbec nechápali, proč právě ve Vysočanech, té šedé dělnické periférii hlavního města.

Z ateliéru byl výhled na několik stále kouřících komínů, na ohradu, za níž byly uskladněny barely s asfaltem, a na silnici, po které od rána do noci hřměly nákladáky. Leč vysvětlení bylo docela prosté. Jinde než ve Vysočanech Holalík ateliér nesehnal a jeho moravská hrdost mu nedovolovala se o tom kdykoliv a kdekoliv šfíť.

Nicméně prožil uprostřed vysočanské šedi plodné tři roky, v nichž namaloval mnoho barvami zářících moravských krajin, a jeden kritik o něm velmi důvtipně napsal, že je zcela zřejmé, že pobytem v Praze Moravanův výtvarný rukopis zvnitřněl a že energická a sytá vitalita jeho pláten stále zřetelněji nalézá svůj vlastní duchovní smysl.

Jednodušeji řečeno, Jakub maloval tesklivé vzpomínky na rodnou Moravu, z níž pravidelně čerpal demižony vína z vinohradu svého staršího bratra, především pro potřeby svých nových pražských přátel.

Příčiny a následky bývají obvykle velmi dialekticky propojené, a vysočanský ateliér moravského výtvarníka díky oněm demižonům získal velmi dobrou pověst.

Momentálně se v něm nacházela momentální Holalíkova dívka, prodavačka z obchodního domu Kotva, jakýsi inženýr Huber a manželé Michálkovi. Michálkovi byli rovněž výtvarníci, s oběma náš moravský chasník chodil na Akademii a inženýr Huber byl jejich známý.

Čenda Michálek byl strašně opilý, a nebylo divu, když namísto z odlivek pil rovnou z demižonu. Měl neustále pobryndanou bradu a neustále provokoval: „Kubíku, Praha tě sežere, jako sežrala nás všechny. Vzpamatuj se zavčas a vrať se zpátky domů.“

„Já tu chci prorazit a taky prorazím,“ usmíval se Holalík a držel svou odlivku proti světlu stolní lampy, jejíž stínítko vytvarovala prodavačka z Kotvy. Ta jediná neseseděla na židli, ale s koleny pod bradou se choulila na gauči.

Čenda Michálek, původem Středočeš, se v hlavním městě uchytil jako ilustrátor dětských časopisů.

„Ale stejně je to na volný noze o hubu,“ prohlásila jeho žena Naďa. „Jako tuhle – musela jsem si půjčit na sunar. Čendo, ty sis mě neměl brát, poněvadž já se chci taky realizovat.“

Naďa Michálková právě prožívala období, které sama nazvala křečí moře. Malovala příboje, odlivy, vypjaté dramatické situace živlu, který především na vlastní oči nikdy neokusila. Zato už s Čendou měli tři děti, a to jim bylo teprve pětadvacet. Holalík byl stejně starý a inženýru Huberovi mohlo být asi tak dvakrát tolik. Zamyšleně se potáhl za svou pěstěnou bradku a prohodil: „Teď to, snad právě proto, že jste ještě všichni příliš mladí, nedokážete docenit, ale fyzické hladovění mělo vždy, alespoň v našich dějinách, blahodárný vliv na umělecké vzepětí tvorby.“

Dívka z Kotvy si pohladila žaludek. „Já bych teda něco snědla.“

„Taková Němcová,“ řekl inženýr Huber, „například.“

„Pche,“ odsekla Naďa Michálková, „v té době náhodou ještě existovali mecenáši. Když nebylo na sunar, tak vlastenci udělali sbírku.“

„V té době nebyl sunar,“ zachmuřil se inženýr Huber, „ale dovolil jsem si přinést malé občerstvení.“

Vrátil se pro tašku, kterou zanechal za dveřmi v předsíni, a vytáhl z ní šišku uheráku, půlku chleba a láhev znojemských okurek.

Jakub Holalík dolil všem, pokud nepili rovnou z demižonu, víno.

„Prorazím,“ opakoval, „já to totiž vím.“

„Jo?“ dorážel přítel Čenda, „a vod koho? Kde máš svého všemocného strejčka?“

„V sobě,“ zaťukal si moravský bard na hrud, „člověk si musí věřit.“

Dívka z Kotvy přišla z kuchyňky, připojené k předsíni a nasáklé věčně unikajícím plynem. Zhlcovala se kolečkem či spíše špalíčkem uheráku, ale hlásila: „Udělala jsem jen takové docela malé jednohubky.“

„Měl by přijít ještě Šole,“ oznámil Jakub Holalík.

Šole byl významný výtvarný kritik starší generace a Čenda Michálek se posupně zasmál: „Tak na něho ty spolíháš?“

„A proč ne?“

Dívka z Kotvy s podivem zjistila, že všechny její jednohubky jakoby zázrakem zmizely, a odběhla do kuchyňky připravit další.

„Nějak jsme zamluvili tu Němcovou,“ povzdchl si inženýr Huber.

„Jdi do háje,“ řekla mu Naďa Michálková, „pereš doma na valše, nebo v automatický pračce?!“

„To je teda úroveň,“ zasyčel inženýr Huber a zabušil pěstičkou do stolu. „Národ od vás cosi očekává – a co vy? Svedete akorát chlastat.“

„A taky dobře jíst,“ ukrojil si Holalík pořádnou porci uheráku. „Vona fakticky ta Němcová strádala?“

„To je doloženo v literatuře,“ prohlásil dotčeně inženýr Huber, „tam si to každý může najít.“

Prodavačka z Kotvy se konečně zvedla z gauče a navrhla: „Nepustíme si nějakou muziku?“

„Muziku,“ pravil opovržlivě inženýr Huber, „no jen klidně ty decibely na nás spust’te.“

Prodavačka z Kotvy nastavila přenosku na Coltranea. Holalík tu desku miloval.

Jak formulovat teskná rána? Tahle muzika byla perfektní.

Nad’a Michálková si vyzula boty, nohy položila na stůl s mramorovou deskou, kterou Holalík sehnal pod rukou v n. p. Pohřebiště, a rezignovaně oznámila: „Jsem zbouchnutá už počtvrtý. A dost mě to sere.“

Inženýr Huber okamžitě vyskočil jak čertík natažený na pérko. „Dějinná role ženy je svým způsobem věčná. Jen rod’, Nad’o, rod’.“

„Jenže mě už to nebaví.“

„Ale fuj, co je to za řeči,“ Huber podložil Nadina záda polštářkem. „A už bys neměla pít.“

„Ale ještě se napiju,“ vzlykla Nad’a a udeřila Čendu. „Ty blboune!“

„Už bys vážně neměla pít,“ řekl moudře totálně zpitý Čenda. „Já nechci, aby se nám narodil nějaký defekt. Je to jasný?!“

Ač ultimátum patřilo Nadě, Čenda byl první, kdo se zachoval nepříliš adekvátně.

Padl bradou na stůl a převrhl několik sklenek. Všichni, kromě domácího pána Holalíka, se utvrzovali v tom, že to koneckonců bylo roztomilé.

Večírek ve vysocanském ateliéru až příliš moravského chasníka Holalíka spěl k svému dramatickému závěru.

Michálková řekla nahlas: „Holky, co vy na to? Co kdybych šla radši na potrat?“

„Já bejt na tvým místě,“ řekla uvážlivě prodavačka z Kotvy, „bych to teda udělala.“

„Vopovaž se!“ zvolal manžel Čenda a zhroutil se na jekor, kterým byla podlaha ateliéru potažená.

„Nikdy není tak zle, aby nemohlo být ještě hůř,“ prohlásil co nejvtipněji inženýr Huber.

„A já se prosadím!“ zvolal zavile Jakub Holalík, „já totiž mám talisman!“

„Co to meleš?“ řekla Nad’a Michálková.

Holalík sundal ze skříně kufr a horečně se v něm začal přehrabovat.

„Až se příště setkáme,“ řekl inženýr Huber, „to jsem zvědav, kdo z vás už konečně pochopí, že umění si žádá oběti.“

„Tady je!“ zvolal vítězně Jakub a třímal v rukou Orátora. „To je můj talisman!“

„Co je to za skřeta?“

„Ukaž!“

„Nesahat!“ Holalík pohanského skřeta opatrně umístil na skříň. „Kdo se chce vsadit, že mi můj talisman přinese štěstí?!“

„Já,“ řekl Čenda Michálek, „já nemám co pít. A ty, troubo, co ty si myslíš? Na co chceš vsadit? Na zázrak?“ škytl Čenda.

A pojednou zazvonil zvonek.

„To je asi Šole,“ pravil bezstarostně moravský umělec.

A vskutku, byl to sám velký Šole, provázený svým obézním a nerozlučným fámulem, odborným asistentem Kvído Herzenkopfem.

Šole, zcela ve stylu vyslance naší kinematografie, nebohého A. M. Brousila, byl kryt nekonečnou šálou a ke Kvídovi, svému fámulu, poznamenal: „Dost možná, že jsme sem

vůbec neměli jezdit. Ale já rád, ostatně, tak jsem činil vždy, pomáhám mladým talentům.“

Herzenkopf, tlusté dioptrické brýle na očích, si cosi poznamenal. „Ano, pane profesore,“ dodal úslužně.

„Kolikrát ti to mám povídat,“ zavířil Šole šálou, než se konečně posadil. „Zdaleka nejde o to, ve všem se mnou souhlasit. Náš chlapec je moravský barbar. Líbí se nám jeho obrazy?“

„Holalík,“ představil se Jakub.

Herzenkopf mu roztržitě podal ruku a přesvědčeně řekl: „Líbí.“

„Ta sytá vitalita,“ konstatoval Šole a mávl paží. „Poslyš, vzal jsem si dneska vůbec své léky?“

Herzenkopf úslužně přitakal, ale to už pohled roztržitého profesora padl na skříň. „Ejhle, vy nejen malujete, ale také...“

„Ne,“ řekl Holalík, „to je starý pohanský bůžek. Můj talisman,“

„Můžu ho pohladit?“ – Šole nevyčkal svolení a štíhlými prsty Orátora přejel. „Mladý muži, vy moravský barbare,“ ujistil Holalíka, „nechci být falešným prorokem, ale vy to přivedete daleko.“

Holalík se zhluboka předklonil, a nebyla v tom gestu žádná devótnost. „Jestli dovolíte, pane profesore, trocha bílého, ta vás určitě nezabije.“

„Jen aby,“ opáčil Šole, „když si zapomenou vzít své léky, může mě zabít cokoliv, a velmi snadno. Herzenkopfe, napsal já vlastně už svou uměleckou závěť?“

Dioptrický mladík usoudil, že si na nic takového nepamatuje.

„Ale to je tragédie,“ upozornil Šole, „nemám přímých dědiců, a proto píše: svůj archív odkazuji vám, svůj ateliér pak odkazuji tomuto sympatickému barbarovi – ty okurky máte ze Znojma?“

Holalík připustil, že nakládání okurčičky jsou vskutku ze Znojma, a netrvalo to ani pět minut, když Šoleho tělo sebou naposledy zacukalo.

„Zemřel! Tak hergot, zatlačte mu někdo oči!“

Ano, velký stařec, velký mág výtvarného umění vskutku zemřel. Odborný asistent Herzenkopf se vrhl na jeho tělo a sténal: „Mistře, mistře, proč jste nás opustil?!“

A Nad'a Michálková řekla: „Já snad potratím i bez doktora.“

V tom vysočanském ateliéru nebyl telefon a muselo se volat od sousedů. Pro havrany, pro bezpečnost, neboť Šole byl osobnost celostátního významu, jak už to tak chodí.

Zhruba o tři měsíce později byl Jakub Holalík pozván na jednání národního výboru pro Prahu 1. Nechápal sice proč, ale ve své bezelstnosti se rovněž ničeho neobával.

„Tak jsem tu,“ ohlásil se.

Dívka, která ho přijala, byla sekretářským předpolím finančního referátu zmíněného ONV.

„Oč vám jde?“

„Já nevím,“ řekl upřímně moravský umělec. „Dostal jsem od vás lejstro, tak jsem přišel.“

„Co děláte?“

„Já jsem výtvarník.“

„Tak to asi budou daně,“ usoudila sekretářská dívka a vzápětí, když tajně nahlédla do spisu, se divoce rozvihňala. „Ale kdepak, to nejsou daně, vy si k nám jdete převzít dědictví!“

„Dědictví?“ zalapal Holalík po dechu.
 „No ovšem,“ řekla sekretářská dívka, „pan Šole, pan profesor Šole vám odkázal svůj ateliér.“
 „Kde?“
 „Na Újezdě,“ řekla dívka, „dědictví ovšem můžete klidně odmítnout. Na ten Šoleho ateliér tu máme vlastně pořadník. A úplně vepředu jsou dokonce dva národní umělci. Nic ve zlým, pane Holalík, ale to je vlastně ještě lepší, než vyhrát ve sportce.“
 „Chcete tím říct,“ zakoktal Holalík, „že byste se mnou šla na oběd?“
 „V životě mě nikdo tak bohatý ještě na oběd nepozval,“ ujistila ho sekretářská dívka. I nastal čas, kdy Kubík navštívil rodnou Moravu. „No a jak je v Praze?“ ptali se ho. Pochlubil se samozřejmě novým ateliérem, sám profesor Šole si přál...
 „A postel tam už máš?“
 „Nejní to vlhký?“
 „A pořádný duchny taky máš, když už to asi bude namouduši vlhký?“
 A tak se, tak trochu ve snách, nastěhoval Jakub Holalík na Malou Stranu. Herzenkopf zmapoval Mistrovu pozůstalost, odvezl si toho plné tři bedny, včetně posledního pijáku, který Šole použil, a Jakub otevřel okno na terasu.
 Nejen Malá Strana, ale vlastně celá Praha mu ležela u nohou.
 Klouzal očima po věžích a věžičkách kostelů, po pietně restaurovaných střechách, a připadal si jako Alenka v říši divů.
 Tohle všechno že mi vážně patří? Všechna ta krása? Ve skutečnosti se jednalo o pouhé dvě místnosti, i když dosti prostorné, ale ve srovnání s Vysočany šlo o nebe a dudy.
 Kubík Holalík se ostýchavě zabydlel. A protože nastalo zrovna léto, pořídil si na terasu svého ateliéru lehátko. Slunil se na něm většinou nahý, ale když si povšiml, že z protější pavlače ho sleduje celkem pravidelně jedna postarší dáma, začal si oblékat plavky. Okno té postarší dámy bylo lemováno muškáty, nejprve zavířila háčkovaná záclonka, domy tu k sobě měly velmi blízko, a pak se objevil šedivý drdůlek vlasů...
 Teprve v plavkách se Jakub pokusil o sousedskou konverzaci.
 „Dobrý den.“
 Šedivý drdůlek na něho upřeně zíral, usmíval se, avšak neodpověděl.
 Bába je nejspíš hluchá, usoudil Holalík. Příležitostně a po večerech začal navštěvovat přilehlé malostranské hospůdky. S dobrým vínem se tak prakticky nesetkal, vždy musel vzít zavděk pivem. A hanbou bylo, že jeho jemné, vinařsky vycvičené patro teprve po několika týdnech konečně dokázalo od sebe odlišit smíchovskou dvanáctku od Plzně. Ale aby náš moravský chasník rozpoznal popovického Kozla od brodského Rebela, na to už neměl.
 Též prodavačka z Kotvy si zvykla na pivo. Avšak Holalík jí už poněkud odvykal, tedy té dívce.
 Ve Vysočanech byla možná bezvadná, ale na Malé Straně Kubík zpanštěl a začal toužit po jiných dívkách a jiných ženách.
 Pro Orátora obstaral od jednoho ze svých výtvarných kolegů pěkný soklík a umístil ho ve výklenku svého ateliéru; výklenek vznikl prostým vybouráním tří cihel a Orátora v něm ozařovala malá petrolejová lampička, jaké známe ze hřbitovů. Vznikl tak vlastně jakýsi pohanský oltáříček. Holalík se k němu či před ním sice nemodlil, ale navykl si na takový prazvláštní rituál. Vždy po probuzení a nezbytné ranní hygieně přistoupil k

Orátorovi a napodobil gesto nebohého profesora Šoleho. O tom, zda pohanský skřet přináší smůlu či štěstí, bylo definitivně rozhodnuto.

Dívka z Kotvy byla nejen velmi rozumná, ale stejně tak i citlivá, a proto bez sebemenšího náznaku žárlivé scény vyklidila pole. Holalík se tak stal chasníkem opět svobodným a dychtivě rozevřeným světu...

„Bacon!“

„Ronovský!“

„Šizuku Oé!“

„Načeradský!“

I nadále v jeho ateliéru, v tom novém ateliéru, docházelo k tvůrčím diskusím. Problém byl však v tom, že nepořádek, o který se hosté vždy postarali, musel Holalík likvidovat sám. A spal také sám, a to snad bylo ještě horší.

Výtvarné intelektuálky, které procházely jeho skvělým ateliérem, byly bez jediné výjimky vždy zadané. Ne že by se některá z nich občas s Holalíkem nespustila, ale žádný pevný vztah, který by i příkladně pral a umýval nádobí, se nerýsoval.

Nicméně Holalík začal velmi dobře prodávat, a začal tudíž uvažovat o ženě staršího či středního věku, která by převzala péči o domácnost.

Na sňatek neměl ani pomyšlení od onoho rána, kdy se probral z velmi živého snu. Zjevil se mu v něm Orátor a takto k němu promluvil: „Doufám, že nejsi tak naivní, abys skutečně věřil, že pocházím z dob záře nad pohanstvem. Má vnitřní energie je galaktická, proto mohu ovlivňovat lidské osudy, koneckonců dnes snad už jen pitomci věří, že to, co nazýváte inteligencí, je výsadou jen vaší planety. Má energie je ovšem omezená a ty z ní můžeš být, jen pokud mi podřídíš svůj život. Musíš mě milovat, musíš mi věřit, jinak ztratím pro tebe cenu. Kdyby ses například citově upjal na jinou lidskou bytost, je mezi námi konec.“

Tak Orátor promluvil v onom živém snu, a Holalík, ač nebyl příliš pověřivý, učinil rozhodnutí, že nebude raději pokoušet osud. Odtud jeho promiskuitní vztah k ženám a ono až horečné pohroužení do tvorby, do malby, snad patronované galaktickým Mefistem.

Ovšem bylo třeba najít ženu, k níž by mohl být zcela citově chladný, aniž by to té dobré duši vadilo při praní, vaření či smeččení pavučin. Ženu staršího či pozdně středního věku...

Holalík měl hrůzu z inzerátů, ale napadl ho šedivý drdůlek. Jakou vlastně taková babka může mít penzi? To okno plné muškátů ho fascinovalo. Sám byl schopen jen toho, že si do ateliéru zakoupil fikus, který mu po několika týdnech odumřel.

Jednou k večeru ho navštívila Nad'a Michálková. Měla už docela slušné břicho a Holalík jí uvařil čaj. „Tak ses přece jen rozhodla, že si to necháš?“

„Já už neměla na vybranou,“ řekla Nad'a, „tak dlouho jsme se hádali, až jsme prošlihli všechny termíny. Proč sis mě nevzal radši ty?“

„Já?!“

„Na akádě jsem se ti líbila, nebo snad ne?!“

Holalík, se starostlivým pohledem na vypoulený Nadin život, připustil, že ano.

„Von Čenda není špatnej,“ řekl zbaběle. „Potřebuje akorát pevnou ruku a ty...“

„Kašlu na něj,“ řekla Nad'a a strašně se rozbřečela. „Kubíku, proč zrovna já mám mít pořád takovou smůlu? Vždyť já chtěla malovat, a leda na penzi si možná vod toho plínkového a kuchyňského kolotoče vodpočinu.“

„Co ti mám na to říct,“ zahuhlal Holalík a přinesl cukřenku. „Kolik sladíš?“
 Nad’a cukřenku odsunula. „Dej pokoj, preventivně držím dietu, nebo ze mě bude strašně tlustá kráva. Po prvním děcku jsem přibrala pět kilo, po druhém deset, a ta ničemná algebra v tomhle násobkovém duchu pokračuje furt dál.“
 „Ale děti jsou taky radost a...“
 „Tobě se to kecá,“ utřela si Nad’a slzy, „bez závazků, a mladej, úspěšnej...“
 Mezi muškáty se pohnula záclonka, když Jakub Holalík vzal Nad’u na terasu.
 „Není to krása?“
 Praha, olepená létem, nekouřila z komínů a smogem bylo jakžtakž vidět.
 Po terase důstojně kráčel velký pavouk, ale sotva zaregistroval vetřelce, vchoulil se do rohu, kde uprostřed pavučinových sítí se zřejmě cítil nejbezpečněji.
 Nad’a Michálková se naklonila přes terasu. „Vocad’ by se to pěkně skočilo.“
 „V žádném případě,“ zachvěl se Holalík a něžně odvedl Nad’u zpátky do ateliéru. „Na sebevraždu to tu není zařízený.“
 Zmocnila se ho panika, že ta bláznivá Nad’a nakonec přece jen něco vyvede. Naštěstí někdo zazvonil:
 Byl to šedivý drdůlek, ta hluchá, jak se domníval Holalík, bába z protější pavlače.
 „Přejete si?“
 Ukázalo se, že babka není jednak vůbec hluchá a že v takové velmi staromódní kabele přinesla nadýchanou bábovku a v termosce čaj.
 „To je bylinkový čaj, děvenko, ten vám udělá dobře.“
 Babka se představila jako Kateřina Šmídová a Nad’a, navzdory dietě, snědla téměř polovinu bábovky a vypila nejméně tři hrnky bylinkového čaje. Poté, uklidněna a jakoby lehce zhypnotizována, se velmi společensky a velmi přátelsky s Jakubem rozloučila.
 „Ani nevíte, nemůžete tušit, jak jsem vám za vaši návštěvu vděčen,“ rozplýval se Holalík. „Milá paní Šmídová!“
 „Nevím, ale tušit mohu,“ usmál se šedivý drdůlek, „ale říkejte mi Katy.“
 „Proč Katy?“
 „Protože jsem na to zvyklá,“ řekl šedivý drdůlek, „a mám pro vás, pane malíři, návrh. Co kdybych se vám tak trochu starala o tuhle vaši poustevnu?“
 Holalík jen polknul a pak si nalil panáka. „A víte, že jsem si už dávno, totiž ne tak úplně dávno, ale přesně něco takového přál? Vy, paní Šmídová, promiňte, Katy, vy snad umíte číst myšlenky!“
 Šedivý drdůlek se maličko usmál. „Možná, ano, myslím, že ano. A nejen přes pavlač.“
 I začaly se dít věci neuvěřitelné. Napřed se zmiňme ovšem o těch zcela praktických. Katy začala Holalíkovi nejen vařit, ale i prát. Náš moravský chasník chodil neustále jako ze škatulky, ale dala se s ním životní proměna. Ne že by tak zcela zanevřel na výtvarnické večírky, rád se nechal pozvat, ale sám už nezval. Ve svém malostranském ateliéru počal vyžadovat klid a starostlivou péči paní Katy.
 Ti přátelé, kteří ho ctili jen kvůli demižónovým zásobám, rychle odpadli.
 Nu a teď k těm záležitostem rozumem a logikou nepostižitelným. Každé ráno se u snídani, paní Katy ji přinášela krátce před osmou, ustálil vzájemný rituál. Jakub řekl: „To máme ale dnes hezký den.“

A Katy buď souhlasila, nebo nesouhlasila, přičemž se vůbec nejednalo o počasí. Přeloženo do pragmatického jazyka, hezký den, to bylo totéž jako den úspěšný, a ten škaredý byl jeho opakem.

Holalík neměl důvod o předpovědích paní Katy pochybovat, protože se na vlastní kůži přesvědčil. Tak například v den, který Katy označila za špatné počasí, šel na výstavní komisi Díla a žádný z jeho nově vzniklých obrazů nebyl přijat. Když však totéž učinil o dva měsíce později v den, který Katy označila za dobrý, právě ta samá díla byla toutéž komisí bez jakýchkoliv protestů a bezvýhradně přijata.

Paní Katy tak nejen vnesla do Holalíkova života pevný a jistě poněkud starosvětský řád, ale i v roli ekonomického, byť hodně zprostředkovaného poradce začala být nepostradatelná.

Orátor – ten se Holalíkovi přimluvil jen ve snu, ale Katy jako by byla materializací jeho duchovní energie. Ostatně od té doby, co v Holalíkově domácnosti přibyl šedivý drdůlek, už ho Orátor nikdy ve snu neoslovil.

Jakub nepochyboval, že je součástí jisté Trojice, i když tou nejméně podstatnou, protože ovládanou dvojjedností paní Katy a Orátora.

Nu a tak moravskému chasníkovi nezbývalo než kráčet od úspěchu k úspěchu. Je ovšem smutné, že ocitneme-li se v objetí Fortuny, naivně soudíme, že tomu tak musí být jednou provždy.

Ach ne, nemusí.

Štěstěna je milenka vrtkavá a rozhodně ne na celý život. A tak se také stalo, že jednoho dne Katy Šmídová nepřišla.

Ba ani druhý den.

A třetí.

A kdyby jen to. Nezmizel pouze šedivý drdůlek, ale i Orátor. Výklenek byl prázdný, zůstal v něm jen sokl a petrolejová lampička.

Moravský chasník propadl nekonečné a zoufalé panice. Kam ti dva zmizeli a proč? Když petrolej v lampičce došel, ani se ho nepokoušel dolít.

Během měsíce, který uplynul od zmizení Katy a Orátora, začala na Holalíka dopadat rána za ranou.

Nejprve dostal úřední obsílku, že Šoleho ateliér se má stát státem chráněnou kulturní památkou, neboť stát se poučil z ostudy, jakou utřil devastací ateliéru fotografa Josefa Sudka.

Výtvarná komise se k tvorbě, vzniklé na Malé Straně, stavěla rovněž negativně.

Holalík, lehce zoufalý, se obrátil o pomoc na policii – musíte najít za každou cenu Katy Šmídovou!

Uplynul opět další měsíc, a netřeba snad ani zdůrazňovat, že byl neméně katastrofický než ten předchozí, když Holalík obdržel obálku.

Úřední sdělení jej informovalo, že dotyčná Kateřina Šmídová zemřela tehdy a tehdy... I matematický ignorant si mohl snadno spočítat, že k údajnému úmrtí Katy Šmídové mělo dojít zhruba půl roku předtím, než se Jakub Holalík přestěhoval na Újezd.

Malíř úřední lejtstro zmačkal, rozcupoval na kousíčky a papírové vločky mrštil z terasy. Tak tedy, já jsem blázen a Katy byla duch...

Tahle původně dosti šílená teorie vlivem častých návštěv hostinců a následné konzumace alkoholu v Holalíkovi kupodivu zapustila kořínky.

Já a duch. Já a...

Jednou v noci, poblíž Malostranského náměstí, narazil na rozjařenou partu a v ní na dívku, která mu byla povědomá.

„Poslyšte, my se asi známe.“

„Bodejť,“ řekla dívka, „to jsem byla přece já, kdo vám zvěstoval to dědictví. Pozvete mě zase na oběd?“

Holalík se dívky z finančního odboru ONV držel jako klíště, a tak se mu také podařilo ji pozvat, či spíše přemluvit ke snídani.

V ateliéru bylo ještě ranní listopadové šero, a v něm sekretářská dívka, pravda, v posteli, vyslechla ze svého hlediska poněkud nesouvislý monolog.

Avšak přislíbila pomoc.

Na druhý den se dostavila po úředních hodinách, krátce po čtvrté, s vlastním zubním kartáčkem, noční košilkou a se zprávou: Dotyčná Katy Šmídová vskutku kdysi řádně zemřela, ale v inkriminované době, uváděné Holalíkem, pravděpodobně v jejím bytě se nalézala sestra Patricie Šmídová, kanadská státní občanka, emigrantka z osmačtyřicátého, která přijela na její pohřeb a kvůli vyřízení rodinné pozůstalosti.

Holalíkovi spadla půlka balvanu ze srdce, no vída, žádná duchařina se nekoná.

„A je možný zjistit, kde se ta Paty Šmídová, co se vydávala nevím proč za Katy, momentálně nalézá?“

„Teda,“ řekla sekretářská dívka z finančního odboru ONV. „to by mě ani ve snu nenapadlo, že jedeš taky po starých babách... Ale vono ti jde asi spíš vo prachy, ne?“

Holalík připustil, že se sekretářská dívka nemýlí.

A uplynul téměř další celý měsíc, než sekretářská dívka oznámila: „Tak ta tvoje bába je už zase zpátky v Kanadě.“

„Potřebuju adresu!“ zvolal zoufale Jakub, „potřebuju se s ní setkat!“

„Chachá,“ řekla sekretářská dívka.

Holalík zkusil všechno možné, ba i pomodlit se k svatému Tadeáškoví, ale jak se zdálo, nic nezabíralo.

Moravský chasník hubl, a nejenže ubíral na váze, ale i na duchu. Nechal se obrůst vousem, vzal na sebe podobu proroka a pomalu začal zakládat na své pověsti malostranské figurky.

Se sekretářskou dívkou žádné problémy nebyly, ta se zapudila sama, když pochopila, že Holalík se ani zdaleka nejeví miláčkem štěstěny, ba spíše naopak.

Nu a jednoho prosincového rána, tedy vlastně spíš k poledni, našel Holalík ve své schránce otevřenou listovní zásilku, která mu oznamovala, že manželé Michálkovi by ho rádi přivítali u příležitosti narození své čtvrté dcery Petry.

Dostavil se nejen Holalík, ale také člověk, který si Kubíka zpytavě prohlížel.

„My se už odněkud známe...“

„Poslyšte, nejste vy inženýr Huber...?“

„Vidíte, a vy s těmi vousy...“

Bylo to kouzelné setkání dvou starých přátel, a o Boženě Němcové při něm nepadlo ani slovo.

„Co momentálně děláš?“

Ukázalo se, že inženýr Huber je momentálně technickým vedoucím našeho hokejového reprezentačního výběru, který co nevidět odjíždí na Calgary cup do Kanady.

„Potřeboval bych tam něco zjistit,“ zamumlal Holalík. „Totiž, jde o to...“

Huber ho nenechal domluvit. „Co já ti budu něco zjišťovat, zjistíš si to sám. Pojedeš s námi, jelikož máme jedno vokýnkové místo pro psychologa výpravy, a ty seš přece umělec, ne?“

Holalík v radostné euforii souhlasil a bylo mu vyslechnout historku, proč se dosavadní psycholog výběru na Kanadský pohár zbláznil.

Když se ráno probudil, samozřejmě že všechno pustil z hlavy, včetně těch nejlepších opileckých nápadů včerejšího večera.

Ovšem již nazítří mu pošta doručila obsáhlý dotazník s hlavičkou ČSTV.

Holalík ho ledabyly vyplnil, leč v půli února mu přišlo vyrozumění, že je na Calgary cup dodatečně schválen. A dopis ho žádal, aby si vyřídil i další nezbytné formality.

Holalík uposlechl, v březnu odcestoval do Kanady a zatím se ještě nevrátil. Nejvíc to odnesl inženýr Huber, okamžitě po zájezdu odvolaný z realizačního týmu našeho hokejového mužstva.

Je mi ho srdečně líto, ale vlastně já jediný bych mohl vnést světlo do případu té nepochopitelné emigrace Jakuba Holalíka. Jenže – kdo by mi uvěřil?

A hlavně – podařilo se Kubíkovi nalézt tu Paty, vydávající se za Katy? A Orátora?

JANA

MORAVCOVÁ

Bermudský

šestiúhelník

Tento příběh se stal mému příteli – redaktorovi, který se proslavil svými zajímavými komentáři ke kosmickým letům a pronikání do vesmíru. V jeho úvahách byla vždy preciznost a chladná logika. Nikdy nestavěl na senzaci – a třebaže v tomto oboru snadno mohl –, nikdy zbytečně nepodléhal fantazii. Byl uznáván vědci, kolegy novináři i čtenáři. A to je co říci! Ostatně – domnívám se, že právě proto se muselo vše přihodit právě jemu. Jeho jméno a název redakce, ve které pracuje, neprozradím. Pro zjednodušení mu po celou dobu vyprávění můžeme říkat prostě: můj přítel.

Můj přítel má rozvětvené příbuzenstvo. Nejrozvětvenější část žije na Vysočině a v širokém okolí se chlubí tím, jaký slavný redaktor vyrostl z jejich krve. O mém příteli jednou jeden kritik napsal, že je to člověk moudrý, že exaktnost, logika, preciznost a já nevím co ještě si v jeho komentářích podávají ruce. U příbuzenstva to nemohlo zůstat bez odezvy. Přítelův bratranec Lukáš si tehdy vypůjčil slovník cizích slov, aby se dobral plného smyslu všech těch výrazů, a pak mému příteli přišlo pozvání na dovolenou.

A příběh může začít.

„Doufám, že chápete, proč vás sem pozvali?“ zeptal se mého přítele při večerní návštěvě místní učitel. Ačkoliv – u této věty jsou zapotřebí dvě vysvětlení: Návštěvu si učitel vynutil sám – prostě tím, že večer zatůkal na okno a nesmlouvavě prohlásil, že má něco na srdci – a konečně označení místní učitel je poněkud nepřesné. Tento muž učil na gymnáziu v okresním městě. Na toto místo se dostal po delším dálkovém studiu přibližně ve stejnou dobu, kdy začala do gymnázia dojíždět jedna z dalších přítelových příbuzných – Lucinka, Lukášova dcera. Učiteli se ve vsi nepřestalo říkat učitel, třebaže povýšil na středoškolského profesora, a on se pro to ani nezlobil. Lucinka o něm prohlašovala, že je spravedlivý – a on zas o ní, že je vysloveně studijní typ a že tu svou vytouženou geologii jednou určitě vystuduje. Že z ní prostě bude vědec – geolog, takhle že on to vidí.

Když se teď učitel mého přítele zeptal, proč si myslí, že byl pozván, přítel moudře s odpovědí nepospíchal, protože očekával, že odpověď mu dá právě učitel.

„Chtějí vás zneužít,“ řekl učitel a lítostivě si mého přítele prohlídl. „Ještě vám nepřinesli ukázat dědečkovu krabici? Ne? No tak ji přinesou.“

Můj přítel se snažil odhadnout, do jaké míry se setkává s bláznovstvím už v tomto okamžiku a do jaké míry vše přijde později, až s onou slibovanou dědečkovou krabicí.

„Jenže oni zapomněli, že vy jste člověk exaktního myšlení! Je zbytečné, abych vám cokoli vysvětloval. Vy přece propagujete vědu, a ne nějaké bláboly!“ sdělil učitel mému příteli, a když nebyl vyzván k tomu, aby své myšlenky rozvinul, poněkud zaraženě odešel.

A pak se dostavil Lukáš, doprovázený rozpačitou dcerou Lucinkou. Ta se zřejmě ještě nerozhodla, jak se má na svého příbuzného tvářit, a tak postávala za otcovými zády a urputně si prohlížela špičky vlastních bot.

Ti dva přišli mému příteli cosi ukázat.

Nález, o který šlo, prý v rodině zapůsobil jako bomba. Odjakživa se totiž tvrdilo, že dědeček si svou krabici odvezl s sebou a že pravděpodobně skončila někde na dně oceánu. Ostatně – jakápak krabice? Byl to spíš malý trezůrek obestřený tajemstvím. Dědeček si do něj ukládal všechno cenné, co měl. Doklady, mapy a taky peníze. A vždycky když přišel čas – a bylo třeba vydat se lokálkou na rychlík a z rychlíku na loď, dědeček sbalil svou „krabici“, zamotal ji prostě do utěrky, nacpal do námořnického

vaku – a šel. Nikdy ji nenechával doma. A najednou je ta krabice tady! Snad dobrých padesát let po dědečkově smrti.

Když dědeček naposledy odcházel z domu, byl to pořád ještě mladý chlap a na své dědečkovství v pravém slova smyslu by si musel pár let počkat. Zatím byl jen šťastným otcem dvou kluků a jedné dcery – a vnuk Lukáš nebyl ještě ani v dohledných plánech rodiny.

To, že tady ve vsi je nějaký námořník, bylo okolím bráno občas s humorem, občas skoro s pohoršením. Prosím vás, tady – na Vysočině? Tady, kde se každá rodina rvla s políčkem plným kamení, které neúnavně vystupovalo odkudsi z podzemí na povrch? A najednou je tu někdo, kdo si jednou za čas sbalí svých pět švestek a málem celý rok o něm nikdo, ani rodina, neslyší. Jen tu a tam dojde barevná pohlednice.

„Manko, ty ses divně vdala!“ slýchávala babička, když ještě nebyla babičkou a kdekdo jí vypočítával, jak mohla daleko normálněji žít s někým, kdo se takhle hloupě nepotlouká po světě.

Dědeček se tedy potloukal.

Nic by na tom zas tak strašného nebylo – z vedlejší vsi například dva chlapi jezdili každou zimu s cirkusem. Strašné bylo až to, když se dědeček prostě jednou nevrátil, tak jak měl. Nakonec přišla jen úřední zpráva a v ní se říkalo něco o námořní katastrofě u Bermud. Teprve daleko později se v novinách začalo psát o záhadách bermudského trojúhelníku. Podivná mizení lodí i letadel oprádala smrt blízkého člověka tajemstvím, které překračovalo rámec rodiny, vesnice, ba i celého okolí. Maličká vesnice na Vysočině měla svého novodobého, a přitom světově proslulého běsa: bermudský trojúhelník. Místo, kde mizí nejen „různé“ či „nějaké“ lodi, ale kde zmizela i konkrétní loď s člověkem, kterého všichni znali.

A nikdo z rodiny tehdy nepochyboval o tom, že zmizel-li dědeček, zmizel s ním v hlubinách záhadného bermudského trojúhelníku i jeho největší poklad, do kterého nikdo nikdy nesměl nahlédnout – totiž právě ona kovová „krabice“.

Jenže najednou byla krabice na světě. A objevil ji právě Lukáš, vnuk, který dědečka nikdy vlastně nezažil, jen o něm znal pár vyprávěnek. Lukáš, který ani pořádně nepamatoval každoroční plahočení po políčkách rodících kamení.

A kamení se teď znovu mělo stát osudem studentky Lucinky, která ihned po příchodu do prvního ročníku gymnázia prohlásila, že „bude geoložkou“.

Tak se stalo, že pod vlivem své dcery Lukáš začal hledět na kamení v poli jinýma očima. A aby dceři udělal radost, občas nějaký ten zajímavý kámen přinesl domů.

Jednou si tak v oraništi všiml něčeho podivného. Vypadalo to jako trochu neobvyklá hrouda – spíš kvádr rezaté ornice. Lukáš se podíval blíž – a viděl, že to je nějaká bedýnka, nebo snad kovová skříňka olepená hlinou. Teprve když se svým nálezem docházel domů, dostal strach, že by to taky mohla být výbušina, ale to už ho z obav vyvedl užaslý výkřik jeho staré matky:

„To je přece krabice!“

Nebylo pochyb, jakou krabici má na mysli.

Nejdřív si všichni řekli, že stará paní už má na všelijaké omyly právo, ale když povrch krabice očistili, mohli i oni na vlastní oči rozeznat zbytky rozpadajícího se tepaného ornamentu a iniciály dědečkova jména.

Víko a dno krabice se zdály natolik prorostlé rzí, že se nikomu nechtělo násilím krabici otevřít.

Hned byli povoláni i dva staří bratři Lukášovy matky.

I oni shodně prohlásili, že to je krabice jejich otce – námořníka. Jenže on si tuhle krabici odvezl s sebou na moře! A v tom případě s ním měla utonout někde v oblasti bermudského trojúhelníku!

Ukázalo se, že konkrétní užitek z dědečkovy krabice nebude žádný. Jestliže si někdo zpočátku myslel, že v ní najde něco jako poklad, byl krutě zklamán. Když se podařilo odtrhnout zrezatělé víko, objevila rodina jen pokroucené zbytky rozpadajících se papírů. Vypadalo to, jako by krabice ležela celou věčnost někde ve vlhku, a teď – po částečném proschnutí – už vlastně nebylo co zachraňovat.

Záhadou pouze zůstávalo, proč dědeček kdysi krabici zakopal na poli u lesa a neodvezl si ji jako vždy s sebou na loď.

Když rodina ukázala zbytky dědečkovy krabice mému příteli, neudělalo to na něj příliš velký dojem. Zajímavější bylo to, že tohle vyprávění zjevně rozčilovalo místního učitele.

„Co vám na tom vadí?“ zeptal se ho můj přítel, když učitel znovu zatřákal na okno. A teprve teď si ho vlastně důkladně prohlédl – i když, upřímně řečeno, nic moc tu k prohlížení nebylo: Učitel byl úhledný muž neurčitého věku s nevýraznou tváří a hladkými vlasy neurčité světlé barvy. Jedině zajímavé a poněkud směšné na něm bylo to, že na přitele působil dojmem nového, dosud nenačatého sešitu. Rovná plátěná košile přes kalhoty stejně světlé cihlové barvy svým bočním zapínáním navozovala pocit, že učitel co nevidět začne listovat sám v sobě. Nejdřív z boku rozevře košili, pak kůži a potom se možná tam uvnitř objeví čisté, nepopsané listy papíru. Přítel se sám u sebe takové představě podívil – a aby nějak zaplašil neobvyklý pocit, zeptal se:

„Kolik je vám let?“ Otázka mu samotnému přišla tak trapná, že s úlevou přijal učitelovu reakci.

„Proč?“ vykoktal totiž překvapený učitel a vzápětí vychrlil: „Na tom vyprávění o krabici mi vadí všechno! Jsem racionální člověk... jako vy. Věřím ve vědu a nesnáším diletanty! Ta jejich studentka má talent a oni jí pletou hlavu.“

„Lže,“ řekl potom mému příteli bratranec Lukáš. „To on jí plete hlavu! Abys tomu správně rozuměl: plete jí hlavu tou svou vědou. On tu vědu bere snad jako nějaké náboženství nebo co... Jenže my ho k ničemu nepustíme. Byl to *náš* dědeček.“

Když můj přítel tohle vyslechl, nebyl z toho moc moudrý a taky se asi podle toho tvářil. Proto Lukáš dodal:

„Je ti, doufám, jasné, že tu krabici tam nikdo nikdy nezakopal.“

„Jak to? A jak se tam tedy vzala?“

„Ze zdola,“ odpověděl s přesvědčením Lukáš a šel si po svých. Asi v tu chvíli správně usoudil, že mému příteli musí popřát čas ke vzpamatování.

„Řekněte jim, ať s tím přestanou,“ zaútočil pak na mého přítele učitel. „Ještě se jim nakonec povede někoho pobláznit natolik, že si tady ve vsi nebudeme vědět rady! Ten váš Lukáš se to pořád pokouší nějak objasnit, ale každé malé dítě pozná, že jen mechanicky opakuje to, co někde vyčetl, a vůbec tomu sám nerozumí... Já diletanty nesnáším!“

„Tu krabici tam dědeček nezakopal,“ prohodil při večeři Lukáš tak, aby to přítel slyšel.

„Nemusel,“ souhlasil přítel. „Je tu celá řada jiných možností.“

„Například?“ nastražil se Lukáš.
„Dědeček krabici někomu před svým odjezdem svěřil a ten dotyčný krabici zakopal sám. Dědečkovi někdo krabici ukradl, vybral z toho, co potřeboval, pak nevěděl, jak se krabice zbavit – tedy ji zakopal do země. Dědeček vůbec nikam neodjel...“
„Ale to jsou pitominy,“ řekl neuctivě Lukáš a šel spát.

Druhého dne Lukáš položil na lavičku vedle odpočívajícího přítele kousek nějakého kovu. Přítel si nejdřív myslel, že to je kus staré radlice, ale Lukáš podotkl:

„Jasně zbytek kotvy.“
„Jasně?“ podivil se přítel, kterému zřejmě chyběl nějaký důkaz.
Lukáš pokrčil rameny, onen neurčitý předmět z lavice sebral a odnesl ho pryč.
Odpoledne zavolal přítele k seníku. U dřevěné stěny tam stál jakýsi zbytek kovového plátu. Lukáš mlčky podal příteli ocelový kartáč a pokynul směrem k plátu. Přítel přejel kartáčem po kovu vedle místa, které už bylo trochu očištěno. Zdálo se, že tam něco plasticky vystupuje.
„Nějaká písmena,“ přiznal váhavě přítel a opatrně na kartáč přitlačil. Rez odpadávala v celých plátech a odnášela s sebou i výstupky kovu. „Mohla to být nějaká písmena,“ řekl tedy rychle přítel a Lukáš podotkl:

„Byla to písmena!“
Přítel chvíli váhal, zda má svému příbuznému vysvětlovat něco o tom, že podobná tvrzení jsou neopodstatněná a ošidná, ale pak uvážil, že by to v téhle situaci bylo jednání pošetilé, a chtěl se po dobrém vzdát. V tu chvíli mu však Lukáš zastoupil cestu a přítel se lekl. To, co bylo v Lukášově ruce, byla zcela jasně a nepochybně pistole. Totiž jakási dávná bambitka. Jediné, co přítele uklidnilo, bylo to, že Lukáš bambitku nikterak hrozivě nezvedal, ale že ji nechával poklidně ležet v jakémsi lůžku z voskovaného plátna – nebo spíš v něčem, co dříve mohlo být voskovaným plátnem.

„A co je tohle?“ zeptal se výsměšně Lukáš. „Je tohle pistole?“
„Je,“ přiznal opatrně přítel.
„A co je tady?“ nepřestával Lukáš a prstem ukazoval na rukojeť.
Přítel se pořádně podíval – a musel konstatovat, že tam je filigránsky vyvedená kotva.
„A co je z druhé strany?“ zeptal se zase Lukáš a opatrně v dlani pistoli obrátil.
„Monogram. Nebo nějaká zkratka,“ řekl přítel. „J.W. – To může mít moc významů...“

„Například to může znamenat, že to patřilo nějakému námořníkovi J. W.“
„Například,“ souhlasil přítel a hned dodal: „Ovšem taky to může být značka výrobce nebo monogram toho, komu měl být předmět věnován...“

„Moment,“ přerušil ho Lukáš. „Není ti na tom něco nápadné? Všechny ty věci jsou z toho pole u lesa. Ne že bych je našel všechny pohromadě a naráz... Jenže všechny mají něco společného s mořem. Nebo prostě s loděmi, s námořníky...“

„Tak s tímhle na mě nechod,“ mávl rukou přítel. „Uvažuj, Lukáši, víš? Nejbližší přístav je odtud... no – hezky daleko, co? Proč by si někdo z námořníků jezdil něco zakopávat zrovna sem?“

„To já přece netvrdím,“ pronesl vítězně Lukáš. „Nezapomeň, že dědeček zahynul v bermudském trojúhelníku. Ty možná se svým smyslem pro exaktnost žádné mizení lodí v bermudském trojúhelníku neuznáváš. Jenže dědeček tam i s celou posádkou a s celou lodí zmizel. Na to máme dokonce úřední doklad!“

„Dědeček byl na lodi, která se na širém moři potopila,“ namítl přítel, ale Lukáš ho přerušil:

„V bermudském trojúhelníku se potopila! Zmizela. Zmi-ze-la! A teď, po tolika letech, objevila se tady – na poli – dědečkova krabice. Není ti to divné?“

„Není,“ nedal se přítel. „Ty dvě věci spolu prostě nesouvisejí. Dědečkova potopená loď a krabice na poli jsou dvě různé věci! Jedno je tam – a druhé tady. Každé má svou vlastní historii.“

„A když tak všechno umíš vysvětlit – pročpak tady na Vysočině pořád tak lezou kameny ze země?“

„Nějaké vysvětlení to má. Třeba ti to vysvětlí tvá dcera.“

„Dobře. Tak se dohodneme na tom, že tady prostě zem něco pořád vystrkuje nahoru. Je to tak?“

„Snad.“

„A v bermudském trojúhelníku se pořád něco ztrácí směrem dolů. To jest – je to někde vsáváno.“

„To je ovšem jen jedna z teorií!“

„A není ti divné, že se tady objevují kromě kamenů i tyhlety věci?“

Přítel si váhavě prohlídl Lukáše, pistoli, kovový plát s rezatými odštěpkami a upřímně si povzdychl:

„Je mi to divné. Nejspíš to tam někdo strká. Přece mi nechceš tvrdit, že to, co v bermudském trojúhelníku zmizí, putuje nějakou podzemní cestou sem na Vysočinu a tady se toho země zbaví. A co ti lidé, kteří tam zahynou? Kam ti se ztrácejí?“ zeptal se vítězoslavně přítel.

„Kdepak je tvoje exaktnost?“ odsekl jízlivě Lukáš. „Jak to víš, že zahynou?“

„No dovol!“ užasl přítel.

„Ty dovol,“ ohradil se rozhořčeně Lukáš. „Já se chci dobrat pravdivé odpovědi.“

„Na jakou otázku?“ vyjel na něho přítel. „Na otázku, jestli ti přiskočilo? Co sis to ušmýsl? Chceš tady z toho udělat nějaké novodobé scifistické poutní místo nebo co? To už ti tady chybí jenom vymezit taky nějaký trojúhelník, a ono už se pár bláznů najde! Budou v něm rýt jako krtci a zaručeně něco objeví. Třeba hodinky nějakého admirála, když to bude nutné, že? A není to přímo senzační? Tam trojúhelník, tady taky – takže to máme dohromady bermudský šestiúhelník, ne?“

„Já jsem si ale fakt myslel, že máš smysl pro přesnost.“

„Jak to s tím souvisí, prosím tě?“ zasmál se přítel.

„Já jsem si myslel, že chceš na všechno znát přesnou odpověď.“

„Na ten tvůj bermudský šestiúhelník ji znám poměrně dost přesně,“ zakroutil pohoršeně hlavou přítel a protáhl se kolem uraženého Lukáše.

„Ty mi nepomůžeš?“ uslyšel ještě za sebou, ale už na to nic neřikal. Cítil jen nesmírnou touhu být z tohohle nesmyslu pryč.

Dál už se nedělo nic.

Tedy vlastně – dělo se to, že ještě jednou přišel na návštěvu učitel.

„Snad na vás dají,“ řekl s úlevou, když si poslechl, jak se můj přítel s Lukášem nepohodl. „Ostatně teď, když odjíždíte, můžete je snad i částečně pochopit,“ dodal s jakýmsi kantorským nadhledem. „Neumějí rozeznat, co je možné a co je směšné. Víte – to je ten rozdíl! Vy jste člověk, který vlastně žije budoucností – to každý z těch vašich

článků pochopí... Já jsem taky z vašeho těsta. Věřím tomu, že věda může dát odpověď na každou otázku. A věda – ta taky vlastně žije budoucností. Ale tihle vaši příbuzní? Lukáše to všechno chytlo ve chvíli, kdy se začal motat kolem nějakých kronik. Víte, on dělá údržbáře. Taky dojíždí do města jako já. A náhodou se nějak s tím svým řemeslem dostal do okresního archivu. Od té doby má zřejmě pocit, že pronikl do tajů historie nebo co. To jsou ti nadšení – ale někdy dost naivní diletanti! Nemám je rád. Lukáš teď žije a dýchá minulostí. A navíc si myslí, že něco objevil. Třeba za to ani nemůže, třeba je to příznak nějaké duševní choroby – člověk začne věřit shodě náhod...”

„Ale proč k tomu potřebuje mě?“

„Mozek potřebuje. Váš mozek se smyslem pro věci budoucnosti. To Lukáš sám nemá.“

„Budoucnosti? To jako myslíte – že když se něco ztratilo před padesáti lety a teď se to vynořilo.... že se něco může ztrácet teď a vynořovat třeba bůhvídkdy? Tak jste to myslel?“

„Já ne, ale on nejspíš ano. Je to taková naivní romantika. Kdyby se ovšem něco takového připustilo, pak to třeba můžeme vykládat i tak, že pod povrchem země se může přesouvat něco, o čem nemáme ani ponětí, ne?“

„Ale to víte, že se občas něco přesouvá,“ poznamenal smířlivě přítel.

„Jo. Jenomže jinak, než jak to myslí ti vaši příbuzní! Připusťte si na chvíli, že mají pravdu! Připusťte si, že zeměkoule někde něco vsákne, vsaje, prostě pozře – a po čase to někde nechá zase vystoupit na povrch! Něco jako věčný koloběh svědectví? Pěkná hloupost! Dneska udělám základy baráku – a za sto let se ty základy vyklubou třeba v Africe? Takový výklad přece věda nemůže připustit!“

Přítel chvíli uvažoval, a teprve když mu mlčení připadalo trapné a učitelovy oči příliš jedovaté, pronesl:

„Věda ale tady není od toho, aby něco připouštěla. Věda je...“ nadechl se, „proces racionálního poznávání přírody...“

„Aha! Racionálního!“ přerušil ho učitel. „Ale tohle není racionální!“

Přítel neodpovídal.

Nějak se v tu chvíli nedokázal v učitelově chování orientovat.

A tu si znovu uvědomil, že ten člověk před ním připomíná zavřený, dosud nepoužitý sešit. Stačilo jen sáhnout a zalistovat. A budou tam zřejmě prázdné listy... To už je podruhé, napadlo ho, kdy mám takovouhle hloupou představu. Asi mi tady tu fantazii opravdu nějak uvedli do pohybu – takovéhle nápady jsem dřív neměl.

Pak se přece jen zeptal:

„Vy si myslíte, že je to všechno podvod? Třeba tam ty věci opravdu nacházejí – a to může mít moc důvodů!“

„Například? – že jim to tam někdo podstrkuje?“

„Například.“

„A kdyby ne?“

„Poslouchejte – co vy byste chtěl radši? Aby podváděli, nebo aby jim to tam někdo podstrkoval?“ zeptal se přítel.

„Já nechci nic jiného, než aby pochopili, že je to proti lidskému rozumu. Já mám totiž silné podezření, že se na tom podílí ta mladá holka – ta Lucinka. Víte, čeho jsou studenti schopni, jen aby se nějak předvedli? A to chce být geoložka! Vědátorka! Fuj!“

odplivl si tak upřímně, až se můj přítel vyděsil. Bylo patrné, že se učitel dotkl nějaké vlastní ošklivé představy.

„Kdyby jen trochu ti vaši příbuzní uvažovali, musí jim dojít, že tohle jejich studentce na pověsti nepřidá. Vždyť by ji snad nikdo ani nemohl doporučit k dalšímu studiu,“ řekl překvapivě smutně učitel. „Vám se to možná zdá zanedbatelné, ale z hlediska pedagogického je takovýhle hloupý žert strašný hřích na studentské duši!“

Svá zavazadla si pak můj přítel sbalil poměrně rychle. Pro vlastní klid a pořádek se ještě chtěl Lukáše zeptat na to, jakou roli tady vlastně měl sehrát. Co od něho očekávali?

K odjezdu autobusu chyběla už jen půlhodina a můj přítel nechtěl riskovat cestu až k lesu. Tušil, že tam někde Lukáš asi bude.

Nemusel ale jít tak daleko. Lukáš seděl v příkopu za vsí – a jak se zdálo, čekal, až bude úplná tma. Můj přítel se musel usmát, když uviděl u Lukášových nohou mohutný zrezivělý řetěz. Jaká bláznivá hra tady pokračovala v nepochopitelné řevnivosti mezi vědymilovným učitelem a romantickým – či jakým – Lukášem? Teď Lukáš čeká, až se setmí, řetěz dopraví na pole a ráno tam jen tak jako náhodou zavede učitele... Jako malé děti, napadlo přítele a bodře poznamenal:

„Řetěz od kotvy, co?“

„Nejspíš,“ odpověděl Lukáš. „A proč jsem u toho měl být já?“

„Ále,“ mávl rukou Lukáš. „Tak jsem si myslel, že když máš tu pověst...“

Uplynulo pár let.

Můj přítel dostal svatební oznámení. Slečna Lucinka změnila příjmení. Ne, pointa není v tom, že si vzala svého někdejšího vědymilovného učitele. Nevzala. Ostatně – on o ni ani neměl zájem a ona taky ne. A geoložkou se Lucinka nestala, dokonce ani o studium v tomto oboru po skončení gymnázia neusilovala. I když jí nic nestálo v cestě.

„Kamení ji přestalo bavit?“ zeptal se můj přítel Lukáše, který mu vlastnoručně přivezl pozvání na svatbu. „A nebo tenkrát na ni měly neblahý vliv ty historky s bermudským šestiúhelníkem?“ pokusil se zažertovat.

„Neměl ses dávat s učitelem dohromady,“ řekl na to Lukáš.

„Byl takový zvláštní..., přímo fanatik vědy – a to ti šlo zkrátka na nervy,“ usmál se můj přítel.

„Já nevím, jestli to byl fanatik vědy. U něho věda byla víra. Hlavně mu vadilo, že to všechno podle jeho soudu bylo proti lidskému rozumu – vzpomínáš si? Lidský rozum si ale někdy musí na vědu zvykat, ne?“ řekl Lukáš a přítel si po letech vzpomněl na učitelovo tvrzení, že Lukáš to má jen odněkud vyčtené a mechanicky všechno opakuje. Kdo ale ne? Kdo neopakuje vyčtené? napadlo teď přítele.

„Už vám tam nic nevytlézá ze země? Tedy – kromě kamení?“

„Ne,“ odpověděl vážně Lukáš. „Už je to všechno dávno pryč. Jako když odezní salva. Všechno se možná posunulo někam jinam –“

„Počkej přece!“ rozesmál se můj přítel. „Ty opravdu věříš na to, že někde pod povrchem země běžela vlna jako po moři a ta u vás něco vyvrhla? Neblázni! Kdybych tě neviděl na vlastní oči, jak tam táhneš ten zrezivělý řetěz, tak bych ti snad dokonce teď i věřil!“

Lukáš chvíli uvažoval a pak řekl:

„To tě nikdy nenapadlo, že jsem ten řetěz nenesl tam, ale že jsem ho naopak nesl odtamtud? Protože už jsem nechtěl, aby tam někdo něco našel?“

„Ale jdi!“ hlesl udivený přítel, který si v tu chvíli celou příhodu v duchu vybavil.

„Mysli si, že to bylo jako rovnice,“ zasmál se ironicky Lukáš. „Jako příklad pro ty, co mají rádi přesnost. Nalezený řetěz – rovná se podpora toho, co jsem tvrdil o minulosti a o bermudském trojúhelníku. Nenalezený řetěz – rovná se podpora toho, co se týkalo budoucnosti a Lucinky. Bylo to koneckonců tak ztřeštěné, že ten tvrdohlavý fanatik rozumu na gymnáziu by to ani nám, ani Lucince nemohl prominout.“

„Tím méně ji věst k dalšímu studiu, co?“

„Tím méně,“ přisvědčil Lukáš.

„Jenže Lucinka tu geologii studovat nešla! Přestala tomu všemu, co se vyklube ze země, asi důvěřovat, ne?“

„Zkrát to,“ řekl suše Lukáš. „Přestala důvěřovat.“

„Vědě?“

„Kdo mluví o vědě?“ namítl unaveně Lukáš.

Odcházel.

„A ten řetěz? Odkud kam jsi ho doopravdy nesl?“ vyhrkl můj přítel, jako by se teprve teď probudil.

„Víš, co je zvláštní?“ usmál se Lukáš. „Že vy, co si tak zakládáte na exaktnosti, málokdy věříte tomu, že vám někdo něco řekne přesně tak, jak to bylo.“

„Tak proč jsi za tím tenkrát doopravdy nešel?“ zeptal se už trochu dotčeně přítel.

„Třeba by se nějaké vysvětlení koneckonců našlo... Když to tedy opravdu bylo, jak jsi říkal! Mohl tam být třeba tektonický zlom..., samozřejmě že hned nemuselo jít o nějaký bermudský šestiúhelník... Vždyť to možná opravdu mohly být nějaké důležité nálezy... Proč jsi to nikde neohlásil? Myslím – řádně neohlásil?“ zvyšoval rozzlobeně hlas. „Když se to tak vezme kolem dokola, tys to vlastně vzdal – a možná i před svou vlastní dcerou prohrál, protože ses bál něco prosazovat proti vůli jejího profesora!“ Ve svém hněvu teď přítel takřka triumfoval. Alespoň měl ten pocit. „Tak jak to bylo doopravdy s tím řetězem?“ zeptal se ještě bodře, aby dokázal dobrou vůli. „Odkud kam jsi ho nesl?“

Lukáš se na něj chvíli díval a pak beze slova odešel.

Přítelovo vzrušení pomalu opadalo.

Vracelo se chladné uvažování s tisíci možnými zdůvodněními. Jenže někde něco jakoby nevycházelo.

Můj přítel byl zmaten.

Na stole před ním ležela kniha. Jeho vlastní, čerstvě vydaná kniha o výhledech kosmických letů, o budoucnosti tak nesmírně vesmírné, až se z pouhého pohledu na obálku knihy mohla zatočit hlava. Dokonce už vyšla první recenze na tuto knihu. Byla v ní opět oceněna autorova preciznost a logika. Můj přítel si ale najednou vzpomněl na onoho učitele – vlastně profesora, který byl tolik přesvědčen o tom, že pro vědu udělá nejvíc tím, když dokáže směšnost počínání Lukáše a jeho rodiny. Když ochrání před hloupými nápady budoucí vědeckou duši geoložky Lucinky. O jakou budoucnost se tehdy vlastně svedl boj? Z hlediska Lukáše – opravdu jen o budoucnost dcery, která mohla upadnout do nepřízně svého profesora, a ten přece mohl všelicos v jejím životě ovlivnit? Nebo šlo skutečně jen o úzký a poněkud posměšný pohled na budoucnost v tom smyslu, že i teď se mohou některé věci ztrácet a objevovat se nenadále někde jinde a jindy – jak se nad tím alespoň tehdy s učitelem usmívali?

Můj exaktnostimilovný přítel se díval na obálku své knihy. Byla na ní hvězdná obloha a on dokázal všechny ty shluky těles pojmenovat a podat o nich informace. Jenže najednou jako by tomu tak nebylo. Uvědomil si, že podobný pocit už zažil. Tenkrát, když se sám sobě podivil, že ho napadá to zvláštní přirovnání: učitel jako nepopsaný sešit, kterým se vzápětí může listovat.

Ted' před sebou viděl obrázek světů, kterým nerozuměl. A v každém z těch světů možná právě ted' probíhala nějaká pošetilost. Možná jen zdánlivá. Možná taková, z které vyběhne tykadélko do budoucnosti, aby jí podalo informaci o své existenci. A někdo se možná té pošetilosti nezalekne a tykadélko zpevní na mostní konstrukci. Jenže můj přítel v té chvíli viděl sám sebe, jak v logické shodě s učitelem, který si myslí, že hájí vědu, veškerá pošetilá tykadélka exaktně utíná. Obálka knihy byla poseta bermudskými šestiúhelníky.

FRANTIŠEK

HOUDEK

Poslední přání

V noci zemřela paní Králíčková.

Sousedka od stolu, domnívající se, že zaspala, ji šla vzbudit k snídani. Nalezla ji v typické poloze: pololežící na posteli, hlavu v přílbě bezvládně spočívající na vysoko nastlaných polštářích.

V Domech klidného stárí se na smrt nahlíží jinak než v prostředí aktivního života. Na to, aby byla považována za tragédii, není v těchto místech dosti výjimečná. Pokud se na některých tvářích přece jen objevily známky pohnutí, pak nejspíše proto, že zesnulá byla nejstarší obyvatelkou patra, možná dokonce celého Domu.

Už během samotné snídáně však se všeobecná pozornost začala přesouvat na hádavého důchodce Pařízka, nejvážnějšího kandidáta na stařešinství. Jediným truchlícím zůstala jako vždy židle. Dokud ji neobsadí někdo jiný...

Ústavní lékař dokončil ohledání a přistoupil k poslednímu úkonu. Uchopil oběma rukama přílbu multiwisheru, palce a prostředníky na zajišťovacích tlačítkách, šetrně ji sejmul a odložil do stojanu na nočním stolku. Osvobozoval takto už mnoho tváří. Privykl jejich vzájemné podobnosti natolik, že je sotva vnímal. A přece ho nyní cosi přimělo ke zkoumavějšímu pohledu... Skutečně, tahle tvář není vyděšená ani rozrušená! Uvolněně se usmívá..., je... šťastná...?!

Udiveně zavrtil hlavou a podepsal úmrtní list.

Osobní věci zesnulé byly podle zvyku rozdány mezi obyvatele patra. Zbytek, který nikdo nechtěl, propadl likvidaci.

Ještě týž den se dostavili dva montéři technické služby odpojit přílbu, aby ji mohli ve studiu adaptovat na hlavu budoucího obyvatele pokojíku. Nebyli sice v Domě poprvé, ale ani ne potolikáté, aby si stačili vypěstovat imunitu proti jeho atmosféře. Tíseň při práci zaháněli hovorem.

„Úplně nová, koukni,“ upozornil mladší téměř rozhořčeně. „Já dělám jako černej, dokonce v branži, a zmůžu se na ni nejdřív za deset roků!“

„Na co jsi tolik potřebuješ? Jsi mladej a žiješ svůj život! Nebo by sis to chtěl vyměnit s téměř?“

„To ne..., ale že by jim museli dávat zrovna ty nejmodernější typy? Bože, co to stojí peněz... a nemůžu si pomoci, ale tihle tady...,“ ztlumil hlas a pohlédl ke dveřím, „...to nikdy nedokážou pořádně využít. Vždyť tahle mašinka dokáže všechno! Můžeš dobývat cizí planety, řídit z Olympu svět, co si vymyslíš, to umí... teda skoro...“

„Skoro úplně,“ opravil ho zkušenější muž. „Prej do kusů pro děkáesky montujou i pásma, který v normálně kupovaným wisheru chybějí. A řek bych, že tihle stařečkové toho taky jaksepatří využívají.“

„Proč myslíš?“

„Slyšel jsem, že jich na to dost zařve.“

„Teďka ti nerozumím...“

„No, není každý Theseus nebo Superman... Mrtvička, infarkt, selhání. Když si přejou něco jó extra...“

„To se mi teda nezdá!“

„Beton.“

Parťákovy klidné sebevědomí mladíka podráždilo.

„Tak se teda schválně podíváme!“
„Počkej, to je přece soukromá věc!“
„Taky to nebudem dělat pořád! Ale zrovna teď ti chci dokázat, že nad nejdivočejším vodvazem z týchle mašinky budem leda zívat nudou!“
Vytáhl z přílby kontrolní memoblok a vložil do přehrávače. Na obrazovce se objevil mladý pár v objetí. Svatba. Děti. Spousta něžností...
„Tady to vidíš,“ mručel nespokojenec a posunul záznam do minulosti.
„Je to dokonce ještě horší!“ triumfoval. „Pořád to samý!! Jedno místo, určitě někde tady za humnama, jeden život, dokonce vlastní! Rodinka, cukrování, znova a znova, jako kafemlejnec! Na TOHLE teda potřebujou všemocný modely za dvě stě tisíc??“

O třicet pater níže vyťukávala ředitelka Domu příkaz k uzavření a hlubokému založení karty Anny Králíčkové.

„Víte, že jsme se znaly osobně?“ prohodila ke správci. „Obě jsme sem nastoupily ihned po otevření. Ona jako nájemnice, já jako dohlážitelka jejího patra... Náhodou jsem ji zrovna předevěřím zahlédla. Skoro se za těch devatenáct let nezměnila, pořád stejně hodná a milá stará panna...“

FRANTIŠEK

HOUDEK

Dárek

126)

„Au, Robine, vždyť to bolí!“
 „Tak pusť!“
 „Nepustím, já to viděla první!“
 „Ale já jsem kluk!“
 „Au, surovče! Kubo, ať mě necháš!“
 Jejich starší sourozenec, na svých třináct neobyčejně rozumný, přestal nečinně přihlížet. Přiskočil k přetahujícím se dvojčatům a bez námahy jim vyškulil předmět sporu.
 „Dej to sem, pitomče!“
 „Především se přestaňte prát,“ napomenul je klidně. „A ty, Robine, si uvědom, že jakékoli násilí je zbytečné a hloupé. Budu to muset říct tátovi.“
 Hošík rázem vystřízlivěl. „Nech toho, Kubo, vždyť já to tak nemyslel,“ omlouval se polekaně. „Přece bys mě neshodil...“
 Kuba mlčel.
 „Už budu hodnej... Ty taky, Klári, víd’?“
 Holčička si přestala třít zápěstí. „Nežaluj na Robina. Kubíku,“ přidala se. „Mě už to stejně nebolí.“
 Ještě naoko chvíli váhal, dokud děti dostatečně nezkontroly. Potom přikývl.
 „Dobře, neřeknu mu to teda. Ale jestli se mě zeptá...“
 „Tak to je v suchu!“ rozzářil se provinilec. „Sám víš, že tohle ho ani nenapadne!“
 „Ani mámu,“ zatleskala Klárka vesele.
 Pozornost uklidněných dětí opět přiloudil nález.
 „Co s tím uděláme?“ zeptal se Robin dychtivě. „Nevyhodíme to, že ne?“
 „Inu,“ Kuba se pochybovačně zahleděl na nevzhlednou, umazanou bedýnku.
 „Každopádně to napřed důkladně očistíme. A vás taky,“ dodal, oči významně upřené na jejich ruce. „Potom se uvidí.“
 Po chvílce, už umytá, se dvojčata zvědavě nakláněla nad očištěnou a dezinfikovanou krabici. Kuba opatrně manipuloval se závěrem.
 „Dělej, nemehlo,“ pobízela ho Klárka nedočkavě.
 Konečně víko povolilo.
 „Stroj,“ vydechl Robin.
 „Rozbitý stroj,“ upřesnil Kuba a ukázal na hromádku střepů.
 „Třeba by se dal opravit,“ zauvažoval Robin. „Kdybys mi pomohl...“
 Kuba se zamyslel. „Jestli budete sekat dobrotu,“ řekl uvážlivě, „dalo by se o tom uvažovat. Ale něco za něco,“ krotil jejich nadšení. „Já to zkusím opravit, vy přestanete zlobit. Platí?“
 „Kubo, můj hodnej zlatej Kubulínku!“
 Holčička se mu vrhla kolem krku a hubičkovala ho jako o závod. „Stejně mám na celým světě nejraděj tebe!“
 Robin ji s opovržením pozoroval. „Tak abychom se do toho dali, ne?“ pobízel netrpělivě.
 „Mám nápad!“ vyhrkla Klárka. Pustila Kubu a začala kolem něho rozpustile poskakovat. „Víte co? Až to opravíme, věnujeme to rodičům jako dárek! Říká se to tak, ne?“
 „To není špatný nápad,“ souhlasil Robin nerad. „Myslíš, Kubo, že to půjde?“
 „No, běžné to sice není, ale pokud ten stroj dobře poběží, mohl by je zajímat.“

„Já už se tolik těším!“
„Jenom abys něco nevybreptala...“
„No dovol! Komu, prosím tě? Beztak se nebavím s nikým, než s váma!“
„Takže domluveno,“ shrnul Kuba. „Dáme se do toho. Hlavně nezapomeňte na naši úmluvu.“

Stroj se opravdu podařilo opravit a děti se nemohly dočkat neděle, kdy obědvaly s rodiči.

Během jídla Klárka nespouštěla oči ze staršího bratra. „Už?“ tázala se ho co chvíli divadelním šepotem. Matka si toho nakonec všimla.

„Copak si spolu pořád šuškáte? To si nemůžete vyřídit, když jste sami? Koukněte, jak je tatínek unavený!“

Po obědě se Kuba omluvil, že si potřebuje umýt ruce. Zanedlouho se vrátil. V ruce důležitě třímал nevelkou černou skříňku.

„Co je to?“

„Dárek!“ neudržela se holčička a samým vzrušením nadskočila na židli.

„Dárek? Jaký dárek?“ nechápala matka. „Co jste si to zase vymysleli?“

„Přece dárek! Pro vás. Chtěli jsme vám udělat radost...“

„To je od vás hezké,“ řekl otec ironicky. „Ale copak se rodičům dávají dárky? Dárky přece dáváme jenom lidem, od kterých něco potřebujeme. Ty, Kubo, už bys to měl vědět!“

„Máš pravdu, tati. Jenomže tohle je opravdu zajímavé.“

„Já to našla první, v zahradě, když jsme si kopali bunkr!“

„A já to pomáhal opravovat!“

„Že vás baví takové hlouposti! To já ve vašem věku...“, otec mávl rukou a nedůvěřivě se zadíval na matově černý předmět.

„Opravili, říkáte? Ono to tedy funguje?“

„Funguje! Když jsme to vyhrabali, bylo to celé špinavé a rachtalo v tom. Ted'ka to chodí jako hodinky. Kubo!“

Ten opatrně položil skříňku na stůl.

„Pravěký stroj,“ ohlásil slavnostně.

„Dokonce pravěký... A funguje, říkáš? Co vlastně umí?“

Kuba významně mlčel.

„Tak nám to své překvapení předved',“ kapituloval otec. „Jenom doufám, že produkce nepotrvá moc dlouho. Jsem utahaný jako kotě a ještě mě čeká spousta práce.“

Mezitím Kuba odklopil víko. Na otočný kotouč šikovně nasadil kulatou černou destičku. Nasunul kliku a dlouho, dlouho točil. Sotva uvedl destičku do pohybu, jemně na ni položil duté raménko zakončené jehlou.

Ozval se hlasitý praskot. Všichni strnuli očekáváním. Následovala série rychle za sebou jdoucích zvuků.

„Stará hudba,“ šeptl Robin zbožně.

Hluk zesílil.

„V holovizi tuhle povídali, že prý jsme ji kdysi vymýšleli a provozovali i my, lidé,“ řekla matka po chvíli.

„My? Snad divoši!“ opravil ji otec, ale poslouchal také.

Přidal se jiný, další zvuk.

„Co je zase tohle?“
„Někdo tam provozuje hudbu vlastním hlasem...“
„No ne, něco takového jsem jaktěživa neslyšela!“
„Jsou dva, pán a paní... Hádají se!“
„Nehorázné,“ ošil se otec, teď už pobouřeně.
„Jé, Robine, poslouchej! Je jim i trošičku rozumět!“

*Ted' tebe šálím v nočních tmách,
je zneuctěn můj klín,
a s bludičkami na vlnách
tě svedu do hlubin.*

„Co je to zneuctěn?“
„Pst!“
Napůl proti své vůli poslouchali, dokud hudba nedozněla. Zvuk, který se rozlehl v nastalém tichu, nepocházel z přístroje. Byl tak nečekaný, že probudil i dřímajícího otce.
„Co je? Co to bylo?“
Zvuk se ozval znovu. Všechny oči se obrátily k jeho původci.
První se vzpamatovala matka. „Kubo, co to provádíš?“ zeptala se dílem přísně, dílem ohromeně.
Chlapec s obtížemi odstranil raménko z destičky a teď se ji marně pokoušel třesoucími se prsty sundat z kotouče.
„P... promiň, mami...“ Další vzlyky. „To ta hudba! Tak krásná... a smutná, že... já pokaždé... nemůžu... Promiňte!“
Jako v mátohách se vypotácel ven.
„Kubíku, proč brečíš? Nebreč, vždyť je to jenom legrace!“
Klárka vyběhla, Robin za ní.
Rodiče chvíli mlčeli.
„Tak se mi zdá, že to s tou humanizací kapku přehánějí, nemyslíš?“ promluvila žena.
„Jenom se neplet! Vsadím se, že tohle nemá s humanizací vůbec nic společného!“
„A s čím teda, podle tebe?“
„Porouchal se, co jiného!“
„Tak brzo?“
„Musíme ho dát opravit nebo si opatřit nového.“
„Raději snad nového. Br! Když si představím, že nám vychovával děti!“
Zachmuřeně seděli, zaskočení vidinou nenadálých výdajů.
„Dovolená v Moři klidu je v háji...“
„Třeba ne? Třeba nám ho vezmou na protiúčet! Jinak je docela zachovalý...“
„To je nápad!“ ožil muž. „Hned zavolám střediskový mozek.“
Vstal.
„A... tohle?“ ukázala na „dárek“.
Udiveně na ni shlédl. „Ty se ještě ptáš?“
Zrudla. „Co když to má nějakou cenu?“ pronesla nejistě.
Prudce se nadechl, ale pak mávl rukou. „Dělej, jak myslíš. Já teď nemám čas. Běžím zařídit tu koupi.“

Přistoupila k přístroji a po několika neumělých pokusech se jí ho podařilo uvést do chodu.

Zavřela oči a poslouchala.

*Za tvou lásku, za tu krásu tvou,
za tvou lidskou vášně nestálou,
za všechno, čím klet jest osud můj,
lidská duše, Bůh tě pomiluj!*

FRANTIŠEK

HOUDEK

Kviz

„Vážení diváci, jako další číslo naší silvestrovské superšou jsme pro vás připravili zábavný manželský minikviz. Ano, právě v tomto okamžiku přestáváte být v našem pořadu pouhými diváky a stáváte se jeho spoluvůrci!“

Manželé Valentovi se znepokojeně zavrtěli.

„Že se vám do toho nechce? Aha, zapomněl jsem se zmínit o cenách...“

Muž v křesle si opovrživě odfrkl.

„Čtyřicet výher! Buď nejmodernější typ Hry, nebo deset čtyřhodinových programů podle vlastního výběru!“

„Teda!“ pravila žena.

„Vidíte sami, že trocha aktivity za to stojí. Ostatně nepůjde o nic těžkého. Na třináct otázek odpovíte za a: co nejtípněji, za b: pravdivě. Vaše humorné odpovědi postoupí přímo do slosování dvaceti výherců, vážné budou statisticky zpracovány a pak z nich počítač sestaví pořadník dvaceti nejprůměrnějších párů roku. Jak sami vidíte, můžete při troše štěstí vyhrát dokonce ceny dvě!“

„A nebudem se muset tahat o Hru,“ zamumlala žena okouzleně.

„Obě odpovědi spolu s čísly otázek pošlete do půlnoci na adresu ČH-SILCEN-2112. Na každou otázku máte různě dlouhou dobu, postačující podle psychologů právě na zodpovězení, ne však na hádku. Že se hádat nebudete? Tím líp! A ještě poslední informace: Okamžiky přemýšlení vám zpřijemní Elektrofonický orchestr hlavního města Prahy FOK. Ticho, prosím, začínáme. Zahřívací otázka: Máte po ruce papír a tužku...?“

„Chachacha,“ zasmála se žena.

Manžel projevil více praktického ducha: „Janku! Sedneš si k printu a budeš psát číslo otázky a obě odpovědi. Jo, a taky pro jistotu spust' nahrávání.“

„Připraveni? Otázka číslo jedna: jak dlouho jste spolu?“

„Nesnesitelně dlouho,“ odpověděl muž okamžitě.

„Ty...“

„Za á,“ dodal rychle.

„Stejně jseš...“

„Počkej, ještě vážně..., to máme pětasmadesát a kolik je sto dvanáct... Janku, spočítej to a napiš za bé!“

„Číslo dvě: jak slavíte výročí svatby?“

„Á, kondolence.“

„Počkej, Janku!“ křikla žena. Pohlédla významně na manželovo břicho. „Napiš: Zvážíme se a zapíšem přírůstek. Podle toho pak oslavujem. Tak... Ted'ka si odpověz za bé!“

„No, dáme si lahvinku něčeho dražšího,“ zahučel muž zmateně, „sluha nám uvaří nějakou baštu a potom si vyberem život nějaký slavný dvojice a společně si ho prožijem.“

„Tři: Záliba partnerky?“

„Vaření.“

„Hele, vynikající! Ale co za bé?“

„Tohle je za bé!!! Srandu musíme teprv vymyslet. A nehádej se, čas běží... Už to mám! Jíst, co jsem si navařila!“

„Čtyři: Záliba partnera?“

„Ležet na kanapi a rejpat,“ pospíšila si žena. „Bé, koukat na holo.“

„Počkej s tím bé,“ ohradil se muž skoro prosebně.
 „Raděj něco jinýho...“
 „Ale co? Hele, máš ještě v šupletu to album?“
 „To je ono! Janku, napiš fulatalie!“
 „Ne, počkej... Správně se to jmenuje filatelie...“
 „Pět: Společné záliby?“
 „Á, Hra.“
 „Bé, Hra,“ pronesli oba současně. Zaraženě na sebe pohlédli.
 „Tos myslel vážně, cos řekl?“
 „A ty?“
 „Šest: Kde jste letos strávili dovolenou?“
 „Á, všude. Máme Hru a video. Bé, nikde. Máme Hru a video.“
 „Dobrý,“ broukl muž smířlivě.
 „Sedm: Jaký pěstujete sport?“
 „Á, taháme se do osmnáctýho patra, poněvadž věčně nejsou mikroprocesory do výtahu.“
 „Bé, selektivní neuroforézu.“
 „Počkej, Janku! To bé tam zatím nedávej...“
 „Proč? Copak to není pravda?“
 „Pravda nepravda, vypadáme jako peciválové. Co když vyhrajem a oni budou naše odpovědi číst, ha?“
 „Dobře, ale... Janku, co si o tom myslíš?“
 „Za předpokladu pravda nepravda by se snad dal napsat jogging, paní. Máte přece ve skříni ještě pořád ten běhací pás.“
 „Vraž ho tam!“
 „Osm: Oblíbená květina partnerky? Odpovídá manžel...“
 „Á, majoránka v bramboračce, hehehe. Bé... Janku, jakže se jmenuje tohleto?“ máchl rukou k váze.
 „Frézie, pane.“
 „Devět: Oblíbené jídlo partnera? Odpovídá manželka...“
 „Všechno, co vypadá jako maso,“ vyrazila žena bojovně. „Bé, bůček s knedlíkem a se šlehačkou.“
 „Deset: Nejhezčí společný zážitek právě končícího roku?“
 „Že proběhl bez událostí,“ odpověděla žena.
 Muž na ni vyjeveně zamžoural.
 „Teda bez nepříjemných, myslím tím. Ale to neřeknu. V tom právě je ten fór, chápeš?“ vysvětlovala. „Bé, ten mužskej harém v jedný Hře, jmenovala se, zdá se mi, Královna ze... sakra, odkud ale... Nevíš?“
 „To teda nevím! Ale to nevádí, poněvadž to není zážitek společnej,“ opáčil muž se zadostiučiněním. „Slyšelas přece, že chtějí společnej!“
 „No jo, když my se nikdy neshodnem..., co zlevnění kazet s programama?“
 „To mně připadá moc spotřebitelský. Nikdo to tam nedá. Janku, co ty na to?“
 „Snad by se dalo použít narození Milušky, paní.“
 „Jasně! Tímhle se hned tak někdo pochlubit nemůže! Napiš: Narození vnučky! A je to!“
 „Jedenáct: Chybí vám něco ke spokojenosti? Co?“

„Á, výhra v tyhle soutěži, hehe. Bé... nevím. A ty?“
 „Taky ne... Tak tam dáme nic!“
 „Otázka do tuctu bude kapánek na tělo, ale proč ne? Jsme přece dospělí a chceme se bavit... Takže: Jak často se milujete – jako vy?“
 „Do toho nikomu nic není!!!“
 „Počkej, ber to v dobrým, jde přece o ceny! Janku, jak to ten šašek myslí?“
 „Domnívám se, že má na mysli koitus bez stimulace hrou Životy slavných.“
 „Vašku, tohle přece...“
 „Mlč! Jenomže mě stejně nic nenapadá... Takovýchle otázky... už to mám! Milujem se furt, nesouložíme nikdy!“
 „Václave!!!“
 „No co, slogan je to pěkný. Aspoň jim ukáže, jak jsou blbí.“
 „Jenom jestli nedělají voly oni z nás...“
 „Ale co za bé?“
 „To je jasný! Nikdy!!!“
 „Jasný to být může jak chce, ale jde o ten průměr. Jednak si to lidi takhle na rovinu nepřiznají, ale hlavně je mezi nima spousta mladých, který si ještě ledacos namlouvají...“
 „Poslední otázka, třináctá, určitě šťastná: V kolika případech jste k zodpovězení našich otázek potřebovali unidoma?“
 „Za bé, na minulou otázku: Jednou měsíčně!“ vyrazil muž, a aby předešel námitkám, ihned pokračoval: „Á, ve všech, tady unidom, hehe...“
 „V žádným,“ pravila žena triumfálně. „My domácího robota nemáme. Bé, Janku?“
 „V šesti, paní.“
 „To je moc. To taky nikdo nepřizná. Napiš dva.“
 „Jak si přejete. Ale musím upozornit, že to neodpovídá skutečnosti.“
 „S tou nám vlez na záda. Napiš tam... teda tři, no.“
 „I to...“
 „Jdi do háje a vypni se, jo? Počkej, napiš teda třináct bé: čtyřikrát a pak se můžeš...“
 „Ještě nám přines novou flašku a mísu jednohubek!“
 „...se vrátíme krátce před půlnocí. Teď vás zveme na chvilku rovníkových rytmů...“
 Manželé Valentovi osaměli. Pokračovali ve sledování programu, ale nějak se nemohli soustředit. Popudila je snadnost, s níž se moderátor odpoutal od „jejich kvizu“. To oni nedokázali...
 „Vašku, že jseš se mnou nesnesitelně dlouho, to byl fór, vid?“
 „To víš, že jo. Byla to jenom sranda, fakt.“
 „Ale s tím přírůstkem na výročí taky, ne?“ dodal, oči upřené na mihotající se obrazovku.
 Žena neodpověděla. Ani ona nespouštěla zrak z holovizoru.
 „Nebo už jsem vážně tak tlustej?“
 Znovu ticho. Kromě hlasu přijímače ovšem.
 „Kde se ten Janek fláká, krucinál?“
 „Přecis ho poslal vypnout...“
 Před nimi zuřivě tančili jacísi kombinanti.
 „Ale že to byl idiotskej kviz!“ vybuchl muž. „A vůbec, celej pořad stojí za hovno! Ti se zas letos ukázali!!!“

„Vašku, aspoň nebud' sprostěj!!!“

„No jo, promiň. Jsem nějak to... podrážděnej. Asi jsem moc přemejšlel. Jdu k sobě na chvíli se zregenerovat, jo?“

Ve své ložnici chvíli bezcílně přecházel. Pak, náhle rozhodnut, přistoupil ke skříni ve zdi. Album známek našel v nejspodnější polici, zavalené výpisy z půjček a účtů. Z miniaturních obrázků na něj hleděly napnuté plachty škunerů plujících zpěněnými vodami. Kosmické lodi se vypínaly na pilířích z ohně.

V očích mu prokmitlo nadšení... Pak si vzpomněl na ženu. U holovizoru nebyla. Při ztlumeném zvuku vypadaly křepčící postavy téměř děsivě.

Stála v kuchyni u linky, ruce po lokty obalené těstem. Plakala. Aniž věděl, co dělá, stál u ní a svíral upatlané dlaně.

„Už ani ty podělaný knedlíky neumím...“

Stáli tiše a nehybně a poslouchali, jak elektronická kukačka uzavírá další rok.

EDUARD

MARTIN

Silvestr

v roce 3000

1/ Samozřejmě, byla to hloupost.

Město nabízelo tolik báječných oslav, tolik zábavných příležitostí, tolik opojných možností, jak oslavit Silvestra roku 3000.

A Silvestr se je rozhodl nevyužít.

33. galaxie mu připadala pěkně otravná, přátelé a přítelkyně se mu nezdáli natolik dobří, aby oslavil takový den s nimi.

A tak se rozhodl použít nabídky firmy Tempoeana.

Tahle firma měla zrovna nenápadný inzerát v novinách, které Silvestr odebíral.

CHCETE ZAŽÍT SUPERSILVESTRA?

Napište si o prospekt naší firmě!

Zábava zajištěna, desítky děkovných dopisů.

Odpovědi se měly posílat do administrace t.1. A tak Silvestr jednu odpověď poslal.

Podle ceníku, který obratem dostal, si vybral, že chce strávit silvestra v roce 1900. Na planetě Zemi.

Ne že by Silvestr byl staromilec nebo podivín. Prostě chtěl zažít něco, co je lákavější než jeho současnost.

Vždycky jsou, byli i budou lidé, pro které není nic nudnějšího –

Než jejich současnost.

A pochopitelně se takovýhle člověk našel i na silvestra roku 3000.

2/ Na staré době lákalo Silvestra kdeco.

Už to, že v ní byly věci, po kterých lidé toužili a které neměli.

Na Silvestrově souhvězdí měli lidé od narození vše, po čem jen toužili – Ale to jejich touhu neuspokojovalo. To ji *likvidovalo*.

Už ty dudlíky –

Jako maličké dítě měl Silvestr tři sta patnáct dudlíků. Jeden dudlík mu vyhrával ukolébavky, druhý vyprávěl pohádky, třetí opatroval sladké chutě –

Jeden dudlík létal jako motýl, další mu tančil po peřince –

Sociologové prohlašovali, že není žádný div, když děti nakonec dudlíky odmítají a vyplivují je –

A tenhle dudlík, uvažoval Silvestr, byl velkým symbolem jeho času – lidé měli všechno, všechno zpívalo, tančilo, sládlo – A lidé to všechno chtěli vyplivnout.

Majitel firmy Tempoeana byl maličký pán s rezavým knírem.

„Moc správně jste si vybral, mladíku,“ zahlaholil ryšavě, „vám řeknu. V těch dávnějších dobách se lidi ještě nevtrovovali – depak, depak.“

Podal Silvestrovi malé stříbrné hodinky, zrovna tak to vypadalo – jako hodinky, jaké se za secese nosily v kapsičce u vesty –

„Tohle neztratěj, mladej, by byl malér. Neztratěj, depak, depak.“

3/ Strávit Silvestra v roce 1900 se zdálo Silvestrovi snadné. Z maličkého přístroje vyzářovaly do Silvestra vědomosti o době, do které vchází. Její výslovnost, její předsudky – Prostě jen si dal hodinky do kapsy, věděl vše o době, do které měl odejít.

„Jinak by to bylo někdyho studia,“ ryšavě mlaskl majitel firmy, „takhle si dáte hodinky do kapsy, paráda, no ne, jiný kafe.“

V předvečer Silvestra měl být Silvestr „odpálen“ –

A až se bude chtít vrátit do svého pokoje v roce 3000, stačí jen natáhnout hodinky pozpátku –

„To by pochopil i blbej,“ poplácal ryšavý pán Silvestra po zádech.

Opravdu, tohle se zdálo Silvestrovi až –

Až trapně prostě.

A dřív lidé s cestováním v čase nadělali –

Před staletími, uvažoval Silvestr a usmíval se, před staletími se našli dokonce takoví, kteří prohlašovali, že takové cestování není možné –

Není, nebylo, nebude...

„Fajn trik,“ řekl ryšavému pánovi.

„Půjčovna kostýmů je hned na náměstí,“ pokynul mu pán ven z kanceláře.

4/ Vybrat si odpovídající kostým dalo Silvestrovi víc práce než pochopit, jak odejít do doby, ke které se jeho kostým hodil.

Nakonec na sebe okouzleně pohlédl –

V zrcadle v šatně půjčovny před ním stál oslnivý elegán, černý frak se leskl, hedvábný cylindr vrhal sedm lesků –

„Sedm lesků,“ upozornila ho žena z půjčovny, „v roce 1900 byly nejmódnější cylindry se sedmi lesky, mladej,“ Silvestr vyšel do ulice –

V jeho době se mohlo nosit cokoli.

Někteří módní návrháři tomu říkali absolutní demokratizace módy, jiní tomu říkali senilita módy –

Prostě člověk si mohl vyjít v rubáši i v plavkách i nahý –

A nikdo se za ním neohlédl.

Konečně nějaké výhody naše doba má, švihl kolem sebe Silvestr hůlkou –

Můžete vypadat jako vůl –

A nikdo na to, že vypadáte jako vůl, nepřijde.

5/ Město se připravovalo na oslavy Silvestra 3000, celé město jako by se změnilo v jedinou hořící kytici – ta kytice hořela hudbou, štěstím, úsměvy –

Na okamžik napadlo Silvestra, že by se vlastně ani nemusel ze své doby vypravovat – Ani tady nemusí být taková otrava. Ale tam – TAM BUDE LEPŠÍ MELA.

Omluvil se na několika mejdanech, na které byl pozvaný.

A pak se posadil na terasu svého bungalovu, popíjel šampaňské z vysoké číše a usmíval se do hvězd –

Za chvíli –

Za chvíli budu v báječných vteřinách –

Ponořím se po krk do těch báječných vteřin jako do voňavé vany –

Pozvedl číši k temné obloze –

Obloha se pokryla azurovou pletí a rozběhl se na ní zázrak ohněstrůjců – víla, která přebíhala po azurové hořící hladině mezi hvězdami –

Silvestr stiskl hodinky v kapse.

A zmáčkl jejich ciferník.

6/ Tohle je zhruba příběh, jaký vyprávěl voják Silvestr Oppenstein v zákopech roku 1916 na západní frontě války Seppu Wokurkovi.

„Kecáš,“ řekl voják Wokurka a balil si na stehně, krytém propocenou uniformou, ubohou cigaretu – „Kecáš, Silvy.“

Vzhlédl do tmy nad zákopy na druhé straně –

Plán mezi frontami byla tichá a horká – nehnul se na ní v bezvětrné tmě ani stvol –

Taková přízračná chvíle –

Snad to byla právě nálada času, než zazní povel k útoku, která přiměla vojína Silvestra Oppensteina, aby se svěřil spolubojovníkovi –

Ale Sepp Wokurka byl řeznický tovaryš a realista.

Řezníci bývají realisty. Snění a sekyra nejdou dohromady.

Kdybych se svěřil básníkovi, uvažoval teskně Silvestr –

Ale přesto vyprávěl dál, nešťastný, že nemá jiné publikum než tučného řeznického tovaryše, který olizuje špatně doutnající cigaretu –

A dívá se na něj –

Dívá se na něj spohrdáním, jakým častují realisté snílky –

Voják Oppenstein vyprávěl o skvělém Silvestru, při kterém se stala jen jediná nepříjemnost, kdosi mu ve vinárně U dvou koček –

Rozšlápl hodinky.

Je pravda, že Oppenstein vyváděl víc, než je zdrávo – svlékl si kabátek od fraku a tancoval s Frufu, světlovlasou Frufu po stole –

Když zjistil, že jeho hodinky jsou rozšlápnuté, propadl panice a vyběhl do noci, pobíhal silvestrovskou Prahou roku 1900 –

Vyběhl po Starých zámeckých schodech, potřásal hodinkami, skučel strachy –

Pochopil, že je do minulosti ZAZDĚNÝ.

A zeď, zeď jedenácti století, jaká ho dělí od jeho domova na vzdálené hvězdě, tuhle tlustou zeď času nedokáže žádným způsobem prorazit.

Díval se z hradčanského ochozu dolů a plakal.

Pak zašel do vinárny U labutů a svůj žal utopil.

7/ Silvestr se uměl otáčet.

Už roku 1901 se oženil s dcerou jednoho továrníka na Chrudimsku. S vědomostmi, jaké nastrádal do svých jedenadvaceti let, uvedl do výroby pár vynálezů –

Nebyly to žádné převratné vynálezy, ale tchán řekl, že jeho zeť je „hlavička“, a dceru, která se do Silvestra bezhlavě zamilovala, mu dal.

Nebyla to špatná léta, vykládal Silvestr –

Cesty do Prahy – k Jadranu – Horké hvězdy nad něžným šepotem –

Práce bylo hodně, ale Silvestr zase našel v minulosti pohodu, jakou doma neměl –

Někdy byl vděčný té neznámé noze, která mu rozkopla hodinky –

Jenže pak –

Žena ho opustila – –

Zchudl.

Živil se jako kreslič v Ringhofferových závodech, díky svému dobrému příteli, vrchnímu účetnímu Boothemu, který mu sehnal místo.

Tenhle účetní byl také jediný, komu o svých nesnázích pověděl.

„Snad si vymýšlíš,“ řekl mu přítel, „ale vymýšlíš si tak hezky, že to je pravda. Jen to, co je špatně vymyšlené, je lež.“

A Silvestr na tuhle filozofii přistoupil –

Jak plynula léta, sám pozapomínal na to, že jeho domov je v dálce, a v kdovíjak vzdálené výšce, v kdovíjaké galaxii –

Zvykl si za přítomnost považovat minulost.

Lidé, kteří si na tohle zvyknou, jsou sice zpátečníky, ale mají zase báječnou příležitost udělat kariéru.

I Silvestr by ji možná udělal.

Jen kdyby nevypukla válka.

A tak mu jednou bylo čtyřicet tři, seděl v zákopu a svěřoval se vojínu Seppovi, který pokuřoval cigaretu na kraji nesmírné mlčící pláně –

V tu chvíli, kdy se svěřoval, si sám Silvestr už nebyl svým osudem jistý.

Možná –

Možná jsem si to opravdu všechno vymyslel –

Třeba mám bujnou fantazii, říkal si – třeba ty všechny vzpomínky na můj život v budoucnosti jsou jen fikce, úleva vyčerpaných nervů –

V posledních měsících toho viděl Silvestr moc.

Moc toho, co toužil zapomenout –

„A kde máš ty hodinky?“ zeptal se ho Sepp Wokurka.

Hodinky nosil Silvestr stále s sebou. Jako –

Talisman –

Podal je Seppu Wokurkovi – –

Sepp Wokurka si je zavěsil na pušku.

Před hlaveň –

A když za okamžik přišel povel k útoku, vystřelil –

Hodinky na konci hlavně se zoufale zaškubly – zachřestily – Cinkly –

A pak už vojín Silvestr a vojín Sepp Wokurka stáli na bulváru Orionu 16 a kolem nich proudily davy mladíků a děvčat s pozdvíženými číselem –

Po temné obloze se řinul oheň, který črtal číslici – závratně vysokou číslici 3000.

A vojín Silvestr i vojín Sepp rozpačitě – užasle a šťastně – odložili pušky.

JAROSLAV

VELINSKÝ

Objev

Boba

Vejtahy

Můj někdejší spolužák ze střední školy antarktického města Vanda v Jižní Viktoriině zemi Robert Hard, kterému jsme říkali Bob Vejtaha, se navzdory svému pomalejšímu myšlení dostal na pilotní školu a pak přes nákladní vzducholodi a balistické poštovní rakety až k funkci navigátora kosmických lodí malé tonáže. Sem tam jsem se o něm doslechl, když jsem měl to štěstí, že jsem stihl abiturientský večírek; v té době jsem pracoval jako zpravodaj SOUTH VICTORIA NEWS a nemohl jsem si stěžovat na nedostatek práce.

Bobby na večírek nepřišel nikdy; vozil vědecké týmy do pásu planetek a později, když absolvoval půlroční kurs v základně na Marsu, prováděl běžnou katalogizaci planetek sám na jednomístné průzkumné lodi typu PALLAS. Prý na tom není nic těžkého, loď řídí automatika, převede ji na nízkou orbitu a další automaty provedou průzkum – to jest zaznamenají chemicko-fyzikální parametry bludného balvanu, nebo přinejlepším gigantického bramboru; ničím lepším planetoidy nejsou.

Přistávat se na nich nesmí; nejde ani tak o riziko havárie, jako o to, že loď typu PALLAS nemá nijak velkou zásobu pohonných hmot, kterých, jak je známo, spotřebují největší množství právě přistávací manévry. Automaty také nemají pro přistání program a návratovou dráhu by si musel pilot vypočítat sám. Což je nemožné i pro palubní počítač, který má příliš malou kapacitu.

Když se to tak vezme, je katalogizace planetoid pokojné zaměstnání pro penzistu, který se může celou cestu zabývat luštěním křížovek – a přesto Bobbyho z Marsu vyhodili a přeložili na nejzoufalejší linku kosmických tratí, kterou je kyvadlová doprava zásob ze Země na Měsíc.

Jak k tomu došlo, mi vyprávěl pilot staré pasažérské lodi třídy FLAMMARION, který se s Bobbym rozdělil o pohonné hmoty, což musel uvést do protokolu o cestě, a celá věc se tím patřičně rozmázla na vyšších místech. Pilot FLAMMARIONA, jmenoval se nějak jako Sypalski nebo O'Hara, nebyl žádný žalobník, ale nemohl zdůvodnit úbytek havarijní rezervy PHM jinak, než kápnout božskou. Osobní loď má totiž manévry omezené ještě víc než průzkumná – právě proto, že veze cestující.

Ta příhoda se stala u bezejmenné planetky GB VIII/6548, na jejímž povrchu Bobby narazil na stopu cizího života. Ale vezměme to od začátku, jak jsem to slyšel od kapitána lodi FLAMMARION a od samého Boba Vejtahy – když ho vztek přešel.

Průzkumu planetky GB VIII/6548 předcházela hádka v kasinu kosmodromu AMAZONIS 3, kde se Bobby sešel u piva s chlapci od flotily. Nejdřív pomlouvali ředitelství, pak se dohadovali o nějakých neproplacených přesčasech a nakonec si začali vymýšlet, jak většinou končí každá takováhle beseda – zvláště mezi piloty jednomístných lodí. Nikdo jim totiž nemůže dokázat, že lžou, i když to o sobě navzájem všichni dobře vědí.

Dostali se až na dávno otřepané a přece jenom stále vděčné téma, totiž na stopy života v uhlíkatých chondritech, jeho původ, souvislost meteoritů s pásmem planetek atakdále. Nesmíte si ovšem myslet, že se jedná o stopy chodidel nebo otisky prstů – dokonce ani o zkameněliny nejde. V uhlíkatých chondritech se prostě tu a tam nacházejí uhlovodíky, shodné s těmi, které se vyskytují v živé hmotě. Nic víc a nic méně.

V partě pilotů byl, jako v každé společnosti bývá, jeden žertér; vyrukoval s názorem, že by se našlo mnohem víc, kdyby se lodi PALLAS směly spouštět na povrch planetek. Ostatní si hned začali vymýšlet zařízení, kterým by se stopy života daly zaručeně najít, jenom Bobby prohlašoval, že uhlovodíky v chondritech nemají s životem nic

společného. Nepřel se z přesvědčení, ale proto, že byl notorický oponent a vždycky věděl všechno líp než druzí. „Jednou takový důkaz najdeš sám,“ řekl mu onen žertér jménem Paolo Bernardi.

„Až naprší a uschne,“ řekl Bobby, což na Marsu znamená, že nikdy. „To se hodí pro takové taliánské kašpary, běhat po planetkách s nějakými hráběmi.“

„Chceš se vsadit?“ popíchl ho Paolo.

„Ani nápad,“ odsekl Bob a nalil si další sklenici piva MORGENVIT SPACE SPECIAL. „Nebudu tady pro smích bandě kosmických nádeníků.“

Kolegům se jeho výroky nelíbily a řekli mu to.

Bob Vejtaha prohlásil, že mu všichni můžou vlézt na záda.

Paolo Bernardi se smál a Vejtaha ho polil pivem; jeden švédský lamželezo se Bernardiho zastal a pranice skončila, teprv když někdo nerad prokopl stěnu a všichni se začali dusit.

Potom si šel Bobby lehnout na ubikaci, mizerně se vyspal a ráno, ještě celý nažhavený, taktak prošel lékařskými testy. Nakonec se nasoukal do své PALLAS 618, provedl příslušnou kontrolu systémů a počkal si na čas NULA.

Když přešel na orbitu sto kilometrů nad povrchem Marsu, vyžádal si z dispečinku na Phobosu svolení ke změně kursu podle cestovního rozvrhu, zapnul automatického pilota, vyslechl první a druhou kontrolní relaci ze střediska, na přání šťastné cesty jenom něco zabručel a dal se do prohlížení obrázkových časopisů, kterých měl na palubě celý balík. Cesta trvala ve většině případů od deseti dnů do tří neděl a piloti měli povoleno šest kilogramů osobní zátěže. Většinou si brali knížky, ale k těm se Bobby nepropracoval.

K planetce GB VIII/6548 měla Bobbova PALLAS 618 letět něco kolem dvanácti dnů; trávil je nad kreslenými seriály. Chvillemi se pokoušel poslouchat rozhlas, ale ten měl spoustu poruch, kdovíproč; relace z AMAZONIS 3 přicházela každou sudou hodinu letového času a omezovala se jen na stručné údaje o zbývajících vzdálenostech k cílovému objektu. Do vesmíru se Bobby neřídil – nikdy ho příliš nezajímal. Dokonce ani neotevřel iluminátory.

Dvanáctý den ho automat upozornil, kolik času zbývá k zahájení přechodu na oběžnou dráhu kolem planety, a zároveň mu naservíroval snídani.

Jídelní lístek na lodích PALLAS aspoň do jisté míry respektoval záliby pilotů (ostatně to bylo maximum, co se pro ně dalo udělat) a Bobby se celou cestu živil masovými krémy, hodně pepnými, a pivem MORGENVIT SPACE SPECIAL. Je zcela pochopitelně prosté veškerého alkoholu a obsahuje řadu vitamínů a stimulátorů, zatímco masové krémy jsou ze skutečného masa, a ne z obarvené sóji; aspoň se to říká.

Když Bobby spolykal druhou porci a vypil svůj litřík, bylo pomalu načase zahájit brždění; relace, která sem letěla z Marsu dobrých čtrnáct minut, se omezila na stručný dotaz, na který Bobby odpověděl: „Přecházím na určenou dráhu v čase T. Program B v chodu. Konec.“ Načež se pokojně uložil, aby si dal po snídani dvacet.

Málokdo věděl, že neotevřel iluminátory ani během průzkumu. Samozřejmě – nebylo to třeba. Nikoho nezajímal, jak se planetka jeví zrakům pilota, který dvanáct dní prohlížel obrázkové seriály. Automaty jsou tisíckrát spolehlivější a jedině podle jejich údajů se planety zařazují do skupin a podskupin. Jenže člověk je přece jenom člověk a nedá mu to, aby se nepokochal pohledem na něco, co neviděl nikdo před ním, i když to

pokaždé vypadá stejně – balvan, rozrytý divokými rýhami a podobaný pánvemi kráterů s tušovými stíny.

Leč Bob Vejtaha se zajímal především o to, kolik to vynese, a za vizuální pozorování příplatky nebyly. Lidi, kteří horovali pro hvězdnou romantiku a dokonce si planetky pojmenovávali, měl za blázny.

V čase T se zapjaly brzdicí motory a PALLAS 618 pomalu najížděla na orbitu. Po ukončení manévru automatika odblokovala kryty kamer a dalších přístrojů. Na palubní desce se rozsvítily kontrolky a pás obrazovek se zamihotal čarami a vlnovkami. Bobby zhruba věděl, co která registruje – gravitaci, magnetické pole, rotaci, precesi, geologické složení a vedle toho ještě asi tisíc dalších věcí; každý z pilotů flotily se to musel nadřít ke zkouškám. Co neznali, byly naměřené hodnoty – obrazovky neukazovaly žádná čísla ani vzorce. Ale to bylo taky každému putýnka.

Jenže zničehonic oživila obrazovka, kterou lodi typu PALLAS podle názoru pilotů vozily jen z piety. Registrovala živou hmotu...

„A to se musí stát zrovna mně,“ vzdychl Bobby a odblokoval iluminátory.

Po levém boku lodi plula prostorem černošedá hora, zdánlivě obrácená vrcholem dolů.

Bobby si v duchu zopakoval předpisy pro podobnou situaci, zdálo se mu, že si jich pamatuje sotva polovinu, a pak dal příkaz k potlačení funkcí, které se v tuto chvíli staly podřadné. Palubní počítač se okamžitě zaměřil na přesnou lokalizaci místa, kde indikátor živou hmotu objevil. Obrazovka byla v té chvíli už zase nečinná, jak PALLAS 618 obeplouvala planetku a dostávala se na její noční stranu.

„Byla to porucha,“ řekl si Bobby a právě se chystal odvolat příkaz, když se obrazovka rozsvítla znova. Počítač bleskově rozhodil své neviditelné sítě a vzápětí promítl na obrazovku demonstrátoru obraz planety s ostře planoucím bodem. Bylo to ve středu impaktního kráteru o průměru nějakých padesát metrů, kousek od severního pólu planety, který ležel na ploché základně obrácené hory, připomínající gigantickou dětskou káču.

Bobby požádal o rozbor; výsledek předčil všechno očekávání.

Nejednalo se o obyčejný uhlovodík; na povrchu ještě nikdy člověkem nenavštívené planety se povaloval notný kus bílkoviny. Vykazovala tolik shod s pozemskou, že to byl objev prvního řádu. Když si to Bob přepočítal na prémii, zpotil se. Vůbec neuvažoval o vědeckém týmu, který sem přiletí na základě záznamů z PALLAS 618. Neměl zájem, aby ten záhadný flák bílkoviny zmizel dřív, než se sem tým dostane. Možnost, že se podobný nález bude opakovat, měla menší pravděpodobnost než jedna k bilionu, to Bob věděl i bez kalkulátoru. Musel dolů a sebrat to – ať si předpisy říkají co chtějí.

PALLAS 618 teď letěla s vypnutými motory; automatika je nastartuje v Čas T programu C.

Bobby si chvíli hryzal nehet na palci a pak hmátl po vypínači. Letový program B byl vyřazen. Přistát na tom kusu skály se Bobbymu zdálo snadné; jelikož při vypnutí automatiky nechal běžet čas, předpokládal, že ji znovu zapne daleko dřív, než nastane T-čas programu C, což byla zpáteční cesta k Marsu.

Zapojil manévrovací trysky, zabrzdl a obrátil loď zády k planetce. Další manévr se podobal couvání s těžkým nákladákem jen podle zpětného zrcátka a Bobby nevěděl co dřív. Automatický režim přistání uvést do chodu nemohl, aby nenarušil časový rozvrh,

zakódovaný v paměti počítače. Napadlo ho sice, že je automatika ztrojená, ale nebylo to k ničemu; letový program byl ztrojený právě tak a Bob neměl jistotu, zda by si při eventuálním vymazání jednoho nevymazal i dva zbylé. Když loď konečně měkce drcla odpruženými nohama do skály kousek od kráteru, měl v nohavicích kombinézy hotový rybník a v krku struhadlo.

Vypil v rychlosti jedno pivo a převlékl se do skafandru pro volný kosmický prostor, kterému piloti lodí PALLAS přezdívali RUBÁŠ. Výraz to byl výstižný – jednomístné průzkumné lodi vozily těžké skafandry pro případ poruchy zvenku a devadesát devět procent takových poruch se stejně opravit nedalo.

Do zahájení programu C zbývalo něco přes osmdesát minut. Všechno se dalo krásně stihnout, pokud nebude třeba hledat dlouho; naštěstí měl Bob k dispozici ruční detektor a na obrazovce bylo jasně vidět, že ta věc leží takřka uprostřed kráteru.

Zaklapl přílbu, zapojil autonomní klimatizaci a dehermetizoval kabinu. Potom otevřel výstupní otvor, zacvakl karabinu jistícího lana do bajonetu vedle poklopu a pomalu se vysoukal ven.

Pohybovat se po tak relativně malém kousku hmoty není v kosmickém prostoru jednoduché, odstředivá síla není o mnoho menší než gravitace. Musel lézt po čtyřech a zachycovat se kamenných výčnělků, které se mu pod rukama drolily a odlétaly do prostoru; naštěstí jich tu bylo habaděj. Do vesmíru se raději nedíval; přesto se neubránil optickému klamu, že leze po svislé stěně a chvílemi dokonce po stropě čehosi, co visí nad mořem hvězd. Nakonec ho blikání a hvízdání detektoru dovedlo k na kost zmrzlé hrudce, veliké sotva jako jablko; shrábl ji opatrně do hermetické nádoby a vrátil se stejnou cestou do lodi.

Nejprve uložil schránku do lednice, odkud vyházel zbylé plechovky piva, a zapojil chlazení na maximum. Potom teprve obnovil atmosféru v lodi a zbavil se skafandru. Na dotaz AMAZONIS 3 v další pravidelné relaci odvysílal VŠECHNO V NORMĚ a nastartoval hlavní trysku, aby se dostal zpátky na oběžnou dráhu. Se zapojením automatiky počítal až na orbitě. Do T-času programu C zbývalo ještě dvacet minut, když vypnul motory a otevřel si další pivo. Byl sám se sebou velice spokojen.

Jenže v čas T programu C zablikala kontrolka palivových nádrží, program se nezapojil a počítač požádal o náhradní. Krátce řečeno – při couvání k povrchu planety Bobby spálil tolik PHM, že zbytek nestačil pro zpáteční cestu k Marsu.

Pro podobné případy mají piloti mapy letových drah a letové řády, aby si mohli vyhledat a zavolat nejbližší loď. Bobby si za dva dni našel FLAMMARIONA, za další den se s ním spojil a tři dni nato kapitán Sypalski (nebo O'Hara) dorazil ke GB VIII/6548. Rozdělil se s PALLAS o pohonné hmoty a posloužil i svým volným computerem, který vypočítal novou dráhu pro Vejтахův triumfální návrat do civilizace.

„Máš se hned hlásit u šéfa,“ řekl dozorcí kosmodromu AMAZONIS 3, sotva Bobby zabouchl víko své PALLAS 618. „Vypadá to, že bez tebe nepovečeří.“

Když Bobby kráčel koridorem se schránkou v podpaží, počítal, na kolik přijde dovolená v Tichomoří. Než zašel k šéfovi, odevzdal nález se stručnou zprávou k expertize a pak se skočil vysprchovat a převléknout do uniformy. Šéf neměl rád, když k němu chodili v propocených kombinézách.

„Šest dní zdržení,“ řekl Bobbymu. „Péháem k úhradě atakdále. Máte nějaké připomínky?“

Bobby mu podal kopii hlášení.

„Hm...“, bručel šéf a jezdil prstem po řádcích. Potom zvedl telefon, frajerský přístroj v kombinaci stříbro – onyx, a zmáčkl šestku.

Bobby si říkal, že by si snad aspoň kávu a hlt něčeho ostřejšího zasloužil. Objev století, a šéf se tváří, jako by mu nosili podobné věci obden. Malé poměry. Než udělali z Heinricha Weltera šéfa AMAZONIS 3, přednášel v nějakém zastrčeném ústavu na Novém Zélandě kybernetiku. Teď si odreagovává svoje komplexy sekýrováním pilotů a nechává si ze Země dovážet pitomosti, jako je ten přihřátý telefoněk.

„Říkáte bílkovina, vykazující řadu parametrů, shodných s pozemskými?“ zeptal se šéf, když položil telefon na stůl.

„Expertiza to nepotvrzuje, šéfe?“

„Naopak, pane Harde..., váš nález je dokonce naprosto shodný s bílkovinami pozemského typu,“ řekl Welter. „Přesněji řečeno – s bílkovinami typu hovézího.“

„Hovézího?!“ podivil se Bob.

Šéf povstal, opřel se dlaněmi o stůl a řekl: „Je to paštika, člověče.“

To, co Bobby považoval za objev století, byl žvanec masového krému, který mu žertěf Paolo Bernardi připlácl na vnitřní kryt jedné kamery; když Bobby na orbitě u planety odblokoval čidla přístrojů, posloužil kryt jako katapult, který poslal paštiku přímo do impaktního kráteru.

Bobbyho přefadili na linku Země – Měsíc a Bernardimu dali na vybranou: buď nastoupí jako člen letištního personálu, nebo dá výpověď. Rozhodl se pro to druhé a dělá barmana někde v Neapoli.

Planetka GB VIII/6548 se posléze ukázala jako vhodná pro zřízení radiomajáku; vysílá V jako VIVIAN. Ale piloti vesměs říkají V jako VEJTAHA, takže se Bobby stejně proslavil.

ONDŘEJ

NEFF

Bludiště

„Čekat budu deset minut. Kdybyste se neozvali, přijdu pro vás. Jasný?“

Julian kývl hlavou, ale Richard se jen ušklíbl.

Jasný? Ano, šéfe, jasný. Prozkoumáme objekt neznámého původu. Budeme čekat na další rozkazy.

Nuda.

V plánech Likvidační skupiny bylo prozkoumání objektu zaneseno pod pořadové číslo 315/56. V daném roce 2056 to bude třístý patnáctý objekt, který bude prozkoumán, náležitě zdokumentován a poté úředně zlikvidován. V plastivizi vystoupí technický historik s protestem proti barbarské devastaci vzácné památky, kterou bylo třeba stáhnout a pečlivě nakonzervovanou předat péči Smithonian institutu, Kosmickému muzeu v Kaluze či Astroskanzenu na Luně.

Potom přijde na řadu 316/56.

Oba technici vstoupili do přechodové komory. V podrážkách cítili chvění vzduchových pump. Signální světlo, původně hráškově zelené, žlutlo jako list na podzim a přes oranžovou přešlo do ostře červené. Segmenty irisové propusti zapadly do lůžek a vzduchoprázdno přechodové komory splynulo s prázdnotou okolního vesmíru. Julian se předklonil, zhoupł se v kolenou, odrazil se a plavně vyskočil ven.

Richard ne. Ten odpálil motorky už v přechodové komoře. Kdo ho bude honit za porušení předpisů? Julian? K smíchu. Hans, velitel z vlastní píce? Ještě víc k smíchu.

Objekt byl zlatistý, tvaru válce. Průměr se rovnal výšce: dvaatřicet metrů a něco na šířku jako na výšku. Osa válce byla kolmá k rovině ekliptiky, opravdu zajímavá náhoda a snad jediný zajímavý rys objektu.

Stěny byly zcela hladké, jenom na jednom místě, těsně u dna – nebo to snad byl strop – bylo vidět obdélníkovou prohlubeň asi tak metr dvacet širokou a dva metry vysokou. Nejspíš nějaký montážní otvor.

No, kvůli likvidaci takového krámu nikdo kravál dělat nebude.

Patrolní loď LS parkovala u objektu už dva dny. Kroužila kolem něho, kamerami snímala obrys jeho povrchu v plném rozsahu spektra. Identifikační znaky samozřejmě chyběly, objekt asi pocházel z doby napjaté mezinárodní situace ze začátku století. V žádném katalogu zanesen nebyl, takže ho nejspíš vypustila některá z takzvaných černých kosmických mocností, Argentina, JAR, Pákistán. Nezdálo se však, že je to nosič zbraní hromadného ničení anebo energetický emitör: objekt byl příliš velký. Vzhledem k velikosti, jednoduchosti tvaru a hladkosti povrchu šlo zřejmě o nějaké telekomunikační zařízení, nejspíš to byl odrazný modul. Jak se dostal tak daleko od pásma bojových operací, do oblasti asteroidů? Záhada. Možná že ho sem odpálili ve dvanáctém roce při té velké čistící akci. Katalogizován byl ovšem odjakživa, tedy – přesněji řečeno – od dvaatřicátého roku, kdy Valné shromáždění OSN rozhodlo vyčistit kosmický prostor od pozůstatků nezodpovědné kosmické činnosti, která zaneřádila geosféru doslova milióny zbytků družic a nosičů. Po léta čekal na to, až na něj přijde řada.

Dnes se dočkal.

Vlezeme dovnitř, uvažoval Julian. Bude nejspíš prázdný. Uděláme pár záběrů, pak se vrátíme a pšššš..., napereme do něho deset mega. Možná bude stačit i pět, pokud je opravdu prázdný.

„Jako novej,“ zaslechl ve sluchátkách Richardův hlas.

Rozmlouvali o tom už předevčírem, kdy zaparkovali déerku ve vzdálenosti pěti set metrů a poprvé se na válec podívali pěkně zblízka, okuláry dalekohledů. To bylo první, čeho si všimli: stěny vypulírované, bez poskvrnky. Ani ten nejmenší mikroasteroid o ně nezavadil, a to je co říct, tady, v pásmu asteroidů! Zajímavé, ale nijak senzační. I v tomto takzvaně rizikovém pásmu byl kontakt s asteroidem pramálo pravděpodobný.

Člověk by spíš čekal, že se na válci usadí prach, ale i ten, jak se zdálo z dálky pěti set metrů, se objektu vyhnul.

Zajímavé, ale zase nijak senzační.

V podstatě – nuda.

Oba technici zvolňovali let, a protože to byli profesionálové s mnohaletou zkušeností, dokázali stopnout dvacet čísel před stěnou. Začátečník by zastavil pět metrů od válce a nebo by do něho vrazil. Horší by byla ta druhá eventualita. Odporovala předpisům a kontrolní přístroje, které z paluby déerky akci sledovaly, by se postaraly o to, aby nešika dostal po návratu černý puntík do materiálů.

Julian i Richard věděli, že na povrchu obdélníku není patrný žádný uzávěr. Nu, nevádí, studená plazma si poradí i s titanovým plechem. Richard už sahal po hořáku, ale Julian, jen tak pro pořádek, vztáhnul ruku, aby se přesvědčil, že vchod – pokud je to vchod – nepovolí tlaku.

„Jsi to ale trouba,“ poznamenal Richard. „Za tu dobu to tu všechno muselo promrznout.“

I to byl argument, jímž představitelé Likvidační skupiny čelili kritice ze strany historiků. Po dlouhém pobytu v kosmu krystalické struktury kovů vzájemně prorůstají a po nějaké době se i ten nejsložitější mechanismus spojí do krystalického monolitu. Po čase je z něho jenom artefakt, nic víc. Demontáž je krajně problematická a prakticky se rovná destrukci.

Podle předpisů ale technici museli při průzkumu udělat všechno, aby zdokumentovali objekt v neporušeném stavu.

A dveře rozřezané plazmovým hořákem jsou setsakra porušené.

Julian se dotkl dveří jen zlehounka, plastik rukavice ledva přilnul ke kovové ploše. Dveře vyletěly vzhůru!

„Sakra, to jsem se ale lek!“ zalátele Richard.

Julian se ani nezmohl na slovo, jenom ucukl rukou, jako by se spálil.

Uvnitř bylo světlo.

„Ono je to živý,“ poznamenal Richard věčně.

Ani to nebylo nic výjimečného. Leckteré kosmické objekty si dovedou udržet základní funkce po desítky let, zejména pak ty, které jsou vybavené umělou inteligencí: vyhasínají pozvolna, a i když vypadají úplně promrzle, někde v nich přece jenom doutná jiskřička aktivity.

„Je tam světlo,“ podotkl Julian. Úplně zbytečně, protože Richard viděl světlo stejně dobře jako on.

Ohlédl se k déerce, odkud Hans, velitel z vlastní píše, sledoval počínání „svých“ lidí.

„Neměli bychom...“

„Ale pendrek,“ nenechal ho domluvit Richard. Nešetně se zachytil o okraj dveří a vplynul dovnitř.

„Já bych...,“ namítl Julian, ale pak ho napadlo, že dovnitř vlezl Richard, ne on, a kdyby někdo – někdy – po návratu něco namítal proti předpisovosti jejich počínání,

může se vždycky hájit, že nemohl nechat druha v prostředí, o jehož bezpečnosti mohl mít oprávněné pochybnosti. Předpisy jsou docela fajn, když je člověk podrobně ovládá. Nemyslete si, nejsou vždycky namířené proti vám, někdy člověku zahrají do ruky. Musíte je ale znát.

„Je tu hovno,“ podotkl Richard.

Julian vplul za ním, rozhlížeje se kolem sebe. Nikde neviděl žádný světelný zdroj, ale světla tu bylo dost, příjemně teplého, nažloutlého.

„Já to říkal od samého začátku,“ pokračoval Richard. „Je to zrcadlo. Kvůli telekomunikaci, nebo emitorům...“

Svůj názor na věc vyjádřil v průběhu minulých dvou dnů tolikrát, že jej opakoval zbytečně, a Juliana napadlo, zda Richard nemlátí prázdnou slámu jenom proto, aby se zbavil rozpaků a snad i nervozity. I na něho padl zvláštní, tísnivý pocit. Teď když byli uvnitř, prostor jim připadal obrovský. Venku, kde nejsou žádná měřítka, si neuvědomovali velikost toho válce.

„Pěkněj macek,“ řekl Julian. Báł se, aby snad Richard na něm nepoznal slabost.

Proč ty obavy? Snad proto, že je tu světlo a nikde žádný zdroj? V déerce je taky plno světla a nikde žádný zdroj. Jenže luminace vzduchu je známá sotva pět let a tahle potvora je v katalogu od roku raz dva.

Najednou se mu zatočila hlava, vykřikl a hezky dlouho to trvalo, než překonal panickou hrůzu.

„Neřvi, vole!“ křičel na něho Richard.

„Co... co se stalo?“

„Nevím, zapnula se umělá gravitace či co...“

Oba leželi na zemi jak širocí tak dlouzí. Neohrabaně se zvedali. Podle zběžného odhadu tu gravitace dosahovala jednoho gé a oni se všemi saky paky museli vážit dobře metrů dvacet a spadli z výšky, hrome, určitě tří čtyř metrů. Jak to že se nepomlátili? Agregát asi nenajel na plný výkon okamžitě, z nuly přešel na jedno gé postupně. Měli kliku.

„Sakra,“ řekl Richard.

„Co je?“

„Podívej... Ty zatracený dveře se zavřely.“

„Nevadí,“ řekl Julian, „jdou zlehka otevřít...“

Přesvědčoval Richarda, nebo sama sebe? A ještě něco. Stalo se... co vlastně? Kdesi v hlubinách jeho mysli varovalo světélko, že...

„Richarde, je tu vzduch!“

Teď si to uvědomil.

Kontrolka zapuštěná do obruby skafandru zeleně zářila. Automat hlásil, že tlak i složení atmosféry je v pořádku. Račte sejmout přilby, panstvo.

To je přece jenom silný kafe, uvažoval Julian. Automat se asi rozbil při tom pádu. Richard jako by uhádl jeho myšlenky, ale řekl:

„Mně to taky svítí.“

Že by automaty v obou skafandrech selhaly? Málo pravděpodobné..., ale dýchatelná atmosféra... tady... a teplota, bože můj, jedenadvacet stupňů Celsia, to není málo pravděpodobné, to je prostě nemožné!

„Sundávám šišku,“ hlásil Richard.

„Neblázní,“ stačil ještě Julian zavolat, ale to už Richard uvolnil přírubu a sejmul přílbu svého sněhuláka, pardon, skafandru. Něco říkal, ale Julian ho neslyšel. Druh mu gestem naznačoval, ať si taky sundá přílbu a pak uslyší.

S tlukoucím srdcem v hrudi kladl Julian ruce na přírubu a uvolňoval spony. Cvaklo to, Julian bezděky zatajil dech, ale neuslyšel žádné syknutí. Tlak venku byl stejný jako uvnitř skafandru.

„No vidíš,“ řekl Richard. „Nesmíš se hned ze všeho podělat. Bez šišky je to pohodlnější než se šíškou, to přece musíš uznat.“

„Je to proti předpisům.“

„Tady nás nikdo nevidí. Jednou z těch předpisů zmagoríš, ty jeden... předpise.“

Rozhlíželi se kolem sebe. Někde musí přece být nějaké znamení, nějaká značka... Válec někdo vyrobil, a která firma by natolik ovládala svoji ješitnost, aby neumístila výrobní značku alespoň dovnitř, když už si vojenští páni nepřáli ji mít na povrchu!

„Hele...“ podotkl Richard. Byl přeci jenom čilejší a vnímavější než jeho kamarád.

„Vypadá to jako vejce.“

Ve vzdálenosti nějakých deseti patnácti metrů leželo vejce, pěkně velké, dobře pŕlmetrové. Ale že mělo barvu stejnou jako podlaha, neurčitě bělostnou, zprvu si ho nevšimli. Byli asi také trochu oslněni světlem luminujícího vzduchu.

„Aspoň budeme mít co k snědku, kdybysme tu zkejsli,“ podotkl Richard.

Přistoupili k vejci a svrchu na ně hleděli.

Vejce jako každé jiné, jen trochu větší, než obyčejná vejce bývají.

„Aby to tak bylo vejce drakona,“ řekl Julian.

„Jsi to ale vůl,“ řekl Richard, ale neznělo to přesvědčivě.

Ani Julian, ani Richard, oba staří mazáci, nevěřili povídkám espasistů ani za mák. Tam nahoře na Zemi kdejaká bába věřila žvástům troušeným z Bogoty, tohoto Říma espasistické církve. Ano, espasismus byl pro báby a pro cvoky obého pohlaví a pro pubertáky a pro lidi s měknutím mozku a pro...

Jenže, sakra, co je to za vejce?

Nejhrůznější příšera Kosmu je drakon, hlásali espasisté, a předávali tak to, co se údajně dozvěděli od Nich, s nimiž byli ve spojení, jakém jiném než telepatickém. Tvor nadaný silou mastodonta, hbitostí kobry a inteligencí espasisty, jakou horší kombinaci si lze přát? Vy, plavci kosmických hlubin, varujte se drakonů, neboť každé setkání může být osudné!

Vejce leželo na bělostné podlaze. Richard přičapl a vztáhl k němu ruku. Zdálo se, že je teplé. Také jeho povrch byl zvláštní, jakoby potažený jemninou blanitou vrstvou.

„To je zvláštní...“

Ohmatával vejce pomalu a opatrně, jako by to byla nastražená mina.

„Co je zvláštní?“

„Zdá se mi, že se uvnitř něco hýbe. Že se to klube ven.“

„Vždyť povídám, že je to drakon.“

Julian se nervózně zasmál.

„Dobře, není to vejce drakona,“ řekl potom. „Jaké je to ale vejce?“

„Copak vím? Jsem já nějaký ptákológ?“

„Taky plazi snášejí vejce. A ptakopyskové.“

„Hadí vejce je jenom blanité. Tohle má pod tenkou blánou skořápku.“

Lehce zaťukal na povrch. Potom přiložil k vejci ucho.

„To bych nedělal,“ varoval ho Julian.
 „Něco se tam ozývá.“
 „Už toho mám dost. Pojď pryč. Umělá gravitace, dýchatelná atmosféra, na podlaze se něco klube z vejce, sakra, Richarde, já toho vážně mám po krk.“
 „Co chceš dělat?“
 „Nasadíme přílby a vypadneme odsud.“
 „Jenže... Když otevřeme dveře, vyfoukneme odsud vzduch a ten zárodek uvnitř vejce zdechne!“
 „Co je mi do něho? Copak jsem já snesl tohle zatracený vejce?“
 Julian ztrácel nervy. Richard vstal. Zkoumavě na Juliana hleděl. Potom řekl:
 „Asi máš pravdu. Nasadíme si přílby. Koneckonců,“ podíval se na hodinky, „za chvilku uplyne deset minut a přijde Hans. Já si sice myslím, že tenhle krám je chráněný proti dekompresi a že se nic nestane, až Hans otevře, ale co kdyby...“
 Oba si nasadili přílby. Richard si všiml, že se Julianovi ulevilo, přestaly se mu chvěti rty a z očí zmizel ten vystrašený výraz. Zamířili ke dveřím.
 „To by mne opravdu moc zajímalo, kdo tenhle kurník vyrobil. Prosím tě, umělá gravitace! Japonci s tím začali před pěti lety...“
 „To už je dýl,“ odporoval Julian. „Možná sedm, osm.“
 „Dobře, ale tři sta patnáctka je v katalogu už kolik let!“
 „Vývojový typ,“ navrhl Julian. Podíval se na hodinky. Displej stopek ukazoval jedenáct minut.
 „Jak to, že tu ještě Hans není?“ podivil se.
 „Nejspíš pije pivo,“ navrhl Richard.
 „Aby tak...“
 „Co?“
 „Třeba ty dveře jsou programovaný a jdou otevřít jenom jednou.“
 „Ale prosím tě, ty máš vždycky strachu,“ řekl Richard, přistoupil ke dveřím a dotkl se jich rukou, když se předtím ohlédl, snad trochu omluvně, na vejce. Jestli kurník – jak v duchu třístapatnáctku nazýval – nemá ochranu proti dekompresi... Ale, hrome, vždyť před jejich příchodem v kurníku bylo vakuum a jistě tu nebylo teplíčko jako v inkubátoru... Jak je možné, že zárodek ve vejci nezahynul?
 Na další úvahy nebyl čas.
 Julian vykřikl.
 Místo tapety z černého sametu poseté hvězdami se před nimi objevila místnost přesně stejná, jako byla ta, kterou chtěli opustit.
 „Ježišmarjá...“, vydechl Richard. Vyděšeně ustoupil o krok. „Ježišmarjá. Tady je... druhej kurník!“
 Julian jako hypnotizovaný prošel dveřmi a vstoupil do druhé místnosti. Richard ho chtěl zadržet, napadlo ho totiž, že je to zřejmě nějaké zrcadlení, že obraz druhé místnosti je fiktivní a že Julian, jakmile projde dveřmi, šlápne do prázdna a zřítí se do hlubiny. Včas si ale uvědomil, jak pošetilá je to myšlenka. Gravitace kurníku je umělá a tam venku je volný prostor bez „nahore“ a „dole“. Julian prostě projde zrcadlovým obrazem a ocitne se v beztížném stavu.
 Jenže Julian prošel dveřmi a podoben velikému robotovi kráčel přímo vpřed po bělostné podlaze druhé místnosti.

„Počkej,“ zavolal na něho Richard a vydal se za ním. Po několika krocích ho dostihl a položil mu ruku na rameno. Pak se otočil, právě včas, aby spatřil, jak se dveře za jeho zády zavírají. Julian napřáhl ruku před sebe a ukázal prstem.

V protilehlé straně místnosti číslo dvě byly umístěny druhé zavřené dveře.

Richard popadl Juliana za paži.

„Poslouchej,“ řekl mu, „tohle se mi vůbec nelíbí. Pojd', vrátíme se.“

Julian uposlechl, otočil se a společně kráčeli ke dveřím, kterými právě prošli. Oba mlčeli, poslouchali tlukot vlastního srdce. Ani jeden, ani druhý si nevšimli, že kontrolka v přírubě hlásí přítomnost dýchací atmosféry.

Dveří se dotkli oba, takřka současně.

Lesklá kovová deska vyjela nehlučně vzhůru.

Překročili štrbinu, ve které spočívá spodní hrana dveří, když jsou zavřené. Ulevilo se jim, ovládl je zcela nesmyslný pocit, že se ocitli jaksi doma, v důvěrně známém prostoru, kde jim nehrozí žádné nebezpečí.

Stačilo však, aby se rozhlédli kolem sebe, a popadla je ochromující hrůza.

Vejde zmizelo a ve stěně místnosti byly ne jedny, ale hned dvojce nové dveře.

Richard se podíval na svoje stopky. Už uplynulo patnáct minut od chvíle, kdy vstoupili do třístaptnáctky. Hans už bezpochyby dopil svoje pivo a hledá je, jenže v jiné místnosti!

To jsou halucinace. Ten zatracený vzduch obsahuje nervový plyn..., napadlo ho. Jak je ale možné, že automatický analyzátor nezaznamenal jeho přítomnost?

Třeba je to plyn, který nelze analyzovat...

Taky nesmysl. Plyn je chemická sloučenina..., každý plyn, známý i neznámý. A každá chemická sloučenina je složena z atomů. Analyzátor pracuje na atomární úrovni. Jakmile by se ve vzorku vyskytla sloučenina odporující normě, vyhlásil by poplach.

Co když na naše vědomí působí nějaké vlnění... Podle tvrzení espasistů...

Zaklel, otevřel spony a sejmul přílbu.

Jestli tu mám chčpnout, ať to jde rychle, pomyslel si.

Podíval se na Juliana. Z lesklé koule z křemičitého organiku na něho hleděly vyděšené oči.

„Jen se z toho neposer,“ řekl, zbytečně hrubě. Otočil se na podpatku, přistoupil ke dveřím, teď už zase zavřeným, a bouchl do nich pěstí.

Kovová deska zajela do skrytého lože.

„To jsem si mohl myslet,“ řekl Richard polohlasně.

Místnost, do které hleděl – aniž tentokrát překročil práh – se lišila od té, již právě opustili, počtem dveří.

V té první byly jedny, v druhé dvojce, v třetí troje, kdežto v téhle byly čtyři.

„Co se směješ, ty vole?“

Julian ležel na zádech. Nebyl na něho příjemný pohled. Tvář měl zarostlou třídním strništěm a pot mu slepil prořídle vlasy do hrotitých kudřousů. Jistě taky smrděl, ale Richard to naštěstí necítil. Uvědomoval si, že i on je zarostlý a upocený, ale co naplat, sám sebe neviděl a taky necítil pach vlastní tělesnosti.

„Hergot, nech toho.“

„Mě napadlo...“

Co toho magora mohlo napadnout, pomyslel si Richard znechuceně. Co ho mohlo napadnout v tomhle blbinci?

Poslední dobrý nápad měl on sám, včera, nebo to bylo před dvěma dny?

„Mám nápad,“ řekl tehdy. „Dávej pozor, poslouchej mě.“

Oba byli podráždění, krátce předtím se dokonce poprali, ani nevěděli, proč vlastně. A teď přišel ten spásný nápad.

„Jsou tu sály, jeden jako druhý, jenomže přibývají dveře.“

„Jo,“ přisvědčil Julian. „Ted' je jich třiadvacet. A v tom dalším sále jich najdeme čtyřadvacet.“

„Jasně! Jenže jednou to musí skončit, chápeš?“

Julian nechápal. Richard naléhavě pokračoval.

„Sál má obvod sto metrů. Dveře mají něco přes metr. Nakonec budou kolem dokola jenom dveře. Pak se to zastaví, chápeš? Do sálu se víc než nějakých devadesát dveří nevejde!“

Julian na něho chvíli tupě civěl a pak pochopil.

„Co potom?“

„Nevím, sakra, ale aspoň ty pitomý dveře přestanou přibíjet. Nevejdou se sem žádný další. Sto metrů je sto metrů, dveře mají metr dvacet, v tom není žádná záhada, jsou to počty pro malé děti.“

Opravdu to byl dobrý nápad, přilnuli k němu s tak toužebnou nadějí, že je přestal trápit hlad a zapomněli na žízeň. Bez dalšího uvažování se rozběhli vpřed – to už pochopili, že v blbinci, jak si navykli soustavu sálů nazývat, nezáleží na tom, které dveře zvolí. Projížděli těmi jako tamními, všechno jedno: za nimi je kruhový, jasně osvětlený sál, úplně stejný, jako byl ten předešlý, jenom jedny dveře přibudou.

Richard doběhl ke dveřím první, dotkl se jich dlaní, deska vyletěla vzhůru, oba vpadli dovnitř a deska se za nimi zavřela. Ovšem, napočítali čtyřadvacet dveří.

„A teď čelem vzad!“

Vrátili se, a přece se nevrátili. Sál byl jiný, bylo tu pětadvacet dveří.

„Čelem vzad!“

Šestadvacet dveří.

„Čelem vzad!“

Sedmadvacet, osmadvacet.

A pak třicet, čtyřicet, padesát.

„Počkej, přestaň blbnout,“ zašeptal Julian, když dosáhli počtu šestapadesáti dveří.

„Co je zase,“ zavrčel Richard nevlídně.

„Nezdá se ti...,“ zmlkl a nejistě zakroužil rukou kolem sebe. Všude byly už jenom dveře, všechny identické, všechny zavřené. Julian ukazoval před sebe. Ruka se mu třásla.

„Mám dojem, že se mezera mezi dveřmi nezmenšuje.“

„Nedokážeš to při tak velkém počtu přesně odhadnout?“ namítl Richard. Julian ale zavrtěl hlavou.

„Nezmenšuje se,“ trval na svém.

„To by se ten zatracený sál musel zvětšovat!“ vykřikl Richard.

„Co když se zvětšuje?“

„Hovadina,“ odsekl Richard, ale přesvědčivě to neznělo.

„Já ho změřím.“

„Vykašli se na to. Je to blbost.“

„Já ho změřím!“

V Julianově křiku se chvěla hysterie.

„Dělej, jak chceš,“ řekl Richard rezignovaně. Opřel se o úzký pruh stěny mezi dvěma dveřmi a pomalu se sesul na zem, usedl a bolavé nohy natáhl vpřed. Myslel na to, že by měl Julianovi zase dát pár facek, ale byl příliš slabý. Hlad ho už přešel a zmocnila se ho tupá slabost. V ústech měl sucho. Nenávistně se díval na svého druha, jak kráčí přes sál. Je to blbec a taky posera. Až se z toho blbince dostaneme, v životě s ním nepůjdu do party. Takovej blbec. A posera.

Julian zatím dospěl k protilehlé straně.

„Čtyřicet metrů!“ hlásil.

„Hovno,“ řekl Richard. „Dvačtyřicet. Už jsi zblblnul, luplo ti v kouli a děláš menší kroky.“

Julian se k němu vracel zase těmi protivně strojovými kroky, jako robot někde v lunaparku.

„Sál měří zhruba čtyřicet metrů. Říšo, vždyť je to vidět! Jen se podívej kolem sebe. Ten sál je větší!“

Richard namáhavě povstal.

„Dokážu ti,“ řekl, „že jsi vůl. Kolem stěn to musí být sto metrů. Sedni si tu a dávej pozor.“

Vydal se vpravo a krácel dokola. Vůl, vůl, opakoval si při každém kroku. Štvalo ho, že Julian nahlas počítá. Osmdesát... devadesát... devadesát pět... šmarjá, dělám přece metrový kroky a ještě zdaleka nejsem... Sto, křičel Julian vítězně, a přece Richarda od něho dělil ještě pěkný kus cesty.

„Sto dvaadvacet kroků. Nějaká ta chyba plus mínus, ale rozhodně to není sto metrů,“ hlásil Julian.

Richard se znovu posadil.

„Jestli máš pravdu, tak jsme...“

„To vím už dlouho, že jsme v hajzlu. Blbinec se zvětšuje. I kdybychom tu lítali jako fretky z jedné dveří do druhé, nikam nedojdeme. Dveří bude přibíjet a sál se pokaždý zvětší. Nakonec bude velkej jako celej ten zsranej vesmír.“

„Naštěstí...,“ zašeptal Richard a zmlkl.

„Co – naštěstí?“

„Naštěstí mnohem dřív chcípnu.“

Pak uplynul jeden, nebo snad dva dny. Poslední hodiny strávili v mdlobné nečinnosti. O další experimenty ztratili zájem. K ničemu nevedly. Už se ani nenamáhal počítáním dveří, jen odhadem jich bylo hodně přes sto, snad ke dvěma stům.

A sál byl jistě třikrát větší než dřív, rozrostl se do šířky, ale zachovával poměr, takže i jeho strop se vzdálil do nesmírné výše. Jinak ale vypadal docela stejně, bělostný, jasně osvětlený.

A teď tu Julian ležel na zádech a smál se.

„Nikdy mě nenapadlo,“ kuckal se, „že bych považoval za největší štěstí života, kdybych našel to hovno...“

Řekl „to hovno“ a chvíli trvalo, než si Richard uvědomil, že nejde o běžné lidové rčení, nýbrž o konkrétní objekt, totiž o obyčejný lidský výkal. Včera, nebo snad předevčírem, na Richarda přišlo bolení břicha. Svlékl ze sebe skafandr a ulevil si – snad

ze vzdoru – přímo uprostřed sálu. Julian se otočil, aby nemusel tu scénku pozorovat. Byl příliš slabý a otupělý, aby Richardův výkon nějak komentoval. Snažil se neposlouchat ty nepřilíživě povznášející zvuky. Pak zaslechl trhání tkaniny. Richard se musel postarat o osobní hygienu a roztrhal nátělník. Pak znovu navlékl skafandr a zbytek nátělníku nacpal do tašky připevněné na zádech, ve které celou tu dobu vláčel plazmový hořák.

Připojil se k Julianovi.

„Jak vidíš,“ pokusil se o žert, „seru na to.“

Otevřeli dveře. Na prahu se Julian otočil. Uprostřed sálu, v hrůzyplné dálce, spatřil směšnou hromádku člověčiny. Pokrčil rameny a překročil práh.

Když se dveře za nimi zavřely, Richard se zašklebil.

„Zajímalo by mě...“

Nedořekl. Dotkl se dveří. Deska vyletěla vzhůru.

Hromádka člověčiny zmizela. Ne, nikdo ji neuklidil.

Byl to prostě jiný sál.

A teď se Julian smál při představě, jaké by pocítil štěstí, kdyby hromádku zase našli. Bylo by to – snad – znamení konečnosti toho oblundného labyrintu, do kterého tak slepě vstoupili.

„Moje babička je espasistka. Ta z otcovy strany.“ Teď už šetřili silami, třebaže si uvědomovali, jak je to zbytečné. Hans je jistě nenechal ve štychu, asi se za nimi vypravil a teď možná bloudí zoufale jako oni. Do kterého sálu se dostal, k jakému počtu dveří dospěl? A co vejce? Jestlipak se už vyklubalo?

„Spousta lidí věří espasistům. Hlavně ti, co nevytáhli z domova paty.“

Leželi na zádech. Julian spočíval temenem na podlaze, Richard si hlavu vypodložil brašnou s plazmovým hořákem.

„Škoda že nejsem jako babička,“ pokračoval Julian. Strop byl tak vysoko, že ho vnímal jako oblohu. Mohl bych věřit, že někdo přijde a zachrání nás. Že přijdou Oni.“

Zachrčel. Měl to asi být smích.

„Jsou to cvoci.“

„Co když mají pravdu?“

„Tvoje babička?“

„Všichni espasisti.“

„Třeba jo. Třeba mají pravdu. Bože můj.“

„Kdyby nás tak slyšel šéf,“ podotkl Julian. „Ten má na espasisty obzvlášť spaden.“

„Jak by ne,“ řekl Richard.

Dál už o tom nemluvili. Teroristické komando espasistických fanatiků vyvraždilo celou rodinu plukovníka Takedy, provozního ředitele Likvidační skupiny. Divná pakáž, tihle espasisti. Chtějí, aby lidi opustili vesmírný prostor, vrátili se na Zemi a trávili čas v modlitbách. Sbor Dvanácti v bogotském Chrámu Galaxie se postará o telepatický kontakt s Nimi.

„Měli by s nima zatočit,“ navázal Richard.

„S mou babičkou?“

„Se všema espasistama. Šmarjá, my tady chcípнем, a oni se modlej. Dovedeš to pochopit?“

Julian měl zavřené oči a zvolna vrtěl hlavou. Ne, to bylo nepochopitelné. V té chvíli si ale uvědomil, že po celou dlouhou dobu strávenou v bludišti ho nenapadla docela prostá myšlenka. Není snad bludiště mimozemského původu? Není to nějaká sonda, laboratoř, kosmická loď...

„Až se z toho svinčíku dostanem,“ řekl Richard, „roztočíme to na plný pecky. Žádná likvidace, rozumíš? Musí se pořádně vyšetřit, kdo sem tohle svinstvo nastrčil. Nic bych se nedivil, kdyby to byli ti lumpové.“

„Espasisti?“

„Třeba zrovna tvoje babička.“

„Ta určitě... Bojí se jezdit vlakem a do letadla by nevlezla ani za všechno zlato Galaxie.“

Richard se ale nechtěl vzdát své představy.

„Třeba je to humbuk, vymyšlené v Bogotě. Podvodnej zázrak, rozumíš? Aby lidi spíš věřili.“

„Lidi espasistům věřej tak jako tak.“

„Věřej, a my tu chcípнем.“

Nastalo ticho.

„Espasisti nelítaj. A věřících mají dost. Navíc... Tenhle krám byl v registru dřív, než buddhisti v Bogotě s Nima navázali ten jejich telepaticej kontakt,“ řekl Julian. Vzdychl. „Měli s nima zatočit, hned jak s tím začali. Já to pamatuju jako kluk. To bylo nejdřív srandy kolem telepatů v Bogotě. Sněžnej muž. Lochneska. Telepaticej styk. A pak z toho byla církev silnější než křesťani a mohamedáni dohromady.“

„A teroristi. A války.“

„To patří k věci. Proč každéj, kdo na něco věří, musí zabíjet?“

„Nevím. Já nevěřím na nic.“ Richard zařal pěsti. „Jenom na to, že chcípnu.“

„Na to nemusíš věřit. To je přece jasný,“ řekl Julian a tím uzavřel debatu o transcendentnu, debatu prostou, neboť oba byli prostí technici vycvičení k výkonu prachjednoduchého řemesla, lidé bez fantazie, naštěstí pro ně, protože fantazie by jim vadila v práci – a jejich současné postavení by ještě zhoršovala, pokud je ovšem mohlo něco zhoršit. Leželi, mlčeli – a umírali.

Vtom zaslechl kroky.

Julian nadzvedl hlavu.

„Slyšíš...“ zašeptal, nebo aspoň chtěl zašeptat. Jeho chroptění však nepřipomínalo žádná lidská slova. Zato Richard, jako vždycky silnější, duchapřítomnější a odolnější než Julian, řekl docela jasně, nahlas:

„Hans.“

Přicházel Hans, ten směšný velitel z vlastní píše, ouřada, pardon, koordinátor, zvyklý vysedávat před konzolou počítače a dohadovat se s ním o formátování výstupu na displeji, puntičkář nápadný už svým nedostatkem smyslu pro humor.

Vzpomínali na něho často v těch prvních dnech, kdy ještě měli jenom hlad a žízeň a mohli vzpomínat. Jak se zachoval, když deset minut uplynulo a oni se nevrátili? Pokusil se proniknout za nimi do prvního sálu, toho prokletého prvního sálu, opatřeného jedněmi dveřmi, které nebyly ničím jiným než sklopkou obrovské pastí na lidi?

Třeba vstoupil za nimi a teď bloudí v labyrintu, snad po jejich stopách, snad jinudy, a snad narazil i na tu nejapnou hromádku, kterou udělal Richard, a i na ty další, kterými

později poznamenali neposkvrněnou bělost bludiště oba, dokud ještě měli co vyměšovat.

Bylo to možné, ale málo pravděpodobné.

Hans je muž opatrný. Nevleze do pasti, aniž by se desateronásobně pojistil, tím spíš, že se „jeho“ muži z pasti nevrátili.

Po deseti minutách se asi pokusil otevřít dveře. Nepodařilo se mu to – Julian i Richard si uvědomovali, že zůstali v prvním sále déle než deset minut. Vrátil se tedy do déerky, ke své počítačové konzole a k terminálu pankomu. Nejspíš se spojil se šéfem. Plukovník Takeda, ramenatý míšenec černocho a Japonce, mistr šestého danu karate, jistě neváhal dlouho se zahájením záchranné akce. Kolem té prokleté třístaptnáctky teď visí celý hrozen déerek a nejspíš taky transportní loď technologické báze a celá ta parta specialistů LS, všichni kluci a holky ze Skupiny potěj krev, aby se k nim dostali. Jenže, krucinál, kde jsou?

Kde by byli? Přece za dveřmi, přinejmenším jeden z nich, ať je to Hans, nebo sám Takeda, nebo kdokoli jiný.

Ten prachmizerný večírek končí.

Je po všem.

Vstali, Richard první, podal ruku Julianovi a už ji nepustil. Jako dvojice opilců se potáceli ke dveřím a přihlouple se usmívali.

Kroky se blížily. Pak ticho.

Deska vyletěla vzhůru se svistem, který tak důvěrně znali – a z plna srdce nenáviděli.

A za dveřmi...

Do poloviny výšky dveří čněly šupinaté nohy, dole opatřené pařáty. Pořádné nohy, jen co je pravda. Stehna měla v obvodu asi tolik, kolik má dospělý muž kolem pasu, pořádně vypasený muž, a ne takový vychrtlík, jako je teď Richard nebo Julian. V rozkroku nebyl patrný žádný pohlavní orgán. Vyrůstalo odtud svalnaté břicho, zbrázdné téměř pravidelnými pětiúhelníky. Čím výše, tím byly výraznější. Těsně pod horním okrajem dveří to byly desky z rohoviny.

Hlavu neviděli, zato ruce... Vsouvaly se dovnitř, čtyřprsté pazoury s drápy na konci, špičatými a zřejmě neobyčejně pevnými.

Netvor poklesával v kolenou, pokud to tak lze říci ... jeho nohy stejně jako ruce neměly jeden, nýbrž dva kolenní klouby.

Nikdy podobného tvora neviděli – s tou výhradou, že ho viděli bezpočtukrát, ovšem jen na obrázku anebo v animovaném tříprostorovém zobrazení. Takto vypadá drakon, nejnebezpečnější příšera známého vesmíru, hlásali espasisté. To Oni nám telepaticky zaslali jeho obraz jako varování a zde ho máte, lidé, abyste se poučili. Padněte na kolena, obraťte tvář směrem k Bogotě a modlete se, abyste se s tou bestií nikdy nesetkali.

K smíchu? K pláči? Ale ne. Espasistické žvásty jen nudily lidi, kteří v kosmickém prostoru skutečně žili a pracovali.

Tak tedy nuda...

Drakon krčil kolena, nachyloval trup a zpod horního okraje dveří už bylo vidět jeho spodní čelist, opatřenou dvěma řadami trojúhelníkových, jako sníh bílých zubů.

Richard se nezmohl ani na jediný pohyb. Julian, který stál za ním, vztáhl mátožně ruce před sebe a nahmatl brašnu na jeho zádech. Drakon se přikrčoval, ještě několik vteřin a dokáže dveřmi prolézt. Snad mu stačí jen dvě, možná že už pouhá jedna vteřina.

Julian vytáhl z brašny plazmový hořák, přiložil palce na ovládací senzory, a jakmile spatřil drakonovu hrůznou tvář, žluté oči s hvězdovitými zřítelnicemi, stiskl.

Energetický blesk proletěl v těsné blízkosti Richardova obličeje a dopadl netvorovi na čelo. Energetický výboj, který obvykle prošel titanovou deskou, jako by byla z másla, se od zvířecí hlavy odvrátil. Bestie, jak se zdálo, si útoku ani nevšimla. Protlačila trup dveřmi, zatřásla sebou – a už byla vevnitř.

Oba muže ochromila hrůza. Ustupovali nazad, jako ve snu, kdy člověk má nohy z olova a brodí se bažinou. Tvor napřáhl pracky a doširoka rozevřel čelisti.

Pak ze sebe vyrazil zařvání, div se jim nepoškodily ušní bubínky, a padl na zem. Tělem proběhla křeč, několik posledních záškubů a byl konec.

Zvíře bylo mrtvo.

Když se vzpamatovali, ztratili spoustu času hádkou o to, jaká byla příčina smrti té potvory. Julian se nechtěl vzdát své zásluhy a nepřestával tvrdit, že rozhodující byl zásah plazmového hořáku. Do obhajoby této teorie však nekládal příliš mnoho energie. V paměti mu vzešel příliš živý obraz té scény, kdy se šelma drala úzkým průchodem.

„Ani nemrk,“ opakoval Richard. „Ani nemrk.“

Byla to pravda. Oba si živě vybavovali ten okamžik, kdy se hrot plamene dotkl čela příšery. Ani se nezachvěla, ani o milimetr neodvrátila hlavu. Drala se kupředu, jako by se nic nebylo dělo.

„Je ale mrtvej,“ konstatoval Julian. „Jak to, že je mrtvej?“

„Podívej se na to tělo,“ řekl Richard. „Tady jsou žebra... a kůže mu visí, jako kdyby strašně zhubnul. Něco ti povím, kamaráde: Ta potvora chcipla vyčerpáním. Jakmile nás uviděla, rozeběhla se, ale už neměla páru a dostala infarkt.“

„Pěkná blbost. Infarkt. To ti tak budu věřit.“

„Viděl jsi to sám,“ hájil Richard svoji teorii. „Jakmile se rozběhl, klopýtnul nohou o nohu, nedokázal srovnat rovnováhu a bum, už ležel.“

Bylo těžké si představit, že obrovský ještěr, ztělesnění nadlidské síly, zahynul vysílením, avšak čím déle tělo zkoumali, tím více důkazů k potvrzení teorie nacházeli. Zvíře bylo svaštělé, vychudlé, zedrané. V tlamě mu chybělo mnoho zubů a také na očích, když si je prohlédli zblízka, byla kalná mázdra, která ještěrovi asi nezlepšovala vidění.

„Je to dědek,“ konstatoval Richard. „Umřel hladem a stářím.“

„Leda že by to byla bába,“ namítl Julian. Richard se podívil. „Ano, bába. Co když je to samice?“ dovozoval Julian. „Co když tahle potvora snesla vejce v první místnosti?“

Je řákej moc chytřej, pomyslel si Richard. Nahlas řekl:

„Důležitý je, že je to hora masa. A krev se hodí k pití.“

„Jak ho chceš naporcovat? Plazmákem ho nerozřežeš.“

„Uvidíme,“ řekl Richard. A uviděli.

Ukázalo se, že s kůží mrtvého ještěra si plazmový hořák poradí snadno. Brzy drželi první kusy masa v ruce. Počínali si stejně jako neandrtálští předkové po porážce mamuta, žvýkali syrové maso a chlemtali krev. Pak odpočívali v polospánku plném vidin.

Když byli tak dalece při smyslech, že znovu dokázali hovořit a uvažovat, přišla na přetřes otázka terminologie. Julian užil slova „drakon“. Richard ho pokáral:

„Nech si ty tvoje espasistický žvásty. Je to prostě zvíře.“

„Jo, ale vypadá tak, jak espasisti popisují drakony. Jeden drakon dokáže rozvrátit ekosystém planety. Žádné zbraně proti němu neúčinkují. Může zahynout jenom stářím a hladem. Přesně tak, jako chciplul tenhle!“

Richard se staral v zubech.

„Espasisti jsou podvodníci. Oblbujou hlupáky, jako jsi ty nebo tvoje...“ Chtěl říci „babička“, ale zarazil se.

Když zvíře porcovali, pátrali po pohlavních orgánech a upřímně litovali, že kdysi, ve škole, nedávali při hodinách zoologie pozor. V ještěrových útrobách našli spoustu podivných orgánů, měchýřů, trubic a žláz, ale přesně identifikovat je nedokázali. Protože měli technický výcvik, uměli si s nimi prakticky poradit. Z měchýřovitých orgánů nadělali vaky a ty naplnili krví a zvláštní bělavou tekutinou, která tvořila v ještěrově těle druhý, zjevně nezávislý oběh. Chutnala docela lahodně a měli pocit, že jim dodává více sil než pití krve nebo požívání masa, které opékali plazmovým hořákem. Do čista obrali i kostru. Z hrudního koše vyrobili vlek, aby mohli snadněji stěhovat své zásoby potravin.

Prožívali zkušenost naprosto odporující všemu, co až doposud poznali nebo co poznal kdokoli ze všech lidí, které znali. A co horšího, byla to zkušenost do velké míry předvídaná espasisty, lidmi, jimiž upřímně pohrdali a jejichž tvrzení nepřikládali ani špetku víry a pozornosti. Objekt 315/56, katalogizovaný už dvaadvacet let a nyní určený k průzkumu a likvidaci, je definován jednoznačně v prostoru i čase. Jak tedy vysvětlit, že se v jeho nitru skrývá bludiště, které je svým uspořádáním ve výsměšném rozporu se vším, co člověk o prostoru ví? A o času? Je to drakon, podle tvrzení espasistů schopný vyhubit život na celé planetě, civilizované nebo primitivní? Pokud je tomu tak, kde se vzal v labyrintu, proč tudy bloudil a umíral hladem a žízní? Mají espasisté pravdu? O tom uvažoval hlavně Julian. Připadalo mu komické, že jeho stará babička, která se bojí jezdit vlakem a o espasismu se dozvěděla z nedělní přílohy novin, má o vesmíru přesnější představu a informace než on, starý mazák.

Plynuly dny.

Živení a napájení dračí potravou, již vlekli na kostěných saních za sebou, putovali nekonečným bludištěm. Někdy se zastavovali a odpočívali. Už spolu téměř nehovořili – neměli o čem. Někdy se pokusili vymyslet si nějaký plán, ale jaký mohli vymyslet, když pravidla toho podivného světa byla tak jednoduchá?

Věděli, že lze otevřít jen jedny dveře – nikdy dvojce najednou. Že za dveřmi bude zase sál, a kdyby si dali práci (bylo to čím dál obtížnější) a spočítali dveře, zjistili by, že jedny přibýly. Naučili se blokovat dveře – zůstaly otevřené, dokud i sebemenší předmět ležel v dráze posuvné desky. Potom jimi stěhovali zásoby potravin a pití. Ovzduší v bludišti bylo sterilní, prosté jakýchkoli mikroorganismů. Nařezané pláty masa se jim proto nekazily.

„Vydříme s tím dlouho,“ pochvaloval si Richard.

Ale Julian, který od svého vítězství nad drakodem začal sám sebe považovat za vůdce této dvoučlenné, zoufalé výpravy ztroskotanců, namítl:

„Maso se nekazí, ale schne. Taky krev a ta zatracená bílá šťáva vysychá.“

„Drž hubu! Ty tvoje blbý nápady...“

Výlev hrubosti ale už nemohl Juliana zastrašit. Ano, mám nápady, pomyslel si. Kde bys byl beze mne?

Sežrala by tě ta potvora.

Julian často přemýšlel o osudném střetnutí s příšerou, která existovala, třebaže neměla, ba nemohla existovat, protože si ji vymysleli espasisté.

Zatracená náhoda, že se s ní setkali. Díky mně to byla náhoda šťastná. Bez ní bychom byli bradou vzhůru.

Vybavoval si tu chvíli. Kroky za dveřmi, slastný okamžik naděje, že přichází Hans, jejich kosmický velitel. Pak se dveře otevřely a...

Kroky.

Znovu je slyšel. Byly různé, jak jinak, vždyť příšera vážila nějakých pět šest metrů. To už jsou pořádné kroky. Kdyby mi šlápla na nohu...

Příšera mířila ke dveřím najisto.

Čím déle o tom Julian přemýšlel, tím pevněji byl přesvědčen, že drakon, nebo jak vlastně bestii nazývat, netápal, jako to dělali oni, když se rozhodovali, kterým směrem se vydat a které dveře zvolit.

Pak ho osvitil nápad.

Co když... s odpuštěním... drakon šel najisto jen proto, že neměl na vybranou?

Jestliže žil v jiném čase, mohl se pohybovat i v jiném prostoru. Mířil k jediným dveřím, které byly před ním. Jiné v tom jeho sále nebyly.

Svěřil se s tou myšlenkou Richardovi, ale ten, jak jinak, ho odbyl. Nesmysl. Už těch pitomých nápadů nech. Máme jiné starosti. Julian nenaléhal. Nechtěl se s Richardem hádat, teď když už byl plně přesvědčen o své převaze. Proč se hádat... se slabším a hloupějším?

Jenže Richard nebyl ani slabší, ani hloupější. V poslední době se Julianovi podřizoval, ale jen proto, že rezignoval v bezvýchodné situaci. Proč prosazovat nadvládu, když oba tak jako tak zahynou, a ten konec se blížil, protože odporného dračího nápoje valem ubývalo? Ale třebaže pozbyl hodně ze své vůle, neztratil schopnost uvažovat a Julianovy poznámky o jiném čase a prostoru se mu uhnízďily v mysli.

Julian by byl překvapen, kdyby byl tušil, jak dovedně dokáže jeho druh – údajně slabší a hloupější – spekulaci o variabilitě časoprostoru v bludišti rozvíjet a k jak praktickým výsledkům se chystá ji dovést.

Plně to pochopil, až když bylo pozdě.

Jednou – s ohledem na okolnosti nemá smysl tvrdit, že to bylo „jednoho dne“ nebo dokonce „jednoho rána“ – se probudil a zjistil, že je v sále sám.

Richard zmizel, a spolu s ním všechny zásoby jídla a pití.

V prvním okamžiku se Julian domníval, že stále prožívá horečný sen, a usilovně si přál procitnout. V hlavě se mu ale brzy vyjasnilo a uvědomil si, že to není sen, nýbrž skutečnost.

Nejdříve byl překvapen, a dokonce pocítil cosi jako starost o osud svého slabšího a hloupějšího druha. Platila mezi nimi nevyříčená – protože samozřejmá – dohoda, že všechny průzkumy budou konat společně. S přechodem z jednoho sálu do druhého prováděli všechny myslitelné experimenty, jen jednoho se neodvážili: Zjistit, co by se stalo, kdyby jeden z nich zůstal na té a druhý na oné straně dveří. Už na samém počátku pouti bludištěm vyzkoušeli, co se stane, když zanechají v sále nějaký předmět, projdou dveřmi do druhého sálu a pak se týmiž dveřmi vrátí zpět. Předmět vždycky zmizel a v sále jedny dveře přibýly – nebyl to tedy ten, který právě opustili.

Dopustil se snad Richard, slabší a hloupější druh, osudné chyby?

Julian vstal a rozběhl se k nejbližším dveřím. Položil před práh přílbu skafandru (ani on, ani Richard ji nezahodili, pořád ještě doufali, že bludiště má někde nějaký východ a že ho najdou, otevřou dveře a před nimi se objeví laskavý obraz kosmické pustiny, před vchodem bude čekat Hans a opodál bude pomrkávat pozíčními světly déerka), otevřel je a nahlédl do sousedního sálu. Byl prázdný. Julian pak kráčel od jedné dveří ke druhým a postupně je otevíral a zavíral. Po Richardovi ani stopa. Takto otevřel tři sta patnáct dveří, než se vrátil k opuštěné přílbě. Ušel přes půl kilometru.

Usedl, uchopil přílbu do dlaní, chvíli hleděl na pitvorný obraz své vyhublé, černým vousem zarostlé tváře v lesklém povrchu krytu, pak přílbu odložil, opřel se zády o úzký pruh stěny mezi dveřmi a rozplakal se.

V tu dobu, pokud to tak lze říci, byl Richard už o šest sálů dál. Měl báječnou náladu, dokonce si nahlas zpíval. Ukázalo se totiž, že logický závěr, k němuž dospěl na základě několika poznámek toho nekňuby Juliana, je správný. Při přechodu z jednoho sálu do druhého počet dveří přestal růst!

Nepočítal je v tom prvním sále, ve kterém se ocitl, když spícího druha opustil. Spěchal. Snažil se co nejrychleji a také nejtišeji přetahat proviant dveřmi a pak, když dílo bylo hotovo, přestěhoval proviant i sám sebe do dalšího sálu, aby ho Julian nenašel, až se probudí a začne se po něm shánět.

Teprve tam dveře spočetl. Dokonce třikrát, aby vyloučil chybu. Bylo jich tři sta patnáct. Litoval, že nespočetl dveře před útekem, v sále, kde zrazeného Juliana zanechal. Už teď by věděl, na čem je. Ale co naplat. Nelze odestát, co se stalo. Tři sta patnáct, to je počet, k němuž došel až teď.

Další přechod, další stěhování – a další počítání.

Tři sta patnáct!

A znovu tři sta patnáct, znovu a znovu!

Bludiště zastavilo svůj růst.

Časoprostor labyrintu reaguje na počet živoucích bytostí, který jím prochází.

Měl bych si víc všimnout času, napadlo Richarda.

Podle digitálních hodin, zapuštěných do příruby jeho skafandru, uplynulo už osmnáct dní, šest hodin a třicet minut od prokletého okamžiku, kdy vstoupili do prokletého objektu, registrovaného v katalogu Likvidační skupiny pod číslem 315/56.

Na sklonku dvaadvacátého dne dolehla na Richarda samota a začal si vyčítat svou zradu.

K čemu to všechno bylo...?

Sály se nezvětšují, počet dveří se ustálil na čísle tři sta patnáct, ale co z toho? Zásoby se ztenčují, odporná tekutina v posledním vaku, který zbyl, houstne, ale taky povážlivě začíná páchnout. Vzduch v labyrintu je sice sterilní, ale jeho vlastní tělo je autonomní biosféra, ve které žijí mikroorganismy. On sám zřejmě kontaminoval zásoby potravin a mikroorganismy, poslušný niterných příkazů, zakódovaných do jejich dědičné struktury, likvidují pozůstatky těla zabitého zvířete.

Brzy nastane konec.

Zvířecí krev, nejdůležitější složka jeho potravy, se zkaží a on zemře žízní na hromadě (ted' už spíše na hromádce) vysušeného masa.

Zrazený Julian ovšem zemře dřív.
Kdy asi?
Nebude to dlouho trvat. Snad den, snad dva, tři.
Měl bych mu závidět, napadlo Richarda.
Zasmál se tomu. Nedokázal smích zastavit. Rozbolely ho břišní svaly, nakonec se mu podlomily nohy, ale smál se dál, dokud nepozbyl vědomí.

Displej digitálních hodin ukazoval, že uplynulo čtyřicet dní, šest hodin, dvaapadesát minut od vstupu do objektu 315/56. Richard ale ten údaj nevnímal.

Zásob zbylo už tak málo, že je mohl naložit na záda. Hlavou mu vířily vidiny, fragmenty vzpomínek a šílených představ. Už nemyslel na Juliana, na záhadné vlastnosti labyrintu, přestal uvažovat i o vlastním osudu. Šel dál a dál, od jedné dveří ke druhým. Opřel se o desku, počkal, až vyletí vzhůru, prošel, počkal, až to za jeho zády zašumí, popošel o několik kroků – vždycky vpravo – opřel se o dveře, prošel...

A pak se mu zazdálo, že sál, do kterého právě vešel, je jaksi menší a že dveří je v něm také méně.

Složil ze zad vak, nohou ho přisunul ke dveřím, obešel sál a počítal.

Dvě stě dva.

A znovu. Tentokrát šel na druhou stranu. Dospěl k číslu dvě stě tři, ale na rozdíl od nezáleželo. Buď se spletl při prvním, nebo při druhém počítání, ale rozhodně se nemohl zmýlit o více než stovku!

V hlavě se mu vyjasnilo.

Pohlédl na displej. Sedmadvacet dní a nějaké drobné... Julian, co je s ním? Bez jídla a pití už musel zemřít.

„Chápeš to, Juliane?“ rozkřikl se Richard do prázdného prostoru. „Chápeš to? Zdechnul jsi, a já tu zbyl sám a ten posranej labyrint se zmenšuje!“

Třeba tu teď někde narazím na tu první nechutnou hromádku... Kolikrát jsme o tom s Julianem mluvili, jaká by to byla radost, najít jedno jediný mizerný hovno...

Naložil vak na záda a vydal se na další cestu.

Nezdržoval se počítáním dveří. Věděl, že by tím jen ztrácel čas, a toho teď už mnoho nezbyvá, když dračí krev páchne tak hrozně, že ji přestává snášet i jeho pramálo citlivý žaludek.

Krucinál, teď už jsem blízko cíle, uvažoval. Bludiště je čím dál menší. Každým přechodem zmizí jedny dveře.

Vždyť já... z toho můžu být venku za pár hodin, možná dřív, stačím to za hodinu!

Za hodinu přepočítal dveře.

Byla jich rovná stovka.

S radostí serval vak s krví ze zad a veškerou silou ho hodil doprostřed sálu. Černavá tekutina se rozstříkla po bílé podlaze a prostorem zavanul odporný puch.

Dlaní se opřel o dveře. Deska vylétla vzhůru a on doslova propadl do sousedního sálu.

Sál byl bělostný, rozzářený světlem bez viditelného zdroje. Richardovi tlouklo srdce.

Za zády měl dveře, právě jimi vstoupil. Další byly na protilehlé straně, další, to jest druhé dveře. Žádné jiné v sále nebyly. Ještě v tom předchozím vězely v oblé stěně troje, tady jsou dvoje. Přesně si uvědomoval, jakou dráhu musí urazit, aby se k nim dostal – rovných čtyřicet metrů.

Zastavil se na polovině cesty. Vybavil si Julianovu tvář.

Dokud byli oba spolu, dveří přibývalo; jakmile se rozdělili (tak si Richard navykl svou zradu v duchu nazývat: ne, on neutekl Julianovi – oba se vzájemně rozdělili jeden od druhého), počet dveří se stabilizoval. Klesat začal teprve po Julianově smrti. Richard není odpovědný za Julianovu smrt – to objekt si nepřál, aby se v jeho útrobách potulovali dva muži. Jednoho z nich zahubí a toho druhého propustí.

Drakon...

Vzpomněl si na tu pekelnou příšeru a zdálo se mu, že znovu slyší dusot jejích tlap. Jak to, že se drakon potuloval labyrintem? Kdyby byl sám, jako je teď on, Richard, osamocený na své pouti, dospěl by rychle k východu. Jenže on se toulal. Znamená to, že tady někde musí být ještě jeden!

Východ byl na dosah ruky. Za dveřmi byl poslední sál.

V něm musí čekat druhý drakon, stejně strašný, jako byl ten první.

Šoural se ke dveřím, k těm posledním, které měl v labyrintu otevřít, než se dostane k východu. Nalezne za nimi východ, ale bude to východ ze života. Drakon ho jediným stiskem čelistí překousne v půli.

Neblázní, nabádal sám sebe. Žádný druhý drakon neexistuje. Vymyslel sis ho. Je to jenom konstrukce, imaginární výsledek nějakého pochybného výpočtu. Dveře přibývaly, pak jich ubývalo... Co na tom? Třeba přibývání a ubývání nemělo žádnou logiku, jako v té hádance o domě, který má šest pater a v každém patře je dvanáct oken a z každého třetího vede kabel k anténě, a kolik má tedy trafikantka na rohu vnuků.

Vykročil. Ruce se mu sice třáslly, ale podařilo se mu přinutit je, aby se dotkly dveří.

Deska vyletěla vzhůru a on vpadl dovnitř.

Poslední sál. Nebo byl první?

Jak správně předpokládal, žádné další dveře nespasil. Ani drakona. Jen oblou stěnu na opačné straně.

A vejce. Na ně zapomněl.

Bylo teď mnohem větší, než když je před měsícem spatřil poprvé. Změnilo i barvu, bylo jasně zelené, pokreslené rudou klikatinou žil.

Zase jedna záhada se vyjasnila. Zabíjí ještěr byl matka (pokud to tak lze říct), snesla vejce a mládě se od té chvíle klubalo k životu. Labyrint to nesl s nelibostí. Jakmile samice vejce snesla, na protější straně se pootevřely dveře. Zvíře do nich důvěřivě vešlo – a bylo ztraceno, přinejmenším do té doby, dokud by mládě, až by se vyklubalo, nezahynulo.

Labyrint byl jen pro jednoho, dva nesnesl.

Ale my jsme dva, napadlo Richarda, když se díval na vejce. Já... a on. Jsme přeci dva.

Přál by si, aby tu byl Julian a poradil mu. Byl to posera a musel chcípnout, když se rozdělili, ale úplně pitomý nebyl. Třeba by si věděl rady. Třeba by uměl vysvětlit, že labyrint nesnáší dva exempláře jednoho živočišného druhu, kdežto dvojici unikátů přijímá bez námitek. Až sem přijdou vědci a začnou zkoumat...

Až sem přijdou lidé, uvědomil si Richard, začnou zkoumat, jak se to stalo, že Julian přišel o život. Bude to policejní vyšetřování, kamaráde.

Z nitra vejce se ozvaly tlumené zvuky. Kožnatý povrch se začal trhat. Ještě chvilku počkej, uklidňoval Richard klubající se bestii. Nasadil si přilbu. Spony zaklaply, okraj hermeticky splýnul s přírubou. Skafandr připraven, pane.

Něco ho přimělo, aby se otočil.

Aniž se jich dotkl, dveře se otevřely.

V rámu černá a v ní vybuchovaly hvězdy. Nedaleko déerka, ozdobená červenými a zelenými pozičními světly. A napravo Hans.

„Deset minut je pryč, chlapci,“ ozval se v reproduktorech jeho suchý hlas pečlivého úředníka.

Richard se vrhnul ke dveřím.

„Uhni, sakra!“

Po hlavě vyletěl ven, do volného prostoru.

„Co to děláš, prosím tebe!“ káral ho Hans. Z mikromotorů jeho kosmické koloběžky vylétly plameny. „Máš štěstí, že tě jistím. Jsi prostě cvok. Kde máš Juliana?“

Hans zachytil Richarda rukou, otočil stroj a mířil zpět k otevřeným dveřím objektu 315/56. Před dveřmi zastavil.

Richard chtěl něco říci, ale jenom zachroptěl.

„Uvnitř je světlo,“ podotkl Hans. „Zajímavé. Juliane! Kde je ten chlap? A co je to tam na podlaze?“

„Nelez tam! Nelez tam, ty vole!“

Hans ale nedbal, pustil Richarda, vyklouzl ze závěsů kosmické koloběžky a plavně vklouzl dovnitř. Richard zatápal rukama a nohama, ale v beztlížném stavu nedocílil ničeho, jen se nesmyslně rotočil a byl rád, že levou rukou chytil popruh koloběžky. A potom, když už se dokázal orientovat v prostoru a očima vyhledal vchod do objektu 315/56, dveře už byly zavřené.

Marně do nich tloukl pěstmi.

„Bude to trvat jenom deset minut! Jenom deset minut,“ křičel jako pominutý, ale v reproduktorech to jen mrtvě praskalo.

Následujících třicet minut prožil jako ve snách.

Mechanickými pohyby na sebe navlékl popruhy a úchyty koloběžky a vrátil se do déerky. Prošel přechodovou komorou, a aniž svlékl skafandr, vsoukal se úzkým průlezem do dómu energetického emitru. Chvilku se vztekle dohadoval s palubním počítačem, pak přepnul ovládání na ruční režim a pečlivě umístil zaměřovací kříž na střed zlatistého válce, o němž věděl, že má v průměru dvaatřicet metrů a právě tolik na výšku a jeho osa je kolmá k rovině ekliptiky. Z této vzdálenosti nebylo vidět obdélníkovou prohlubeň metr dvacet širokou a dva metry vysokou.

Prudce sevřel dlaň pravé ruky.

V místě, kde zlatistý objekt odrážel světlo hvězd na sametovém pozadí prázdnoty, vyšlehl oslepující plamen.

Richard se dovedl rozhodovat rychle, ale ne vždycky správně. Ani tentokrát se nezachoval uvážlivě. Pro jeho omluvu budiž dodáno, že na jeho rozhodnutí vůbec nezáleželo. Když dlaní tiskl senzor spuštědla, o dalším běhu událostí bylo už rozhodnuto. Na řetězci příčin a následků nemohl změnit vůbec nic.

V tu chvíli už byli oba tvorové, člověk i čerstvě vylíhlý drakon, v jiném čase a jiném prostoru. Ani člověk, ani drakon změnu nevnímali. Hansova hrůza byla navlas podobná hrůze člověka kdekoli na zemi, který cítí, jak se zuby šelmy zakusují do jeho masa. A drakon? Ten je při chuti kdykoli a kdekoli, ve kterémkoli z možných vesmírů. Ale chuť prvního sousta jeho života má pro něho přece jenom mimořádný, dokonce osudový

význam. Stane se fundamentálním impulsem pro dotvoření jednoduché psychiky tohoto fyziologicky velmi složitého tvora. Nikdy na ni nezapomene a nepřestane po ní toužit. A neustane v úsilí, dokud se k vytouženému zdroji potravy nedostane. Jeho prostředky, aby se k němu dostal, jsou mocné.

Ještě mocnější jsou prostředky těch, kdo drakony chovají pro svoji zábavu a jsou ochotni a schopni pomoci tam, kde i drakon je bezmocný, například při přechodu z jednoho časoprostoru do druhého.

Daleko odsud, na planetě Zemi, v jihoamerickém státě zvaném Kolumbie, ve městě Bogotě, v hlubokém sklepení velechrámu, vybudovaném slavnou zairskou architektkou Marií Laranceovou, seděl u kulatého mramorového stolu dvanáctiletý indiánský chlapec, strašidelně vyhublý, dohola ostříhaný, oči zarudlé nevyspáním, ale asi také kouřem omamných bylin, které doutnaly ve zlaté schránce zavěšené ze stropu.

Chlapec zvedl hlavu tak prudce, že vylekal starce, který opodál podřimoval v pohodlném křesílku.

„Stalo se něco, José?“ zeptal se stařec.

„Nalezli líheň,“ odpověděl chlapec.

Zdálo se, že stařec opět usnul. Zavřel oči a zhluboka oddychoval. Ve skutečnosti ale bděl.

Stalo se přesně to, před čím Oni varovali.

Když už byli blízko vyhubení, podařilo se jim vlákat drakona do líhně a nechali ho tam snést vejce. Věděli, že starý drakon půjde dál labyrintem, z jednoho sálu do druhého, dokud nepojde hladem. Mládě, dokud nepožije masa, je neškodné. Samo zemře hladem – pokud je někdo nenakrmí.

Stařec otevřel oči.

„Mají pro nás nějakou radu?“ zeptal se chlapce.

„Ne,“ odpověděl. „Přestal jsem Je slyšet.“

Kdesi v hlubinách časoprostoru, hýčkán a krměn umělou stravou, vzpomínal mladý, rychle rostoucí drakon na chuť první krve. Cítil přitom zoufalou touhu, tak mučivou, že by dokázala rozvrátit i jednoduchou strukturu jeho psychiky. Jeho páni však dovedli vstoupit do jeho mysli a trvale do ní uložili zdroj pocitu jistoty: Dočkáš se.

Ano, dočká se.

Oni jsou zvyklí držet slovo, i slovo dané drakonovi.

JAROSLAV

VEIS

Odkud přicházejí?

Kdo jsou?

Kam jdou?

Na stole ze slisovaných smrkových třísek pokrytých umělou mahagonovou dýhou stojí dva hrníčky s instantní kávou a mlékem nakapaným z konzervy. Káva má šedohnědou barvu a jakousi vůni připomínající *Coffea arabica*. Hrníčky, stejně jako talířek mezi nimi, napodobují nepravidelnou strukturou kameninu a jejich umělost prozrazuje jen to, jak jsou lehké.

Na talířku je hruška synteticky připraveného másla se sníženým obsahem cholesterolu. Vedle v ošatce z měkkého polymeru leží tmavé krajíčky chleba s vyšším poměrem hrubé vlákniny.

Pravá jsou jen zrnka soli v téměř křišťálové mističce z polymethylmetaakrylátu. A Martina.

Martina sedí za stolem proti mně a nemá na sobě nic než velikánské žluté tričko se slonem na prsou. Slon se na mě dívá a má uši roztažené do šířky, jako kdyby jimi chtěl skrýt Martinina ňadra. Daří se mu to jen trochu, bavlna je přítulná a modeluje drobné puntíky bradavek pokaždé, když se Martina pohne.

Taky Martina se na mě dívá. Má zelené oči s nahnědlými skvrnami v panenkách a velkou pusou. Světlé vlasy má svázané do malinkého drdůlku a pár pramenů, které z něj uklouzly, je ještě mokřejších ze sprchy.

Já se dívám na Martinu a musím se bránit, abych jí neřekl, jak se mi líbí. Abych to svedl, uhýbám očima a dívám se oknem, před nímž Martina sedí, na sytě modré nebe a věž vysokého domu v dálce. Těším se na tenhle den, na to, až vyjdu ven, kde bude trochu foukat vítr. Těším se na všechno, co mě dneska potká. Jsem rád za tímhle stolem, v tomhle domě, na světě.

„Bude takhle celý den, Rosničko?“ ptám se Martiny. „Včera jsem se nedíval na televizi.“

„Dneska to ještě vydrží,“ povídá Martina.

Hrníčky jsou už prázdné, Martina vstane, sebere je ze stolu a pokládá do košíčku myčky nádobí. Sklání se přitom, žádá ke mně, a já mám najednou pocit, že bych na něm unesl celý vesmír.

„Hledal tě tu nějaký fízl,“ říká, když se narovná a slon jí zase složí uši na prsa.

„Jakej fízl?“ vyrazím ze sebe. „Kdy?“

„Včera večer, než jsem šla na trénink.“

Každé úterý a čtvrtek chodí Martina trénovat něco, čemu říká balet. Jednou jsem to viděl i na pódiu; Musorgského Obrázky z výstavy přehlušovalo jednotné a hlasité nadechování souboru a vrzání prken jeviště. Tomu, na co mě jako dítě vodili do lóže Smetanova divadla, se to podobalo jako buldozer šicímu stroji. Vznešenější z dvojice starých dam, které seděly vedle mě, se mezi dvěma větami naklonila ke své společnici a hlasitým šepetem nedoslýchavých jí sdělila, že ti mladí lidé předvádějí hezký tělocvik a že to určitě prospívá figuře. Pokud šlo o Martinu, souhlasil jsem.

„Co chtěl?“

„Mluvit s tebou.“

„A cos mu řekla?“

„Že tu nejseš doma.“

Má pravdu, doma je tu ona, já v tomhle bytě funguju jako externista.

Otočí se a vykročí ke dveřím do předsíně, kde má šatník. Vůbec se netváří, že by si s tím, co mi zrovna řekla, nějak lámala hlavu. Pro ni je den pořád stejně nadějný – což se o mně vůbec říct nedá.

Vyskočím od stolu a zarazím ji. „Neblázní, Rosničko! Tohle není žádná sranda! Jaks sůbec poznala, že je to fízl? To ti ukázal nějaký odznak nebo průkaz?“

„Nic mi neukazoval. Ale vypadal tak. Netvrd', že zrovna ty bys nepoznal fízla,“ podívá se na mě udiveně.

V tom má pravdu. Vždycky tvrdím, že na tyhle lidi mám instinkt, že je poznám po pár slovech, podle gest, způsobu, jak se dívají kolem sebe. Ať se maskujou sebelíp, svoje povolání ze sebe nějak vyzařují. Něco je prozradí, asi jako učitelky spisovná výslovnost a zubaře pach ordinace.

„Říkal, že s tebou chodil do školy, ale že si ho asi nepamatuješ. Že teď dělá ve stejné branži a že by si s tebou potřeboval popovídat. Jenomže já mu na to neskočila.“

„A cos mu tedy řekla?“ Ani se nemusím snažit, abych mluvil naléhavě. Prozradí mě přeskočení hlasu, doopravdy mi záleží na tom, co se tu včera večer, než Martina odešla, odehrálo.

„Vlastně nic víc, než už víš. Že tu nejsi doma, že se s tebou určitě uvidím a že nevím, kdy. A taky jsem se zdvořile zeptala, jestli ti můžu něco vyřídit.“

„A co on?“

„Že si tě sežene sám.“

Na chvíli se mi hlavou mihne nadějná myšlenka, že si mě třeba nesežene. Že se na mě vykašle. Nebo že se sice ozve, ale bude to skutečný spolužák, na kterého si nepamatuju a který si potřebuje o něčem popovídat s kolegou z centra. Možné je všechno.

Jenomže od možnosti k pravděpodobnosti je nejméně stejně daleko jako od naděje k jistotě.

„Nic víc?“

„Nic. Zvedla jsem nos a vysvětlila mu, že musím na trénink a že zrovna odcházím. Ale protože jsem už na sobě měla boty, musel to poznat sám.“

Usměju se, a když se kolem ní prosmýknu do koupelny, zlehka ji pohladím po rameni. Nad umyvadlem s pusou plnou mentolové pěny se pokouším rozpomenout, co všechno se v tomhle bytě včera řeklo od okamžiku, kdy jsme se před půlnocí vrátili. Poschovávat na všech stěnách malinké broučky s jemnými ouškama není žádný kumšt.

Usilovně si čistím zuby, ale nemůžu si vybavit jediné slovo, které by jim mohlo být užitečné. Pokud se tedy zajímají o to, o co si myslím, že se zajímají. Ať vzpomínám sebevíc, vybavují se mi jen věci, které by se mohly hodit jako podklady k rozvodu. Jenomže já už rozvedený jsem a Martina se ještě vdát nestačila. Tvrdí, že na to není ten pravý typ, a někdy si myslím, že má pravdu.

„Takže vlastně nic nechtěl,“ povídám, když si utírám pusou od pěny do bledě modrého ručníku.

Martina to nesnáší a vyškubne mi ručník z rukou. „Nech toho, čuně! Třeba se tě chce zeptat jen na nějakou blbost.“

Třeba.

Najednou je mi koupelna i předsíň Martinina bytu malá. Je tu zvláštní přítomnost a chybí mi vzduch, svěží vítr, který se určitě prohání na chodníku před domem. Chci ven.

Seberu z podlahy zpod plakátu s potrhým klaunem lítačem svetr a batoh a nasoukám se do bot.

„Pojedeš se mnou, Rosničko?“ ptám se.

„Když mě vezmeš –“

Tohle říká vždycky. Usměju se a dám jí pus. „Počkám na tebe v autě. Bude ti to trvat dlouho?“

„Chvilku.“

Chvilka v jejím podání je něco mezi pěti minutami a hodinou. Čekat nahoře znamená koledovat si o hodinu.

Ve výtahu stisknu podzemí a namačkám kód svého auta. Když se kabina zastaví, stojí auto před ní. Nádrž je nasycena kapalným vodíkem jako houba, motor tiše běží, z výfuku uniká vodní pára. Pomalu se sunu po šedé spirále výjezdu z podzemí domu.

Když zastavím před schůdky ke vchodu do domu, zabzučí telefon.

„Ondřej Horák,“ říkám, když stisknu tlačítko.

„Ondřej Horák,“ opakuje neznámý hlas po mně a přidává mé číslo: „Čtyři šest nula čtyři jedna devět lomeno sto devět?“

„Jo. Kdo volá?“

„Tady je Šarecký. Z pasovky. Potřeboval bych s váma mluvit, pane Horák.“

Mlčím.

„Jde o maličkost,“ říká hlas jménem Šarecký.

Srdce mi poskočí, jako kdyby ode mě chtělo utéct.

„Ale já nevím, o co jde,“ říkám neutrálně. „To jako mám něco s pasem?“

„Ten máte v pořádku. Jde jen o takovou informaci. Nehodilo by se vám to třeba zítra dopoledne?“

„O jakou informaci?“

„Raději až ústně, pane Horák.“

„Zítra dopoledne mám už pozvané nějaké lidi. Můžu leda dneska po obědě.“ Není to pravda, ale představa, že bych měl čekat do zítřka s takhle poplašeným srdečním svalem, se mi vůbec nelíbí. Čekat a lámat si hlavu, co na mě mají! Co vědí a co jen tuší! Ne, lepší je skočit do toho rovnýma nohama.

Chvilku ještě trvá ticho, potom se ozve: „Dobrá. Můžeme se sejít na Střeleckém ostrově? Ve dvě?“

„Myslíte v kavárně?“

„Venku v parku, hned pod schody z mostu. Bude to fakt jen chvilka.“

„Hmm..., jak vás ale poznám?“

„Klid, já poznám vás,“ říká Šarecký a vypíná spojení dřív, než stačím sáhnout po knoflíku já.

Sedím a tupě zírám před sebe. Zpoza rohu domu vychází dvojstup dětí v pastelových letních kombinézách. Okolo pobíhají sestřičky z jeslí a snaží se děti udržet v houfu.

Tak konečně. Když jsem se do toho pouštěl, trochu jsem se téhle chvíle bál. Hrozně jsem se jí bál. Pak jsem na ni zapomněl. Na smrt taky člověk nemyslí od rána do večera, i když ví, že je nevyhnutelná. Vzpomene si na ni, až když se přiblíží. Ale tohle je něco jiného než smrt. Tohle není absolutní konec, tma, prázdno. Teď zatraceně záleží na tom, co přijde a jaké to bude. Až mě seberou. Až mi dokážou, co mi dokázat chtějí. Až mi udělají čáru napříč životem, otočí list v knize tam, kde jsem nechtěl číst, přepnou program na svou stanici.

A nebo taky ne.

Vezměte mi můj pevný bod a já ztratím sama sebe.

Zástup dětí doštěbetá k autu. Holčička ve světle zeleném s odřenou špičkou malinkého nosu se zastaví a přes sklo si mě prohlíží. Usměju se, asi ne moc povzbudivě. Holčička udělá z pusy krabičku a rozpláče se.

„Katko, co je!“ křičí nervózně sestřička a rychle ji popadne za ruku.

Náhle si vybavím tvář svého dědečka. Drží mě za ruku, utírá mi slzy a říká: Kdo provedl nějakou lumpárnu, musí počítat s tím, že ho chytí. A musí umět taky přijmout trest a nesvíjet se jako kašpar.

Slabá útěcha, avšak útěcha.

Kliky na druhých dveřích auta se dotkne štíhlá ruka s teninkým titanovým řetízkiem na zápěstí. Vůbec jsem si nevšiml, že Martina vyšla z domu.

Posadí se vedle mě a oba se tváříme, jako by se nic nepříhodovalo.

„Pojedeme?“

Beze slova se rozjíždím směrem k centru.

Děda umřel, když mi bylo devatenáct. Pan Krasl, co bydlel v buňce vedle něj, byl celý v rozpacích, že jsem telefon zvedl zrovna já.

„Musíš to vašim říct nějak šetrně, chlapče. Hlavně dej pozor, až to budeš povídat tátovi...“

Málo naší rodinu znal; máma zůstala zcela chladná a otec reagoval jako kdykoli jindy – prakticky.

„Nakonec je to takhle lepší,“ pravil suše, „rychlý exitus je pro pacienta mnohem výhodnější než dlouhé a bolestivé umírání.“ Vycházeli jsme zrovna ze dveří prosektury a já před sebou pořád viděl bledou dědečkovu tvář s vpadlými tvářemi.

Jediný, kdo na pohřbu brečel, byl potajmu, jsem byl já. Máma ani táta nevěděli, že dědu mám raději než je, a nejspíš by to nepochopili. Oni mi přece dali všechno, o co jsem si řekl, a na ně jsem mohl být hrdý. Táta byl známý chirurg se světovou pověstí výborného transplantátora, máma panovala třem stovkám studentek zdravotnické školy. Děda byl proti nim nula, obyčejný mzdový účetní a potom důchodce, který byl vždycky po ruce.

Jenomže já už v devatenácti věděl o světě dost, abych pochopil, že ani tak nejde o jistotu tátoých rukou jako o výši honoráře, a že najmout si externistu z Prahy je podstatně výhodnější, než pozvat někoho z Bonnu nebo z Vídně, nebo dokonce držet si vlastního člověka. A že k tomu, aby se člověk stal ředitelem školy, nemusí být zdaleka tak dobrý pedagog, jako ochotný vykonavatel příkazů těch nahoře.

Takže táta měl svou kliniku a slávu, máma školu a iluzi moci a děda mě a svou černou minulost.

Jeho cesta do mzdové účtárny nevedla šňůrou kanceláří. Začínala v kriminále, kde si poctivě odseděl dva roky. Nastoupil do nemocnice jako lapiduch a ze sádrovny se dostal do laboratoře. Teprve potom si někdo všiml, že za sebou má tři roky studia ekonomie, a tak mu dovolili začít počítat výplaty. U toho už tenkrát zůstal, zvlášť když mu vymazali trest a dovolili účtárnu šéfovat. Vyržel v ní třicet let. Vzhledem k tomu, za co se dostal dávno předtím do kriminálu, to byla víc než úctyhodná ukázka trpělivosti.

Do kriminálu se totiž děda dostal za cosi, čemu se řečí úřední říkalo spekulace s cizími měnami. On sám, když na tu dobu vzpomínal, prohlašoval, že byl vekslákem a že tenkrát, když byl mladý, provozoval tuhle živnost kdekdo. Přeháněl, samozřejmě, jako to dělal hodně často. Kdyby to tak bylo, nepochybně by bylo nutné obehnat Prahu

ostnatým drátem a strážními věžemi. Každopádně mu dalo dost práce vysvětlit mi, jaký smysl mělo jedny peníze kupovat a jiné prodávat, proč se někde platilo jednou korunou a jinde zase jinou, i když na obou bylo napsáno skoro totéž. „To máš tak, Ondro,“ smál se jednou, „tenkrát platilo, že všichni lidi si jsou rovný, a říkalo se, že některý jsou si ale rovnější. A zrovna tak to bylo s penězma – všechny byly stejně hodnotný, některý však byly hodnotnější.“ Nerozuměl jsem tomu, avšak líbilo se mi, jak se přitom smál, a historky, které vyprávěl, jsem jen hlta. „Jenomže každé příběhy má svůj konec,“ povídal mi jednou, „a já holt skončil v base. Byl jsem blbec, a tak jsem to odnes. A když jsem vylezl ven, neměl jsem už na veksl ani chuť, ani žaludek. Kdepak, já peníze tolik nemiloval, abych kvůli nim skončil zase v base...“

Věřil jsem mu nějak víc než tátovi. Možná proto, že on se mnou chodil po sídlišti, když jsem se učil jezdit na kole, trápil se na lyžích, učil se spolu se mnou mollovou stupnici. Avšak věřil jsem mu nejen pro tohle. Věřil jsem mu, protože na rozdíl od táty se při každé příležitosti nezaklínal svým posláním, i když ve skutečnosti proklamovaný šlechtitý cíl skrýval jen jeho ctižádost, touhu po kariéře, lačnost peněz. Peníze zláskaly před lety i dědu a on kvůli nim šlápl vedle. Nikdy se však nestyděl přiznat se k tomu a nijak neskrýval, jak málo si váží těch, kdo sice mluví o cti, myslí však na to, co za svou hru na čest dostanou. Obvykle se potom s tátou pohádali a táta přitom vždycky nakrčil zvláště nos, takže kdyby je někdo pozoroval přes sklo a nevěděl, o čem je řeč, myslel by si, že v místnosti něco hrozně páchne.

Děda byl taky jediný, kdo mě podporoval, když jsem nechtěl jít na medicínu, a hájil mě, když mě po prvním ročníku vylili. Víc už nestihl, a tak jsem se dál musel protloukat sám. Z domova mě sice úplně nevyhodili, nicméně to, že místo vysoké školy mám jen programátorský kurs, nesli otec s matkou hodně těžce.

Řemeslo se má dědit po meči, zvláště když je tak pozlacené jako to, které jsem měl zdědit já. Tuhle pravdu by hlásali všude, jen kdyby se nestyděli. Takhle však měli jen zatrpkle sevřené rty.

Když po meči, tak po meči. Před třemi lety jsem začal pracovat jako vedoucí programátor oddělení výběru a předoperační péče v Ústavu transplantační a implantační chirurgie. V tom ústavu vede jednu z klinik můj otec. Fušuju tedy trochu do medicíny – a navíc jsem i vekslák, i když nespekuluju s cizími měnami, ale jen s cizíma rukama, nohama, srdci, ledvinami – atakdál.

Stojí pod schody dole na ostrově a vypadá jako Šárecký už na první pohled. Nasupené obočí, nápadně lhostejné oči, úředně strohé rysy. Vedle něj se opírá o mostní pilíř druhý a soustředěně pozoruje špinavý písek pod nohama. Mezi maminkami s dětmi a penzisty vypadají docela přirozeně. Prostě si tu tak po poledni postávají pánové Šáreckí v korektních oblecích, chlapi v nejlepších letech, které sluníčko vytáhlo do parku.

Od rána se mi podařilo svou porci strachu nejen rozžvýkat a spolýkat, ale taky strávit. Kdepak, seznámení jím ulehčit nehodlám.

Rychle chci proběhnout kolem; nepodaří se mi to však.

„Dobrý den, pane Horáku,“ zasyčí Šárecký a zatváří se, jako kdyby narazil na starého spolužáka z gymnázia.

Já se taky tak zatvářím, i když doufám, že vypadám jako spolužák, který si zrovna vzpomněl, že ten druhý mu před lety ukradl padesátku z kapsy, přefíkl holku a schválně špatně napovídal.

„Nesednem si někde na lavičku?“

„Proč ne,“ krčím rameny. Vykročíme na ostrov, my dva vpředu, za námi třetí.

Volná je jediná lavička, ukrytá pod rozložitým jilmem, hluboko ve stínu. Páchne tu moč a v křoví za námi se nepochybně najde pár použitých prezervativů. Touhle dobou si sem může sednout trojice chlapů jen v případě, kdy plánují přinejmenším státní převrat.

„Já jsem Bašta,“ říká Šárecký. „Kolega Šárecký vám ráno volal a dohodnul schůzku,“ ukazuje na toho druhého, který pořád ještě nepromluvil, jen se trochu usmívá.

„Aha,“ pravím nepříteli bystře. A možná že to zní i ustrašeně, protože Bašta, který to zřejmě šéfuje, se zatváří, jak nejbodřeji umí:

„Nebojte se, máme jen pár otázek...“

Sahám do kapsy a vylovím pas. „Kdybyste si chtěli zkontrolovat můj pas...“

Bašta je pořád v dobrém rozmaru. „Ta pasovka byla jen tak, pane Horáku. My jsme z kriminálky.“ Sahá do kapsy a vyloví odznak kriminální služby.

„A co jako...“

„Pracujete v Ústavu transplantační a implantační chirurgie, že?“

Kývám hlavou.

„To je určitě hrozně zajímavá práce...“

„Je, docela,“ souhlasím. „Ale ve skutečnosti je mnohem obyčejnější, než si myslí laici.“

„Jak myslíte obyčejnější?“

„Je to prostě špitál jako každý jiný,“ vysvětluju. „Jenomže se tam při operacích tkáně neodstraňují, ale vyměňují nebo přidávají umělé. Chirurgové se dokonce nonšalantně tváří, že je to už jen rutina. Výzkum se dělá jinde než u nás.“ Chvilku mlčím a pak povídám: „Ale kvůli tomu, co si myslím o své práci, jste mě přece taky nevolali, že ne?“

Jako by mě neslyšel. „A co vy – dostanete se taky k transplantacím?“

„To se takhle říct nedá. Kdybych chtěl, můžu se na ně kouknout z galerie, ale nevím proč. Já pracuju v přípravě, na samém počátku. Pokud jde o transplantace, tak vždycky je dřív orgán, který je možné užít, než pacient, kterému bude transplantován. A moje sekce tipuje podle záznamů z celé oblasti, pro kterou pracujeme, kdo z pacientů je pro dané srdce nebo třeba ledvinu nejvhodnější.“

„Jasně, tomu rozumím,“ přerušíme Bašta. „Zatímco jinde se pro pacienta hledá způsob léčby, vy hledáte pacienta. Takže přitom musíte spolupracovat se spoustou lidí nejen ve vašem ústavu?“

„To víte, takovou práci člověk sám dělat nemůže. I když hodně toho zvládnou samotné počítače...“ Vedeme dialog dvou troglodytů, něco podobného televiznímu zpravodajství.

„Setkáváte se taky s pacienty?“

„Před transplantací ne, jen s jejich anamnézami a s daty. A když je potkám po operaci, tak jen náhodou, třeba na procházce v ústavní zahradě. Ale to není moc pravděpodobné, snažíme se totiž pacienty poslat co nejdřív domů. To je obecný trend moderní medicíny. Pacient má strávit v nemocnici co nejméně času.“ Mluvím ze široka, jako bych přistoupil na hru, s níž začali. Koneckonců mi to i vyhovuje, raději takhle o ničem, než se kroutit před přímými otázkami. I když bych stejně už rád věděl, na čem jsem.

Šárecký, který dosud nepromluvil a jen si hrál s malým lístečkem papíru, mě najednou přeruší: „Ale pana Kufnera znáte...“

Snažím se, aby se mi na tváři nepohnul ani sval, *poker face* se tomu říká. Kufner, jasně, transplantace varlat nebo možná celého spodku, tak odtud fouká.

Vrtím hlavou, jako že si nevzpomínám.

„Přece ten televizní hlasatel,“ pomáhá mi Bašta, „co chodí s Dášou Vlachovou. Slyšel jste o tom taky, ne?“

„I kdybych slyšel, nesmím o pacientech nic prozradit,“ vzhoupím se konečně. „Jsem vázán lékařským tajemstvím, i když sám nejsem lékař. Podrobnosti můžete získat jen od vedení nemocnice.“

„Ale to my přece po vás nechceme, pane Horáku,“ povídá zase Bašta a tváří se trochu dotčeně. „Kdybychom hledali takové údaje, jaké máte na mysli, budeme postupovat podle platných předpisů. Jenom bychom potřebovali maličko píchnout. Podívejte se, co takhle sejít se ještě jednou, třeba za tři dny. Kdybyste si zatím trochu promyslel, jestli o tom Kufnerovi něco nevíte...“

„To jste ráno říkali taky, že potřebujete jen pár informací. Tak se ptejte teď a já vám, pokud to bude možné, odpovím.“ Významně se kouknu na hodinky a dodám: „Ale ptejte se rychle, protože spěpíchám.“

„No právě... sejdeme se v pondělí, budete mít přes neděli dost času všechno si promyslet...“

„Co si promyslet?“ říkám už skoro podrážděně.

„Všecko,“ opakuje bodře Bašta. „Takže zase ve dvě. Tady na tom samém místě.“

„Ale co když bude lít jak z konve?“

„Zrovna vy že byste nevěděl, jaké bude počasí,“ zašklebí se Šárecký.

Nejspíš rudnu, protože oba se tváří nadmíru pobaveně.

„Tak dobře,“ rezignuju. Během tří dnů musím přece něco vymyslet.

Vycházíme zpod hlubokého stínu do prudkého slunce, které nutí přivřít oči do škvírek. Připadám si náhle jako postava ve filmu, na který se dívám, pohybuju se jako automat. Zdálky ke mně doléhá Baštův hlas.

„Jo, a rádi bychom vás poprosili, abyste nic neříkal panu Čápovi. Ani slečně Vávrové.“

„Ta už ví, že po mně něco chcete.“

„Ale té jsem přece řekl, že jsem váš spolužák,“ promluví Šárecký do třetice. „To není možné.“

„Asi jste jí to řekl špatně,“ povídám s gustem. „Ona mi totiž řekla, že se po mně sháněl nějaký fí –“ zarazím se – „někdo od kriminálky.“

Šárecký pokrčí rameny. „Normálně jsem pozdravil...“

„Nevím, co jste popletl,“ pronesu s pokusem o ironii a beze slova rozloučení vyběhám po dvou schodech nahoru na most. Když jsem v půli cesty přes řeku, ohlédnu se. Volně jdou stejným směrem jako já a vůbec nic nenaznačuje, že by mě snad chtěli sledovat.

Měl bych sehnat Čápa, napadá mě – jenomže jestli...

Jestli mělo někdy platit *nomen omen*, pak v případě doktora Františka Čápa tomu tak bylo. Měl dlouhé čapí nohy, hubené a s vyboulenými koleny, na nich posazené krátké tělíčko a vyčouhlý krk. Hlavu měl malou a nos špičatý jak zobák. Od plnoprávného

příslušníka čeledi Ciconiidae se lišil jen tím, že ryby nepojídal syrové, a žáby – alespoň podle svého tvrzení – nikdy neokusil.

Seznámili jsme se na vojně, jak se ze setrvačnosti říkalo roční povinné službě po skončení studia. Byla sice neplacená a člověk si ji musel odkroutit tam, kam ho poslali, ale se zbraněmi a pořadovými cviky, jak bývalo na opravdové vojné zvykem, neměla tahle nic společného.

Mě poslali do Šumperka, městečka pod Jeseníky, kde jsem v tamní nemocnici ladil počítačový systém. Doktor František Čáp, čerstvý absolvent oboru organizace zdravotní služby, obýval postel vedle mojí a měl pomoci uspořádat racionálnější chod pediatrie. Rozhodně to nebyl nudný člověk a to mu ostatně zbylo dodnes.

Počítač jsem tenkrát vyladil, a pokud vím, ani pediatrie na Čáповě zásazích neprodělala. Pár let jsme o sobě vůbec neslyšeli. Objevil se až předloni, když už jsem nějakou dobu pracoval v ústavu a sem tam někdo mě znal – i když si mě samozřejmě pletli s otcem.

Přišel stejně jako Šárecký a vlastně se stejnou legendou. Jenomže tenkrát mu neotevřela Martina, ale Heda, u níž jsem přebýval, a nebylo to v Jihozápadním Městě, nýbrž v secesním činžáku na Vinohradech. Nehodlal jsem Šáreckého přeceňovat, ale dost možná, že to včerejší večerní představení inscenoval podle Čáпова příchodu úmyslně.

Žbluňknul tenkrát do křesla se samozřejmostí starého rodinného přítele, nechal si od Hedy nalít nealkoholický sekt a zaklapal rty.

„Mám pro tebe skvělej džob, Andy,“ pravil důležitě.

„Dík, Fando, ale mně je v ústavu fajn,“ řekl jsem a tvářil se stejně svěťácky jako on. Ostatně bylo mi skutečně fajn. V čistě bílém plášti, ve vybílené kanceláři, u bělostné konzoly superpočítače a s nádherně blondáťou kamarádkou Hedou jsem ani neměl právo si slovem na něco stěžovat. K ruce jsem měl tři pečlivé asistentky a práce to byla prajednoduchá. Systém byl dokonale zajištěný a nebylo na něm co měnit. Paradoxní bylo jen to, že jsem si někdy připadal zbytečný. S počítačem bylo možné komunikovat zcela přirozeně česky a lékaři by to klidně zvládli sami. Zvládli, kdyby chtěli.

Jenže zřejmě měli pocit, že by přišli o část stavovské cti, kdyby neměli k ruce maníka, jako jsem já, aby jim vytipovával pacienty vhodné coby příjemce toho kterého orgánu.

„Jak by ses neměl fajn na svém teplém flíčku s mocným tatškou za prdelí,“ zasmál se Čáp neomaleně. „Jenomže já ti nabízím docela jiné džob.“

„Tátu nech na pokoji, Fanouši,“ řekl jsem s nadhledem. „Ty jako myslíš, že bych nechal medicínu?“

„Ty jsi ale kus vola, kamaráde,“ pronesl František procítěně. „Když říkám džob, myslím tím prachy. Prachy, co si můžeš vydělat, aniž se hneš z místa, kde jseš, a dokonce aniž se nějak nadřeš.“

Děda mi vytanul na mysli dřív, než doktor Čáp domluvil. A taky rovnice: malá námaha = velké riziko. Ale nehodlal jsem nic ze svých úvah prozradit. Ať Fanda sám vyklopí, o čem mu jde.

Naklonil jsem se v křesle – Heda měla moc pohodlné ušáky, pořád se mi po nich stýská, víc než po ní – a řekl jsem: „Kdo mi ale ten plat zvedne?“

Vyklopil to na svůj styl docela rychle, i když jsem během jeho proslovu musel strpět dvacateré přehození nohy přes nohu, z něhož šel strach, že budu nakopnut do obličejů, nesčíslně cizích slov a agresivní baryton, jímž mě vzrušeně bombardoval.

Nápad to byl vlastně docela jednoduchý, vycházející z onoho specifického vztahu pacientů a orgánů, jež se měly transplantovat. Já byl uprostřed tohoto vztahu a šlo o to, abych přestal hrát pasivní úlohu pouhého informačního kanálu. Za normálních okolností jsem během co nejkratší doby od chvíle, kdy byl k dispozici transplantát, měl vytipovat nejvhodnějšího příjemce a zajistit, aby byl co nejdříve v ústavu.

„Andy, co je jednodušší, než tenhle proces krapítko upravit,“ hučel do mě Fanda. „Prostě jen někomu trochu pomůžeš předběhnout ve frontě, nic víc. Je to, jako bys mu držel místo. Kdyby šlo o život, nic neřeknu. Ale dneska, kdy každý, komu něco selže, má k dispozici podpůrný přístroj do doby, než se objeví vhodný transplantát, ani nikomu nemůžeš ublížit.“

„Když je to tak jednoduchý, tak proč to už dávno všichni nedělají,“ namítl jsem.

„Protože to všichni už dávno dělají,“ trumfoval František. „Jenom ty o tom moc nevíš. Je to vyzkoušený ve všech špitálech. Ostatní lidi z přípravy pacientů ti zatím nechtěli nic říct, protože nevěděli, co jseš zač, zvlášť když máš tátu hlavou.“

V jednom měl pravdu: nebyl vůbec problém něco takového spustit. Stačilo vytvořit alternativní program, který měl v sobě blok. Kdyby ho použil kdokoli bez znalosti patřičného kódu, program se sám automaticky zničí a není co hledat ani co dokazovat.

Ještě než ten den odešel, věděl jsem, že si s ním plácnu a vstoupím do té jejich korporace pomáhající všem, kdo měli chuť platit. Jen jsem nechtěl vypadat příliš dychtivě a dohodl jsem se, až když přišel podruhé. To už jsme se ovšem nesešli u Hedy – těch ušáků byla opravdu škoda –, ale v malém Martinině bytě s téměř prázdnými místnostmi a stěnami bez obrazů.

Dostal jsem první seznam zákazníků a instrukce, co si počít. Po čase i první honorář, bez daní, z ruky do ruky. Sobě jsem za něj koupil starodávné plnicí pero Shaffer a Martině grafiku od Zábranského.

Doktor František Čáp byl jediným členem organizace, jehož jsem znal. Byl jsem docela rád, že je to právě tak.

Pokud šlo o televizní hvězdu Kufnera, který tolik toužil po nových varlatech a o kus větším šoustáku, byl posledním z těch, co neradi čekají ve frontě. Touhle dobou už možná využíval výtobytků moderní vědy k obšťastnění Dáši Vlachové, o níž jsem naštěstí nevěděl vůbec nic – i když se to patrně ode mě čekalo. Nejspíš to byla jedna z těch vzrušujících hereček, prezentujících se den co den na všech televizních kanálech. Nezajímala mě. Stál jsem jen o tři tácy, které jsem dostal, a o Martinu.

Jdeme s Martinou klikatou cestou k parkovišti před zoologickou zahradou. Z prastarých akátů padají sluncem ugrilované okvětní plátky a tvoří malé závěje. Kdyby se člověk sklonil, nepochybně by mezi štiplavým pachem prachu rozeznal sladkou vůni medu.

Martina mě drží za ruku, prsty propletené s mými. Přimhouřenýma očima se usmívá, pořád připravena zareagovat, když ji někdo pozná. To je přece *ta*, znáš ji z televize, no jasně, je to ona, svádí to k pozdravu nebo alespoň kývnutí hlavou, tak jak bude zítra, paní doktorko. Martina ví, že se nesmí mračit, že musí roztomile naznačit, jak je jí to

příjemné, v nejhorším případě si smí dovolit rozpaky. Je mi jí líto, nemá ani chvilku klidu, ale může si za to sama.

Ale nač si s tím lámat hlavu; jsem si jistý, že jí to vůbec nevadí. Spíše mně, někdy mám pocit, že se mi věnuje jen zpola.

Zoologickou zahradu jsem vybral nejen proto, že sem chodím docela rád. Ve všední den odpoledne je tu skoro prázdná, narazíte nejvýš na školní výpravu, babičku s vnuky, mladičké milence, co spolu ještě nespí. Ale stejně se pořád rozhlížím, jestli se někde neskrývá policajt převlečený za odpadkový koš, jestli papoušek rudohlavý v kleci není náhodou speciální létající mikrofon.

Poprvý je holt vyděšený každým, řekl by asi děda. Ale podruhé už si zvykneš a potřetí to ani nepocejtíš.

„Jestli jim o něco jde, tak chtějí, abys udělal nějakou chybu. Vyvést tě z míry,“ povídá Martina. „Asi by ses měl Čápovi vyhnout.“

„No právě,“ říkám duchaplně. „Jenomže na druhý straně bych si s ním měl promluvit. Říct mu, že po něm jdou, jestli to už náhodou neví sám. A taky se s ním dohodnout, co budem říkat.“

„Copak jste si nic takového nikdy nedohodli?“

„Možná že kdysi jsme si o tom něco řekli – ale copak si to pamatuju? Asi že všechno zatlučem a že jde o nedorozumění. Ale já bych teď potřeboval vědět, na co se ho ptali, jestli se ho už ptali, Rosničko.“

„Z toho, cos mi řekl, mám jen pocit, že tebe se neptali na nic. Prostě otevřeli dvířka od pastí a čekají, až do ní vlezíš sám.“

„No právě,“ povídám zase. „Ale tak mi, kristepane, porad'. Musím se s Čápem sejít, a nesmím se s ním sejít. Musím hrát, že o nic nejde, ale taky se musím dozvědět, o co jde. Musím mu dát echo, ale zároveň ho nesmím poplašit.“

Martina pustí mou ruku a utrhne zelenou větvíčku s elipsovitými lístky. „Zkus to,“ nabídne mi ji, „mám jít za Čápem, nemám jít za Čápem, mám, nemám, něco ti vyjde.“

„Tohle není legrace, Rosničko.“

„A jseš si jistý, že by si s tebou Čáp lámal hlavu, jako ty s ním? Já z něj nikdy takový pocit neměla.“

„Tohle není věc nějakého altruismu. Když do toho někdo vletí, strhne i druhého.“

„Takže...“

„Takže to budu muset risknout...“

Zastaví se v půli kroku. „A co kdybych si s ním promluvila já?“

„To je přece jedno. Vědí, že spolu chodíme, a museli by být na hlavu padlí, aby jim nedošlo, že jsem tě za ním poslal.“

Čímž bych tě do toho namočil taky, pomyslím si kysele. A pochybuju, že by nás dali do jedné cely.

„Mě za ním ale nemusí nikdo posílat. Točí teď místo té brávy Berkové pořad Lékař vám radí, už tři týdny. Takže se s ním uvidím tak jako tak v televizním bufetu...“

„Pročs mi to neřekla?“

„Nebyl důvod. Zhlédla jsem ho tam už minule, ale jen jsme se pozdravili. A teď s ním tedy můžu ve frontě na kafe prohodit pár slov. Jestli o něčem ví, možná že začne sám.“

„To není špatný nápad...“

Podívá se na hodinky. „Doktor se točí zrovna dneska. Jestli ho tam mám stihnout, měla bych tam už skoro jet. Hodiš mě na metro?“

„Proč se vždycky tak nesmyslně ptáš?“ zakrouťm zuřivě očima a pak vzhlednu k nebi, jako že nechápu. Vždycky mám pocit, jako kdybych byl ten nejlakomější člověk v Praze, který ji raději, než by projel trochu vodíku navíc, nechá putovat po svých.

K autu je to už jen pár kroků. Najednou mám pocit, že to snad nebude takový držkopád, jak se mi ještě před hodinou zdálo.

S Čápem už něco vymyslíme. Je to fajn, mít někdy náhodu na své straně.

Když nasedáme, ukážu jen prstem ke střeše auta.

Jasně, kývne Martina hlavou. Možná že už je i auto napíchnuté a někde nás teď někdo poslouchá.

Pomalu mířím do města. Do zpětného zrcátka se dívám častěji než vzorný žák autoškoly. Ale nikomu nestojíme za to, aby se za námi coural. Koneckonců když jeden brouček může poslouchat, druhý zase může pít, kde že zrovna jsme.

Vlastně je to všechno nesmysl. Jestli mě chtějí dostat, tak mě stejně dostanou. Kam se zas schováváš, potvoro naděje?

„Dáš mi pusu?“ říká Martina, když zastavuju před starou televizní budovou na Kavčích horách.

Martinu jsem znal dřív z obrazovky než živou. Živá byla zajímavější.

Poprvé jsem ji potkal kdesi na rozhraní Vinohrad a Žižkova, na schodech pod plátěným baldachýnem s nápisem „snack-bar“. Opírala se o zeď vedle dveří a koukala kamsi přes mou hlavu. Byla mi sice povědomá, avšak nevěděl jsem odkud, a v oné chvíli mě to ostatně ani nezajímalo. Stál jsem v té předpůlnoční době na opuštěné ulici o jediné: sklenici něčeho studeného, bublinkatého, třeba kyselého nebo nahořklého, hlavně pitného. Měl jsem žízeň jako celý náklad trámů.

Jenomže na dveřích do snack-baru bylo napsáno ZADÁNO a já jen zasípal.

„To se mi snad jenom zdá...“

Nezúčastněně se na mě podívala. Skrz zavřené dveře bylo slyšet smích a hudbu.

„Vy patříte k té svatbě uvnitř?“ zeptal jsem se ponuře.

Zavrtěla hlavou. „To není svatba, ale narozeniny. A já k tomu patřím.“

Zatvářil jsem se jako cestovatel Emil Holub, když se mu podařilo překonat dlouhý kus pouště: „Sklenička pramenité vody pro žíznivého pocestného by nebyla?“

Jestli se usmála, tak jsem si toho nevšímal. Ale zmizela vevnitř a za chvíli se vrátila s poloprázdnou lahví minerálky v jedné ruce a sklenicí šampaňského v druhé. Dvěma loky jsem láhev vyprázdnil.

„Co jsem dlužen?“ pravil jsem, aby řeč nestála.

Místo odpovědi upila šampaňského a potom mi nabídla.

Aby se neurazila, namočil jsem do vína rty. O pár metrů dál mi stálo auto s běžícím motorem.

„Tak díky,“ otočil jsem se.

„Že byste mě nesvezl?“ řekla a já si konečně uvědomil, odkud že ji znám. Čas od času, asi tak každý třetí den, mi z televize sdělovala, jaké bude zítra počasí. Doktorka Martina Vávrová, Hydrometeorologický ústav Praha.

Znovu zmizela vevnitř. Postavil jsem sklenici i láhev na okno snack-baru a pomalu se vydal k autu. Vůbec jsem nestál o to, aby se ve dveřích objevil nějaký nametený

lamželezo, který má s doktorkou Vávrovou docela jiné úmysly. Ale než jsem došel k obručníku, rychle mě doběhla a vyhrkla: „Můžu teda s váma jet?“

Cestou do Karlína jsem se dozvěděl, že se na oslavě narozenin přítele svého přítele nudila tak, až si málem začala povídat sama se sebou. Když jsem se objevil, přivítala mě jako spásu, a dřív než se její přítel vzpamatoval, zmizela. Na Poříčí jsem z ní vyloudil telefonní číslo, a když na nábřeží vystoupila, usoudil jsem, že bude pěkná mrcha.

Nebyla. Byla to docela hodná holka, která prostě nevěděla kudy kam. Alespoň tenkrát se mi to tak jevilo. Její přítel, hodný, neambiciózní, žárlivý český inženýr na ní visel, zatímco ona na něm ne, a tahle nerovnováha systému způsobovala, že vztah se kymácel natolik, že jednoho dne se musel vyvrátit. Že jsem to byl já, kdo ho vyvrátil, byla už jen náhoda.

S Hedou jsem si hlavu nijak moc nelámал. Měl jsem poslední dobou stísněný pocit, že se jí nějak příliš líbí myšlenka stát se vdanou paní, a to za každou cenu. Na tak velké nároky a silnou touhu jsem se necítil coby rozvedený člověk dost zodpovědný. Tak nějak jsem to napsal v dopise na rozloučenou, který jsem nechal na nádherně vyleštěné desce rokokového prádelníčku v předsíni. Opouštět tak krásný nábytek mi připadalo jako hřích, ale já měl hlavu plnou něčeho jiného. Předpověď počasí se pro mě stala nejzajímavějším televizním pořadem dne.

Že Martina vždycky ví kudy kam, jsem pochopil až mnohem později. Prozatím jsem se spokojoval s tím, že je mladá, hezká, chytrá, že je s ní krásně a že si vůbec nemusím lámat hlavu s tím, jak bude zítra.

„Asi ho sebrali, Ondro,“ říká Martina, když si ještě celá udýchaná sedá vedle mě. Na terase Lékařského klubu je téměř prázdná, v pátek je město vylištěné. Pan Drábek v černém sametovém saku okázale zívá nad třikrát nablýskanými sklenicemi a cvičně přepíná programy na malé televizi, bezostyšně postavené na barovém pultu.

„Čápa? To přece není možný. Vždyť chtěli, abych...“

„Tak proč by jinak nepřišel do studia? Věděl, že má točit, ale úplně jako by se někam propadnul. Nikdo o něm nic neví.“

„To pořád ještě nemusí znamenat, že ho zabásli. Mohl se třeba docela obyčejně ožrat.“

„Mohl, ale tomu přece sám nevěříš.“

V tom má holka pravdu. Dovedu si těžko představit, že zrovna Čáp, který se tak rád produkuje, by vynechal příležitost objevit se na deseti miliónech obrazovek najednou. Když ho nesebrali, musel přinejmenším umřít. Zašklebím se jako Uriáš Heep: to by bylo řešení!

„Takže jsme dojeli na konečnou, Rosničko,“ smutně se zasměju. „A tak pěkně nám ten den začínal. V pondělí nejspíš seberou i mě. Ačkoliv –“ zarazím se.

„Co ačkoliv?“

„Ačkoliv proč až v pondělí? Proč by mě nemohli sbalit třeba dneska večer? U tebe, u mě, tady..., vždyť je to jedno.“

„Ale proč by to neudělali už odpoledne a čekali s tím zrovna na večer?“

„Třeba mě Čáp shodil.“

Zatváří se, jako kdybych právě osočil jejího vlastního bratra, že krade po samoobsluhách jogurty.

„Tady nejde o nějaké prkotinky,“ povídám. „Lítá v tom spousta prachů a taky spousta let v krimu. Čáp určitě nebude mít žádný skrupule, natolik dobře ho zase znám. Zvlášť když jsme se nedomluvili.“

Blýskne po mně očima. „Jasně, tuhle moudrost ti nepochybně zanechal do života dědeček.“

Že já trouba jsem jí kdy o něm vykládal.

Seberu ze stolu časopisy, které jsem rozházel, když jsem čekal, a rozhlížím se po panu Drábkovi. Jako naschvál zrovna někam zmizel. Kdepak, někdy nemám rád ani Martinu.

„Co chceš dělat?“

„Zaplatit a jet za Jonášem Foustkou. To je jeden advokát. Pojedeš se mnou?“

„Když mi slíbíš, že mi před ním nebudeš říkat Rosničko...“

V nonstopu naproti Lékařskému klubu kupuju největší láhev nejdražší skotské Glenfiddich s černou etiketou ještě z minulého století. Platím za ni nekřesťanské peníze, ale kdoví jestli je budu ještě zítra k něčemu potřebovat.

Jonáš Foustka bydlí v dejvické vile zděděné po předcích. Jako náplast na křestní jméno, za které jsme se mu posmívali ve škole, dokud jsme z toho nevyrostli, to jakžtakž stačí. Právník je skvělý; ostatně i to je dědictví po předcích. Naši by z takového syna mohli mít jen radost.

V hale se ještě tváří příjemně překvapený.

„Asi mě zavřou, Jonáši,“ povídám, hned jak pozdravím. „Já totiž –“

„Dost,“ zarazí mě gestem okoukaným od dopravních strážníků. „Nic mi neříkej. Mohlo by se to týkat něčeho, na co se vztahuje ohlašovací povinnost, a já nejsem tvým právním zástupcem.“ Mluví a zároveň naznačuje, abychom šli za ním.

Vede nás pod schodiště, do chodby, na jejímž konci jsou úzké tmavé dveře. Když za námi zaklapnou, napjatý výraz v jeho obličeji konečně povolí.

„Tak teď konečně vyklap, o co jde, Ondro,“ ukáže nám, abychom si sedli do prastarých kožených křesílek, rozestavených kolem nízkého kulatého stolku. Spolu s prosklenou skříní za jeho zády byl tenhle nábytek nepochybně ozdobou kanceláře jeho dědečka. „Tady můžeš klidně mluvit, místnost je bezpečná. Musel jsem si ji zařídit, jinak mám celý barák odposlouchávaný. To má ale dneska každý. Tedy – každý advokát.“

Vylovím láhev a postavím ji na stůl.

„Tos neměl,“ říká a zálibně sklouzne očima po etiketě.

Rychle vyprávím, co se stalo. Čím déle mluvím, tím se Jonáš tváří ustaraněji. Nakonec jen vrtí hlavou, ruce hluboko zaražené v kapsách domácího kabátku, kudrnaté vlasy se mu jen třepou.

Domluvím, chvíli je ticho, Martina si nervózně poposedne.

Jonáš sáhne za sebe a vyloví ze skříně svazek v tmavých deskách. Beze slova jím listuje.

„Vypadá to dost blbě, Ondro,“ říká a kroutí hlavou. „Horní sazba je tu dvanáct let, dolní je poloviční, všechno v druhé skupině. Protože jseš dosud netrestaný a bezpochyby se přiznáš, mohl bys chytit tak sedmičku, osmičku.“

Martina zamrká a Jonáš se k ní otočí. „Tedy sedm nebo osm let, slečno.“

Přiznání je polehčující okolnost, ale jistý trest, mihne se mi hlavou dědečkovy moudro. Dokud to je jen trochu možné, chlapče, tak zatloukej, zatloukej, zatloukej.

„Za dobrý chování mě můžou pustit dřív,“ povídám.

„Z dvojky ne. A kromě toho, ty se těžko budeš dobře chovat.“ Kdepak, Jonáš si dobře pamatuje, co všechno musel ode mě vytrpět, než jsme se v posledním ročníku gymplu dali dohromady. Ani potom to ale nebylo přátelství, jen vzájemně výhodný vztah.

„Co bys mi tedy radil?“ ptám se.

Krčí rameny. „Máš dvě možnosti. Zkusit fouknout třeba na druhý konec světa a tam se zašít. Ovšem to by asi k ničemu nevedlo, protože při dnešní úrovni detekce obyvatelstva by tě do měsíce měli, i kdyby ses zahrabal deset metrů hluboko do nějakýho antarktickýho ledovce. Druhá možnost je sedět a čekat, až přijdou, a potom se moc nevzpírat... Osobně bych ti radil to druhý.“

„Takhle chytřej jsem byl taky,“ ušklíbnu se.

Rozhodí ruce na znamení, že víc se opravdu dělat nedá, a zasune zákoník zpátky do knihovny. Láhev zálibně postaví nahoru.

„A říká snad někdo, že nejsi chytřej? Jenom holt někdy používáš mozek jindy a jinak, než dovoluje právní řád.“ Zasměje se, jak je vtipný, a dodá: „Až tě seberou, tak se ozvi. Udělám, co bude v mých silách. Zatím se měj.“

Nevím, nevím, jestli se ozvu, milý Jonáši. Máš ze mě prachy vycucat ty nebo někdo jiný z tvých kolegů, myslících v rámci právního řádu.

I když se mi nechce, stisknu nabízenou ruku. Je studená, jako jeho duše.

Martina mu ruku nepodá. Místo toho se zeptá: „Za jak dlouho se taková věc promlčí, pane doktore?“

Jonáš vypoulí malé oči a zase zatřepe kudrnama. Míval rovné vlasy, najednou mě napadá, tyhle prstýnky jsou nepochybně od holiče. Je mi ho líto.

„Záleží na tom, co mu přišijou. Ale řekl bych, že to bude taky těch osm let.“

„Jste si tím jistý? Nechcete se raději podívat do té knížky?“

Zlobně mu blýskne v očích. Ne, tohle Jonáš Foustka nemá rád. „Tak jistý, jako tím, že na Ondru počkáte, než se z basy vrátí. A tím si můžeme být jistí stoprocentně, že, Ondro?“

Vůbec nelituju, že jsem ho jako kluka řezal. Byl to vždycky prevít a nic se na tom nezmění, ať už dostanu, kolik let budou chtít.

Vycházíme z vily a pod nohama nám křupou drobné kamínky, jimiž je vysypaná cestička mezi trávníky. Dole pod námi svítí Praha, nahoře blikají hvězdy.

„Za osm let mi bude jedenatřicet,“ říká Martina. „Budeš mě ještě chtít?“

„Určitě, Rosničko,“ povídám. V téhle chvíli bych jí slíbil ledacos.

„Něco mě napadlo,“ zašeptá, když za námi klapne branka.

Protože rád používám mozek jindy a jinak, než dovoluje právní řád, vím rázem, co ji napadlo.

Když přišel Robert Gooder z Cambridge poprvé se svou potřebnou modifikací speciální teorie relativity, která se později dostala do učebnic jako Gooder-Volfsonův princip, nikoho nejdřív nezajímalo její praktické využití. Že by se na jejím základu dal zkonstruovat stroj času, si uvědomil až Samuel Volfson.

Stroj času se ovšem prvnímu modelu, který vznikl na půdě lodžské polytechniky ještě pod Volfsonovým vedením, říkalo jen ze setrvačnosti. Bylo to mohutné dvanáctipatrové monstrum a elegantní kabince, v níž se podle dávných představ měli chrononauti pohybovat mezi zlými a dobrými časy, se podobalo ještě méně než první počítač Eniac

dnešnímu modelu Toshiba. To se ovšem stává častěji, když je na světě dřív jméno než to, co má být pojmenováno.

Model, stojící na zahradě Hydrometeorologického ústavu, je dvouapůlté generace – alespoň tak ho označila Martina – a je velký asi jako patrová rodinná vilka, pokud by byl někdo ochotný tak nevzhlednou vilku obývat. Napájí ho vlastní energetický zdroj o výkonu stejném, jaký spotřebuje celé Podolí, Braník a část Pankráce, a jenom supersupravodivého ytterbitu (kilo za šest set tisíc) je v něm údajně tři sta padesát tun.

Uprostřed ytterbitového prstence je malá komůrka, kam se stěží vejdou dva lidé. Pro účely, k nimž se stroj času používá, to ovšem zcela stačí.

Neboť stroj času se v podstatě používá pouze a jedině pro předpovídání počasí.

Nejen proto, že platí pakt všech zemí světa, zapovídající dnes i v kterékoli jiné době cestování časem a jakýkoli zásah do přirozeného běhu času. Základním nedostatkem stroje samého je vedle neskladnosti i to, že sice jeho hmotu lze do jiného času přenést, není však možné stroj opustit a opět se do něj vrátit. Zpáteční lístek na cestu časem zkrátka neexistuje – lze si pořídit jen vyhlídkovou, avšak nikoli okružní jízdu.

První to poznal Volfson sám. Jeho zmizení vyvolalo nejen skvělou propagační kampaň, která nestála ložiskovou polytechniku ani zlotůvku, ale rychlé rozhodnutí Organizace spojených národů o zákazu cest časem.

Stroj zkonstruovaný na Goeder-Volfsonově principu byl zkrátka a dobře vhodný jen k tomu, aby se několik set tun hmoty přeneslo o kus časové škály dopředu či dozadu, vykuklo se oknem ven a honem zase zpátky do dneška. Trochu velké, těžké, a přitom nic moc.

Zklamání, usoudili televizní diváci a začali se zajímat o něco jiného.

Do té doby, než přišla se svým střízlivým a neokázalým plánem Světová meteorologická organizace. Navrhla vybudovat po celém světě síť strojů času, z nichž by bylo možné počasí pozorovat – *tedy počasí, které teprve bude*. Předpovídání, do té doby závislé na odhadu vývoje a modelování nesmírně složitého systému, téměř se blížícího chaosu, se díky této možnosti mohlo rázem dostat až k samé hranici jistoty.

Vzhledem k energetické náročnosti provozu i vysokým pořizovacím nákladům sice bylo strojů času na celém světě vybudováno jen několik desítek. Nicméně v kombinaci s klasickými meteorologickými pozorovacími metodami, počínaje měřením teplot, tlaku, směru i síly větrného proudění, přes využití balónových sond, družicových snímků, počítačů a matematického modelování, byly výsledky vynikající a Světová meteorologická organizace získala vysoce hodnocenou cenu správní rady společnosti Sony za přínos pokroku a rozvoji lidstva.

A Martina Vávrová, doktorka přírodních věd, které jsem někdy říkal Rosnička, usedala třikrát týdně na malé štokrálátko obestavené ytterbitem a vybavena nejmodernější záznamovou technikou (avšak pro jistotu s tužičkou a notýskem v kapse bílého pláště) vykukovala, jak bude zítra, pozítří, popozítří.

„O osm let dopředu?“

„A proč ne? Dopředu nebo dozadu, o den, o čtyři neděle, o sto let... Záleží jen na tom, co navolím na počítadle.“

„Ale to přece musí být nějak blokový.“

„Nejspíš bylo, když byla mašina nová. Jenomže to už je pár let a od té doby řídicí systém stačilo zbastlit tolik lidí, že všechny bloky a pojistky jsou tytam. Což nikomu

nevadí a taky proč, když ze stroje stejně nemá smysl vylézat – pokud se člověk chce vrátit. A v papírech je všechno v pořádku.“

Koukám na Martinu a nevěřím svým uším. Taková parádní úniková cesta, a nikdy o ní nefekla jediné slůvko.

O Martě Grahamové, o kontrakcích a uvolnění toho navykládá spoustu a pořád by to předváděla, ale když už ví něco důležitého, ani necekne. Málo platné, asi jsem ji přecenil.

„Počkej – nějaký háček v tom být musí. Energie! Čím delší cesta, tím víc spotřebuješ paliva. A jestli jedeš do zítřka nebo do za pět let, to je pořádnej rozdíl.“

„Kdyby ses zajímal o něco jinýho než o holky a svoje kšefty, tak bys věděl, že právě na tomhle vůbec nezáleží. Koukej, teď nemá smysl, abych se ti pokoušela vysvětlovat, jak je to doopravdy a co si Volfson z Goodera dokázal vydedukovat, to by trvalo moc dlouho. Ale představ si, že cesta časem je něco jako putování prostředím, v němž nepůsobí žádné vnější síly, odpor vzduchu, tření. Jak se jednou utrhneš z výchozího okamžiku, pohybuješ se rovnoměrně do té doby, dokud pohyb nezastavíš – nebo pokud nedorazíš na konec času. Zpátky si už výchozí okamžik přitáhne stroj sám. Je to, jako kdyby byl na nějaké gumičce, která se vždycky smřtí do původního nulového rozměru. Rozumíš?“

Moc sice nerozumím, ale přikyvju. Nemá smysl zrovna teď, když jde o čas, ztrácet jej teorií. Nebo si mě Šárecký s Baštou přitáhnou, kam budou chtít, i bez gumičky.

„Tak dobře. Jak se dostanu ze stroje ven?“

„Oknem.“

„Copak ani okno není zajištěný? To se dá jen tak otevřít?“

„Nedá. Ale můžeme ho odšroubovat. Vidiš, nezapomeň vzít s sebou šroubovák. Já ho tam určitě nenajdu.“

Pořád si ještě nedovedu srovnat v hlavě, že by únik mohl být doopravdy tak jednoduchý. Povolit pár šroubů a prolézt oknem do bezpečí... i když, na druhé straně, je to taky pořádné riziko. A hlavně není cesta zpátky.

„A co s tebou, Rosničko,“ беру ji za ruku. „Když zmizím, tak tě určitě budou popotahovat. Vědí, že jsme spolu žili... vlastně žijeme.“

„A co mi můžou dokázat? Nic, vůbec nic. Prostě nevím, kam jsi zmizel. A myslíš, že se za tebou budou chtít vypravit, i kdyby je to nakrásně napadlo?“

„Všecko geniální je vlastně jednoduchý,“ povídám.

Jedeme předpůlnoční Prahou do Libuše a najednou mě napadá, že zrovna v tuhle noční dobu jsme se seznámili. Osm let je dlouhá doba, čtyřikrát víc, než se zatím známe. Mně utečou tak rychle, že si to ani neuvědomím, ale co ona? Jenomže ptát se přece nemá smysl.

Sentimentální není, to je jediné, čím jsem si u Rosničky jistý. Takže uvidíme.

V modré tašce mám jen pár pitomostí. Čisté tričko, ponožky, koženou brašničku s holicím strojkem, rozečtenou detektivku. A samozřejmě šroubovák.

V postranní kapse je vkladní knížka. Je na sedmiprocentní úrok a vázaný vklad. Teď na ní mám sto dvacet tisíc a za osm let to bude... nechce se mi počítat.

Všechno ostatní jsem dal Martině. Napsal jsem jí čísla účtů, prozradil hesla, zabalil do novin pár krásných kousků rosenthalského porcelánu, které mi zbyly po dědovi.

„Víš, že za osm let nám bude oběma stejně?“ povídá Martina, když zastavuje vedle živého plotu před vchodem do Hydrometeorologického ústavu.

„Třeba zestárnu taky.“

„Uvidíš, že ne.“

Uvidím. Schválně, co uvidím.

Zamykám auto, a když zkontroluju oboje dveře, dávám klíčky Martině. Mně už nebudou k ničemu a za osm let to bude stejně stará popelnice.

„Bouček už odešel?“ ptá se Martina mužíka ve vyrudlé kombinéze, který sedí za sklem vrátnice. Schovávám se, aby mě neviděl, ale je to zbytečná opatrnost. Mužík nezdvíhá hlavu od knížky na stole a jen zavrčí:

„Ten? Vypadnul, hned jak mu to skončilo. Barák je úplně prázdný, paní doktorko.“

Proklouzneme dovnitř a podél budovy ústavu proběhneme dozadu na zahradu.

Nevidím na krok, ale snažím se držet Martiny.

Něco mi křupne pod nohama.

„Rozšlápnul jsi minimový teploměr,“ řekne s povzdechem. „To abych ho ráno vyměnila.“

Krychle stroje času je vyplněna mohutným prstencem ytterbitu a kilometry drátů. Kam to šlo, nacpali navíc ještě kovové skříně plné modulů a obvodů. Ve vzduchu je cítit ozón.

Uzounký plastový chodníček vede do miniaturní místnůstky s pracovním pultem a malým obdélníkovým oknem. Když si Martina sedne na otáčecí židličku uprostřed, musím skoro zatáhnout břicho, abychom se oba vešli dovnitř.

Vylovím z kabely šroubovák a pouštím se do prvního šroubu v rohu. Na delších stranách jsou po šesti, na kratších po třech, celkem osmnáct kousků. Jestli jsou fest utažené, dorazím do budoucnosti s pěkným puchýřem na dlani.

Jsou fest utažené.

Martina zatím oživuje stroj. Pozná se to jen podle blikání kontrolních displejů a slabých suchých praskavých zvuků někde dole pod námi.

Konečně pokládám poslední šroub na okraj pultu a opatrně uvolňuju rám ze stěny.

„Hotovo?“ ptá se Martina.

Kývnu hlavou a pokládám okno na zem vedle sebe.

„Já taky,“ říká.

Popadnu tašku a už se chci vyhoupnout na pult a strčit hlavu do okna, když říká:

„Dáš mi pusu?“

Provinile se usměju a nejdřív zlehka a potom víc ji políbím. Vzápětí se beze slova protáhnu oknem ven do tmy.

Dřepím na plochem kameni před chatrčí a tenkou ohořelou větvičkou, kterou jsem vytáhl z ohniště a obrousil do špičata, se šťourám v zubech. Ten poslední vpravo nahoře mě už pár týdnů pobolívá a pořád se nemůžu odhodlat nějak ho zkusit vytrhnout sám. Jeden zub mi tu už vyhnisal a vůbec nestojím o to, aby se tenhle bolestivý a hlavně pomalý proces opakoval.

Proti mně klečí u ohně Zubatá vlčice. Má na sobě jen suknici z kousků vlčích kožichů, sešitých šlachami. Na prutu má nabodnutou veverku a opéká ji nad ohněm.

Směje se na mě a masné spleené vlasy jí poletují kolem hlavy. Přičichne ke spálenému veverčímu masíčku a nabídne mi, abych si vzal první. Natáhnu ruku, servu veverku z prutu a zakousnu se do hřbetu.

Šedá vlčice se na mě ublíženě šklebí a pak zakňučí. Oženu se po ní, až sebou polekaně trhne. Rychle vyskočí a rozhlíží se, co by si našla jiného k jídlu.

Žvýkám houževnaté maso a spokojeně se rozhlížím kolem sebe. Vesnice je rozložená na mírném svahu mezi řekou a nízkým osikovým lesem. Ve zdupané trávě se prohánějí děti a popásá stádečko hubených koz.

Ranní šero pomalu ustupuje a obloha je modrá. Noční vítr úplně ustal a všechno slibuje krásný den plný slunce.

Šedá vlčice se ke mně přiblíží, hlavu skloněnou k zemi. Pořád hledá, co by snědla. Prudce se nadechnu pachy jejího těla a najednou mám pocit, že bych na něm unesl celý vesmír.

Než po ní stačím hmátnout, vystrčí z chatrče vedle hlavu doktor František Čáp. Je úplně nahý a špinavýma rukama s olámanými nehty se dlouho a důkladně drbe pod šourkem. Nepřítomnýma očima mžourá kolem sebe, pak najednou nasaje vůni pečinky a zamlaská. Vyndá ruku z rozkroku a natáhne ji ke mně:

„Dej mi kus. Vydro.“

„Nasrat, Čápe. Ať ti upeče tvoje líná žena.“

Čáp jediný z nás, kteří jsme přišli do vesnice, si zachoval své původní jméno. Já jsem se stal Mokrou vydrou, Koubek Kolibavým medvědem a Hirsch nikoli Rychlým jelenem, ale Mrkavou sůvou. Zatím jsme čtyři, ale nepochybuju, že nás brzy bude víc. Martina je totiž dost podnikavá.

Čáp se objevil stejně jako já před dvěma lety, prakticky v ten samý den. Rozkoukával jsem se zrovna v černočerné tmě, osvětlované jen několika hvězdami, prosvítajícími v dírách mraků, když najednou byl přede mnou.

Stáli jsme proti sobě, zpitomělí a trochu nervózní, co se s námi bude dít. Čáp procpal oknem stroje času kromě sebe i kožený kufr se dvěma flanelovými obleky šitými na míru, šesti bílými košilemi a hedvábným pyžamem.

Než se rozednilo, stačili jsme si dát dohromady, co se přihodilo, a za bílého dne jsme si už mohli jeden druhého bez obav prohlížet jako kolosálního troubu.

Na Martinu jsme prostě neměli.

Samozřejmě že ten večer Čápa v televizi potkala. Jenomže mu řekla, že mě sebrali a že neví – zkrátka, na konci mu nabídla jednoduché a geniální řešení.

Dostala od něj skoro tolik, jako jsem jí nechal já. A protože Čáp hodlal být mazaný, nezapomněl si svou železnou zásobu – dvě vkladní knížky se čtvrt miliónem – pochopitelně vzít s sebou.

Že nejsme v budoucnosti, jak nám Martina slibovala, nám bylo jasné hned. Teprve když jsme se dostali do vesnice a trochu poznali, jak to tu funguje, dokázali jsme odhadnout, že nás odeslala zhruba pět tisíc let do minulosti. Takže když se asi tak čtvrt roku po nás objevil na tom samém místě jako my Karel Koubek, programátor z banky, který zdokonalil jeden klasický počítačový podvod tak, že mu vynesl skoro milión v australských dolarech (nepochopil jsem nikdy proč, ale to, že dolary byly australské, hrálo v jeho triku klíčovou úlohu), mohli jsme mu rovnou říct, na čem je. Koubek dorazil se značnou částí svého zisku v hotovosti a těžko říct, jestli na tom byl líp nebo hůř než my. Martinu prý mu doporučil nějaký advokát Foustka.

Ten s ní seznámil taky Jendu Hirsche, bezbranně vyhlízejícího mužíčka s prořídými vlasy i zuby, který během dvaceti let pilné včeličkovské práce nakradl své firmě víc, než jsme kdy vydělali my tři zbývající dohromady. Měl s sebou všechno, samozřejmě

kromě poplatku Martině, uloženo na devíti vkladních knížkách s heslem. Navíc v náprsní kapse sáčka hýčkal plastický pytlík s několika známkami. To, že nám je nikdy neukázal, ani neprozradil žádné z hesel, není projevem jeho naděje, že se jednou vrátí tam, odkud nakvap prchl a kde jeho majetek má svou cenu. Je to jen důsledek jeho uzavřené a tajnůstkářské povahy. On jediný z nás si taky ve vesnici nenašel ženu a žije v chatrči svobodných mladíků.

O tom, proč vlastně Martina tohle udělala, jsem nemluvil s nikým z nich. Ani oni o to ostatně nestáli; chlubit se tím, že naletěli, neměli zřejmě chuť. Jen občas přemýšlím, jestli to bylo v ní, už když jsme se potkali, nebo jestli prostě odkoukala manýry lidí, jako jsem já. A docela rád bych věděl, co by si o ní myslel dědeček. Trochu se bojím, že by se mu líbila ještě víc než mně.

Vesnice nás přijala samozřejměji, než jsme vůbec mohli doufat. Ne snad, že bychom byli téměř dobrým lidem na první pohled sympatičtí nebo dokonce k něčemu příliš užiteční. Ale jsou prostě hodní a zvykli si, že moc nepřekážíme. Svým způsobem se mezi nimi žije líp než v době, kterou jsme tak nakvap opustili.

Moc jsme jim toho darem nepřinesli. Užitečný je pořád můj šroubovák, i když se z něj stala zbraň, švýcarský armádní nůž s dvanácti želičky, Čapovy nůžky na manikýru.

Sůvova filatelistická lupa. To, co jsme s sebou vzali úmyslně, je prakticky k ničemu. Ještě že si něco pamatujeme ze školy. Vyrobil jsem první trakař v povodí Vltavy, které se zatím říká Velká řeka, a jen to, že nejsou cesty, po kterých bych mohl jezdit, zabránilo, abych nezkonstruoval vůz. Taky jsme obšlehli nápad bratranců Veverkových na ruchadlo. Když jsme dali dohromady vodní mlýnek, seběhly se všechny děti z vesnice.

To, co doopravdy umíme, můžeme klidně zapomenout. Obchod tu ještě nevynalezli a peníze neznají. Dokonce ani Čáp se jako lékař neuplatní. Léčivé byliny nezná a organizovat zdravotnictví tu nikdo nepotřebuje.

Už jsme se smířili s tím, že tady budeme žít a tady umřem. Naše těla potom někdo složí do polohy skrčence a zakope do mělkého hrobu. Se šroubovákem, s kapesním nožem, s filatelistickou lupou. Těším se, že jednoho dne nás zase vykopou a učenci si budou lámat hlavu, jak se tyhle předměty dostaly právě do našich hrobů.

Vzniknou teorie a nastanou spory. Ti nejodvážnější badatelé se budou ptát, jestli jsme na Zemi nepřišli z hvězd, budou tvrdit, že jsme výprava, která na Zemi ztroskotala, nebo připustí, že jsme byli vysláni galaktickou radou, abychom posunuli vývoj lidstva vpřed. Ti konzervativní jim budou spílat, označí je za šarlatány a nálezy v hrobech za nehorázné podvrhy. Ale všichni se budou snažit přijít na kloub tomu, kde jsme se vzali.

Odkud přicházejí, budou se ptát.

Kdo jsou, budou chtít vědět.

Kam jdou, bude je šířat zvědavost.

A jenom my, skrčení kostlivci, budeme vědět, že nejsme víc než pár grázlíků z Prahy, které převezla jedna mazaná hezká holka. Jenom my budem vědět, jak jednoduše se dají některé záhady vysvětlit.

A vlastně nejen my. Taky ona to bude vědět.

Ale vsadil bych všechny prachy, které tu máme – a s úroky za těch pět tisíc let to bude dost, aby za to mohla v blahobytu žít až do smrti celá sluneční soustava –, že si to nechá pro sebe.

ZDENA

BRATRŠOVSKÁ

Věnec

pro mimozemšťana

Nechci tě zpovídat, buď třeba E. T.,
buď mestic hvězd, buď tamtam vakua;
vyzvu tě, zvědavého podruha,
na cestu po řádcích a po planetě,

která prý z dálky, z nedosažitelná
září jak safír, čnělka korundu;
oslavím s tebou, chceš-li, triumf dnů,
osidla nocí, živly, dech, kmit bělma,

aby ses mohl vrátit do mlhovin
ne modrý, ale rudý krevelem
(dodnes se malujem jak Niloté);

nechci tě zpovídat, vždyť teprv hloubím
studnu a hledám dítě v dospělém –
nasedni, roztočíme loukotě.

Nasedni, *panta rhei*, i naše bryčka,
cesty jsou vydlabané do skalisk,
déšť, posbíraný mrakem, laská list,
do sukna moří píchá Měsíc–Šička

a občas někdo utone či uschne;
jsme křehcí, víš?, a kromě kocourů
to ví jen orkán; hrajem tu svou hru
před faunou, před rentgenem, chytře, vkusně,

hru na Erecta, na Lví Srdce, na Věk;
zatím je úspěšná, jen jakési
ostrovní kolosy, člun – ahasver,

bermudský trojúhelník, chvosty pavěd
vpisují do kronik své adresy –
kdo by je luštil, když zní hudba sfér?

III

Hudba je rajská, jako plyn a plody,
jejichž pně přivazujem ke kúlům
(hledáme na venkově tuskulum,
náhradní paneláky bez poschodí);

hudba je zákop, salva nad chaosem,
hot, cool, jak chceš, hled', abys uléhal
na měkkém, vypeď lemma, ideál,
opři své holé, bílé tělo o sen –

a promiň, že tě učím lidským normám,
zapomněla jsem na tvůj inkolát
a začínám moc zhurta, ze středu;

vrat'me se k štěrku, zas ti budu forman,
lampa se zhoupne, stačí zavolat,
hned se nás ujme kordon sousedů.

Zasednem k hospodskému stolu, k bulce,
k slanině, opečené nad rožněm,
vyslechnem pivní mítink (Nepožnem,
pšenice slehla; Ulovil jsem pulce,

šestnáctku, žena je jak rampouch; Nežvaň;
Dostal co proto, kašpar, svatoušek);
ach, radost z dalek, sázek zakoušet!;
pak si nás všimnou, změří si nás přes džbán;

patříme jinam, do svých vratkých Mykén,
svůj k svému, žádné bratříčkování,
když nejsi kmotřenec či kolega,

mafíán, albín; na Zemi je zvykem,
poutníče z kosmu, Velké Klování –
slepice Alfa, Beta... Omega...

Nelituj Omegy: Vždyť jak by bez nich
poznaly Alfy, že jsou beztrestné?
(Ptáš se, proč žádná z chuděr nehlesne?
Mohl by si ji vytipovat řezník

a každé popeliště, každá střídka
k dobru je vhod, a nejen pro drůbež.)
Avanti, do měst, vpřed, než vydupeš
pleš v trávě; pohled: Lidé u potůčka

úřadů, dílen, Vodotrysk Všech Žízni,
kry Dómů, asphalt s horkým edémem,
tekutý život, proluka a kal –

vyznáš se už v tom *qui pro quo*, v té sklizni?
Porod je pohřeb, sčítej, noc je den...
Nad splínem by tu nikdo nezplakal.

Splín bývá podezřelý; mezi těmi,
co se třou v městském limanu
(zahlédli další, ryčnou reklamu,
snad *pin-up girl*, snad celerové menu),

pluje sám ke dnu, Daidalos a Piccard;
koho chce vyzvat k tanci? sépii?;
stáří, ten rybář, si nás navíjí
pomalu na prut; ten, kdo nepospíchal,

ten, kdo si nedobírá Quasimoda,
ten, kdo se brodí podél pontonů,
přečnívá, to jest přijde k úhoně.

Je ti to málo? Faust, hráč, který prodá
svou duši za staženou záclonu,
smršť poupat, jmen, Lou, Molly, Salomé...

Oblékly kyrys, rozvracejí bryskně
predestinaci mužských eskader,
spravují státy, stojí u hradel,
letují cévy, kultivují plísň –

a po rozvodu píšou inzeráty:
30 let, VŠ (to je tchoří znak),
rezignovaná (proč to nepřiznat),
nicméně učenlivá, kolovrat i

batole zvládne, značka „Nahá v trní“.
Ta šance pro moderní Toyen!
Nést úděl, přít se, kdo je hloupější,

vystavit na předsádce dekolt smy...
A muži? Vykropí ten podnájem –
budoár s verbenou i s veteší.

Jdeš se mnou, ukazuješ nebe – achát
(vábí tě každý polodrahokam;
jsi drúza?); promiň, že si nebroukám
tvou monodii, chodím radši máchat

prádlo svých prostných k navigaci, k mostu.
Tkáš mi pléd víry, ať už v nic či v zen?
Dosud jsem bdělá, vím, že vlhčím zem
močí a krví; nakonec se octnu

pod žulou (nebo v urně?), *prach jsi, v prach se...*
To neznáš? Žijem v mírném klimatu
a v radioaktivním údolí;

lvi ztichli, chováme jen vši a vrabce;
mluvíme z každé výspy, bez drátů,
do větru – slyšíš píсты, soukolí?

Hlučíme rádi, samotu to plaší,
myšlenky zřídnou, k pasece je blíž.
Půjdeš, můj hoste? Kde se popeliš?
Vznášíš se? Šlapeš plazmatickou kaší?

Všemu se divíš: Klíčům, květům v bytě...
Neříkej, že se u vás neuzlí
obchodní stezky, že jste vyklouzli
z obojku válek, že se nesoudíte

a neradujete, když z cizí stáje
přetahujete kůzle do svých vrat;
jen t'ulpas nepočítá s žebrotou.

Neodpovídáš. Přiletěl jsi z Ráje?
Známe ho, dávno, z knih i moudrých rad,
jen jsme ho odložili – napotom.

Ráj! Dante do něj vstoupil s Beatricí,
Komenský bez brýlí a bez uzdy
(před strží světa, srdce, zabrzdí!);
našli ho? kde je?; třeba by byl plytčí

než krajáč naší fantazie, těžší
než naše výdrž; stačí model, fant,
Disneyland, Prater, cirkus Elefant,
tančírna, fotbal, dýmka z rukou gejši...

Chceš ještě popsat Peklo, když jsem v ráži?
I to už známe: Láva, hladomor,
temnice, potopený Titanic...

Vyhýbáme se téhle instruktaži,
kladla by v šatech larvy jako mol –
smrtník nerad myslí na zánik.

Očistec, to je Anne s němou Kitty,
než umře tam, kde Arbeit machte frei
(Orfee, vzbud' se, odhod' větev, hraj!),
šanoný, šítky, posudky (*'Tis pity*

that she's u whore a jiné hadí sliny),
peníze, naše omalovánka,
razítka, zámek a v něm občan K.,
čekání, jestli přežijem hrb zimy,

ztracenou nohu, příležitost, lásku
(nejsme už minnesängři před hradbou)...
Tvá Gaia čeká zprávu? Oblaž ji:

Panáčci k překocení, z lehkých plastů,
chrastítka, sítko, jimiž propadnou
čajové lístky z dávných plantáží.

Vyprovokoval jsi mne; nechtěla jsem
líčit nás, lidi, sebe, z podhledu;
nepasu po mušincích, po vředu,
sbírám jen zrcadla všech dob a pásem;

ty se v nich nevidíš? jsi bez exprese?
jsi emanace, senzor, který čte
jen z témbu, z kontur, jako při svíčke?
Vosk taje; napni kůži, vciť se, směj se,

rozežeh ovády, skoč, plivni, tleskni,
nemáš-li dlaně, tedy aspoň do plátů,
z kterých tě spekli (kdo? tvůj Menlo Park?)...

Antropomorfizuji (osvícenský
přežitek) – vím, je klamně, postát tu
a hned chtít kůru dále otloukat.

XIII

Zrodili jsme se teprv v čtvrtohorách
(biologové dosud tápají),
teprv se lačně rozhlížíme po kraji
(pouště jsou zhusta lidský elaborát);

táhnem a berem ztečí srázy, bláta
(kopyta decimují Etrusky),
vedem si augury i augusty
(panem et circenses); člun, kolo, páka,

mlýn, brýle, hodinky a karabina;
odzvoniло všem polyhistorům;
cech, živnost, expert, ekonomika

(ten umí to a ten zas tohle, vyjma
dráby a lokaje) – jen odchov lun,
sběr snů se dosud jaksi vymyká...

XIV

Pentle všech poetů! Jsou lesklé, slibné?
Co ti šlo hlavou? Odchov... odstřel, klec?
Ty tichošlápku! Kam jsi mne chtěl vléct?
Do vašich rezervací, aby si mne

mohla tvá šesterečná, štěpná čeleď
prohlížet z aut (či z jiných vehiklů)?
Rozumím, počítáš mne k artiklu,
jenž beztak vymře; chceš mít aspoň skelet,

preparát. Vždyť bych padla na tvé stepi
pod rádlem stesku; což mé sarkasmy
žadonily, Chci odtud, nalod' mne?

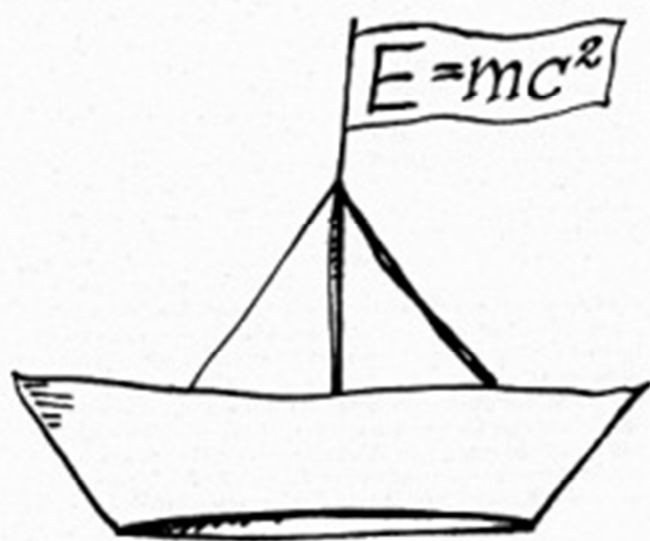
Nastartuj, zmiz, než z tebe zbydou střepy! –
Křivdím ti? Promiň, pochop, nahnals mí.
Zpáteční lístek, jako odškodné.

Čas uzrál. Kdekoho bys nadchl, Goetha,
Wienera (není-li druh Homo bluf),
mne také (může-li cín samomluvit
odlít zvon přízně); nejsem Alfa, Beta,

rozpoznám přesto den, noc, píhu, důlek,
v němž přespal zajíc; v proudu hledám brod;
nepřipravuju muže na bankrot;
nevybírám si smrtku za amulet;

všechno je v nás, ráj, mír, a kdo je zemdlen,
zaslechne ozvu: Dante... vstaňte, braňte...;
ztracená láska souží, zvučí škvíry...

Dáváš mi k uchu mušli, lidský emblém?
Porozuměls? Dík, hvězdný hospitante! –
A leť! Jen shora je náš Safír čirý.

Doslov

Česká science fiction má už dnes své dějiny.

Myslím tím tu moderní a opravdovou SF, která sebe samu takto pojmenovává a která tvoří v rámci národní literatury malý autorský a čtenářský, a zejména názorový subsystém. Kdy ji nepíše a nereprezentuje jen několik osamělých běžců, utopených v prostoru a čase. Kdy ji čtenářská veřejnost, zdá se, potřebuje natolik, že kromě knih kvalitních a myšlenkově nových skoupí v knihkupectví neomylně taky vyložený brak.

Česká science fiction má už dnes své dějiny se vším, co k tomu patří: má své hrdiny uznávané i zneuznané, má události a období, jimiž se pyšní, jakož i ty a ta, o nichž se ve slušné společnosti moc nemluví. Má samozřejmě také své historiky, kteří mezi sebou vedou vášnivé spory a dispute.

Dnes, s odstupem času se zdá, že ke zlomu, k Roku Nula a k počátku letopočtu české science fiction došlo někdy na přelomu padesátých a šedesátých let. Nejenže v té době vydával své první povídkové sbírky Josef Nesvadba, nejenže tehdy byl čtenářský hlad po fantastické literatuře, objektivně podmíněný startem Sputniku, ukájen tvorbou Babulovou, Běhounkovou a Weissovou, nejenže mezi překlady se tehdy (v roce 1959 v Mladé frontě, v redakci – už tenkrát! – Vojtěcha Kantora) objevuje zásadní Jefremovův román Mlhovina Andromedy, který tenkrát v literatuře pro mládež v socialistických zemích „dělal epochu“ –, ale došlo i k činu snad tehdy méně výraznému, dnes se však zdá, že právě v něm lze spatřovat mezník a odrazový můstek české SF.

Vyšla jedna zvláštní knížka.

Jmenovala se Labyrint, vydalo ji v roce 1962 tehdejší SNKLU a obsahovala překlady angloamerických povídek. Na tom by nebylo nic tak divného, i když znalci žánru dokládají fakty, že i v tom byl dobový primát: šlo prý o první antologii překladové SF na světě, mimochodem dodnes jednu z nejvyhledávanějších mezi čtenáři, minimálně kvůli Padgettově povídce (a carollovské parafrázi) Chrudošiví jsou borolové, kterou fanouškovský zájem pozlatil. Z hlediska historie české SF je však na této knize nejzajímavější úvodní slovo Adolfa Hoffmeistera, který ji celou také sestavil. Prvně se zde mluví o science fiction jako o žánru, prvně se přesně říká: „My máme rádi *tohle*.“ Adolf Hoffmeister ve své diplomatické funkci jezdil po světě a setkával se nejen s kulturními velikány poválečné Evropy, ale narazil i na paperbacky s pestrobarevnými obálkami, které si lidé brali s sebou do letadla nebo do vlaku. Jejich kouzlu, zdá se, propadl. Napořád. Vášnivý čtenář Wellsových románů v Labyrintu dokonce poprvé v kostce shrnul dějiny SF ve světě.

(Ještě další knihy-mezníky se objevily na přelomu 50. a 60. let: nově založená revue Světová literatura zahájila svůj první ročník přetiskováním Bradburyho románu 451° Fahrenheita, a Mart'anská kronika na sebe nedala dlouho čekat. Ludvík Souček chrlil v skrytu své pracovní první stránky Cesty slepých ptáků, doktor Kameník mu promlouval a ožíval pod rukama... Svět, který se vyvíjel rychleji než kdykoli dřív, si hodlal ulevit od frenetičnosti nasazeného životního tempa snem. Se všemi riziky, jež z toho plynou: „Hle, jak nám fantazie stárne!“ napsal Hoffmeister v roce 1963. Neslyšel vlastních slov

v hluku explorerů a syncomů, burácejících k obloze. V Americe konstruktér Houbolt snil už zatím svůj velký sen...)

Druhé zlomové období v české science fiction přišlo o dvacet let později, koncem sedmdesátých a začátkem osmdesátých let. Začínalo to stejně jako před dvaceti roky: příchodem nových autorských osobností. Jaroslav Veis vydává v roce 1976 Experiment pro třetí planetu, o tři roky později Pandořinu skříňku. Neděle na prodej od Zdeňka Volného je z roku 1980. Ze starších přichází Josef Nesvadba s Tajnou zprávou z Prahy, první román s hlavičkou SF vydává Páral. V sedmdesátých letech o pověst žánru pečovaly kromě bohaté tvorby Ludvíka Součka ještě překladové antologie, připomeňme Tunel do pozítří (1967), Vlak do pekla (1976) nebo slušnou řádku poměrně kvalitních výborů sovětských; nyní Albatros přidává první výbor z české SF, nazvaný Neviditelní zloději (1980), a překladovou „bombu“, Stvořitele nových světů (1980). Seriál antologií, připravovaný Ivem Železným, startuje ve Svobodě, Mladá fronta dává do tisku dvojdielný sborník současných autorů, ale to už je všechno definitivně v pohybu.

Jeden rozdíl proti šedesátým letům tady je: tentokrát se dávají dohromady čtenáři. V roce 1979 vzniká v Praze první SF klub, sdružení fanoušků literatury SF, kteří začínají pořádat společné akce a vydávat vlastní časopis. Počátkem 80. let se z iniciativy jiného SF klubu, činného na VŠCHT v Pardubicích, zrodí nápad organizovat literární soutěž o nejlepší SF povídku. Ze soutěže se stane pravidelná záležitost, jež nese jméno Karla Čapka, a v souvislosti s vyhlášením jejích vítězů se koná každoročně setkání čtenářů, autorů, výtvarníků a fanoušků SF, kteří se mezi sebou hádají a debatují o předmětu společného zájmu. SF klubů je dnes v republice ke stovce.

V roce 1978 psal Ludvík Souček do Literárního měsíčníku stať Přímluva za budoucnost. Ptal se tehdy: kam se poděl sen? Copak nepotřebujeme snění a fantazii?

Dnes Ludvík Souček nežije. Kdyby žil, myslím, že by se kolem sebe usmíval spokojeným úsměvem.

To, co si přál, se splnilo. Science fiction se v Čechách a na Moravě hojně píše i čte. Možná až příliš: téměř každý druhý z mladých účastníků literárních soutěží vrhá na papír též něco o přistání mimozemšťanů. Každoročně vychází několik novinek, počet knižně publikujících autorů čítá několik desítek, počet autorů publikujících v časopisech jde do stovek. Záplava rukopisů začíná přerůstat v horu informačního šumu, která hrozí pohltnout i originální myšlenky. Slova, slova, slova? Nebo jenom móda? Dočasná konjunktura? Čtení pro uhrované mladíky, kteří si ještě potřebují upravit svůj vztah k lidem, jak občas na besedách s potěšením předhazuje posluchačům Josef Nesvadba?

Na všechny tyto otázky, a s nimi i na související dotazy po směřování soudobé české SF, lze odpovědět, pokusíme-li se říci něco bližšího o jejích autorech. Lze mezi nimi totiž spatřit celkem tři generace, nebo lépe řečeno tři autorské vlny, které se v kontextu národní literatury objevily v různých obdobích a jež odlišuje jejich životní a generační pocit.

Prvá je generace Nesvadbova. Po úmrtí Ludvíka Součka v roce 1978 stanul Josef Nesvadba v čele české literární fantastiky jako její nekorunovaný nestor. Po dobu existence Komise pro vědeckofantastickou literaturu při SČS stál v jejím čele. Jeho knihy, usilující o názorovou syntézu, výmluvně dokazují, že SF ve svých žánrových špičkách splývá a prolíná se s ostatní literaturou. Autoři jako Vladimír Páral, Ludmila Freiová nebo Václav Kajdoš směřují spolu s několika spisovateli tzv. středního proudu,

kterí si k fantastice jen „odskočili“ (Alexej Pludek, Otakar Chaloupka, Jana Moravcová), k obecné metafoře, k prokomponovanému podobenství o dnešním světě.

Druhou skupinu tvoří autoři, jimž je dnes okolo čtyřiceti let a kteří se žánru věnují soustavně, nebo ho dokonce považují za jedinou náplň své tvorby: Jaroslav Veis, Eduard Martin, Ondřej Neff, Lubomír Macháček, Ladislav Szalai, Zdeněk Volný, Karel Blažek, Josef Souchop a další. Doménou autorů této generace je povídková sbírka, jež zpravidla obsahuje barvitou, myšlenkově podnětnou a kompaktní vizi budoucího nebo alternativního světa, avšak ne vždy přerůstá dílčí, osobní horizont: zůstává sérií epizod, nedospívá k filozofickému zobecnění. Že k němu možná v brzké době dojde, naznačuje ta skutečnost, že mnozí z autorů této skupiny pracují na svém prvním románu.

Konečně do třetí skupiny patří autoři sice různého věkového rozpětí, spjatí však místem, kde se prvně prosadili na veřejnosti – jde o autory z okruhu soutěže O cenu Karla Čapka, o níž už byla řeč výš: Ivana Kmínka, Josefa Pecinovského, Františka Novotného. Evu Hauserovou, Františka Houdka a další. Tito autoři buďto svou knižní prvotinu vydali v nedávné době (Novotný: Nešťastné přistání, Kmínek: Utopie, nejlepší verze), nebo ji k vydání připravují. Mezi příslušníky této generace panuje zatím, zdá se, největší názorový kvas a pohyb – je to generace kritická, usilující o větší formální vynalézavost a názorovou otevřenost.

Ještě jednou k antologii Labyrint: lze říci, že česká science fiction dodnes v sobě nese rysy touto knihou naznačené nebo předjaté. Neřeší s použitím velkých slov a vydatné dávky patosu všelidské problémy, jde zpravidla o příběhy introvertnější. Jejich nositeli nejsou exponované, z běžné reality vytržené osobnosti, ale postavy spíše každodenní a obyčejné. Stejně jako je u Bradburyho nebo Simaka hrdinou průměrný člověk, kosící trávník okolo svého domu benzínovou sekačkou nebo ukazující dětem jejich odraz na vodní hladině jezera na planetě Mars, stejně tak i v české SF prožívají nefantastičtější osudy ti nejobyčejnější lidé. Je v tom humanita i kus spisovatelské fair play: všechny šance máš v rukou ty sám, čtenáři, tajemství snad sestoupí i k tobě.

Pokud ho budeš hoden.

Pavel Kosatík

Ediční poznámka

Zařazené povídky a verše vycházejí v této knize poprvé. Jedinou výjimku tvoří báseň Karla Sýse, převzatá z rukopisu sbírky *Ze Země na Měsíc a zpátky* (Československý spisovatel, 1988); mimoto byly některé z próz otištěny v časopisech.

Při přípravě svazku jsme písemně vyzvali dvanáct českých básníků a prozaiků, aby do sborníku přispěli povídkou nebo básní v rozsahu přibližně třiceti rukopisných stran. Z těchto autorů jsou v knize zastoupeni Ondřej Neff, Otakar Chaloupka, Karel Sýs, Josef Nesvadba, František Novotný, Jana Moravcová, Eduard Martin a Jaroslav Veis. Vzniklý soubor jsme doplnili o zajímavé tituly z pera autorů, kteří se žánru SF věnují příležitostně (Vojtěch Steklač, Zdena Bratršovská, Ivo Pechar), a o několik povídek prozaiků, kteří se knižně začínají prosazovat v posledních letech.

P. K.

O AUTORECH

Zdena BRATRŠOVSKÁ (1951 Praha), studovala sociologii a historii na FF UJEP v Brně. Autorka básnických sbírek *Džbán bez ucha* (1983), *Městské šance* (1983), *Chůdy po předcích* (1986) a *Klínopis v notesu* (1986), v nichž usiluje o vyjádření role mladé ženy v dnešním světě. Spolu s Františkem Hrdličkou vydala novelistický triptych o emancipovaných ženských hrdinkách *Budík pro Šípkové Růženky* (1986) a román *Hotel Rezeda* (1987). Spolupracuje s FS Barrandov a Čs. rozhlasem, píše divadelní hry.

Ing. František HOUDEK (1950 Praha), vystudoval radiochemii a jadernou technologii na VŠCHT v Praze, pracuje v pražském Encyklopedickém institutu ČSAV. Dosud publikoval pouze časopisecky, nakladatelství Svoboda připravuje jeho samostatnou knižní prvotinu, nazvanou *Hokus*.

PhDr. Otakar CHALOUPKA, DrSc. (1935 Liberec), vystudoval češtinu, literární vědu a maďarštinu na FF UK a pracuje jako vedoucí Kabinetu dětské literatury a literární výchovy při Pedagogickém ústavu Jana Ámose Komenského ČSAV. Zasloužilý umělec. Publikoval řadu odborných prací, zabývajících se dětskou literaturou: *Horizonty čtenářství* (1971), *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury* (1973–79, spolu s V. Nežkusilem), *Kontury české literatury pro děti a mládež* (1979, 1984, spolu s J. Voráčkem) aj. Chaloupka je také autorem řady próz – *Kámen ke kamení* (1967), *Kornet a dívka* (1970), *Škaredá středa* (1973), *Ta chvíle, ten okamžik* (1976), *Až do konce* (1981), *Zítřka ráno* (1981), *Mlčení* (1982), *Perné dny* (1986), *V nepřímém osvětlení* (1989) aj.; z nich bývá k SF přiřazován román *Modrý prezident* (1980) a novela *Jenom zrnko písku* (1986). Chaloupka spolupracuje s filmem a televizí.

Ing. Ivan KMÍNEK, CSc. (1953 Brno), vystudoval makromolekulami chemii na VŠCHT v Praze a je zaměstnán jako vědecký pracovník v Ústavu makromolekulární chemie ČSAV v Praze. Dosud publikoval časopisecky a v antologiích, v roce 1989 vychází jeho román *Utopie, nejlepší verze* a na rok 1990 chystá vydání své povídkové sbírky ...a jeden každý bude mít svůj vesmír.

PhDr. Eduard MARTIN (1951 Praha), vystudoval dějiny a teorii divadla na FF UK. Publikovat začal básnickými sbírkami *Můj Faust* (1975) a *Nespálené deníky* (1980), následovaly sbírky SF povídek *Největší skandál v dějinách lidstva* (1984), *Manžel z Marsu* (1986), *Milenci našich žen* (1989), *Půjčovna manželek* (1989) a *Vybraná tajemství profesora Kesslera* (1989); připravují se další. Martin je autorem řady divadelních her.

PhDr. Jana MORAVCOVÁ (1937 Černčice u Loun, vl. jm. Jana Neumannová), vystudovala obor překladatelství a nakladatelské práce na Vysoké škole ruského jazyka a literatury v Praze. Je zaměstnána jako zástupkyně šéfredaktora nakladatelství Československý spisovatel. Píše knihy pro děti – *O zlobivém delfínkovi* (1969), *Mořské*

pohádky (1970), *Pohádky stříbrného delfína* (1973), *Eva s modrým snem* (1981), *Poklad Kryštofa Kolumba* (1987) – i pro dospělé: sbírky básní *Sněhokruh* (1974), *Zrození* (1976), *Od moře přicházím* (1977), *Tichý kormorán* (1979), *Dobrý déšť* (1981), *Chvilé zavrátí* (1985) a prózy *Měsíc krásného zešílení* (1975), *Příběh posvátného jezera* (1976), *Zahrada z kamene* (1977), *Zátiší s citadelou* (1978), *Archanděl Houbeles* (1979), *Cikády* (1980), *Gepard je nejrychlejší* (1983), *Lavina* (1986). K žánru science fiction bývají řazeny její sbírky povídek s tajemstvím *Klub neomylných a jiné příběhy* (1973), *Klub omylných* (1983), *Brána dorozumění* (1985) a *Část věčnosti* (1989). Moravcová také překládá z ruštiny a španělštiny.

PhDr. Ondřej NEFF (1945 Praha), vystudoval Institut osvěty a novinářství v Praze a pracuje jako žurnalista. Debutoval knihou pro mládež *Holky se perou jinak* (1978, spolu s Vladimírem Kovářikem) a biografickou studií *Podivuhodný svět Julesa Verna* (1978). Po fejetonistické knize *Klukoviny a tátoviny* (1980) a *Tajné knize o fotografii* (1981) následovaly dějiny české SF *Něco je jinak* (1982) a světové *Všechno je jinak* (1986). Mezi těmito dvěma knihami vydal Neff humoristický román s fantaskními prvky *A včely se vyrojily* (1983), SF román *Jádro pudla* (1984), SF povídkovou sbírku *Vejce naruby* (1985), *Tři eseje o české sci-fi* (1985) a další povídkovou sbírku *Čtvrtý den až navěky* (1987). Vzpomínky na autorova otce, spisovatele Vladimíra Neffa, vyšly pod názvem *Večery u krbu* (1986). Nejnovějšími knihami Ondřeje Neffa jsou SF román *Měsíc mého života* (1988), pokračování *Jádra pudla* nazvané *Čarodějův učeň* (1989) a román s SF prvkem *Pole šťastných náhod* (1989).

MUDr. Josef NESVADBA (1926 Praha), vystudoval na lékařské fakultě UK v Praze, v 50. letech autor několika divadelních her – *Tři podpisy* (1954), *Milionář Liebig* (1956), *Mimořádná událost* (1956); vstoupil do literatury trojicí SF povídkových sbírek *Tarzanova smrt* (1958), *Einsteinův mozek* (1960) a *Výprava opačným směrem* (1962), jež dodnes patří v žánru k nejoblíbenějším. Po špionážní detektivce *Případ zlatého Buddhy* (1960) následovala trojice „neskutečných cestopisů“, inspirovaných pobytem v cizině: *Dialog s doktorem Dongem* (1964), *Jak předstírat smrt* (1971) a *Tajná zpráva z Prahy* (1978), na kterou navázal šíří esejistického záběru román *Hledám za manžela muže* (1986). Polemika s dänikenisty *Bludy Erika N.* (1974) a psychofiktice *Řidičský průkaz rodičů* (1979) a *Minehava podruhé* (1981) patří mezi autorovy drobnější práce. Zasloužilý umělec. Řada Nesvadbových próz byla zfilmována.

Ing. František NOVOTNÝ (1944 Brno), vystudoval technickou kybernetiku na brněnském Vysokém učení technickém a pracuje jako elektroinženýr n. p. Kancelářské stroje Brno. Publikoval časopisecky a v antologiích, v roce 1988 mu vyšla první sbírka SF povídek, nazvaná *Nešťastné přistání*.

Jiří OLŠANSKÝ (1950 Ostrava), vystudoval SPŠS, obor výtvarný, a je zaměstnán ve Státním divadle Ostrava jako řezbář. Dosud nepublikoval.

Ivo PECHAR (1938 Sendražice u Kolína), vystudoval češtinu a estetiku na FF UK v Praze a pracuje jako redaktor časopisu *Věda a technika mládeži*. Publikoval v řadě

časopisů, jeho románová prvotina pochází z roku 1980 a jmenuje se *Rivalové z benzinové aleje*, v roce 1984 vyšel v Karavaně jeho dětský román *Havraní dogo*.

Vojtěch STEKLAČ (1945 Příbram), vystudoval filozofii a sociologii na FF UK v Praze a je oblíbeným autorem knih pro děti a mládež: kromě obsáhlého cyklu Boříkových lapálií sem patří detektivky *Detektiv Bondybej OOI* (1972), *Žlutý Robert* (1974), *Jak se vraždí Zlatý slavík* (1977), *Dobrodružství tajného agenta Pankráče Tangenta* (1985), v nichž autor spojuje postupy grotesky a absurdity: *Béda Dynamit a spol.* (1977), *Pekelná třída* (1978), *Tajemství skarabea* (1983) a *Tajemství Old Nicka* (1983) autorovy žánrové polohy dále rozšiřují. Dospělým určil Steklač mj. povídkové sbírky *Zrcadla* (1968), *Samota Blažejov* (1969) a *Televizní muž* (1987); z dalších titulů uveďme např. novely *Sbohem, láska* (1974) a *Černá slunce* (1976), román *Skok přes kůži* (1979) a noveletu *Dvoreček* (1985), jež zahájila řadu próz spojených s pražskou Malou Stranou. Sem patří i naše povídka *Orátor*.

Ing. Karel SÝS (1946 Rychnov nad Kněžnou), vystudoval zahraniční obchod na Vysoké škole ekonomické v Praze a je zaměstnán jako šéfredaktor časopisu Kmen. Vydal básnické sbírky *Newton za neúrody jablek* (1969), *Pootevřený anděl* (1972), *Dlouhé sbohem* (1977), *Nadechni se a leť* (1977), *Americký účet* (1980), *Stroj času* (1984), *Kniha přísloví* (1985), *Písecká domovní znamení* (1985), *Atomový pléd* (1986), *Ze Země na Měsíc a zpátky* (1988) a *Ztráty a nálezy* (1989). Výbory ze své publicistické činnosti nazval *Básník a spol.* (1981) a *Pero nikoli za kloboukem* (1985). Překládá francouzskou poezii. Spolu s Jaromírem Pelcem vydal knihu rozhovorů s výtvarníky *Návštěvy v ateliérech* (1981), s Jiřím Žáčkem napsal knihu *1 + 1 aneb Nesoustavný rozhovor o poezii* (1986). Vydal lyrickou prózu *Pražský chodec* (1987), knihu aforismů *K. ještě po deseti letech* (1989) a knihu pro děti *Malá inventura* (1989).

Ladislav SZALAI (1951 Bratislava), vyučil se opravářem zemědělských strojů a pracuje jako dozorce železničních výhybek v Praze. Vydal čtyři knihy SF povídek: *Dvojnásobný dvojník* (1983, spolu se Zdeňkem Rosenbaumem), *Cesta do bláznovy zahrady* (1984), *Zapomenutý vesmír* (1985) a *Tajná společnost SF* (1986, spolu se Zdeňkem Rosenbaumem).

Jaroslav VEIS (1946 Praha), vystudoval fakultu sociálních věd a publicistiky UK a pracuje jako vedoucí redaktor v nakladatelství Mladá fronta. Vydal tři sbírky SF povídek nazvané *Experiment pro třetí planetu* (1976), *Pandořina skříňka* (1979) a *Moře času* (1986) – výběr těch nejlepších z nich vyšel v roce 1990 pod názvem *Den na Kallistó* –, pod pseudonymem Jaroslav Petr napsal román *Zemřeš podruhé* (1982, spolu s Vladimírem Petříkem). Překládá SF z angličtiny.

Jaroslav VELINSKÝ (1932 Praha), vyučil se soustružníkem, vystřídal řadu profesí, nyní se věnuje literatuře a hudbě (vystupuje jako písničkář pod jménem Kapitán Kid). Jeho první SF román se jmenoval *Zápisky z Garthu – Leonora* (1969), následovaly detektivky *Spravedlivá pistole* (1969), *Hra na smrt* (1972), *Tmavá studnice* (1984), SF novela *Den a noc* (zařazená v antologii *Stalo se zítra*, 1985) a historický román *Muž v zeleném poli* (1987).

OBSAH

Ivan Kmínek / Milý čtenáři.....	4
Karel Sýs / Hrabě Cagliostro v protichemickém plášti vzor 87 vzpomíná na mladá léta	9
Ivo Pechar / Bludička osamělých	12
Jiří Olšanský / Můj příspěvek k výzkumu barokní hudby	42
Otakar Chaloupka / Muž s tmavě modrou kravatou	57
Josef Nesvadba / Rozštěpená Karla.....	72
František Novotný / Krajina dětství.....	86
Ladislav Szalai / O zabitém robotovi.....	98
Vojtěch Stekláč / Orátor.....	102
Jana Moravcová / Bermudský šestiúhelník.....	113
František Houdek / Poslední přání.....	123
Dárek.....	126
Kviz.....	131
Eduard Martin / Silvestr v roce 3000.....	136
Jaroslav Velinský / Objev Boba Vejtahy	141
Ondřej Neff / Bludiště.....	147
Jaroslav Veis / Odkud přicházejí? Kdo jsou? Kam jdou?.....	167
Zdena Bratršovská / Věnc pro mimozemšťana.....	187
Doslov.....	204
Ediční poznámka.....	207
O autorech.....	208